LAT.
5926

latin 5926

latin 5926

Volume de 141 Feuillets
plus le Feuillet 92 bis -
les Feuillets 92 bis, 93 sont mutilés
11 Mars 1895

Anno dominicę incarnationis dñ millesimo.c. xxx.viii. ꝙrto nonī
apl̄. congregata ē magna ſinod' in urbe roma in ecclesia late-
nensi p̄sidente in ecclesia ꝑ. ii. anno pontificat' ei. x. in q̄
habitā q̄ unā fuerāt epi. h capta ꝓmulgare ē. Statuimus
ut siquis simoniace ordinat' fuerit. ab officio omīno
cadat ꝙ illicite usurpauit. ut sigl̄ p̄bendas. ut p̄latū
seu decanatū ecclīasticum ut puta cp̄alma. ut oleū sanctū. con-
secrationes altarīū t ecclīarū untuentē execrabili ar-
dore auaricię ꝑ pecunia adq̄siuit. honore male acq̄sito
careat. t emptor atq; uenditor t untuentes nota infamie
p̄cellant. t nec ꝑ pastu nec sub obtentu alicuius cōsuetudinis
aut ut p̄ aliquā aliq̄ exigat. ut ipse dare p̄sumat. qm
simoniacū ē si libe absq. immutatione aliq̄ collata sibi dig-
nitate atq. beneficio p̄ſruatur. A suis epis excōmuni-
catos ab aliis suscipi modis oīb' p̄hibem'. q̄ si excōmunicato
aut quā ab eo q̄ eū excōmunicauerit absoluatur. sciens cō-
municare p̄sumserit pari sententię teneat obnoxi. Pre-
cipimus etiam quod tam epi quā etiā clerici. in habitu mentis.
in habitu corporis ḋo t oīb; placere studeāt. t nō in superfluitate
fissure aut colore uestiū. atq. in tonsure aut untuentiū. q̄z for-
ma t exemplū ee debent. offendant aspectū. si potius
ꝙ cor̄ doceat sanctitatē. Q̄d si moniti ab epis emendare noluerit
ecclīastis careant beneficiis. Illud aū ꝙ in sacro calcedonensi cōsilio
cōstitutū ē inf̄ragabiliter obseruari p̄cepimus. ꝙ uidelicet de-
cedentiū bona epor̄ a nullo oīno hominū diripiantur.
si ad op' ecclię t successor̄ suor̄ iuba t illibata ihonorii t cle-
ricor̄ p̄maneāt potestate. C esset igr̄ de certo illa detestabilis
t seua rapacitas. si igr̄ aū hi amodo attemptare p̄sumpserit. ex-
cōmunicatōi subiaceat. Q̄ū mortuorū p̄bitor̄ t clericor̄
bona rapuerit. simili sententię subiaceant. Decernim'.
ut hi q̄ ordine subdiaconat'. aut sup uxores duxerint.
aut concubinas habuerint. officio atq. ecclīastico beneficio ca-
reant. C ū ū ipsi templū dī uasa dñi t sacrariū spūs sci. ee de-
beant. t dici indignū eos cubilib' t imundicijs deseruire.

5926.

Ad hec pdecessor nr'or. gg. vii. vrbam. paschat'. romanor pontificis
uestigiis inhe'rentes peipum. ñ null' eor missas audiatt. quas uxo-
res aut ecubinas habe cognouatt. Vt aut lex etnetie & do pla-
cens mundicia uecclastici psoni ⁊ sac'is ordinib' dilatet'. ⁊ statu-
m. quartu epi. prbi. diacon. sub diac. ⁊ regla'es canonici ⁊
monachi. atq; cuq'si pfessi. q sac'u trisgredientes ppositu uxore
s'copulare psumpser'tt. ⁊ separetur. Hui modi naq; copulatioe
qm ⁊ ecclasticam regla'm costat ee coqcanati'unonu no
ee censem. Or ⁊ ab inuice separati ptatu excessib' digna pen-
tetia agatt. S Do ipsum q. de scis monalib' feminis si ꝺ
ab'stt. nube atptauer'tt obs'uari desceq'num. S P'rana aut
cosuetudo p utt accepim & detestabil' moleutt qm monachi
& r'egla'es canonici p' susceptu habitu & pfessione facta. spa
bor magistr'or. be. atq; r'egulam. leges tpoales medicina
gr'a luer'i tpoal' ad discutt. A uar'icie naq; flammi accensi
se patr'ono causar'u facuatt. ⁊ ꝯpsalmodie ⁊ unnis uacare de-
beatt. glose uoci cosisi munimine allegationu suar' uar'ieta-
te ustum & in ustu fas q; nefasq; confunduatt. A testantur
u imp'iales constitutiones obs'uar'du ⁊ pbosu ee clicis si pttos scti-
tat' disceptationu ee forentiu. Hui modi tematorib' guatt fe-
riendus ipsi qq; neglecta anmar' cur'a ordinis siu ppositu
nullater attendentes. pdetestabili pecunia sanctitate polli-
centes humanor corpor se facuatt cur'atores. C umq; in pudi-
cus octs in pudici cord' sit nutti. illa ⁊ doqb' eq'rubesc' loq
honesta ñ debet r'eligio ptractar'e. Vt g ordo monastic' ut
canonic' do placens i seo ppositio in uiolabilit' cstuet. ne
li ulli psumat auctoritate aplica int dicim. S P'i aut. abbs.
& pores tate enormitatu esentientes ⁊ ñ corr'igete. ppis honorib'
spolient & aluminib' ecc'e arceatt. S P'ecunia ecclar' qs' musu
pietatu ccessa ee canonu de mostrat auctoritas alaici possideri
auctoritate aplica pibem. Diuc enu ab epis. ut regib'. ut qb' li-
bet psoni ea acceptt ñ ea ecclia r'eddider'tt. sciatt se sacrileg'u
cm comitte. ⁊ pcim ctne dapnationu in cur'r'ere. S P'recipimus.
⁊ qd laici q ecclia tenet aut epis r'estituat. aut. excomunicatio.

sub iaceat. ¶ Innouam⁹ ⁊ ꝓcipim⁹. ꝙ nullꝰ in archidiacone ut de canu⁹ in diaconu ut ꝑbr ordinet. ¶ Archidiaconu ꝙ decanu. t ꝑpositu ꝙ in fra ordine ꝓmouuatꝰ existunt si inobediente ordinari ctēpserit. honore suscepto⁹ puent. ¶ Inhibem⁹ ⁊ ne adolescentib⁹ ut infra sacro⁹ ordinē ēstituti. s. ꝙ prudentia ⁊ merito utte claresc̄at ꝑdictꝰ ecedant honore. ¶ Precipim⁹ ⁊ ne eductici ꝑbris ecclie comittunt ⁊ una qq; ecclia cui facultas suppetit ꝑprium habeat sacdotē. ¶ Precipim⁹ ⁊ ut ꝑbri clici ⁊ monachi. ꝑegrini. mercatores rustici. euntes ⁊ redeuntes ⁊ ingri cultā ꝑsistentes. & alia in qb⁹ agant ⁊ ouē omi tepore securi sit. ¶ Treuga aut aboccasu sol in quarta feria. usq; mortu sol i sexta fria & ab aduentu dni usq; ad octauu epiphie. ⁊ a. L. usq; in octauu pasche ab omib⁹ inuiolabilit obseruari ꝓcipim⁹. Dig aut treuga frangēs tepta uit. p tria comonicione si n satis fecit. epūs suus in eu excomunicatonis sententia dictet. ⁊ scripta uicinis epis annuntiet. ¶ Ꝺpoꝛ aut null⁹ excomunicatu i comunioe suscipiat imo septo suscepta sententia qq; confirmet. Dig⁹ uero ill uiolare ꝑsumpserit. ordinē suu ꝓcto sub iacebit. ¶ Et qm frumenta triplex difficile rumpe⁹. ꝓcipim⁹ ut epi ad solu dm ⁊ ad salutē ꝑpti habentes respectu. omi tepiditate se posita ad pace firmit tenenda mutuu sibi ciliu & auxiliu ꝓbeant neq; alicui amore ut odio ꝑ mittat qd sig⁹ uli di ope tepio⁹ inuent fuerit dapnu ꝑpe dignitati i curret. Detestabiles au n duna t. feria in qb⁹ multe excondicto. conuenire. solet ⁊ ad ostentatione uirtutu suaꝝ ⁊ dacte temerarie egrediunt. unde morte hoīu ⁊ aiaꝝ ꝓcta sepe puenit omi m fieri ꝓ dicim⁹. ꝺ sig⁹ eoꝛ ibide mortuus fuerit. q⁹ uis ei. poscenti penitencia ⁊ uiatic n neget. ecclastica tn careat sepultura. ¶ Te placuit ut sig⁹ suadente diabolo hui sacelegii reatu i curserit. qt in clicu ut monachu uoleit man iniecerit anathemati sub iaceat. & null⁹ epoꝛ. illu ꝑsumat absolue n mortu in cuse pcto. donec aptico cospectu ꝑsentet. eiq; mandatu susciat. ¶ Precipim⁹ ut ineu q ad ecclam t cimiteriu confugerit null⁹ omino manu mitte audeat. ꝺ si fecit. excomunicet. ¶ Indubitatu e qm honore ecclastici sanguis n sit s. mitti ⁊ eccla di n hereditario iure aliqua n sedm eari successore expect. s. ad su regimen & officioꝝ suoꝝ dispensatioes onestas sapiente ⁊ religiosa ꝑsona exposc. ¶ Ca auctoritate ꝓhibem⁹ aptica neq; ecclias. ꝑbendas ꝓpositur as.

capellaniā aut aliq̄ eccliastica officia hereditario uiue ualeat uendicare aut
expostulare p̄sumat. q̄ siq̄s impb̄. aut ambitionē reus. attēptare p̄sumpserit
debita pena multabit postulati careb. ⁊ Dane cunctos cōsanguineos oio
fieri pibem. H̄ modi nāq; in cest q̄ia ferre stimulante humano gen̄s ueremi-
co munsu usus e scōz patrū institutā & sacro scā di detestat eccla. L egesi
⁊ scti d̄ tali contubernio nato i fame. pnunciāt. ⁊ ab hereditate repellunt.
P estimā siq̄de ⁊ de pditōe & offendoz incendioz malicia auctoritate di
⁊ bator apl̄oz. Petri. & Pauli. omino de testam. ⁊ tt dicim. H̄ eni pesti
& ostil nastitā oms alta depcatione ex supat. q̄ q̄tū pplo di sit dampnosa
q̄tiq; deinceps aliis & corporib ifesat nullo ignorat. A ssuigendu e g & omino laborandu ut tota clades totaq; pnicies p salute pli eradicet & ex-
tirpet. ⁊ siq̄s g p h̄ nre phibitionē pmulgatione malo studio siue phodio
siue pmundicia igne apposuerit t apponi fecerit ut apposituris esilium t
auxilium scientr tribuerit ex communicet. ⁊ siq̄s mortuū fuerit in cenda-
ri xpianoz cat. sepultā. nec absoluat ni pi dampna queunt scām
facultate sua relaxetur super se ulti igne ni apponit. ⁊ sententia ar
ei det ut in hierosolimis aut in hispania ī seruicio di pmaneat pannū in-
tegrū. ⁊ siq̄s aut archi epc̄s. si relaxauit. dapnū restituat & pannū ab
officio epali abstineat. ⁊ Dane regib pncipib facultate faciende iusti-
cie ē subi archi epis. & epis ni negm. ⁊ Hebroz filios asci altari ministe-
riis remouendos decrum. ni in cenobiis aut in canonici religiose fue-
rit ēuersati. ⁊ Dane q̄ ut cetera unū est q̄d scām maxime pturbat
ecclam. falsis penitentiis laqz animas decipi & in infernum ptrahi pati-
ant. ⁊ Falsa aut penitentia constat ee cū spūs pluribus. de uno
solo penitentia agit aut cū sic agitur. de uno ut ni discedat a bono.
D in scptis est. q̄ uota legē obseruat offendat aut in uno. factē omnium
reus. s. q̄tū ad uota gena. Dic enī si peccatis omib. eet in uolut. ta
si in uno tantū maneat gīa ut a in q̄rabit. Falsa g̃ sit
3t curiali penitentia cū penitens ab officio ut negociali no recedit. q̄d sine
peccati agi nulla ratione puale. aut si homi in corde gerit. aut
si offenso culibet non satis fiat. ⁊ aut si non offendenti offensus in-
dulgeat. aut si arma quasq̄ eq̄a iusticia gerat. ⁊ Qui religio-
sus speciē simulantes d̄nici corpis & sanguis sacramentū baptism
pueroz sacerdotii & cetera ordines ecclīasticos & legitimarum

dapnant frequa. nuptiaſ. taq; hereticoſ ab eccłia depellim. ⁊ dampnam
& p̄ poteſtateſ extas coēq;ci p̄ecipim. Defenſore q̄q; ipſoꝝ eide dapna-
tioni uncto unodam. Illud q̄q; adiciente p̄cipim. ut p̄ſmati oli ſac
& ſepultē acceptioe nullu redeptiois pmiu exigat. Sīq; ꝓpoſitus pben-
faſ uł alia eccłiaſtica bñficia dmanu laicali accep. indigne ſuſcepto cape-
at bñficio. Juxta decreta naq; ſcoꝝ patrū. laici q̄ uis religioſi ſint
nullā in hac diſponendi de eccłaſtici facultatib potestate. Addh pnicio-
ſam ⁊ deteſtabilē conſuetudine quarūde mulieru q; licē neq; ſedm regłam
bi benedicti neq; baſilii aut agūſtini. uiuunt ſci monaleſ in uulgo ceſeri
deſiderant. abolerī deſcernim. Cū eni iuxta regłam agente in cenobiis
ta inecclia q̄m refectorio atq; i dormitorio comunit ee debeā. ſibi edifi-
cant tabnacła. ⁊ p̄uata domicilia. in q̄b; ſub oſpitalitati uelamine oſpite
mun religioſoſ cont ſacroſ ⁊ bonoſ moreſ ſuſcipere nullatenꝰ erubeſcunt.
Q̄ua g̃ oīs q̄ male ag̃ odit lucē. ac p hoc ipſe abſcondite unt uſtoꝝ tabna-
clis opinant. ſe poſſe latē an octoſ uidelicet cuncta ēnorta. Hoc tamē in
honeſtū detestandūq; flagicū ne ulti fiat omīmodis phibem ⁊ ſub pena
anathematis unt dicim. Obeuntiq; ſane epiſ q̄m ulti q̄eſ mſeſ uocare
eccłā patrū phibent ſanctioneſ ⁊ ſub anathemate unt dicim. necanonici
de ſede epali ab electione epoꝝ excludant religioſoſ uiroſ. & eoꝝ con-
ſilio honeſta ⁊ idonea ꝑſona inepm eligat. quod ſi exclusiſ eisdem reli-
gioſis electio fuerit. celebrata quod abſque eoꝝ aſſenſu ⁊ conuenia
factū fuerit irritum habeatur ⁊ uacuū. Simili m phibem. ne ſci
monaleſ ſimul cum canonicis ⁊ monachis in eccłā unuo coro conue-
niant ad pſallendum. Artē aute illam mortifera ⁊ deo odibilem
baliſtariꝝ ⁊ ſagittariꝝ ad uerſus xpiſtianoſ catholicoſ exerceri de cete-
ro ſub anathemate phibem. Ad hec ordinacioneſ factaſ a petro. leonis
⁊ aliuſ ſciſmaticis ⁊ hereticis euacuam. ⁊ irritaſ ee cenſemuſ. ſ. ſ. ſ.

Dauid baſtabit floree gallos & fugabit
eu cepit fiery ſcaria raue tby
Fadlet bsmpata pardy ſua floribz ille
ſcaria eiuy Data ſunt cneri & ſamilis
Dauid baſtabit flore dmoꝝ & fugabit
eu fiery cepit hic maly dny ert
Fallet bne digald heopdy dibet ille
anglia tuus ydet alany deptend & mamilla

Christi Francisco

RIPEPVS

Hvoqve thracorum ꝯ
gentis origine ut' regum
gesta p̄sequam ut' cunct
audiam. Est aut' insula
opidum qđam nob̄ ubi ē
ciuitas quę ilium dicit'
ubi regnauit sex eneas.
Cens illa fortis multa
uiri bellatrices atq; rebelles nimis inquieta
certamina ob uirginitates. p gyrum finiti
tima debellantes. Insurrexerūt enī reges
grecor̄. ad uersus eneam regem troia
norum cū multo ex ercitu. Pugnauerūtq;
cōm cum pugna magna consertaq; ibi ex
ercitus magnum troianor̄. Fugit enī enea
ser. ꝯ preclusit se in ciuitate ilium. Pugnaue
runt enī ad uersus hanc ciuitatē annis. xvuu.
Tunc ipsam ciuitatē sub actam fugi it
eneas cer cum ceteris uiris suis. multis
locis regnis gentes illas ut ei auxilium
ferent. Alii autem de principibus magnis
priamus ante nos cum aliis uiris de ex
ercitu troianor̄ milia fugierunt cum nauī
bus impetuntes ripas tanais fluminis.
p meotidas paludes nauigauer. ꝯ pue
nerunt terminos finitimos pannoniarū trium
trū finitima spacia sce meotidas paludes. ꝯ ce
perūt edificare ciuitatem ob memorialem eor̄.
Appellauerq; eam sic abrią ibiq; habitauerunt
annis multis. eruperq; ingentem magnam.

hic ualeriuman' ipr
seprim' fuit ab augusto
costantino qui ꝯ ip
silueſt baptizat'.

In illo tēp valentinian' impat' impiū ꝓma
norum regebat. Eo tempore alanor gens asperri
ma. rebellauer cōtra dictum impatorem. Ille trag.
comow exercitu magno ꝓmanor: direr aciem cōt
eos supauitq: eos adtriuit. atq: debellauit. Illi aūt
ceci sup fluuium. danubiū fugier. ⁊ intrauer in
meotidas paludes. Tunc ait impat'. Sigs ponte
fit intrvise in paludes istas. ⁊ indie eicer ponte
fit gentem hanc rebellē alanor: cōcedā eis tbuta
.x. annis. Tunc cōgregati franci qui fuerant de
tpia eiecti: frecer insidias ex aduersa p incognita
lambula simul sic erant edocti. ⁊ ingressi in me
otidas paludes cū reliquo exercitu ꝓmanor eie
cerūt inde alanos peussēq: eos more gladij. Tunc
appellauit eos valentinianus impat' francos. am
ca lingua. qđ inlatinū intelligit sermonē. hoc ē
frus adurcia ut frangant cordis. Igit post tras
actus decem annos. misit impat' ex auctores
una cum primario de ꝓmano senatu. ut reciper
pter missa tributa de ptofrancor. Illi quoq: ut
erat imanissim cōsiliū pdiderq: in unum ac
cipientes inde. dixer. Impat' cum exercitu p
manorum nō potuit eicere alanos de lambulo
paludarū gentem rebellem. Nos aūt qui eos de
uicim' cur nolum' tributa. Cō surgam' aūt cō
tra primariū hunc ut exactor' ubi' istis inruamus
sup eos ⁊ nō dem' ꝓmanis tbuta. ne forte subia
ant nos & erimus ugit liberi. Tūc insidiantes
inruer eos. Hec audiens impat'. inita mag
na comot'. ꝑcepit comouere exercitū hostilem
ꝓmanor: aliarūq: multarū gentium. una cū
asiatico ꝑncipe milite. ⁊ dixerūt aciem cōtra
francos. factq: ibi strages magna deutrumq:

vide dicit' frā

ppto. Videntes franci tamꝫ exercitum sustinere
nō posse. cesi ualde fugiēt. ceciditq; ibi priam⁹ dux
eor. Illi quoq; egressi alichambria uenerūt inexpu
gnabiles parat⁹ pro patrijs. ingerminaru oppidis.
Ilicq; ibiq; habitauer cum principib⁹ eor. marcho
meru filium priami. ⁊ sunnonē filium ānō
nor. habitauitq; ibi annis multis. Tunc de funcio
sunnone. accepto cōsilio in unum primates eoꝝ
unum habere principem. ⁊ petiēt cōsilium marcho
mire ut regem unum haberēt. sic ceteri gentes. Ille
le dedit eis cōsilium. ⁊ elegēt pharamundū filiū
ipsi⁹ marchomiris. & eleuauer eū sup se regem
crinitum. Tunc ⁊ legem habere cepēt qua cōsilia
ri ⁊ eor priores gentis his nominib⁹ uult guuast.
apagast. talegast. inuilabuig germanię. ⁊ sinbora
chum. salechagē. ⁊ unde chagē tractauer. Mortuo
quippe pharamundo. clodionem filiū crinitum.
in regnum patris ei⁹ eleuauer. Tunc temporis cri
nitus rex in ymum sublimabat. Venientes ipsi ge
uer in finib⁹ turingorum habitauer. Iuxta clodio rex
mont⁹ habit⁹ castello in finib⁹ turingor in regionem
germanie fre. Proptea germania omis regiones ge
tium. que ultra renum flumen sūt hoc nomine
nuncupant germanies eo qd immania corpora sūt.
in manetq; nationes feuissimi robcuran semp⁹q; in
domitꝫ feperistimi. quor fuisse cernim pagos tradit
scripta. In illo tempore in his patrib⁹ citra renum
usq; ligeri fluuium habitabāt romani. Ultra ligeri
ant gen dominabant. burgundiones qq; arriani erāt.
⁊ habitabāt uxta rodanum fluuium que ad lacet
lugdunum cuuitatē. Clodio em rex misit explora
tores de dispatr castello turingor usq; ad urbem
camaracū. Ipse ū post ea cū grandi exercitu renū

transiit. Multū romanorum ipso prostrauit. fugauit carbonariā salaam ingressus. turnecensem urbem obtinuit. Ex inde usq; camaracum urbem ppetrauit. ibiq; pauco tempore residens. romanos quos ibi inuenit interfecit. & exinde usq; sum nam fluuiū occupauit. Chlodione rege de finetū. merouee us in regnum sublimatus est. — ∞ . —

Aeneadeo itaq; rege qui in regnum francoꝝ sublimatꝰ ē. celebre nom regis francoꝝ merouich nuncupati sūt. Ipse meroueus genuit filiū nom hildericum sublimissimū regem. Erant aūt tunc franci fanatici adorantes. idola & simulacra. & dñm celi & tr. qui creauit eos. Erat aūt tc iusta parte galliarum. et romanus. prudens princeps milicie. romanoꝝ. missus ab imperat. Hilderic aūt filius ut dixim merouei cū cet numi luxurios. & regnaret sup francos. cepit filias eoꝝ distrahere & uolent deludere eas. Illi sup hoc nimis indignantes. uoluerūt occidē eum. & eiecerunt de regno. Ille aūt hec audiens trungā petit. & uocauitq; amicum suū. cōsiliarium nomine uuo madum. & petit eum eo cō silium qualit animos furentium francoꝝ possit mitigari. Donantes inter se signum qualit certa ui dicta cognoscerent deberet. si ad pacem quandoq; deuerti posset quale signum. in uicem recognoscerēt. Tunc diuiserūt aureum unum int se in signum. Vnam partem hildericꝰ ꝑte secum portauit. aliam uero partem uuomadꝰ retinuit dicens. Quando istam aliam partem. ibi trans miserō. scias me francos secum habē. pagatus. tūc securꝰ reuertere impace. Abiit ḡ hildericꝰ intrungum apud regem belinū uxorem que eiꝰ basiliam nō latuit. Franci ū electo

childerico: egidium principem ſwmanorum eleua
uerunt ſup ſe regem cō ſiluum nō bonum. nimiſq;
in utilem atq; ab ſurdum. Iu cum .vii. annis ſup
eos regnaſſet: fin̄ ſe uod mad ei nō ſiliaſtus manu
cicia familiari. frous nupſ. hortabat egidium aliq;
fracos dolose. obpmere. Ille audiens cō ſiluum. cal
le opprimere turbat eos. Illi hoc formidantes numo
fuore ad rem. cō ſiluum ex peneſrūt uod mado q̄d
agere deberent. Ad ille dix eis. Nō ſemuſcumu
nec recordamini qualit exceſrūt ſwmanu ob prime
res gentem uſram de tra eor. Iecuſtis regem uſm
utilem atq; ſtrenuum. ⁊ eleuaſtis ſup uos multe
hunc imperatorem ſwmanor. crudelem elatum
atq; ſurbum. Sine cō ſilio hoc freciſtis. nō bonum
ſ malum hoc egiſtis. Illi dixerūt. Iuia ſine le
ge male turbamur filiaſ uras pemitt nos hoc fe
ciſſe cōtra regem ntm. Timam meruiſſem un
uenire cum. ⁊ cū pace regnaſſet ſup nos. Time a
me ill regis mulit partem ſolidi quem pri miſe
diuiſerant. dicens. Reuertere ad regnum fran
cor q̄ pacificata ſūt omia. Ille uero cognoſcēſ
hoc ſignum ſellie: medium aurum: utrilleru
certa indicia q̄d afrancis deſiderarent. Ipſisq
ſwgannb' reuers ē in rgnū ſuū. Nam dum fuit
unurungā cū baſina regina uxore bilini regis ipſe
childerie' rex cōmixt' fuit. Reuersusq; ad fran
cos. in regno ſuo. reſtituit. Egidium uero ſwma
num principē eiecer de regno cor. Baſina quoq;
illa regina bilini regis turingor ſrlicto uiro ſuo
ad childericum. Cumq; inquiſit' eam ſwgaſſet ei.
q̄d quereret: aut p quam cauſā ad eum de tam
longinq regione uenifſet: rſpondiſſe. fertur: No
ui uultuarem ⁊ pulcitudinem tua q̄s utilis atq;

ſtrenuuſ. ideo uenit ut habitum xpm. Nam ſi me
ritus ſimul maritſ utiliorem te cognouiſſem. ipſum
ꝛpetiſſem atq; cū eo cohabitaſſem. At ille gaudēſ.
eam ſibi adcō iugum copulauit. Poſt hec igitur cō
cipiens ex eo peperit filium uocauitq; nomen eius
clodoueum. v.

HIC NAQ9Q; CLDVE

Vs fuit rex magnus ſup oēs reges
francor bellator bellicoſiſſim atq;
egregius. In illis diebus ceperūt
franci agrippinam ciuitatem ſup
renum. uocauerq; eam coloniam.
multumq; ꝑtim romanor apatrit egidi ꝙ occidet ibi.
Egidiusq; exinde p fugam lapſ euaſit. Veneſ
tbaldꝰ trueris ciuitatem ſup moſellam fluuiū
uaſtauit ꝛras illas. ipſamq; urbem ſuccendē
tes ceperūt. Nam antea ab unis fuerat diruta.
& adflicta. Eo tempore mortuus eſt egidius romā
norum rex. Et agrius filius ei in regnum ei.
reſedit habitauitq; uſueſſionis ciuitate ubi ei
ſedem regni tenebat. Tunc hildericꝰ rex cenom
agno exercitu hoſtium. uſq; aurelianis ciuita
te ꝑuen. ꝛras quoq; illas quoq; uaſtauit. Adoua
crius ſaxanor dux cum nauale hoſte andega
uis ciuitate uenit. & magna tunc cede ꝑpl uaſ
tauit. Adouacrius itaq; de andegauis. ut de aliis
ciuitatib obſides accepit. Redeuntē quoq; ado
uacrium de andegauis. hildericꝰ rex cum fran
cor exercitu ibidem aduenit. Intē fecit paulo
comite qui in ipſa ciuitate p erat. ipſamq; ur
bem cepit. Et domum que in ea ciuitate erat. ig
ne cōbuſſit. Eo tempore mortuuſ rex hildericꝰ
regnauitq; annos. xx. iiii. Chlodoueus filius

ei regnum francoꝝ fugacē suscepit.

Rite aūt quum chlodoueo regnarēt. si ag
us filius egidi rex romanoꝝ. suessionis
ciuitatē quam pat ei tenuerat residebat. cui
quem chlodoueus cū regie igario patruo suo
cum hoste aduenit. cō uenientes ad bellum. hisq;
ut se fortiter cō pugnarēt si agri lesum cernēs
exercitum suum. p fugam lapsꝰ adalaricum re
gem gothoꝝ aufugit ad tolosam. Chlodoueus eū
missos suos adalaricum transmisit. ut roget si
agrum. Si agrū aūt rectē nō uellet. pararet
se ad prelium. Ille uero timens francoꝝ iram
dixit si agrum mittis chlodouei. Qui cum pre
tatus chlodoueo finisset uisit eum occidē. tenuq;
regnum ei ⁊ thesaurꝰ in suo domino recepit. Eo
tempore multe ecclie a chlodouei exercitu depda
te sūt. Erat aūt tūc famate ⁊ pagānus. Dequadā
aūt ecclia urceum mire magnitudinis pulchrū
hostes ei tulerat cum alio ministerio ecclie. &
ornamenta multa. Epscm ecclie ipsius. missos suos
ad regem direxit. Deprecans ut si aliud de sacris
uasis ecclie preter nō meretē. ut illum urceum red
dere uoluerit. Hec audiens rex ait ad missum ecclā
sium. Sequere nos usq; suessionis ciuitatē q; ibi
cuncta que adquisita sūt dundem. Cumq; ad urce
us ille un parcem obuenerit. que eps postulat
ad impleam. Veniens aūt rex suessionis ciuitatē.
cuncta pdaq; adquisita sūt iugat asserit in medi
um dicens. Rogo uos ofortissimi pugnatores. ut
michi datis istum urceum nō negetis. Hec rege
dicente. illi frameā qui bono animo fuerāt aunt.
O ma glose rex que cernis. tua sunt. ⁊ nos tuo dño
sumus sub iugati. Id tibi bonum uidet hoc fac.

nullus eñ tñe ponſtan ꝓſiſtere audet.

Hec illi benigne dixiſſent. unus franeus leus cum uociferatione eleuata bipenne qđ̃ franciſca peuſſit ureeum illum dicens. nebul ex unde accipies ſex. niſi qđ̃ ſoꝛs tibi uera ad uenet. ſtupe factis oñib⁹. ſex in uſuam ſuam in pacien ciam mutuns. accepit ureeum ⁊ munno ecclaſh co ꝓdidit. ſeruauit ꝑam in coꝛde abſcõdam. Tñiſ actu anno chlodouens omne ẽxercitu ſuũ ueſtit eũ armoꝛ appaꝛatu uenit oſtrinſuꝑ meapo map tio oñiũ armoꝛ nimẽ hoꝛ unde. Verum ubi ſex cuncti ex ercitum eſreuit. uenit ad hominem illum qui ureeum amit peuſſerat. Et ait ad eum. nullus tam ⁊ ſoꝛdidatam armaturam haber quantã q̃ neq; clipeus. neq; lancea. neq; bipen nis ẽ unus. Accepit aũt ſex franciſcam ei⁹ qđ̃ eſt bipennis. ⁊ pieeit uiña. Ille eum ſe uelunaſſ colligere eam. ſex ſtatim eleuauit manib⁹ ſuis fra ciſcam ſuam incipere ei⁹ de fiꝛ. Et ait. Sic tu fuef ſiones exercitus ſuperioꝛe anno murceo illo freciſti. Hoꝛtuoq; illo alium ẽxercitum ſex de ipſo campo ueſtit diſcedere ſtatim cum pace ad ꝓpria ſua. Erant eñ pauoꝛ ⁊ timoꝛ ꝓp hac cauſa in francoꝝ ꝓplo de in cepiſ cõ ſurrexit. Chlodoueo que ex inde xpõ anno regni ſui cõmoto ẽxercitu magno ual de. uuoꝛingiam habuit. ipſoſq; tuoꝛingos plaga magna ꝓſtrauit. De uicinq; ipſo ꝓplo. tuiq; coꝛs ꝑa uaſtata. ipſos tuoꝛingoſ tributarios francoꝝ [illegible] gundoueus — — — freit. ſex burgundionum qui ex genere arbanaſtici regis fuiſſe phibit. huj fuer quatuoꝛ filij gundo bãdus gundeghiſel⁹ hilpericus ⁊ godomarus. Gundobaud igit. hilpericum frem ſuum uit fre

gladio. qrozemq; ei⁹ ligauit adcollum ſ;xa unpelagu
ne caſe ꝓcepit. Filias aũt ei⁹ duas ſeno; uocabaũ
ducana. quã mutata ueſte exilio cõdẽnauit. lu
nozem uep nom̃ cholonildem domo ꝓtrusit. Chlo
doueuſ itaq; dum ſſrequentẽ leganonem unbur
gundiam mittezet. chlonildis puella in uenustu
alegantiſſs. Ju eum eam audiſſent. pulchzam
elegantem atq; ſapientem chlodouco nunciauãt
hec. Atille hec audiens mzum leganonem ad
gundobaudũ miſit auzelianum leganuzũ ſuũ.
chlonildem neptam ſuam petendam. eat aũt
clonildis ẽziana. Juadam die dnico cũ ad miſſa
rum ſollempnia chlonildis uenſſet. auzelianus
miſſus chlodouei acceptas ueſtes paupeulas. bo
nas uep ueſtes quas ſecum adtulezat ꝑliqd
ſodalib⁹ ſuis unſiluus. tam ecclie matziculam
in medio paupum cõſedit. Trans acta miſſaꝝ
ſollempnia. cholonildis uzza eo ſuetudinem ſoli
tam cepit exuzgaze elemoſinam in paupib⁹. Cuiq;
ad auzelianum paupem. ſimulatim uenſſet.
miſit auzum unum in manu ei⁹ ille oſculans
manũ ipſius puelle. ſetzaxit pallium ei⁹ caute.
Poſt hec illa ingreſſa ẽ cubiculum ſuum. miſit
ancillam ſuã uocaze pegrinum illum. Atille
chlodouei ꝛegis anulum manu tenens ſeliqua
oznamẽta ſponſalia pecõdita ꝛetinebat in ſaculũ
ſuum ꝛelicto eo ꝛetz⁹ ſec⁹ hoſtium cameze. Cui aũt
cholonildis. Die mihi homo unuenis quisꝛe pau
pem ſimulas ut qua cauſa ꝛetraxiſti pallium
meũ. Ille dix. Loquatuz obſecro ſeruus tuus
ſecꝛetu tecum. Illa aũt. Loquere. Jui dixit.
Dns miſ chlodouеuſ ꝛex francoꝝ miſit me ad te.
uult te habe ꝛegnam ꝛecce anulus ei⁹ ꝛsrliq

ornamenta sponsalia. Respexit rex hostium ca
mer nouerit saeculum suum. et molestus recep
cepit. Illa uero sollicite requisita ait. Just tulit
pauper saeculum suum. Et inuenit eum sreptq;
illa abscondita ornamenta sponsalia. Acceptoq; anu
lo quem chlodoueus rex miserat pauperiam
rr posuit illum mersauq; anuculi sui. Et chlo
douco salutem dicens. Ser uestra et piana
pagano no nubere. Id ergo uobis dns ms que
ego coram omnib' co fideo sic fiat. Tu uero aug
liane uade in pace. et unde ne aliqs hanc causa
sciat. Atille uenens nuntiauit hec dno suo. An
no uero duo misit chlodoueus aurelianu lega
tum suum ad gundobaudu p sponsa sua chlo
tilde. Audiens hec gundobaud' rex' corde ait.
Sciant omes co siliay et amici mei burgundiones
qualem occasione querit chlodoueus aduers
nos. qa numquam uoluit neptam meam. Et aurelian' costanter locutus e
dicens. Sic mandat tibi dns ms chlodoueus rex.
si no uis ei dare sponsam suam ut locum et pa
tres de nominatum ubi uis. qndo eo tildem spon
sam sua receptr. Sin aut no uis ille cu exercitu
francor moccurrum tibi uenit disponet. Et
ille ait. Ubicumq; uult ueniat. ego contra eu
ne dispono cu hoste plurima burgundionum.
ut decidat in frueam usq; ad internione. quam
ppetrat e coram uultis gemib' inundet' san
guis multor qui fuse e in manib' inis. Audien
tes hec burgundiones q erant co siliari eius

menuentes ualde iram chlodouei cõsilium dedeꝛ
gundobaudo dicentes. Inquiũt ꝛex ammiſtris. et
cubiculaꝛiis. puplicis ſi nõ fuerũt aliquando de
ferta munera ꝓ ingenium alegatis chlodouei re
gis. ut nõ inueniat occaſio ſup ꝓpm tuum ⁊ reg
num tuum. uehꝛq; ualeas ſupaꝛe eam. q; inimi
ſuribunda ẽ chlodouei nequitia. Burgundiones
aũt ſiẽ eis eꝛat ſolũi hoc cõſilium dedeꝛ regi ſuo.
Requiſiti aũt. inueneꝛ unthesauꝛo ꝛegis anulum
chlodouei ⁊ inſẽptionẽ ut imaginẽ in ſcripꝛam.
Tunc cõꝛiſtamis ualde gundobaud ꝛex. uiſit puel
lam de hac cauſa inquiꝛeꝛe. Atilla aut. Deo dne
mi ꝛex ante oſannos tibi ꝓmuneꝛauꝛa munus
cula amiſiſ clodouei de ferta. ⁊ in anelle uꝛ ꝛe
ca dediſtis in manu unum anul' paꝛuulum. ego
ueꝛ inthesauꝛis uꝛis ipſum decõdidi. Atille aut.
Implicẽ ⁊ ſine cõ ſilio hoc factum fuit. Acceptaq;
eam cũ ꝛa. Auꝛeliano miſſo chlodouei tradidit. Ille
aũt cũ ſocijs ſuis accepit chlotildem. cũ magno
gaudio ⁊ leticia. ⁊ ad diꝛeꝛq; eam ſueſſionis ciui
tatẽ chlodouco in francia. Cauſiti aũt chlodo
ueus ꝛex eam in matꝛimoniũ copulauit. Igiꝛ cũ
eẽt ſeꝛo die illo quando in ſimul nuptiali moꝛe
acubeꝛe debeꝛet. illa pꝛudentie ſue moꝛe cõuer
ſa. cõ fiſa in dm ait. Dne mi ꝛex audi ancillam tuã.
⁊ digneꝛis cõcedeꝛe hec qd depeco. antequã famu
la tua uꝛe dominationi co eam. Et ꝛex ait. Poſtu
la qd uis ⁊ ego meam tantũ cõcedam. Atilla petit
dicens. Primum peto ut dm celi patꝛem omipotẽ
tem eꝛdas. qui te eꝛauit. Sedm cõ fiteꝛe dnm
dm, xpm qui te ꝛedemit ꝛegem omiũ ꝛegum a
patꝛe de celis miſſum. Tercium ſpm ſcm cõfirma
toꝛem ⁊ illuminatoꝛem omium uiſtꝛoꝝ. tota in

De matrimonio clodouei

essabilem maiestatem omnipotentiā que eūm cognosce. ⁊ agnitam expedeat. idolaq; uana deserunq;
qua nō sūt dii. ⁊ sculptilia uana. Incende ergo
eam eccliasq; seas quas succendisti restaura. Oem
tu queso ut requiras portionem genitricis mei ac
genitricis mee quos auunculus ms gundobaud
malo ordine ut fec. Vinducet dns ms sanguinē
eor. Et chlodoueus ait. Unum restat qđ difficile
petis. ut deos meos. delebinquam. ⁊ dm tuū colam.
A Aliud uelp qđ petis. ut potep faciam. Illa inquid.
b oe magnime obsecp ut dno omnipotenti qui est
in celis adores. Chlodoueus utrum unburgundia
aurelianum adgundobaudū dirigit. ppt thesau
rum chotildis regine sue. Gundobaud itaq; ira co
motus ait. Aliumqđ in man chlodouei tradituꝝ
regnum meū. aut thesaurp dominabit meo. Aliqđ
nō dixi ⁊ ac optatus fui aureliane ut nō uenirꝫ
P amplius in regnū meū explorare substanciā meam.
salut pncipū obtestor. ⁊ uiuam̄ sposdeo suo pce
des a me trueuens etiā. absq; peraplatione int
ficiam te. Cui aurelian respondit dicens. Viuit
dns ms chlodoueus rex. ⁊ primatus magnatorum
francor in regno ei. qr nō timeo minas tuas nec
expauesco quandiu dns ms ad uixerit. Et sic mā
dat ppri tuus dns chlodoueus rex. ubi pthesau
ro uxori suę die meę eum exercitu suo tibi occur
rat. Tuę burgundiones sic ē cō suetudo dare cō
silio gundobaudo regi suo dixer. Da neptī tuę aliqđ
de facultate thesauri tui que ei cō tangit. qr sic
discernit ee utilitatē. abeasq; fedus ⁊ chlodoueo ⁊ cū
pactum ⁊ gentis francor ne fidē uiruant unusq;
unūm qr ppls frequentissim ē. sine existens. Cō silio
aut eor obediens gundobaud dedit primus

aurelianu ad patrem chlodouei partem maximā ex
thesauro suo. Suppellectiliq; nepte sue chlotildi re
gine aurum multū argentum fabricatas pciosis
simas tulit. Quid restat aliud nisi ut uniuersum reg
num meū chlodouco dare debeam. Et die ad aure
lianum. Reuertere ad dnm tuum qe habes que
ei de feras muliera multa que nō laborasti Et au
relian. Filius tuus ē. dns mr chlodoueus rex.
omia ura cōmuna ē. Et dixerunt sapientes bur
gundiones. Vuat rex clodoueus. qe uidit est ac
laudabit. Reuersē aurelian cū thesauris multis
ad domū suū in francia. Chlodoueus uiq; rex ha
bebat filium decūbina theodericum nomine.
Et in illis diebus dilatauit chlodoueum amplificās
regnum suum usq; seqnum sequentiq; tempore
usq; ligerim fluuium occupauit. Acceptaq; aurel
anus castrum melidunensem quem in ducatu
habuit. Cōceptiq; chlotildis regina reperit filiū
quem sacro cō fecerunt baptismate. Hō credebat
tunc chlodoueus dnm dm ech. Regina eū
cotidie p̄dicabat eum. A ille nolebat audire cam.
Nitea regina parat filium ad baptisma ut ornat ec
clam uelis atq; corinus. quomodo corda regis
ad credendum cō pugnetur. Baptizatus est. cū
puer. quem albis ingressis uocauit. Qui ingres
sas albas transiit. Quem rex nimis cōtristat. re
putabat in errando dicens. Qui si in nomine
deor meor dedicat fuisset puer utiq; uiuus. Si
in nomine di uri baptizat ē. uiuere nō potuit.
Regina uero dicebat. Dō grās agō. qr me nō dixit
indignam. sr deuō meo p̄progenitum in regno
suo recipe dignat ē. Ego aūt nullo dolore meor
de meo p hac causa torqueo. Post uero genuit alū

filium. Quem baptizatum chlodomir uocauit.
Et hic cum egritare cepisset, dixit ihesu. Nō potest aliud
nisi ide ipse fiat quomodo fuit de filio ei. ut baptizatus
in nomine xpi uiri cum moriat. Dixit autem re
gina ad illum misericordia percutiere. precepit tantarum.
Regina quoq; nō cessabat predicare regem ut dim
uerum coleret. et ydola que colebat uana derelin
queret. Sed nullomodo animum ei ad credendum cō
mouere poterat donec tandem aliquando bellū
cōtra alamannos siue uosq; moueret. in quo cō
pulsus e cōfiteri que antea negauerat. Factum e
aut bellantib' inter se francos et exercitu cū ala
mannis: et chlodouei exercitū nimis coarctasset:
auxilium in tempore aut. Dixit ihesu xpe dei
dim celi que dna mea regina predicat. Ille uero
eleuans ad celum oculos. cō mult lacrimis aut. o-
hu xpe quem chlotildis regina mea predicat ee
filium dei uiui qui sub uenis in tribulatione. q
das auxilium inuocantib' tuum ad uictoriam
de uotus postulo. ut si michi uictoriā sup hostes
his dederis. et per quis fuero ullam uictoriam
qua dere tibi predicant. credam et in nomine
tuo baptizabor. Inuocaui enim deos meos sed
experior elongati sunt ab auxilio meo. Vnde
credo eos nulla potestate ee predictos qui sibi
credentib' nō succurrūt. Te ergo uenio dim ac
dim inuoco. tibiq; credere desidero. tantū ut
liberer ab aduersariis meis. Cumq; hec oraſ
clamaret. alamanni in fugam uersi tergauer
terunt. Cumq; regem suum uidissent uictor fie
ri: chlodouei potestate se sub dura dicentes
Parce precamur dne ne perire plus pplm. qa
ecclia tua sumus. Tūc iussit rex immenā plagā

ceſſare alamannoſq; cepit. ipſos ac ꝑas eoꝝ ſub
iugv tributario cõſtituit. Facta igitur victoria
ꝓuect9 ẽ in franciam ad reginã ſuam. narrauitq;
ei qualit̃ p̃ inuocationem nominiſ tui ihu xpi
victoriã meruit optinere. Acta ſunt hec anno
xv. chlodouco regnante.

Tunc regina dum uocaut ſem̃ remigium
cui9 bis in menſis anniſtitem de pcans eum ut
regi uiam ſalutis p̃dicaret. Cui uenerabilis face
dos uiam oſtendens ſalutis docuit eum qualit̃
p regenerationis gr̃am meret̃ accipe peccatoꝝ
remiſſionẽ. Ille aut. Libent̃ recipiam gr̃am bap
tiſmi pat̃. ſ; unum reſtat. q; pplꝰ qui me ſequit̃.
nõ uult relinquere deos ſuos. Vadam ergv adoꝛ
tare eos uerta uerbum tuum. Cũ uenient aut re
cum pplo. cepit eos co hortare ut ſimulacroꝝ
relinquerẽt errorẽ. Ad clamauer aut p̃cuſſorꝝ
miſeria di. a potencia ipſi?. omꝰ pplꝰ francoꝝ.
dicentes. Mortales deos relinquere parati ſum̃
gloſe rege. Adm uerum in mortalem quem re
gnis p̃dicat credim̃ ac fatemur. Humiliatur
aut hec ſco remigio epo. Ille quoq; magno gau
dio repleꝛ uſſit baptiſm lauacrũ pparare ue
lisq; diuinit̃ de picti. adũbrant̃ platee. fabri
cantur eccle. cõ ponunt̃ baptiſteria redolent
undiq; balſama fumigãt̃ timiamata ac deſe
cenꝛ com poſita fauo luminaria. hinaq; re
plendencia. ornat̃ undiq; regale baptiſteriuꝫ.
Tanta ergv ac talem ſub miniſtrauit dñs gr̃am
in pplo ut ppt̃ hodoꝝ in francia. eſtimarent ſe
in paradiſi amenitata collocatos. Rex ergv pecit
ad ſco remigio ut p̃mo baptizaret eum. Venit ergv
nouus conſtantin̄ ad baptiſmũ ab negatis dia

boh pompil. Jua in greſſam ad baptiſmum. ſcs di
ſic ait. oze facundo mutuſ de pone ſupbie colla &
fic de inceps adoza qd incendiſti incende qd ad
ozaſti. Erat autē ſcs ſrinedius uir ſapiens atq;
ſeſſimus. egregius ſrbozeus p̄clarus in uirtu
tib⁹. Ceca uſum ſrſtituens. mortuuſ uitam ſrpa
rans. demonia eiciens. Igitur ſrr oēm̄ portrm̄
dm̄ in trinitate eo feſtius. baptizatuſ eſt in nom
ne patris ⁊ filii ⁊ ſſpſ ſci. deliberatuſq; facto cruſ
matr cum ſigno ſce cruc̄is dm̄ nr̄i ihu xp̄i. Bapti
zati ſ autē de exercitu ei amplius quam tria
milia uirorum. Baptizant ergo ipſa die allo fledis
⁊ landechildis. ac poſtea cuncteſ ppl̄s francoz̄.

Gesta poſt hec chlodoueuſ p̄ſrit cum
magno exercitu. cōtra gundobaudum. & gun
degiſilum frem ei. Illi hec audientes. exercitum
magnum collegerūt burgundionum uenientes
diuione caſtro ſup oſcaram fluuium. ibiq; inter ſe
ualde atrociter cōfligentib⁹ burgundiones ⁊ gaue
rūt. Chlodoueuſ quoq; ut ſolebat uictor exti.
affligensq; exercitu burgundionum. gundebaud⁹
⁊ gundegiſil⁹. in fugam uerſi uix euaſerūt. Gun
debaudus quoq; incumbonem cuiratem ſup pda
num in greſſus ibi ſe incluſit. Chlodoueuſ itaq; ſtr
illuc eum p̄ſecutuſ cuiratē ob ſedit. Quem cum ip
ſa urbs nullatenus adiri potuiſſet. Omnē illam
regionem ualde deuaſtauer̄ franci. Gundebaud⁹
aūt miſit cō ſibi ſarum ſuū ſapientē aredium no
mine. ut animum fugientē chlodouei regis. p ſuū
cō ſilium optimum mitigaret. Dedeſq; ei mune
ra in finita auri ⁊ argenti pondera multa atq;
ſe ſub ei⁹ tributum ſub ugauer̄. Chlodoueuſ uer⁹
ablatis theſauris. cū p̄da maxima ⁊ cū francoz̄

de bapt⁹ clodouei

exercitu. p̄ uersus est uictor. — . ∞ . —

In his t̄pib⁹ fuit in uenna urbe t̄re mot⁹ mag̃n⁹. ubi multe eccl̃ie ⁊ domus multæ cõcusse fuerunt ⁊ sub uersæ. Ibi bestie multe obseruantes. lupi. ursi. ingressi p̄ portam cuntant deuorantesq; plurimos p̄ totum annum hoc fecerunt. Nam uenente sollẽpnitate sc̃i. pasche. ses mansert⁹ qui tunc in urbe erat ep̄s. dum missarum sollẽpnia ipsa uigilia celebraret. palatium regale qd̃ in ea cuncta re erat diuino igne succensus ẽ. Cumq; hec agerentur. ap̄propinquante die ascensionis dñi. in diriit ieunium uir ses triduanum in ip̄o cum ieunio ⁊ cõtritione sp̄s. Deinde costituit in ipso in tempore letanie minimum celebrarent. Tunc cessauit ipsa ululatio & sub uersio. Deinde cepḃ omis eccl̃ia & omn̄ sacerdotes hoc exemplum imitantes. usq; ad p̄sens ipsa ꝛogationes letanias ubiq; celebrare colligunt. — . ∞ . —

Sed ill⁹ diebus rex chlodoueus cum uenisset parisius cuncta ait ad reginam suã & ait ill⁹ suum. Satis mihi molestũ ẽ qd̃ gothi arrianã partem optimã galliarũ teneant. Eam ergo cum di auxilio ⁊ eiciam⁹ eos de ipsa t̄re me usq; dimontib⁹ subiciam⁹. Placuit aũt hoc cõsiliũ pceribus francor. Tunc chlotildis regina cõsiliũ dedit regi dicens. Faciens faciat in quid dns ds uictoriã in manib⁹ dñi mei regis. tantum modo audi ancillam tuam. fabricemq; eccl̃iã in honore beatissim petri apl̃or. p̄incipis. ut sit ⁊ auxiliatr̃ in bello. Et rex ait. Placet hoc qd̃ exigis. ita faciam⁹. Tunc rex p̄cepit mihi retrum ase bipinnem suã. qd̃ ẽ franciska & dix.

Hic cõstituãt ecclia beatoꝝ apłoꝝ dum auriliante dño uictores ꝓuertimur. Cõmouit aũt ꝛex eum tum ex exercitum suum. scilicꝫ ex ꝑte Francoꝝ pictauisq; diꝛexit. Ibi enĩ tuĩ alaricus ꝛex gothoꝝ cõmorabãt. Oultra igũ pars hostium ꝑ triturum tuponicũ ꝓtransiebat. Precepit aũt ꝛex ꝑ ꝓuincia sẽi exartum nichil aliud nisi solam herbam ꝑsumerent accipe. ad eoꝝ equos sustentandos. Diꝛexit itaq; nuntius a ꝛege missus ad beati exartum basilicam cũ muneribꝰ multis. a cũ suo uelocissimo equo quẽ ꝛex amabat plurimũ. ait. Ite & forsitan aliquo uictorie & seo sermone accepiens ascripturis sẽis. Tunc dans muneribꝰ nums ꝑ dix. Si tu dñe adiuuet me ꝑ egerim hanc incredulam meis manibꝰ tradideris in ingressu sẽi martini dignare in ꝓuectate. ut sciam si ꝛepperi eris michi famulo tuo. Ve nientibꝰ aũt pueris ad beati exartum basilicam. cũ ad ipsa limina introissent primicherie ecclie hãc antifonam in posuit dicens. Protexisti me ãd belli tumultu & sub plantasti insurgentes in me. & inimicoꝝ meoꝝ dedisti michi dorsum. & odientes me dispdidisti. Hu uoces psallentium ut audierit. dño gras agentes. remissio ibi equo regis & alia munera multa. cũ leticia & ex ultratione ꝓuectores nuntiauerũt regi. Cum uenissẽt aũt ꝛex ad fluuium umzennam cũ exercitu suo in quo loco eum uadare deberet. nõ inuenichat. Inundauerat eñ ꝑ multitudine pluuiarum. Depcatq; ẽ dñm ut ei uadũ ostenderet. Noctẽ uerꝰ ipsa illa in loco stetit. Oriente aũt facto. cepiuia inꝰ magnitudinis ante eos dñs nuntiꝰ ꝓcedente. uadum ostendit. Illaq; uadante. ipsiq; sequens uadauit. Veniente aũt rege apud pictauis dum ꝓcul ab

ecclia scī ylarī ꝑ tenuria fixisset. apparuit nimbus
sup ipsa tenuria. in auxilium chlodouei regis.
unde uam beati ylarī ꝑ. Precepit aũt rex hosti sue
ut nec cybum nec ullo stipendio de ipso pago uel
legerit nullaq; spolia. Chlodoueus aũt rex cũ ala
rico rege gothorum in campo uogladinense sup
fluuium clitio miliario. x. ab urbe pictauis de
certauit. Illisq; mutuo se pugnantib⁹. guꝛi eum rege
suo nimis collesi. fuga uertit. Chlodoueus uero
sic solebat uictor existere. Cum alaricum uul
nerasset. duo genua cõtra eum ex aduerso in aciem
ferunt. q; ꝑ lorica qua indutus erat eum mi
nime uulnerauit. Diu aũt ad inuicem cũ. uicis
sim quę agebat. Odoricꝰ cũ uide ibi aduersoꝝ
ꝑceps qui cũ apollinare duce ibi uenerat corruit
gladio francoꝝ. Cum multis senatoribus. de ac
pugna amalaricꝰ euasit ꝑ fugam filiꝰ alarici. &
in his pauꝑ is regnũ patris sui sagaciter precepit.
Chlodoueus aũt theodericũ filiũ suũ galliensem
& torrens cuncta. & aruernũ diuisit. Iuppgesq;
omnes urbes illas a finib⁹ gothoꝝ usq; burgundiam
sub iugauit. & in potestate patris sui restituit.
Regnauit aũt alaricꝰ annis. xii. Chlodoueus quoq;
apud burdegalense cuncta tota hieme ꝑstitit.
Thesauros ũ plurimos alarici regis de tholosa
abstulit. circumuentisq; uicina loca in carcassono
in loco q̃ uocant⁹ dr monasterꝫ in honore
beati stephani cõstruxit. & ob amorẽ ipsi⁹ cõfes
soris magnus honoribꝰ ac diuersis thesauris
abundantissime ditauit. Omnes g̃ urbes illas ac
cipiens. ego tolosinã cuncta uenit. ac tantam
grã ei dñs cõtulit. ut in ei⁹ aduentu muri
corruerẽt. Infectus g̃ gentis qui ibidem erãt

ipſam urbem apprehendit. omnéq; tram illam ſub
iugatam. ſanctumico ut burdegala francoſ mane
ꝑcepit. ad gothoz gentem delendam. De inde tu
ronis ciuitate. ꝓuerſus multa munera ad baſi
licam beati martini miſit. ⁊ ꝑ equo quē antea
ad ipſam eccliam tranſmiſerat dedit mauricu
lapi ꝯs centum ſolidoſ ꝑ ipſo equo ut eū reciper.
Jubᵈ datis. equuſ ille ſe nullatenᵘ mouit. Ille aut.
Iterum eis date alioſ centum ſolidos. Quibᵈ da
tis. ſtatim ipſe equuſ ſolutus habitꝰ. Tunc eū
leticia ꝓr ait. Vere beatꝰ martinus bonus eſt.
mauricio. ſ. grauiſ in negocio.

Abbaſtatio uero imperatore romano co
cellos accepit chlodoueus rex. ꝑ cōſulatū
ſuum. Tunc in dunis rex in baſilica beati mar
tini coronā aurea in capite ſuo. in plaustra aſ
cenſo equo. aurum ⁊ argentum mauricū qđ
eſt inter ciuitatem & eccliam beati martini ꝑ
ſente ꝑpto manu ꝑpria ſparſit. uoluntate atq;
benignitſima diſpenſauit. Ab ea namq; die
cōſul ab auguſtus ē appellat. Deinuenis aūt
egreſſus parriſius ciuitatē. effectus ciuitatē
ueniens. ibi ſedem regni ſui. cōſtituit. De in
de cū morᵈ ē. impa cōtra ragnagarium pater
rem ſuum. Erat aūt ipſe ragnagarium apud
camaracū ciuitatem. effectuſ in luxuria. Ha
bebat quoq; cōſiliarium nomine farronem.
ſimili ſpurcicia luculentum. Cumq; aliquid
muneris aut cybi deferretᵘ ei. dicebat. Sint
iſta mi. ⁊ farroni meo cōſiliario. Per qua cauſa
in dignati franci qui erant cū eo. cōſentie
bāt chlodoueuo cū mouentes eum ad uerſus
ragnagarium. Datis q; eis chlodoueus ꝑ hac

causa baltrif ex armillis assimilatis de auro. ſ;
de mtus hetaurum. & eubrum erat de auri
tum. ſub dolo factum p munere leudib' ragnaga
rio qualit' sup ipsum in citaret eum. Comotv
uerp chlodoueus ereperit cotra ragnagarum
patrem suum. misit ragnagarius spectato
res ad cognoscendum. pgant cuut eet ostil mai
or. Qui respondes mentientes. Tibi e fortior. &
tuo patrui co filiario. Venientes aut chlodoue
us & ragnagarius ad pugnam frtq; utr se
p'hantes. ragnagarius celum cerpent ereper
tuum suum fugit mur. ſ; ab ipsis tradit' uib'
ligatus atgp manib' una cum ricario frē suo.
chlodoueo p'sentatur. Cui dix chlodoueus. Cur
humiliasti gentem nram. ut te iuneret p mit
tret. Nome tibi melius fuerat mori. Veleua
ti bipenne. in capud eius de fixit. & mortuus e.
Coūersusq; ad frem ei. ait. Si tu solacium fri tuo
p'buisses. ille ligatus no fuiss. Similit & ip
sum uncapite percussum ut fecit. & mortuus e.
Post mortem uerp cor cognoscentes tradit' ret
cor aurum & achlodoueo acceperant ce uteriā
direrunt hoc rex. Respondens dixit eis. ore
rit tale aurum debet accipe. qui dum suu
ad mortem trader. Sufficiat uob uram tamū
modo habere eo cessam ne ut tormenta de fecia
tis. Illi hec audientes grām & uitam solūmodo
obtantes habe ad eptam. cupiebant sibi suffi
cere dicentes. Spoliu p petrar negotio. talis
decenter datur gratuita retribuno. Fuerūt
aut sup dicti ragnagario patrem quorum
fis regnum. nomine apud cenomannis ci
uitate iubente chlodoueo rege unfecti sunt.

Iubᵒ moꝛtuus ac pempꝛis. oñe ꝛegnum eoꝝ ⁊ the
saurꝰ chlodoueus accepit mer fretus muꝛis
⁊ magnus ꝛegibᵘ ut paꝛentibᵘ suis. — . —

De moꝛte Petꝛi clodoueꝰ

Post hec oꝰa. moꝛtuus ē & chlodoueus ꝛex
in pace ⁊ sepultᵘ est in basilica beatissimi pe
tꝛi apl̄oꝝ pꝛincipis quā ipse ut ꝛegina sua
edificaueꝛat. Obiit aut anno .v. post quam
cū alaꝛico ꝛege gothoꝝ pugnauit. Regnauit
quoq; in fꝛancia annis .xx. A tꝛansitu aut sci
oꝛtii usq; ad tꝛansitum chlodoueꝰ ꝛegis: fuer
ann .c. xii. Chlotildis ueꝛo ꝛegina post moꝛtem
uiꝛi sui tuꝛonis ciuitatē fꝛequēt peꝛgens: ad ba
silicam beati maꝛtiꝛis dulcissime cōmoꝛata dño
seꝛuiebat. Rapt aut pꝛisciꝰ uisitabat. Igitur
post moꝛtē chlodoueꝰ ꝛegis: hi quatuoꝛ filii eiᵒ
theodeꝛicᵘ. chlodomiꝰ. hildebꝰ & chlotaꝛius
ꝛegnum eiᵒ inꝛ se equaliᵗ diuiseꝛūt. Habebat ergo
quoq; tunc theodeꝛicᵘ filiᵘ nomine theodebꝰ
stꝛenuum ⁊ utilem eleuatiq; sunt in magna po
tꝛencia. Amalꝛicᵘ quoq; filiᵘ alaꝛici ꝛegis gothoꝝ
soꝛoꝛem eoꝝ ad cōiugium peti ꝛt. quam illi nō
negauꝛūt. miseꝝ cū oꝛnamentis optimis. eamq;
ipse sibi in maꝛtimonio assūpsit. — . —

Tꝛibꝰ diebꝰ chlotildis ꝛegina cū uenisset
pꝛisciꝰ. aut ad filios suos. Nō me penitet
o filij mei. uos dulciteꝝ enutꝛisse. Pꝛecoꝝ indignaꝝ
in uiꝛiam meā: ⁊ paꝛtis mei ⁊ maꝛtis meę moꝛ
tem uindicaꝛe. Illi hec audientes: unꝛa mag
na cō moꝛa cū maꝛimo exeꝛcitu buꝛgundiam
peteꝛunt cōtꝛa sigismundū ⁊ godomaꝛū ꝛegem
filios gundobaudi. Tunc tꝛmpoꝛis edificabat si
soysmudus ꝛex monasteꝛium scoꝝ maꝛtiꝛum
agaunensium inbuꝛgundia. Illi aut cōmouet

hostem burgundionum cõtra chlodomirem regẽ
thildebrum regẽ tchlotarium frẽs filios chlodo
uer. Illisq; mr se pugnantib' cesi burgundiones
fugerũt cum gvdomare. Sigismundꝰ uerꝫ dum ad
sẽos agaunenses fugeret. cõsecutus est eum
chlodomiris. apphendítq; eum cum uxore &
filiis eorꝫ captosq; ad duce unpagu aurelianensi
atq; in carcere mittendi iussit. Beatus aũt aurꝰ
qui tunc erat urbis erat sẽs du albas in aurelianis
ciuitate. deprecabatur chlodomiꝛ ut nõ occideret
eos. Sed ille nolebat audire eum. Tunc mr fertur
tam sigismundum quam uxorem eiꝰ tfilios. pre
citq; eos unputeo inloco qui dr erat collamna unco.
Post hec uerum cõmotꝰ exercitu chlodomiris in
burgundiam pergit cõtra gvdomarum. Cumq;
uenissent cũ magno hostꝫ unpagu uienense in lo
co qui dr fons bulliens. gvdomaris locatis
gentib' cũ chlodomire pugnatur. Ac uerꝫ burgun
dones ualde cesi. cũ gvdomaro fugerũt. Cumq; eos
psequerꝫ chlodomiris. nimis ualde eucurrit.
ut ante cedentes eos cum equo ueloci in medio
eorꝫ ingressus. exad uersa parte peruasus. corru
it tmortuus ẽ. Qd uidentes franci. nimio dolo
re tra cõmoti. gvdomarum psequuntur. ex tri
nam burgundiones ac puniunt. cunctasq; regio
nes uastantes apuerꝫ. usq; ad senem uirmentes
uersi sunt. Chlotarius aũt hec audiens. uxorẽ
frẽs sui accepit meouugium gundeocam nomi
ne. Filios quoq; chlodomire orfanos. theudoual
dum ac gunthariũ. & chlodoaldum. chlotildis
regina nutriebat secum pariter.

Inter tres theoderic' ttheodebrus fili'

de morte ſcī
ſigiſmundi & ꝯ
ꝯ filios ſuos

ei. Achloteraris rex cum francoꝝ exercitu
primum transeuntes. uniuersum dirigit.
contra ermenfredum regem thuringorum. hec
audientes thuringi. fossatus fecerunt sub do
lo collectis desup cespitib. Cumq; ad bellu
ibidem conuenissent. intelligentes qd equi
eoꝝ ibidem corruissent. indignati sut ualde.
fugit aut ermen fredis cum thuringis usq; ones
trudem fluuium. Illic en̄ psequentes fran
ci ubiq; prepatant uniuersib' contra francos. tanta
cedis ibi fuit de thuringis. ut ipse fluuius
ex eoꝝ cadaueribꝫ repletus. franci supra eos
tanquam p pontem transiebant. ⁊ eo culca
bant. totamq; regionem illam uastantes atq;
captiuantes depopulantur. Ermfred' uero p fu
gam lapsꝰ euasit. Franci aut cum multa p
da ⁊ spolia reuersi sunt. Fuerut aut ermfr
edo duo filii. baldericus. & berricarius. Post hec
uerum theodericꝰ data fide ermenfredo regi.
tulbiaco cuitate adse cum uenire fecit. Cumq;
supra murum ipsius cuitatis colloqueretur.
decipulus de muro urbis ipsius corruit ad terra.
⁊ mortuus é. suosq; infantes theodericus in
terficere iugauit. — ꝟ. —

Sed & thuringos quoq; cum cet aruernis cui
tate. misit sororem eius uxorem amalrici regis
gothorꝝ de hispania nuntios ad eum dicens.
quanta mala supra ipsam insidiaret' ppt̄ ca
tholicam fidem. Nam cū ad ecclesiam xpi ut
orationem faceret. stercore ⁊ multis ferue-
ri ipse sup' eam ꝓiciebat. atq; ut tanto enim
uerberabat ut sanguine illius fudaretur

ſuum ſri ſuo tranſmittere dicenſ. In dignaſ
duleiſſi me ſrē laborem ⁊ in uſuram meam
dne kariſſime. Cum hec itaq; audiſſet hildebr
ſex ingſa magna cō motus. hoſtm maximam
collegit. ⁊ in hiſpam ſs dixerūt pugnaturi cū
amalrica. Ubi ergo ualde colliſi. amalric fuga
uerūt. Naues paſat ad fugiendum. Cumq; na
uim attingere conarent. p ſecutus eſt eum ex
ercitus hildeb. Alle uinctum deceperunt. ad
eccliam xpianoꝝ fugere inrabāt. ꝙ; am quā
ad introitum eccle p uenisſet quidam franc
lancea eum p cuſſit. ⁊ mortuus ē. ibi. ⁊ tunc hil
debtus hiſpaniam de uaſtans totam urbē
ingreſſus ꝛſaulꝰ magnos in die abſtulit. &
una cū uxore ſua reuerſus ē. ꝙ; neſcio quo pi
culo imminente langore in ipſo itinere mor
tua ē. ac parriſius deportata ⁊ in baſylica ſcī
petri iuxta patrem ſuum ſepulta. Hildebtus
uero reliquos theſauros miniſteriis eccliarū de
tulit. deuaſt ſalomons preciosiſſimos. Lx. calices.
xv. patenas. xx. quoq; capſas. euangeliorum
ex auro puriſſima gemmario ope celatas pul
chre ornaras. Ille uero noluit ea cō fringere. ſ;
tota p eccias diſpenſauit diſtribuens cuncta

In illō dieb' chlotarius — . — eccliis.
regina cum parriſius re— diret inde
hildebtus rex qd filios ſri ſui ſeniores chlodo
mire. pfata regina mater ipſius enutrier &
nimis eos diligeret cogitans qd reges eos fa
ceret ulter dix chlotario ſri ſuo. ora mr mea fi
lios frīs mei ſecum retiner. ⁊ teneat diligat
eosq; in regno frīs mei uult eleuari. Cōſilio

acceptu. ꝑ tractare debemus quid de eis facia
mus. Aut tundam' eos. aut interficiamus reg
numq; fris ni patris eoꝝ inter nos duudam'.
Offerunt aut ad regnam parisius archadium
nobilem utrum in dustrium dolose dicentes.
Die matri nr. ut mittat ad nos filios fris ni ne
pote nos ut eos reges cōstituamus. Atilla cer
dens hoc uerum ee. gaudens ipsos eis trans
misit. Atilli statim remisert archadium ad
regnam dicentes. Hec sunt forpices: ecce gla
dius. Die mandam fili tui suos eos vindet
aut gladio punet. Illa uer ꝑ nimio dolore &
amaritudine cordis cum lacrimis ait. Sans
undiq me anguste cō premunt. Si regnare nō
debent quid in eos enutrisse. Fiat eis melius
mori quam vindere. Atille fingit aut eos dolo
se falsum dicere. Die mandat regina. mall &
occidet eos quam tandet. Hec mora appre
hendit chlotarius puerum semorem. precep
ad tram rde fecit cultrum p ascellam eius.
ut ramus uerberatus: statim mortuus est.
Fit quoq; cū uxor eum hoc audisset: precit se
ad pedes hildebti dicens & flens. Succurre in
pissime pat. ne & ego petram sic fiat meus.
Tunc hildebtus comotus lacrimis ait. Ob seep
te dulcissime pater ut hui' uitam tua lar
gitate in cō sedet uideas: & quantum uolue
ris ꝑ hoc dabo t. Atille iu succens ait. Aut
occidi eum ate: aut certe ꝑ eo morieris. Tues
qui hoc malū cōsilium p petrasti & modo us
urpabat eum. Hec audiet hildebt' precit eū a se.
Chlotarius quoq; elisit eū uitra & fecto in ascel

la cultu ut fecit eum sic fit ei. Puerus autē
nutricones eoꝝ similit ugulauit. Ascensisq;
equitib⁹ prosecutus inde. acceptu fris regno. Re
gina quoq; hec audiens nimio merore atq; ira.
compositis corpusculis eoꝝ cū magno psallentiu
um coro & in mensa luctu. parisius ad basilicam
sci petri detulit. ubiq; sepelitur. habebat enī
maior. x. annos & alius septem ānos ii nomine
chlodoald⁹ effugit ⁊ p auxilium puerorū forti
tudinis est. Ius post ea pfectum regnum ipsum
ipse se ppa manu tuendit. Clericus aut factus
ac bonis opib⁹ pditis presbiterq; ordinatus. plenus
uirtutib⁹ migrauit ad dñm. Nouilimq; ulla
sub parisie urbanę depositus requieuit. Chlotildis
aut regina inclemosinis pfluens. cum sum
ma abstinentia & sobrietate uitam degit.

Is illis ibidē diebus. mortuus est theodericus rex. Regnauit aut annis
xxv.iii. Theodebtus quoq; filius ei⁹. regnum
patris accepit. Post ea hildebtus ⁊ theodebt
comouer exercitum. & cōtra chlotarium ire dis
ponunt. Ille aut hec audiens. uidensq; q eoꝝ
exercitu se sistere nō possit. in siluam mase
launum cō fugit. ⁊ fretus eum hys. ac tutam
spem suā indi pietate transfundens. Ys. & chlo
tildis regina hec audiens. ad beati dionisii se
pulchrum adiit. ibiq; inoratione tota nocte
uigilans p stetit. de peccatis ne uir filios suos
bellum cuncle cō surgeret. Cumq; cō uenissent cū
hostib⁹ magnus cōtra chlotarium ut sequenti
die cum uir ficeret. mane facto in loco inquo
erant cōgregati ortā ē. maxima tempestas tē
tota disrumpens. cum inmitis fulgurib⁹ cunc

ra sub aeras inrumpentib' imbrib' cum tonitru ualidis. Illi uero stratas rigas construent. prelii grandinib' ualidissimis. Grauiter aut uehemen tibus consternent. nullumq; eis regumen remanet plebeius tantum. Hoc maxime timent ne ab ig ne celesti exterminentur. Et requ cor= ita dispo sunt. ut uix in .xx. stadio reperiri. multi en de eis no sunt inuenti. Tunc illi lapidib' cesi & humo p sti=m. penitentiam agentes uenia peabant ado. qd ira cont=a sanguinem suum age uolunssent. Sup chlotarium uero neq; una qui dem gutta pluuia decidit. neq; ullatenꝰ sonitꝰ tonitrui e auditus. s; neq; aliquam co motione uenti illo in loco senserunt. Illi quoq; mittentes munera. pacem & co cordiam petierunt. Tua data. ad ppria sunt reuersi.

Post hec utrum uidebitis co motu exterrea magno inspania dirigitur. Unqua egressi ipsam tam uastantes succedimur interficientes ipsim. Cesar augustanam ciuitatem circumdan tes obsederunt. Ppli quoq; qui ibidem obsessi timebant undiq; ab ipso capite cinere. in terra humiliare ad dm co uersi sunt. Et cum tunica beati innocentis martyris multos ciuitatis psallendo circuierunt. mulieres similit indu te nigris palleis. dissolutos crines plangentes sequebantur innumerabilium ieunia celebrantes. hiq; regis hec uidentes. putabant eos aliqo malefi cari. Tunc apprehensum unu rusticum de ciui tate. interrogant eu qd hoc cet qd agerent. Qui. Du mi mei. tunica bi uicem i de portant martyris. cum ipsa ut eis dns miserat exorant. Et illi aiunt. Vade dic epo ciuitatis ut ei fidu

ria uenat ad nos nichil dubitauit. Ille uero cum
hec ei nunciasset. ipse eu muneribꝫ statim occur
rit eis. Hildebrandus quoq; postulanti ut ei reliquaꝫ
beati uncenei daret. Atille dedit eis stolam.
Tum memorati reges adquisita maxima par-
te hispanie. cum multis spoliis reuersi sunt. Hil
debrandus uero parisius ueniens. ecclesiam in honore
beati vincencii martiris edificauit. Tunc re
debrandus rex filius theodorici italiam cum
hoste plurima adiit. Longabardos deuicit
atq; prostrauit. maximamq; partem de ipsa ter
ra uastauit. Ipsos autem langobardos tributariosꝫ
sub iugauit. & reuersus e cum multa spolia. Post
hec rex theodebrandus egrotans febre ualida contra
ctus mortuus e. & regnauit annos .v.iiii. & reg
nauit ipse. nisi priores francos mauisset ve
rum baldus filius ei accepit.

Gizela bone memorie gloriosissima chlodul-
fi regina bonis operibꝫ apud turonicam urbem
degens. migrauit ad dnm senectute dierum
plena. Cuꝫ cum magno psallentium appara
tu parisius de portata. in sacrario basilice
scī petri ad latus chlodouei regis uiri sui se
pulta est. Chlotarius quoq; rex de uersis mune
ribꝫ .vii. filios habuit. Id e. de ingunde gunta
rium. hildericum. charibertum. gunthramnū. sigi
bertum. achlosyndam filiam. De charegunda qq;
sorore ingundis. habuit hilpericū. De gunsina
habuit sigibertum. Amorem em in ingundis eo q
esset pulchra & decora. ipse erat nimis luxurio
sus. charegundā sororem ei in coniugiū accepit.
Teudebaldus autem rex filius theudeberti regis in austrie
egritans febre ualida. et mortuus e. Regnauitq;

annis septem. ∞.

Cessauit autē chlotarius rex loco eius. ac cepit. thesauris multis. Eo anno rebellā rib' saxonū: chotarius rex comoti francorum ex exercitū cōtra eos pugnauit sup unū semnam fluuium: ceptq; exercitum maximum uīr frē ne trāsl eor uastauit. Et uastans autē tyram tu ringam ac depopulans: p eo qđ saxonū solatiū pbuissent.

Chramnus itaq; filius chlotarii. pulcher & decorus nimis acerbus uxoris eū ulr ligrum apanr missus erat: cepit illam regione ualde inquis si me opprimere. Id eum patri suo nunciauit fuisset: statim pcepit eum ue nire ad se. Q; chramnus nolūt iussionem pa tris adimplere. Diutius autē agens. uilechari i filiam. nomine haldā duxit uxorem. A quibus g̃ munera thesauris: patrius uenienti cū hildebrā rege paruele suo. Sacramentoq; suo cum eo cōstrīt: uxorē patri ee certissimum inimicum. Cū autē hildebrum rex egrotare cer pisset. diutissime. apud parisius febribus de cubans. moratus e in basilica beati vincen ci q martyris quā ipse cōstruxerat sepultus.

Cui regnum thesaurum chlotarius accepit.

Chramnus quoq; cum euadere nō posset aduersū patrem. britaniam petiit: ibiq; cum rege bri tanorū ipse t uxor eius & filius ei latuerūt. Chlotharius autē fecit ei tumultus ad basilicam sci oxartim eō fugit. Tunc ipsa basilica p peccata uilicari i t uxoris ei succensa e. Quam postea chlotarius rex de stagno eo opere iussit illam ut prius fuerat elegantia reparari. Post hec chlotā

rus rex cõ mouꝰ exercitu cõtra chrammum. in
britanniã fiendes dixit. Ꝙ. chrammus nec
timens cõtra patrem ad bellum cõ surgit. cũ
rege britannorum egredit. Cumq; fortiter pug
nassent. chlotarius rex cõ motus lacrimis ait.
Respice de celo dne ⁊ iudica iustr. illudq; in pone
iudicium qꝰ cõdam uitr ab salomonem ⁊ patr
ei cõ posuisti. Cõ fugientesq; partr britannoꝝ rex
in fugam uertitur. Ubi aũt cecidit. & chramn.
Quicũ p fugam euadere conaret. naues paratas
habens. Cum aũt uxorem ut filiꝰ libare noluit.
ab exercitu patris oppressus. captꝰ atq; ligatus é.
Qd cum chlotario rege tunnanum fuisset. iussit
eum cum uxore ⁊ filiꝰ igni cõ sumi. In clusiq;
tugurium cuiusdam pauperis chrammus sup
scamnum extensus ac hostia sigillata. ⁊ sic post
ea ipsa casella sup eos in censa. cum uxore ⁊ filiꝰ
succensus est. — ∞ —

Eodẽ quoq; in illis temporib⁹ beatissimus me
dardꝰ epꝰ plenus uirtutib⁹ ⁊ gta. migrauit
ad dñm. Quem chlotarius rex suessionis cuncta
te cum magno psallentium choro glose sepeli
tribuens illic multas facultatib⁹. Rex uero chlo
tarius ad bti orarium sepulchrum habuit. Illicq;
diutissime orans multaq; munera. ubi largiens
ac p multas basilicas scoꝝ plurima dona tribu
ens. Post hec mediana filia uenationem exercẽs.
a febre ualida corripit. Ex inde cõ pendio ulla
redit. In qua cum grauiter uexaretur dicebat.
Vana qui putant qualis é. ille rex celestis. qui
sic tam magnos reges uincit. In hoc em ta
li potius uerbo. spm exalauit. Obiit aũt an
no regni sui. xi. Quem quatuor filii sui cũ mag

no honore ſueſſionuſ de ſtremuſ. in baſilica bi
eredardi ſepelierunt. Hilpericuſ uero poſt paſ
ſu mortem theſauros quos in ulla briſtneo e
rant cõgregat accepit. ⁊ ad francos utriores pe
ci it. ipſoſq; multa munera dedit ſibi ſubdi
dit. ⁊ mox pariſius ingredit. ſedemq; hildebti
regiſ occupat. Sed nõ diu licuit ei hoc poſſidere.
Nam cõiuncti frẽs eiuſ eum inde expulerunt. &
ſic inter ſe bi quartior. idẽ. gretbtus guntramnus
hilperice. atq; ſigibte. diuiſionem legitimam fe
cerunt. Accepit aũt gretbtus regnum hildebti
ſedemq; pariſius cõſtituit. Guntramnus aũt reg
num chlodomiris accepit ſ. aurelianis ſedem
ſtatuit. Hilperice uero regnum chlotarii parti
ſu accepit ſueſſionis cuntarem ſedem ſtatuit.
Sigibtus quoq; regni theoderici accepit ſ. ſtatu
it ſedem habere inter ſ cuntar.

Sigibtus poſt mortem chlotarii regiſ. um con
moti cũ agane rege ſuo galias uenire diſpo
nunt. Cõtra quos Sigibtus exercitum mouit.
pugnauntq; fortit cõtra unos. pſtrauit atq; de
uicit. ⁊ inhore gladii eos fugauit. Q; poſt ea
rex eor amicicias illi petiit. ⁊ p miſſos ſuos pa
cem cum eo fieri poſtulauit. Reuerſuſq; ẽ in
tram ſuam. Dum aũt illuc morat sigibtus
Hilpericuſ fit ei hoſte collecta: ſremit p uaſit. Ca
pamaq; ſuccenſa atq; ꝑdata: uaſtauit. Sigibt
quoq; redieſ uictor abunus cõtra hilpericum
exercitum comouit. ſueſſionẽq; cuntarẽ occupat.
Ibiq; in uentre tribus filio hilperici appbendit
⁊ interfectum tranſmiſit. Aſcendens aũt cõtra
hilpericum ad bellum: deuicit atq; pſtrauit.
Q d uicto atq; fugato. cuntates ſuas ita ſua de

munatione ꝓstituit. Ceudbtum uep filium eus apud ponticonam uillam custodiꝛ uusit. ꝑ an num in regnum. Juem post ea clemens ut erat munerib⁹ ditatum. ꝑtri restituit sanum data sibi sacmenta neumquam cō eum agi debet. Ad post ea peccatis ingruentib⁹ fuit in ruptum.

In illis aũt diebus. —— . ꝏ . ——

Gerbtus ꝛex. ingebgam duxit uxoꝛem. habe bat q; ipsa regina. puellas duas cuuusdam pau pis filias. numis pulchras & speciosas. Nomen seniozis marcouefa. uumoꝛ uep uocabat mep fredis. Inquarum amoze. ꝛex gerbtus numis ex arserat. Ingebga quoq; affligebat eas nimio odio ꝓhac causa. ꝑtrumq; earum cō posuerem lane fici i fieri uusserat. ꝓquare iratus numis ꝛex. in gebgam. srliqo mesofredam accepit uxoꝛem. Post hec quoq; marcouefam soꝛoꝛem ei. ad cō ugiū copulauit. ꝓ qua causa. a scō germano patriꝛcha excomunicari fuit utq. Sed cum ea ꝛex retinere noluisset. ꝑ cuius iudicia di mortua est.

Non post multum uep tempꝰ. gerbtus moꝛtuus e. & in blauia castello in salica sci romani sepultꝰ

Horum igitur fris ei⁹ in dignas sibi uxoꝛes accepissent. ancillas copulassent. ad cō ugium legationē unspamiam mittit. cum muneribus bsunechildam aranabilde regis filiam petit. Erat enī puella elegantis ope. pulchra atq; ingenuosa. Quam pat ei nō denegauit cum magnis thesauris ante dictu regi transmisit. Ille uep cum magno apparatu. in mensa gaudio eam accepit uxoꝛem. Et q; arriana lege sub iecta erat eam igitur ꝛex innomine scē trinitatis baptiza

re precepit. magnaq; ẽpiana effectãe. Odera
enim eam ualde fredegundis. magnisq; iniuriis
eam afficiebat. Dicebat enim galsuinda regis.
tantis iniuriis sufferre nõ posse. apũ inimicam
fredegundã. Pecunĩ g̃ ut reliquis thesauris quos
secum de his panna tulerat. libam eam redire di
mitteret in patria ad patrem suã. Sed ille eam
mollius blandiebat. Pcõ silium utq; pessimum
fredegundis eam p noctem in strato suo strangu
lauit. Post cui obitum. ds uxorium ostendit.
Quo facto. fris hilperici hoc indignãtes eum de reg
no eicere noluerunt. habebat enĩ tunc hilpericus
tres filios, de audo uera regina sua. id est treudbrum
metuueen. & chlodoueos. — ∞. —

Cvius aũt ad cepta redeamus. qualiter fredegun
dis dnam suam audoueram reginam decep.
Nam ipsa fredegundis ex familia infima fuit. Cum
aut hilpericus rex in hostẽ cum exercitu fre suo p
tra saxones ambulasset. audo uera regina grauida
remansit. Que peperit filiam. Et fredegundis uer
p ingenium. cõ silium dedit ei dicens. Domina
mea. ecce dns ms rex uestr reuertit. Quomodo
ergo potest filia sua. nõ baptizata gratulantur
recipere. Cum hec audisset regina. baptisterium
ꝑparari ꝑcepit. Vocauitq; enĩ qui eam baptizaret.
Cumq; eps ad fuisset. nõ erat mansiõna ad presens
qui puellam suscipe debet. Erat aut fredegundis.
Numquid similem tui inuenire potestis. qui
eam suscipiat. Quodo tunc ipsa suscipe eam.
Illa uer hec audiens. eam de sacro fonte suscep.
Veniens aũt rex uestr. exclt fredegisa ob uiam ei
dicens. Dõ gras. q̃ dns nr rex uictoriam fecit
de aduersariis suis. Hata ẽnim est filia. Cum q̃

dñs nñs ꝑr dormiat hac nocte. q̄ domna mea re
gina comitꝫ tuę de filia tua hildesunda. Et ille ait.
Si cum illa dormiꝫ nō queo dormiā tecum. Cumq;
intrassꝫ ꝑr in aulam suam. occurrit ei audouera
regina cum ipsa puella. Et ait ei ꝑr. Male fandem
rm fecisti p̄ simplicitatē tuam tam cō ugr mea cē
nō potuꝫs amplius. Rogauitq; eam sacp uelamine
induerꝫ cum ipsa filia sua. Dedit aūt eis p̄dia mul
ta ꝛ ullas. Cp̄m uerꝫ qui eam baptizauerat. ꝗr
dio cō dempnauit. Et redegundam quoq; copu
lauit ad regniam. Tunc igitur temporꝫ ustri
manus imperatꝛ. apud cōstantinopolim cuita
tem obiit. Iustinianꝰ aūt abuit imperium. Chlo
doueus quoq; unicꝛ filiuꝰ hilpericꝰ. habitauitq;
burgundialem urbem. Cumq; illic multo tēpo
re resideꝛt. sigildus quidem apatꝛ sigibti
regis missus cum ēt exercitu se sup eum obiecit.
Quem fugientem. cum tubis ꝛ buccinis quasi fu
gientem ceruum insequebaūt. qui ugr apatꝛ
labensꝰ. parisiusꝰ puenit. Hilpericus quoq; fratꝛ
trum filium suum senioꝛem qui. antea sigibti
uitauerat ultra ligerim cum hostē duxit. Qui
habiensꝰ. ꝛ cuncta res sigibti annecti sibi puasit. io
ē ruinosus. pictauisꝰ ꝛ reliq̄s. Apud pictauē aūt
cōtra gundoaldum ducem pugnauit. Collesusq;
exercitus gundoaldi fugit. Magnā g̃ illi cedā
tundbrus de hostē gundoal motu aūt inde exer
citu. lemouicinum cepitq; habuit ipsasq;
p uasit cuncta q̄ uastauit. Ecclias aūt mul
tas incendit ministeriū destruxit. clericos trucī
dauit. monasteria uirorum dedecuit. puellarum
debusit. ꝛ cuncta deuastauit. Eoq; illo tempꝛe
peior in ecclis. germanis. quam tempore p̄ secularis

magnumam ꝛdiocleciam imparem. Cumq; has
discordias inꝰ hos fiēs dis seminare uideretur
cō motu turum hilpericꝰ exercitu. usq; rems acces
sit cuncta in cedens atq; de pellens. Audiens aūt
sigibtus cō uocatus gentibꝰ illis renum transit
ac parisius uenit. & cōtra frm suum ut dispo
nit. Oratoresq; nuntios ego losinensibꝰ ut tuonu
as. ut cōtra trubtum ut debeant. Qd illi dissi
mulantes. ut ge degisilum. aquitanum duces
in capta [illegible]. comouentes exercitum aduersus
eum pgunt. Ille quoq; derlectus asius cum pau
cis remansit. si tamen ad bellum exire nō dubi
tauit. Veniensq; ad pugnam trudbtus deuict
ꝓ strꝛnitur mortuusq; e ibi. Abaunulfo quoq; du
ce collecto. egolēsma cuitate de portatus e ꝛibi
dem sepultus e. Hilpericꝰ qq; ptra magense fu
giens cum uxore sua ac filiis tornacum cuitate
in gressus ubi se preclusit. Cōmunit uego sigibtus
cuitates illas que ultra parisius sut posite ꝛ
usq; trmagum accep. Regressus inde parisius
ingreditur. ubi ad eum brunchildis cū filiis suis
uenit. Tunc ffranci q quondā ad hildebti senio
rem aspexer. ad sigibtum legationem mittunt
ut ad eos uenirt. ꝛ illi hilperico derelicto ipsum
sup se regem stabilirer. Ille hec audiens. misit
frem suum ut supra memorata cuitate tornacā
obsideret. ꝛ ille cum exercitu suo sequeret eum.
Cui beatꝰ germanus epūs dixe. Si habueris frem tu
um interfice uolueris uiuere ꝛ uictor redies. Si
aūt aliud cogitaueris moriēris. Sic enī dns ꝓ
salomone aūt. fratricaq; fri tuo. paratus mea
cades. Qd ille audiens ne[illegible] Veniente aūt illū
apud ullam cui nomen e uictoriacum collecte

ad eum omnis exercitus imposituloq; sup clippeum
regem eum sup se statuunt. Tunc fredegun
dis ut ebrauit duos pueros .Warnonis sis dnq.
eis. Ite ad cuneum fugibq; : et ad similare ut
eum sup uos in regno eleuare debeatis eunq.
mirificite. Si euadere uoluerit ego mirifice
honorabo uos et sobolem uram. si aut corruere
uos: ego pro ob elemosinas p multa loca sco3 dis
tribuam. Ille uero nec dubitauit. sed ut erant corde
ad eum, uementes: cum aliam causam suggere
simulauerunt. abstractis enim quos uulgo. sa
xam saxos uocat utraq; ex latera ferunt. Atille
uoci fretus atq; coruens. no post multo spatio
emisit spm. Ibi et ram telli omicide corruerit
ilperic uero nescienti fratis nutum quid fredegi
sa egisset. dubius estimabat animo quomodo
angustias quas ab hostib fris sui patiebatur
euadere posset euadere posset aut no donec fre
degisa omnia de fris sui mente manducauit. De
egit sius hilpericus rex cum sanctimb suis de
ruenaco cum uxore et filiis. uesturum sigibtus
uestib ornatus apud lambrosacum uicum sepe
liuit. Vnde post ea tuesionis in basilica beati
medardi iuxta patrem suum chlotarium se
pultus est. Obiit anno .xiiii. regni sui erant
quadragenaria. Inter emptu quoq; Sigibtus
rex apud uerziacum uillam: brunechildes
regina cum filiis suis patisius co ferebat plena
luctu. et quid de se ageret ignorabat. Bandoal
dus aut duce apprehensum hildebrandum filium
eius parunulum. furtim p noctem abstulit et
cum eo in austria fugit. Collectisq; grauibus
suppa quas pat ei regnauit rege eum instituit.

Hilpericus uero pr parisius uenies apprehen
sa brunichilde apud rotomagensem ciuitatem
merulio retrusit. thesauros q̄ eius quos parisius de
tulerat abstulit. ⁊ filios eius urbe trecas pcepit.
Hilpericus eni filium suum meroueu. cū exerci
tu ultra ligerim dirigit. A tulle rhetia ordina
tione patris. cū pcimo mannicū truestis ma
trem suā audouerā uitrate se fingeret. rotoma
gum ciuitatem uenies ubi brunichilde regine
cō ungitur. ⁊ eam sibe in cō iugium copulauit.
Hec audiens hilperic q̄d scelus cōtra fas ⁊ regi
em nouercam uxorem patris accepisset. ualde ama
rus festinus ad ipsam urbē p̄ uenit. Illi uero
cū cognouissent qd eos separare decreuerat. ad
basilicam sci martini que est ligneis tabulis
cōtra muru cōstructa cō fugiunt. Ex cū eum
eos p̄ magnum inde esse nō posse dolose eis
uirans. si quid uoluntas di fuerit ipse hos
separare nō conaret. Hec illi sacramenta accipi
entes. de basilica egressi sūt. Ex osculatisq dole
se. ⁊ dignant acceptis epulant cū eis. Post dies
uero paucos. cū ipsa meroueu assumpta suessio
nis ciuitate redegit. cū ibidem morantes. collec
ta hostu decāpama aduersus hilpericū. Ille q̄q
similr cum exercitu aciem dirigit cōtra eos.
Ad ultimu nimis cesi in fugam dilabuntur multisq;
ibi nobilissimos uirs occidit. Hic post quam
acta sunt. ex.

Rex uero hilpericus p̄ cō iugationem bru
nichildis ut eius malitiam meroueum sus
pectum habebat p hac pugna insidiante fide
gunde. ⁊ une expoliatum eum ab arma cōmen
dantemq custodib. iniectam quid de eo face de-

Tempore quoq; illo beatus germanꝰ parisiorꝝ epꝰ ple
nus uirtutib⁹ magnus migrauit ad dnm. ⁊ cum gla
psallentium in beati uincencii martiris basilica
sepultus ꝑmittit. Hildebrus uero iunior post hec
legationem. ad hilpericum mittit. ꝙr brunichildē
matrē suam. Ille quoq; pacifice reddidit eam. Eo tē
pore samso filius hilperici mortuus est. Hilperic⁹
aūt nouas descriptiones nouas & graues ꝑ cō filium
fredegundis in cuncto regno suo fieri iussit. Ꝑ ꝙa
qua causa multa relinquentes cuncti sullas ut
possessiones ꝓprias: alias regna petierunt dicentes
se melius ee peregrinari. quam tali pcto sub iacere
Si enī fuerat statu. ut possessor de ꝓpria tra unam
anforam uini. pacis penne retineret. Sic enim ⁊ de
reliquis rebus ex uniuersa sub stancia faciebant. Si
mili aūt ⁊ de mancipiis cuncta agebat. Pplꝰ
uero ualde oppressus uociferebatur ad dnm. Eo tēpe
hilpericus grauiores egritauit. Huo preuaricē. filius
eius iunior. nec dum baptizatus egritare cepit.
Baptizatus uir cō ualuit. Ꝫ pater q; eius senior no
mine chlodobrus. huic morbo corripit ualida tabe.
Ꝫ fredegundis plena dolore ⁊ gemitu aīt ad regem
pergens. Duos male agentes. pietas diuina sus
tinuit. Etiam nos sepe febrib⁹ ⁊ aliis malis corripuit
⁊ emendare neglegimus. Ecce iam ꝑdimus filios. ecce
iam eos lacrime pauperuꝝ lamenta uiduarum. sus
piria orfanoꝝ interpellant. ecce auri ⁊ argenti in
mensa pondera cellaria & horrea plena redundāt
⁊ nescimus cui cō gregamus ea. Ecce qd pulchrius
habebamus ꝑdimus. ꝙ nob ꝑdere ista omia.
Hunc uero placeat ⁊ cō filium meū. ⁊ ube retinere q̄
male ꝓuasimus ⁊ descriptiones nouas quas uiuus
re inquietarem secum ube incendere ut si nares ꝑ

dnmus ut penam ꝑ petuam euadamus. Tunc
rex eō punctus corde tēdidit oēs descriptiones
inquas ad eō burrendum ign. Post hec puer
paruulus filius ei moritur. Quem cū grandi
planctus in basilica sēi dionisii martiris depo
rantes sepelierunt. De inceptis clotbr filius ei
alius cū egritaret cepisset eō ponentes eum in
ter ceteras successionis basilica sēi medardi duxer. Li
centesq; eum ad sēm sepulcrum. nouerunt uota
peo. Sed media nocte deciens mortuus e. Quem
in basilica seōr martyrum crispini crispinia
ni sepelierūt. Magnus q̄q planctus hic om̄ po
pło fuit. Tam mulieres cum uiris suis lugē
tes flebant. nigris uestib in duris pectō
rib hoc funus sunt ꝓsecute. multa munera
bacdo— na chilpie tre. eccl is ut paupib. mul
tas uillas largit e. xxxxx.iiii —

Jo astio uastinus imp amens effect. xviii.
anno imp i sui apud constantinopolim ci
uitatem obiit. ribus quoquam pium ei suscepit.
Post hec theodicus puer filius hilpici. mortuus
est. Pepit q̄q aluum filiū his dieb fredegundis.
que clotarium uocauer. hic fuit post ea rex mag
nus qui genuit dagobertum. Chlodebrus itaq.
austrer cum in italiam hoste abiit ipsam deuas
tauit. tributariam fe. Maxime quādo discor
die in illis dieb chilpicum. chldebrum ne pos
suum crederent. Insidiabat eis eorum q̄ par
tib fredegundis. brunechildis. Eo q̄q tempore
mortuus e bone memorie domn gunthram rex fr
chilpici regis caulono ciuitate burgundie in ba
silica sēi marcelli martyris sepult. Regnauit
aut annis. xxxi. Fredegundis ei filiam sua

nomine recundem cum magnis opib' infinitis
thesauris in his paniis leuuldo regi uxorem fili
sui cum magna legatione gothor dirrexit. Erat
aut fredegundis regina pulcra ingeniosa mu
nus. atq' ad ultera. Landricus quoq' tunc erat
maior domus erat palacii. iur ingeniosus utri
us. Quem memorata regina amabat multum
q' iniuriis eo miscebat cum ea. Quadam die
matutinis mane cum rex ad uenationem exercen
dam de ulla chilense in parisia cu digressus
cum amare eam. nimis curiosus uxoremq' pa
latii de staplo equitum. Illa capud suum ambu
ebat aqua in ipsa camera. Rex ú rege uemens.
cum in natib' de fuste percussit. Atilla cogitans ego
landrice cer ar. Quare sic facis landrico. Respici
ensq' sursum uidit qd rex cet. et nimis eu pauit.
Rex ú nimis tristis esset in ipsam uenatione pre
xit. Et fredegundis mtq' uocauit ad se landricum
et cognouit hec oma que rex fecerat dicens. Co
gta ego agere debeas. q' crastina die ad uxorem ua
lida exhibebimus. Et ait landrice cotra spu cemo
tus lacrimis. Tam mala hora te uiderunt oculi mi.
gnoro eu ego agere debeam q' coprimunt me un
diq' angustie. Et illa dixit. Noli timere. adduco
filium meu et faciem hac rem et nouerimus.
Cum rex deuenatione clauso tam die ac nocte
uenerit. mittam qui eum interficiat. et pclamet
qd chidebtus rex austrey interfecit eu e. Illoq' mor
tuo. nos cum filio meo dotario regnemus. Cumq'
nox aduenisset reuertentur chilpeo rege deuena
tione missi sunt homicide uebriati uino et fre
degunde. Et dum rex de equo descenderet eum
ab' rlibus psonis ad mansiones suas. ipsi gladia

tres p̄cussēr̄ regem inuentem suum duobus
sex̄a saxis. Atille uocifer̄ans mortuus est. Ad clama
uer̄unt aūt insidiatores quos regina miserat. Inde
inde fūr hec childebti regis austri sup̄ dum m̄m
regem. Tunc exercitus huc illucq; discurrentes
cum nichil inuenissent reuersi sunt ad patriam
suā. Oualulfus traq; siluanectensis ep̄s q̄ in ipso
palacio tūc ad erat. indutū eum uestib⁹ regalib⁹
unxit in regem cum hymnis psallentium cū fre
degunde nequam ancilla regi t̄ reliquo exercitu
parisius cum ea basilica sēi uincentii i martyris
sepelier̄unt. Regnauit aūt annis. xx. iii. Fredē
gundis aūt cum clotario rege paruulo filio suo
i landrico quem maiorē domus ptulerī i elegerī.
in regno resedit. Et franci quoq; p̄ dictum clotarēū
regem paruulum sup̄ se in regno statuer̄unt.

Audiens aūt childebr̄ rex austr̄ xxxv
filius sigibti nepos childei auunculum suum
mortuū i maleficia fredegundis. hostem collegit.
Nam de funere patruele suo. regnum burgundie
ipse accepit. Burgundiones. i austrasii i superiores q̄
franci simul cōmoti cū grandi exercitu ualde p̄
campanias degressi. pagum suessionicū. cum
gundo aldo i unumquemq; patriam uastantes in
gressuū. Hec audiens fredegundis cum landri
co i reliq̄s francor̄ ducib⁹ hostem cōgregat bruna
cum uenisset ullam. multa dona i munera fran
cis dedit. eo hortans eos ad pugnandum cōtra
inimicos eor̄. Cum aūt dicteret̄ q̄ nimius eet
exercitus austrasior̄ cō silui dedit eis francis qui cū
ea erat dicens. De nocte cō surgam ad eos cum lu
cernis. Forter soci i qui nos p̄cedāt sumos siluas ū
in manib⁹. luminabulis sup̄ equos ligans. ut nos

Annonulus pro patruo

cognoscere ipsos anglos custodes nō queant. Inlusi
cescente uno die ipruam sup eos. ⁊ forsitan eos
denunciamus. Placuitq; hoc cōsilium. Cum aūt
denunciatum fuisset placitum qua die ad plan
dum in loco nuncupante pruecia. in pago suessio
nico cō uenire debent. illa sic cō silium dedesat
denocte cō surgens. cū armoz apparatu cum ta
mis in mamb' ut priūs que supi dixim⁹. ascensis
equitib' elotarium parulum pgr̄ inbruchi is
uehitat. usq; pruciam puenes. Cum aūt custodes
hostium austrasioz ramos siluarū quasi in mon
tib' imagine francoz cernesset. ⁊ tinnitū timm
nabulorz audiret. dix̄ ut ad sonum suum. Nōne
hestina die in illo. ⁊ in illo loco capestria essent.
quom nūc siluas cernim⁹. Et ipsi debat alr̄ dices.
Ecce inebriatus fuisti. modo deluas. Nō audis
tinnitabula equoz nīz uxta ipsā siluam pas
centium. Cū hec agesene ⁊ auxta die inmium da
ret. ipsuerūt franci cū strepitu tubarū sup austra
sios ⁊ burgundiones dormientes cū fredegunde
t' elotario paruulo. inf̄ fecesq; maximā partem
de hoste illo. ⁊ innumerabilis multitudo maxim'
ualde exercitus. cecidit amōze usq; ad minozem.
Gundoald quoq; ⁊ uuintrio pfugam dilapsi. uxo e
uaserūt. Landric' uesp insecut' ē. uuintrionem.
ille uesp pauxillum equo uelocissimo euasit. Ex
degundis ū cū seliquo exercitu usq; semis atces
sit. campaniam succedit atq; uastauit. ⁊ cum
multa p̄da ⁊ spoliis reuersa ē suessionis cuncta
re cum exercitu suo. - - - - - -

Eo tēp̄ chuldebrus rex austrie habeat filias
duas. seniozem ex cō cubina nomine theode
brum. iuniozē ū ex regina nomine theodicum.

l psumq; eam una sua brunichilde in burgundiam
in regnum gunthramni rex magu duxerit. Eo eñ
tempore mortuus ẽ fredegundis regina ⁊ sepul
ta ẽ in basilica sci ypolitj ⁊ marcelli parisiꝰ.
T hodicus traq; rex burgundie erat pulcher ac
strenuus ac callidus nimis. hic p eo solum anq;
sue brunichildis hostem mgrum in burgun
dia cogregauit. cotra clotharium patruelem suu.
duxit. Chlotarius hec audiens. eo motu francoꝝ
exercitu cotra eum festinauit p ytam. Couenientibq;
simul cum hostib⁹ in pagu senonico sup fluuium
aranam ⁊ pugnam in ucem co ertantib⁹ ppls
tantus ibidem cecidit ut ipse fluuius de corpo
rib⁹ mortuoꝝ repleret. illaq; aqua cuttere nõ ua
p sanguine coagulatu. In ipsa pugna fuit angls
diu gladio euaginatu sup ipsum ppm. Chlotari
um rex lesum cernens exercitum suum in fuga
dilapsus ẽ set fluuium sequana. ⁊ malmmensẽ
castrum ingressus. postea parisius peneyauit.
T heodricus uero regionem illam deuastans acq; suc
cendens usq; sisonem uicum eo multis spoliis
reuersus est. . . . .

Clotarius namq; aparitius exiit. ⁊ aurelianu
silua ingressus ẽ. Brunichildis eñ condie
peiora cõ filia ipsi theodrico ministrabat dicens.
Quare negligis ⁊ nõ requiris thesauꝝ patris tui.
ac regnum ei de manu theodeberti cum sciaꝰ eum
nõ ee firmum quia ui ac ultio er cõcubina
patris tui pcreatus fuit. Hec audiens theodri
rex ut erat corde hostem plurimum cõ mouit
⁊ cõtra theodebertum germanum suum. duxit. &
ultriam castrum ac pugnam egressi sunt. Illis
frontes pugnãtib⁹ theodebti lesum uidens exerci

tum suum. in fugam uersus coloniam cuncta
in gredit. Theodicas trag. tram riboariense
succendent ac deuastant. ppls ille sub eius
manib' se tradidit dicens. Parce dne rex. nos &
tra nra tam tu sumus. noli amplius delere ppm.
Et ille dixit. Aut ad ducem michi unum theode
bum. aut abscisum caput ei in affer te. si uul
tis ut uob parcam. Illi ingressi in illam cuncta
tem. alia p alias mentientes theodebu dixerut.
Sic mandat fr tuus. Recte thesauru part tu
qd apuit te trames. sic postea ille truet tatur
eu pplo suo. Cum hec ementati dixissent ille ei
es in palatium thesauri sui ingrauit. Cumq. a
pras aquas thesauros ornamenta requireret un
greas astrictu gladio trip eum in cerunce peus
sit. acceptum caput ei sustulerut p muru ei
uanis colonie. Theodeus hec uidens ipsam cun
tatem ad p hendit thesauris magnis accepis.
Cumq. ei ipsi franci seniores sacramenta uiolaret
in basilica scor gyroms martyris. usum ei fuit
ut peusilus fuisset mentire dolose & dix. Ob
seruate ad hostia. nescio quis me de istis riboariis
peussit. Cumq. reuoluissem uestimenta eius. no ali
ud inuenerut nisi signu paruulu purpureum.
Inde eu cu multis spoliis reuersus e urbem me
tensem. ibiq. brunichildis regina ad uenerat. Ap
prehensosq. pueros filios theodebti mr fre. tui
minore in albis ad pectum peusso cerebro elisit.
Theodicus trag. uidens
pulchram filiam theodebti neptem suam.
uolunt ad cor uxorem copulare. Cui dix brunichil
dis. Iuon porris accipe filiam fris tui. Et ille
ait. Bonum tu in dixisti qo no e fr mis. quam fr

cisti unme hoc peccatum. ut frm meum occideem
inimica mala. Et euaginato gladio. uolut eam
occidere. Illa uero auxil nobilib' qui circum sta
bant eripta. ut euasit incamerata domus elapsa.
Lnodium utriq; nimium habita. potionem uenena
tam p manus ministrox maleficox regi porrexit.
Theodicus uero rex hec ignorans bibit. languensq.
inquo spū in peccatis defiens mortuus est. &
filios eius paruulos. ipsa brunichildis occidit.

His regib' mortuis. burgundiões — . a . —
hæ austrasii cum reliquis francis pace facta
chlotarium regem invictis trib' regnis in monar
chiam eleuauerūt. Rex mamq; clotarius cō mov
exercitu in burgundia dirigit. brunichildem
ēsi ad cō iugum accipe debet ad se uenire rogauit
pacifice. Illa uero cultu regali ornata uenit ad eū
ad castrum ut fluuium ripa. Qui eam uidisset
dix. Inimica di. cur tanta mala p petrasti. tam
tā genealogiam regalem interficere ausa fuisti.
Tunc eo ad unam exercitu francox & burgundio
nū in unum. cunctis uociferantib' brunichil
dem morte turpissima eē dignissimā. iubent
clotario rege incamelo leuata. & tota hoste circa
de inde equox in dominox pedib' ligata dissipa
tis mbris obiit. Ad extremum ei sepulcrū ignis
fuit. & ossa ipsius cō busta sūt. Rex uero p cau
tam pace facta reuersus ē. Gundoalde nobilis maior
domus. in aula regis uir egregius atq; industri
. tāq; clotario regi — . a . — fuit.
Tunc filius nomine dagobertus. puer efficax
atq; strenuus. ad omia sollers & uero futurissimus.
Quem rex ad ultimum una cū pipino duce in austrasiox
regnatura direx. Austrasii ū & superiores franci

cõgregati in unum. dagobtum sup se regem statu
unt. In illt quoq; diebꝰ saxones rebelles nimis. cõ mo
uerũt ex exercitum gentium plurimarũ cõtra dagob
tum regẽ ut clotarium. Dagobtus uesr collecto hoste
plurimo penum transiit ⁊ cõtra saxones ad pugnã
dum nõ dubitauit. Illisq; ualide pugnantibꝰ dagobtꝰ
sup galeam capitis sui sup cuius ẽ. ⁊ abscisa est
particula decapillis ei. quam a regio stanis armiger
ei collegit. Atille lesum cernens spẽm suum. dixit
ad puerum ipsum. Ego uelociꝰ festinꝰ cum crine
capitis mei huc ad patrem meum. succurrarq; nob aũq
cunctus exercitus consurgat. Qui uelociꝰ cucurrit
⁊ ardennam siluuam transiit. usq; fluuium ubi
clotarius rex cum exercitu plurimo puenerat. Cũq;
crinem filii sui ostendisset ille nimio dolore cõmotꝰ
cum stirpini suburum de nocte cõ surgens cũ exer
citu penum transiit. ⁊ in auxilium filii sui festinꝰ
puenit. Cumq; simul cõ uenti in unum hilari cor
de manibꝰ plaudebant. sup uiscera fluuium tenden
sistebat tentoria. Bertald dux saxonoꝝ ex alia par
te ripe huius fluminis stabat. paratus ad placitũ
ut ad pugnam procedebat. Audiens aũt hunc tumul
tum spẽs in regẽ quo hoc eet. Atilli respondebãt
dicentes. Dominus chlotarius rex uenit. ⁊ ob hoc
perant franci. Qui respondit cum cachinno dicẽs.
O) eritis uos deliratis cum clotario uobcum habe
dicitis. q; nos cum mortuum audiuim. Rex q;
illic stabat. loricat. ⁊ galeatus. habens canos cri
nes ob uoluras. Cumq; disco optum galea appariss
set caput regis. cognouit eum bertald ee regem
⁊ ait. Tu hic eras blapt uumenit. Rex ualde in
dignatus hoc cõ uitio uis eram fluuium ingressus
cũ equo uelocissimo transnatauit. & frev ut erat cor

fama mortis
Chotarij 2

de bertaldum ꝑsequebatur. Francoꝝq; exercitus se
queniꝰ regem natando uix fluuium. cum dagob
to trauſibant ꝑgurgites immenſos. Rex itaq; clora
rius ꝑsecutus bertaldum. certabat ualde cum eo. Dixq;
bertald. Recedat meo rex ne fortr unꝰficiam te. qꝫ si ꝑ
ualueris ad uersum me sic oēs homines dicent
qđ seruum tuum bertaldum gemmlem ꝑemisti. Si
aūt ego unꝰficerem te. tūc rumor magnus meūc
tis gentib⁹ audiet⁹ qđ fortissimus francoꝝ. rex ser
uo sit unꝰfect⁹. Rex aūt nequaq; ad quicquid dictis
ei⁹. ꝙ magis cō surgebat sup eum. Et questus itaq; regis
alongr secutus. regi clamabat. Cō fortitr eo ꝙa ad
uersarium tuum dñe mi rex. Et tantq; manus regis
ualde grauet⁹. erat em loricat⁹. Cō surgensq; sup eū
unꝰfect. sustulitq; caput ei⁹. in coitu ꝓuersusq; e.
ad francos. Illum uero lugebāt nescientes quid
regi cōtigiss. Et eo uiso gauisi sūt ualde. Rex uero
tota tra sarracoꝝ uastata. ꝑpto illo unꝰfectu. nō
ibi maiorē hominem inuentem feliqđ mili quantū
gladius suus quē spatā uocant ꝑ longum habebat.
Hoc teū signum in illa regione stat. reuersusq;
e uictor ꝓpriā suā.

Successit uero tempore ortus est chlotarius
rex senex. regnauitq; annis .xl iiii. Regnū ei⁹
dagobr⁹ filius ei⁹ in monarchia integrū trib⁹ regnis
sibi acceptū. Eratq; ipse dagobr⁹ rex fortissim⁹.
nutritor francoꝝ. se uerissim⁹ in iudiciis. ecclias
largitor. Ipse eōs elemosinarū copiā. de fisco pa
latii ꝑ eccias scoꝝ primus distribuere iussit. Pacem
in cunctis regno suo statuit. et in multis gentib⁹
rumor ei⁹ ꝑ sonuit. Timorem et metū in omnes re
gnis ꝑ circuitum incussit. Ipse pacifice⁹ ut ui
salomon quietis regnum obtinuit francoꝝ.

Tunc audoenus epʒ exortus emitur. Tunc heraclius
impr crucem dñi de fano cossoe. qđ erat impsi
de. uictor detulit in ierlm. ⁊ exaltatio sce crucis
in scam cuitatem tue facta est. Eo tmpr pi ssi
mus impr heraclius dagobtu munera misit ⁊ ꝑ
gauit ut baptizaꝛ eo pelleꝛet omes iudeos qui
erant in omi regno eius. qđ ⁊ factum ē. Tunc de
functo gundolando maioꝛe domus in elitu dago
bras ꝛex ercanaldum utrū illustrem maioꝛē do
mus statuit. habebat g ꝛex ꝑdictus de regi
na sua nantilde de gnere saxanoꝛ. filios duos
sigibtum ⁊ clodoueum. Sigibtum uero maiozem
filium suum in austris una cum pipino duce di
rexit in regno stabiendum. clodoueum aut unno
rem secum retinuit.

Post hec igitur ⁊x dagobtus febre ualida
egritans moꝛtuus ē. ⁊ spmo gilo ulla in pago
parisiacensia ⁊ sepult⁹ est in basilica sancti dioni
si martiris. planxeꝛq; eum franci diebus mul
tis. regnauitq; annis. xl iiii. Clodoueum filium
eius. franci sup se regem statuunt. Acceptq; u
xoꝛem de gnere saxonoꝛum nomine baltildem
puleram omiq; in gmo strenuam. Post hec aut
sigebt⁹ ⁊x auster pipino de functo grimaldum
filium ei⁹ maioꝛem domus instituit. De functo p⁹
modum sigebti regis. grimaldus filium ei⁹ par
uulum dagobtum tetendit ⁊ cum didone picta
uensis urbis epo in scotiam pegrinandum di
fil̄umq; suum in regno cōstituit. Franci traq; hoc
ualde indignantes grimaldo insidiantes ꝓpa
rant. eumq; capitalit ad cōdempnandū regi
francoꝛ clodoueo de ferunt. Qui municipatus
in carceꝛe paritius uinctis cōstrict⁹ ut erat moꝛ

re dignus. qđ in dominum suum exercerent validō
exercitu uirtutem finiunt.

O Theodore clodoueus rex brachium sēi dionisii
martiris diabolo instigante abscidit. ⁊ p̄idem
tempus regnum francorum casib⁹ pestiferis cōcid.
Fuit aūt ipse clodoueus omī spurcicię dedit⁹ for
nicarius ⁊ inluxor femmarum. gulę ⁊ ebrietati
cōtrit⁹. Huius mortē ⁊ fine nichil dignum hīs
tꝛię refer̄. quia nequitię se subdidit. Habuit tres
filios ex balthilde regina. clotarium childericum &
theodericum. Qui post quam regnauit annis. xvi.
mortuus est. ⁊ clotarium filium ei⁹ sup se francis re
gem statuunt.

O Theodore de fine ex canaldo maiore dom⁹
franci in in certum uacillantes p̄ finitu cō filio
ebroinum ex pulsorbitu. regnauitq; annis. iiii. ⁊
theodicus fr̄ eius eleuatus est rex francor⁊. Childi
cum tragi alium fr̄m ei⁹ in austr uult cum wulfo
aldo duce regnum suscepe dirigunt. Tunc franci
ad uersus ebroinum insidias p̄parant. ⁊ sup theo
dicum in surgunt ⁊ eum de regno eiciunt. ⁊ crines q;
capitis amboꝝ uu abstrahentes incidūt. ⁊ ebroi
num uersum luxouio monasterio in burgundiam
dirigunt. Et mittit in austrus legationem p̄ chil
dericum. Qui cum wulfoaldo duce uenens. in reg
num francoꝝ eleuata ē. Erat ū ipse childeric⁹ in
mis leuis. ⁊ oīa in cauit pagens. Et francos
ualde opprimēs. maximū scandalū eis faciebat.
Nam unam frācum nomine bodilonē ad stipitem
tensum cedi ualde sine legr̄ p̄cepit. Qđ uidentes
franci intra magna cōmotio. ingrubus uidelicet
arq; amalbrus ⁊ reliq⁹ maiores natu frācoꝝ. se
dition cōtra ipsum childericum cōcitant. Bo

dilo cum ꝓhiꝭ ſup eum ſurrexit in ſidiar⁹ ⁊ regē
unt fecit una cū regina ei⁹ ꝓegnante. qđ dici dolor
ē. Vulfoaldus ꝑ fugam unꝫ euaſit ⁊ in auſtꝛoſ ſeu
ſus eſt. Erant aūt leudeſium filium ercanaldi.
maiorem domus lapatio eligunt. Erat q⁹ in hoc cō
ſilio beatus leodegarius auguſti dunenſis epꝰ ⁊
ger⁹manus fr⁹ ei⁹ cō ſenientes. Ebꝛoinus demq⁹ capi
los erſcepit ſuens. cōgregatis in auxilium ſociis
oſtilit aluxouio coenobio ingreſſus in francia ꝛ
uerſatur cum armor⁹ appaꝛatu. Ad beatū uedaſ
doenum diꝛexit. qđ ei cō ſiliū daret. At ille ꝑ mū
nuos hoc ſolum ſcꝛiptum diꝛexit ei. De fredegū
de tibi ſub uenat memoꝛia. At ille ingenioſus
ut erat intellexit. Et de nocte cō ſurgens cōmor
exercitu. uſq⁹ iſera fluuium uenens unt fichis
cuſtodib⁹ ad ſeam ingreſſa tranſiit. ⁊ ibi quos
repperit de inſidiatoꝛib⁹ occidit. Leudeſius una
cum theodoꝛico ꝛegr⁹ ⁊ ſociis quam plur⁹mis. ꝑ
fugam euaſit. Poſt hec eriſiaco uenens regem
theodicum recepit. ⁊ leudeſium data fide ſubdo
la ad ſe uenire mandauit. Quo facto leudeſium
unt fecit. ⁊ principatum ſagacit⁹ recepit. ſenq⁹
leodegarium epm duerſis penis dampnatum
gladio ferire uſſit. ger⁹manumq⁹ fr⁹m eius dira pe
na dampnauit. Reliq⁹ uero franci ſocii eoꝝ ꝑ
fugam euaſerūt nō nulli ū in exilium ꝓuin
ciis faculta⁹ ꝓriuati ſūt.

Eodemore decedente uulfoaldo de auſtꝛia maꝛ
no ⁊ pipinus ſumoꝛ filius anſegiſili deceden
tib⁹ regibus dominabat⁹ in auſtꝛia donec tan
dem aliquando hi duces in odium uerſi cōtra he
bꝛoinum exercitu plurimo auſtraſioꝝ cōmoꝝ
cōtra theodicum regem ⁊ ebꝛoinum aciem diꝛi

gunt. Cōtra quos theodericus rebpinus cum hoste
occurrerunt in loco nuncupante lucofao. Qui simul
cō uncti. sese inuicem cede magna pterrunt. Co
rruitq; ibi in finita turba ppti. Austrasii de uicti in
fugam lapsi tgauerterunt. rebpinus. cede magna
ma in secutus est eos. uastauitq; maximā partē
illius regionis. Odarius p fugam elapsus lugdu
num clauanum ingressus illic se reclusit. pipinus
aūt alterius uxe euasit. Ebpinus parata uicto
ria reuersus ē. uenienscq; cum exercitu ereteu ulla
nunciosq; dirigit ad martinū ut datis sacramentis
cū fiducia ad regem theodericū ueniret. hoc dolose
t fallaciter sup uacuas capsas ei iurantes. Ille ue
credens eis ereteo uenienti ibi cū sociis suis mīstre
tus ē.

EBROINVS itaq; magis[illegible]. Hac magis francos crudelit opprimebat. donec
tandem aliquando erūfirdo franco in fidias para
re dissimulat. Ille quoq; nocte clam sup eum sa
gaciter cō surgens p fanum ebpinium ut fecit atq;
ad pipinum in austhrasios fugiens euasit. Et itaq; ueh
cō filio uitu. uuaratu dorem uirum illustrem in lo
co eius cū iussione regis. maiorē dom palatii cōsti
tuunt. Acceptisq; uuaratu ut hec obsides a pre
te pipino. t pacem cu eo iuuit. Erat ō temporis me
morato uuaratu filius efficax in dustriusq; fre
animo. t acerbis moribus in fiduciaq; patris siu. cuiq;
ab honore genetrix tata sub plantauit. t erat nom
ei gilemarius. Ciu beat audoen epc prohibuit ne
hac nequitia cōtra patre insurgeret. Qd ille audire
nolens fueritq; int ipsum gilemarium t pipinū
bella cuulsa t multa discordie. Qui ob iniurias pa
tris ut alia peccata crudelia adeo p cunctis inquis
simum spm exalauit. t uxta qd scs audoenus

et pdixerat. Illoq; de funere. uuarato treprum honorem pristinum nacte est. Sub his diebus beatus audoenus rotomagensis eps plenus dierum hac ri tumbus p̃clarus. clepiaco villa regali in sub urbana parisioz cuitate migrauit ad dnm. 7 cum gloriosa basilica sci petri apli rotomagum cuitate sepul

Succedente tempoze ——— tus é.

Seculo. p̃ diem uuaratus est defunctus. Cuius q; et matrona nobilis ac ingenua nomine ansefledis. Franci nempe in diuersa tendentes uacillabant. Interim bercarium quendam statura pusillum sapientia ignorabilem. eo filio inuitem. maiozem dom̃ obtinentes statuunt. franci inuite et uisi. Et pipinus ab austrasiis eo surgit. co moto hoste quam plurimo. cõtra theodicum regem th 7 bercarium aciem dirigit. Co uenientiq; ad pluuiã in loco nuncupante textricio. Illisq; inter se belligerantib̃. theodicus rex una cum bercario maiore domus tergauntur. 7 pipinus victor extitit. Deceden ti tempore beatus ab adulatoribus occisus é. iustus gitur ansefledis. Post hec pipinus theodico regi cepit ee inprincipale regimine maioz domus. & thesauris acceptis. noz debitu de suis quodam eu regi reliquit. ipse in austria remeauit. Ebrarq; pipino principi uxoz nobilissima 7 sapientissima nomine plectrudis. 7 ex ipsa genuit filios duos. Hom maioris dictu. nom minoris grimald. 7 ducatum capanie accep. ——— ∞ ———

Anno aut theodicus rex post quam regnauit annis. xviii. 7 clodoueus filius ei sedem regalem puer suscepit. pgenitus ex regina ebrchilde. Nec multo post ipse clodoueus rex puer mortuus é. regnauitq; annos. ii. Childebrus fr ei⁹ uir in clitus

ui regio stauitus ē. ⁊ nordebtus mortuus ē ⁊ grimald
pipini principis filius uinor. in aula regis childebti
maior domus effect⁹ est. Pipinus multa bella gessit
cōtra ratbodum gentilem ut ꝓcipes alios. ⁊ cōtra
sueuos. ⁊ quam plurimas gentes. Et grimald ge
nuit filium ex cōcubina nomine theodebaldum.
Sub idem dpo filius pipini de fimet⁹ est. Habebat⁹
pipinus ꝑ fatus princeps ex alia uxore nomine
calpiade filium carolum uirum elegantem egregi
um atq; utilem. Tur bone memorie gloriosus rex chil
debtus migrauit ad dñm. ⁊ regnauit annis. xvii.
⁊ sepultus est cauciaco monasterio in basilica sci
stephi primatis. regnauitq; annis duobus filius
eius ꝑ eo. Habebat ⁊ grimald uxorem in matrimo
nio nomine theotindā. filiam ratbodi ducis gentil.
Et ratq; ipse grimald maior domus. piul. modestus.
⁊ mansuetus. ⁊ iustus. Eo tempore egrotabat pipin⁹
genitor eius. ⁊ dum ad eum uisitandū accessisset.
nec mora in basilica sci landebti martiris leudico
pempt⁹ est. a rarigario gentile filio belial. Theutbal
dum uero uidentes aut in aula regis in honore pat⁹
sede sublim statuunt.

Eo tempore pipinus breuis supra dict⁹ pat⁹ dnus
ius. ⁊ grimaldi. ⁊ karoli martelli. correptus febri
ualida mortuus ē. obtinuitq; principatū sub sup
scriptis regib⁹ annis. xxvii. ⁊ dimidio. Plectrudis
quoq; cum nepotib⁹ suis ut rege cuncta gubernabat
sub regimine discessit. Et ꝑ quam mortuus ē supra
dictus pipin⁹ uetulus ut breuis qui fuit pauus dom
in carolū impīs magn. franci in francos mucem
struunt uicōsia silua. ⁊ sese mutuo durissima cede
pstrernunt. fuitq; eo tempe ualida ꝑsecutio. Theo
doalde aut ꝑ fugam dapsus erepti⁹ ē. ⁊ ingressus

dum in principatum maiorem palatii elegerunt. Ju
comor exercitu cum rege supra dicto pueo dago
bto carbonariam siluam transeuntes usq; mosam
fluuium tras illas uastauerut. & succenderut
eum radbodo duce gentis amicitas fecerunt. De
plectrudis uxor pipini uetuli. cepit p nigrum
kapulum martellum filium pipini uetuli supra
dicti de alia uxore capiade. qui dum sub custodia
teneret. aufugiam uxor euasit.

Sequenti tempore dagobtus rex egirtans mor
tuus e regnauitq; annis.v. Franci uero dame
lem quondam clericum cesaries capitis erescen
in regem eleuant. & muratw nomine chilpricum
nuncupant. Tunc exercitum mouent. & usq; mo
sam fluuium contra capulum martellum dirigu
& ex alia parte fluuioes cum radbodo duce co sup
gunt. Capulus martellus sup ipsos irruit. & magi
mum dispendium de sodalib' suis p pessus p fuga
lapsus abscessit. Succedente tempe chilpericus
cum ragen fredo hoste comor ardennam siluam
in gressus usq; hrenum fluuium ut coloniam ciui
tate p ueneruit uastantes tram. Et thesaup mul
to a plectrude uxore pipini de fumen acceptu. super
sus est. Capulus martellus sup eos irruit. in loco
qui dr amblaua. & magnam partem de exercitu
eorum pstravit.

Eo tempore p dictus capulus exercitu co mor.
contra chilpricum & ragenfredum co surgit. Co
tra quem illi hostem colligunt. bellum accelerat
seo capulus martellus pacem fieri postulat. Illis
contradicentib' egressi sut ad pfluum in loco nuncu
pante uuiciaco in lucescente dnica die. xii. kr ap
inquadragesima. Illis quidem fortu bellantib;

chilpicus rex cum fragenfredo tyra uertit. ⁊ capt martellus uictor exiuit. ⁊ regiones illius uastauit ⁊ captiuauit. cum multa pda in austr reuersus est. Deinde reuersus coloniam ciuitatem cepit. ⁊ cū plectrude nouerca sua uxore pipini patris sui discepтauit. ⁊ thesauros patris sui recep regemq; sibi statuit clotarium cognominem filium clodouei qui fuit filium dagoberti. Chilpicus trag. ⁊ fraenfred eudonem ducem aq̃tanię expetunt in auxilium ⁊ munera multa ei tribuunt. Ille hostes uuascones ⁊ aquitanos cōmouit cōtra capetum martellum p̃ pugnat. Ille cōstanter occurrit ei in pugna. Eudo tyrannus resistere nō ualens fugit. ⁊ reuers⁹ ē fugiendo usq; patrisius. Indesequanam fluuium trans it. ⁊ ad urbem aurelianis uenit. ⁊ chilpicū cū thesauris regalib⁹ ad duxit secum. ⁊ ultra ligerem accendens. uyrq; euadens tyrannos regionis suę cum chilpico penetrauit. Carolus p̃cessus eum usq; turonis nō cessit ⁊ reuersus est. Eo anno clotarius rex cognomineus ei obiit. Sequenti anno. carolus legatione accepta donem dux ⁊ amicitias cū eo fecit chilpericum mandans ut redderet. Eudo chilpericum a redidit cum multis muneribus. ⁊ carolus martellus chilperico precepto regē cū cōstantia oblit' cuncta q̃ ueo fecerat malo seo cum raen_fredo amicitias facere noluit. Rex chilpericus urbe nouiomo uyneti mortuo obiit. ⁊ regnauit annos. vi. Franci uero theodericum filiū dagoberti iuuenem in monasterio cala. enutritum super se rege statuunt cōsensu caroli martelli. Carolus uero

Clotarius consan: Gunnus Caroli Martelli. ⁊

Hic Vsq; Ppter fraudes Epōnatos

princebs saensfredum in secur andegauus cuntra
tem obsedit 7 uastata regione eadem cu plurs
mis spoliis remeauit & maior domus effect ẽ.
ipse caput martellus in regno francor. Sequenti
anno andegauus cuntatem forcissime debellans
cepit. 7 saensfredo int fecit reuersus est.

Deis ioco tempus rebellauerut saxones. 7 capt
lus pncebs cotra eos hoste cõmouit. ac de
bellans eos uictor reuersus ẽ. Et uolutu annis circ
culo eo actu agminum multitudine caput mar
tellus renum transiit. alamanã 7 suenã pene
trauit. 7 usq; ad danubium accessit. 7 trãsmeato
danubio fines baugarenses occupauit. Et sub
acta regione illa cum multis thesauris 7 uxo
re patris sua plectrude que timore ei illuc fugi
rat 7 cu nepte sua sonichilde. uictor in francia
am reuersus est. Et idem tempus eudo dux rupe
federis recessit. Quo copto int nuntios capitul
pncebs cõmotu exercitu ligerim fluuium trã
siit. Et fugato eundo thesauris multis ab eo
acceptis 7 populato. ipsa trã remeat ad ppa. Tũc
eudo lux cernens se supatu atq; deiectum. gen
tem pfidam sarracenor ad auxilium cõ uocat
cotra gentem francor. Q u egressi debis pma
cu rege suo nomine abdessama. gaufmam trã
seunt. burdegalã urbem puenunt. ecclias cõ
crematis. ppios consumunt gladio. Et usq; pictauis p
fecti. basilicã sci hilarii igne cõcremari. 7 ad do
mũ sci martini turonis euertendã pperãt. Cõtra
qs carol pncepis audacter acie ministrauit. 7 su
per eos irruens nõ longe a pictauis tentoria
eor subuertit 7 eiectu exercitu eor sterne
sis in ore gladii regẽ eor ab dessama pemit

⁊ uictor francigenam redijt. ⁊ ex tunc omnes cepe⁹ eum cognominare martellum q⁹ sic martellus cuncta ferrum subigit. sic ipse do ad uuuame cuncta ꝓlia frangebat.

Sequenti anno idem egregius bellator capt regionem burgundie sagacit penetrauit. Fines regni illius leudib⁹ suis ꝓbatissimis utpt in lustrib⁹. ad cõ mendas gentes rebelles in fide statuit. Et pace patrata. lugdunum cuitatem suis fidelib⁹ tradidit. Et firmatis federib⁹ uadiatoris reuersus est. uictor fiducialit agens. In illis quippe diebꝰ. eudo dux mortuus ẽ. Quod audies capt martellus unum cõ filio ꝓcerũ suoꝝ de nuo ligerim transijt usq; gasconiam ⁊ burdegalam ciuitatem uenit. ⁊ castrum blauia cepit obsidione. ⁊ totam illam regionem sub iugauit cum urbib⁹ ac sub urbanis ⁊ uictor cum pace remeauit. Deinde ad crudelissima gentem personũ marinam nimis crudelit rebellantem nauali expeditione cepta tum ꝓpauit. ⁊ altum mare ingr̃as penetrauit. insulas eorꝝ. aminia. strachiam ⁊ astrachiam ⁊ superiorem fluuium castra ponens bobonem ducem illorꝝ fraudulentu cõ siliarium int̃fecit. ⁊ omnem exercitum personum gladio ꝓstrauit. Fana eorꝝ idolor cõfregit ⁊ cõ bustit igne cũ magnis spoliis ⁊ ꝓda uictor reuersus ẽ. in regnum francorꝝ. Interim cõmouit exercitu burgundia dirigit. ⁊ delugduno usq; massiliensem urbem Arelatum cuncta in sua potestate subegit. ⁊ cum magnis thesauris ⁊ munerib⁹ in sedem francorꝝ remeauit. Item cõtra rebellantes saxones paganissimos qui renum fluuium cõsistunt strenuus ut capt hostem cõmouit francorꝝ. in loco ubi lippia fluuius renum

ingrat. Quo transmeato maximā partem regio
nis illius pstant. ⁊ grauem illam se ultimam tri
butariā fecit. ⁊ plures obsides ab eis accepit: sicq.
uenit optimatibꝰ dno remeant adpa.

Eo tēpore gens fortissima hismahelitarū quos
Sarracenos corrupto uocabulo nuncupant. ip
sius pcepe pdanum fluuium. cū seruientib⁹ infidelib⁹
xpianis. Et p dolum ⁊ fraudem cū rege suo mau
tamo auenniōne urbem munitissimā ac mornio
sam in gredunt. ⁊ collecto multo agmine sarraceno
rum uastabant p circuitum oms regiones.
Tunc uir egregius capitulus dux. germanum suū
childebrandum ducem utrum in dustrium cū
reliquis ducib⁹ ⁊ comitib⁹ cū apparatu hostili illuc
direxit. Qui pcepe ad eandem urbem p ueniens
tentoria instruunt undiq; circa ipsum oppidum
⁊ sub urbana p occupant. ⁊ aciem instruentes
munitissimā cuncta rem obsident. Et capitulus bel
licosus mox in secutus ē cum cōs fortiori hoste ⁊
p dictam urbem aggredient⁹ muros arripuit. &
mox menia murorum corruit ⁊ urbem munitis
simam ingredientes succendunt oēs sarracenos
trucidant ⁊ in suam dicionem cuncta restituunt.
Victor g̃ atq; bellator in signis cepit p̄ pdanum flu
uium transiit. gothorum fines penetrauit. ⁊ nar
bonam celeberrimam ⁊ metropolim urbem co-
obsedit: sup adicto fluuium. Et munitione in gi
p in modum arietum cōstruxit. ⁊ regē sarracenoꝝ
nomine amor cum satellitib⁹ suis ibidem pclu
sit. Hec audientes maiores nati ⁊ princeps sar
racenoꝝ qui cōmorabant in regione his partibꝰ.
coadunato exercitu hostium cū alio rege amoꝛr
nomine. utrilq; armati cō surgentes pparant.

se ad ꝑlium cõtra capolum martellum. Cõtra quos
capt occupat sup fluuium bysa in palatio ualle
corbaria. Illisq; mutuo cõ flugentib; sarracen
deuicta arq; ꝑstrata sut. ⁊ ceteri regem suũ
mit fretum in fugam lapsi terga uertertunt.
Ctiqui euade cupiẽtes nauali cuectioe fugere
in stagnum maris natando mutuo seco hortan
tes insiliunt. ⁊ mox franci cum naub; ꝑ occupa
tis. iacula armatura sup eos ꝑiciunt. ⁊ suffoca
tos in terrumpit in aquis. Sicq; franci triumpha
tes de hostib; ꝑda magnam ⁊ spolia capiunt.
Ccapta multitudine captiuoꝝ sarracenoꝝ. capt
regionem gothicam de populat ⁊ ciuitates famo
sissimas narbonam ⁊ nemausum. agatem ⁊ be
ris fundit; destruunt. mena ⁊ muros cõfri
gentes. ⁊ igne sub posito eo exurunt franci. ⁊ oia
castra. ⁊ sub urbana eidem regionis exterminare
uerũt. Tdeinceps ad uersarioꝝ agmine. xpo in
omnib; ꝑsule qui ẽ caput salutis. ⁊ uictorie salu
briter ꝓmeauit capt cum francis in solio ꝓna
tus sit. Sequenti anno in mense februario
predictum germanũ suum capt eũ plurimis
ducib; ⁊ comitib; cõmotu exercitu in pastris ꝑ
uincie digressit. ⁊ ꝑ ea in secutus eũ ad urbem
anuenionem accedes. cuncta regionem usq; ad
maris magni dnationi seue subdidit. Et fuga
to rege sarracenoꝝ nomine ayoro. in interioꝝ
tutissimis rupib; maritimis. oĩ regione ad qua
ta capulus uictor egressus ẽ. nullo cõtra eum
nullo rebellante. Et reuersus capt in franciam
egressare cepit in ulla uermeria sup fluuium
sequam. Tunc mortuus est theodicus rex filius
dagoberti uiriosi. ⁊ capulus martellus in ipsa

in firmare sua uoluit eleuare in regem hilpericū
firm theodicū. Qui necos erat sic ⁊ ff eius fuerat
ſ; meliorem ille nō potuerant francī inuenire de
ple regali. Eo tempore beat gregorius papa sedis
mittit carolo principi claues uenerandi sepulchri
sci petri cū uinculis eidem ppti. ⁊ cum muneribꝰ
magnis ⁊ in finibꝰ ꝓ legationem qđ antea in nul
lis temporibꝰ usum aut auditum fuit. eo p
uolutis romanos defendere delangobardis qui
multa mala uniuersam sci petri faciebant. Ipse itaq; karolus mirifico honore ipsam legationem receperit. Et p missos suos id ē grimonem abbatem corbonensis monasterii. ⁊ sigebtum reclusū basilice sci dionisii martyris ad limina scoꝝ petri ⁊ pauli misit multa munera preciosa. cum ipsis legatis gregorii papæ. Igitur carolus cōsilio optimatum suoꝝ expetitu filiis suis regna diuisit. Et primogenitū suum carolomannum sublimauit malamana atq; trans gia alterum pipinum misit in burgundiam ⁊ neustriam. franciam ⁊ aquitaniam. Ipso anno pipinus dux eō motu exercitu cum auunculo suo chuloebrando ducem multitudine satellitum francoꝝ burgundiā dirigit ⁊ fines regionum ꝓ occupat. Mirum qđ dici dolor est. naua signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis apparuerūt. ⁊ ordo sacratissimꝰ paschalis turbatus est. p multas regiones per errorem & ignorantiā calculatorꝝ qui bene numerus ēmendū paschalem repit. Et p multas cuitates celebratum est pascha t in marcio t in aprili t in maio.

Pascha uario tempore celebratum.

Tunc caplus martellus basilicam sci dionisii martiris parisius muneribꝰ multis ditauit. uenitq; carisiaco ulla palatii superueram fluuium. uahda febre correptus obiit in pace septuagesimo quadragesimo primo ab incarnatione dni. Et regni in alio anno dum turbato fuit de pascha. debuit ee dominicus dies resurrectionis xpi. octauo. kl. mai qd

fuit in ultimo anno cichdecemo uenalis fuit regi ymminus pasche domma osanna .xv. kl mai.

Regnauit carolus martellus annis

xxv.

anw

v.

—v—

—v.

—v.—v—

—.—.v—— et childerico quam uis meritis prudentia et sensu asstitib. Obiit .xi. kl nouembꝛ. cunctis ungis regnis adquisitis. sepultusq; est in basilica sci dionisii martiris. Pipinus aut sepultus pat ei regnauit .xviii. annis in pueris regum fidelitate .v. — . — v . —

Igitur post quam caput martellus maior domꝰ mortuus e filii ei carlomannꝰ. & pipinus maior domus. duxerut exercitum cotra unaldum ducem aquitanoz. cepeq; castrum qd uocat loccas. Et unipso tunepe duuiserut regnum francoz. unt se in loco qui dr latet pictauis. sic patet eoz prodi nauerat eis. Eodemq; uero anno carolomannus alamanniam uastauit. Deinde ipsi duo frs unepe pugnam cotra odilonem ducem baioariozz. et ps trauerut omne exercitum ei cu ipso. Et carlomannus in sabonia cepit castrum hoseoburg et theodi

cum ducem eor cepit. Item alia uice cum pipino
pperit in saxoniam ↄ oña sub iugauit. in sua po
testate. Tunc ado inspiratus carlomannus. con
fessus est pipino germano suo qo uoluisset sctm
relinquere ↄ in eodem anno nullum fecerit exer
citum s; p parauerit se utq; carlomannus ad ter
suum. ↄ pipinus quomodo germanum suum, ho
norifice direxisset cum muneribꝰ? Tunc carloman
nus pmam p gens ubi se tornabit. ↄ in sipparen mo
r monasteriu edificauit in honore scī siluestri.
biq; aliquandiu stetit unde ppr inquietudinē
scī ↄ principum francor qui ad eum uenebant.
ad sem benedictum in cassinum usq; puenit ex ubi
monacꝰ effectꝰ é. — . v. —

Eo tempore grifo dux fugit in saxoniam. ↄ pi
pinus pius rex faciens p turingam in saxoniā
intrauit usq; ad fluuium missala. in loco qui dr
scantingi. Et grifo fugiens in baioariā uenit. ut sug
ducatum sibi sub iugaret. Hadrianus eū tassilone
adquisiuit. ↄ su regē in solarium grifonis uenit.
pipinus aut cum ex ercitu rex faciēs illuc. totam
baioariam sibi sub iugauit. grifonē secum ad du
xit ↄ lan fridum. ↄ p suum beneficium tassilonem
collocauit in ducatum baioariorum. Grifonem
uero in partes neustrie misit. ↄ dedit ei duodeci
cōmitatus. Inde iterum grifo fugiens uuascona
peciit. ↄ ad uua iterum ducem aquitanior puenit. Tunc dolentes franci qr nō habebant pru
dentem regem sed iam p multos annos sustinue
erant de regali ple insipientes unus. uoluerūt
eleuare in regem pipinum pium. Qui nolunt ad
quiescere. s; ad unanis cuneis primoriꝰ francor
ex parte eor misit ptm bozcardum uuirzeburc

genſem epm ⁊ ſolſtadium capellanum ſuum ad pa
pam zachariam. Qui ex parte francorum inquiſ
uerit de regib⁹ in francia qui pp̄ ſuam amenti
illis temporib⁹ nō habebant regalem potestatē
ſi bene fuiſſet animon. Et zacharias papa ei
eō ſcripto nobilium romanor mandauit fran
cis ut melius eēt uocari regem illum qui
haberet prudentiam ⁊ potestatem quā illum
qui ſine regali potestate ſolo nomine regna
bat. Et ut nō cōturbaretur ordo regalis. iuſ
ſit p auctoritatem apticam pipinum fieri re
gem qui erat de ſanguine regali francor. hic
pipinus pius filius caroli martelli acumen
francis unanimiter gaudentib⁹ electus est in
unctus ad regem ⁊ unct⁹ p manus ſcē memorie
bone fatri ⁊ archi epi. ⁊ eleuatus est in regnū
ſueſſionis cuntar. Childric⁹ uero qui falso re
uocabatur ſolo nomine tonſoratus est ⁊ in mo
naſteriuum miſſus. Anno igit. dcc. Liii. pipi
nus rex in ſaxoniam iter fec ⁊ hildegarī⁹ eps
occiſus ē alaxonib⁹ in caſtro q dicitur uuberg. ⁊
tam gloriosiſſimus rex pipin⁹ unctor extitit.
⁊ p uenit uſq. ad locum qui dicitur rimie. In
dum p ſpe reuerſus eēt. de ipſo timens. nuntia
tum est ei qō grifo qui in waſcona fugitiuus
erat. a germano ſuo occiſus fuiſſet. Eodem anno
ſtephs papa uenit in franciā. ad uidendum ⁊
ſolatium querendo p uſticiis ſci petri. Simi
lit. ⁊ karlomann⁹ monachus ⁊ germani ſui
dicti pipini regis. p uſtionē albis ſui fran
ciam uenit. quasi ad cōturbandā pacionē
aptica. Septingentesimo. L. iiii. anno ſup dic
tus aptic⁹ stephs. cō firmauit pipinū unctioē

al anno
al in carnati
oē dm. d cc. L.

scā in regem .⁊ cū eo in unxit duos filios ei⁹ dom
nū beatolū ⁊ beatlomannū in regib⁹.⁊ dominus
bonefaci⁹ archiep̄s in frisia numquam⁹ uerbū
dn̄i. p̄dicando martir effect⁹ est. Anno ū sep
tingentesimo. L.v. sepe nominat⁹ papa Steph⁹
cū pio rege pipino post dedicationē parrisius
in ecclia beati Dionisii ⁊ factā trey in aquitra
nā faciens. usq; ad locum qui fiacys nomi
at⁹ deuenerūt. Ibi eñ piissim⁹ rex pipinus.
diuino monit⁹ nuncio monasteriū inhonore
mundi saluatoris cōstruxerat. ad cuius cō
secrationem ipsū papā secum adduxerat. ſ;
diuino priuent⁹ ē miraculo. Nam nocte cōsecra
tionis diem precedente a nōnullis uoces psal
lentium in ecclia eadem audire sūt.⁊ die il
lucescente subito nubē densissima suauissi
mo fragrante hodore totam ipsius templi
superficiem tra cōtopuit ut omnino ingredi uo
lentib⁹ aditum denegaret. Circa ū illius tertiā
diei horam nube discedente domn⁹ papa Ste
phan⁹ cū eo epis ac clericis ⁊ rex serenissimus
pipinus ecclam ingredientes parietes ⁊ alta
ria sacra unctioe diuinitus cōsecrata cōspexer:
unde nimiū ad miram maximoq; gaudio reple
ti supradict⁹ pontifex ⁊ rex clemētissim⁹ pipin⁹
innumeras dō grās rendentes. eidem ecclie di
uersos honores ullas possessiones castella ac
plurima loca cōtulerūt. uidelicet monasteriū
de umanate olim a potentissimo francor⁹ rege
clodoueo cōstructum. ac p̄ multor⁹ cultricula
annor⁹ nimis pluuiarū ac fluuior⁹ inunda
tion⁹ fūdit⁹ eūsū.⁊ monasteriū sci Quintini de
gallaco ⁊ heremitarū cō chense cenobiū aliasq:

fiacrius

hic habet
quomodo mort
fiacrius finit
& sepelitur et
diu operatur

quã plures ecclas. ac maximã partẽ citeũ adia
centium regionũ ee sub uur ipsi ecclie cõstituer.
ac ab oĩ humano seruitio libam fieri nisi so
la pmam pontificis nutuoe ppriis priuilegiis
sanexerũt. his itaq; sollempnit pactũ Steph⁹
papa cũ rege in francia iuersi sũt. eodemq; tp̃
pipinus rex papticam inuasionẽ in italiam
p iuerit quesendo iustitia bi petri apli. Aistulfus
rex langobardoz supradictã iustitiã uetando
seluas langobardoz peti it. ꝯ robuam pipino
regi uenit ꝯ inierũt bellum. ꝯ dño auxiliante
ꝯ beato petro apto. interedente. pipin⁹ rex uictor
extitit cũ francis. Eodemq; anno Steph⁹ papa
reducti sũ. ad scam sedem p missos domni regis
pipini. Inclusus uero aistulfus rex papia eum
te. iustitiam scõ petro. pollicitus ẽ se facere. Vñ
rex pipinus obsides. xl. recepit. ꝯ cũ sacramto
firmari est iuersus in franciam. Carlomann⁹
aũt monac⁹ uenia cuiuare remansit. una cũ
bertrada regina infirm⁹ ꝯ languebat p dies mul
tos ꝯ obiit in pace. dcc. lx. Dum aũt rex pipin⁹
pspexisset ab aistulfo langobardoz rege ea nõ ee
uera q̃ antea pmiserat de iustitiis s̃ petri. ite
rum p agens in italiam papiam obsedit. ꝯ aistul
fum in clusit. ꝯ magis magisq; de iustitiis sci
petri. cõ firmauit ut stabiles p maneret hĩc p
miserat antea. Et in sup rauenniam ꝯ penta po
lim ꝯ omnẽ exarcatũ cõquisiuit. ꝯ scõ petro tra
didit. Et iuerso pipino rege in franciam. cu
piebat. aistulfus nefand⁹ memori ꝯ irrũpe sacra
mta que ei iurauerat. Et quadã die uenatione
subito p cuius dei iudicio. mortuus est. — . —

Qui⁹ interea cõstantin⁹ imp̃r regi pipino cũ

alii donu organaꝝ mirificas quas in francia
posuit. Tunc ipe pipinus habuit placitum cum
francis in cõpendio. ibiq; rassilo dux baioariox
in uassalico se cõmendauit. p manꝰ suas sacramẽta
uibauit multa sup reliquias scoꝝ manus impo
nens ⁊ fidelitatem regi p̃misit pipino pio. ⁊ filiis
eiꝰ domno carolo ⁊ carlomanno sic uassus. mẽta
mente ⁊ firma deuotione p ustitiã sic uassus
dnis suis eẽ debet. Sic cõ firmauit sup̃ corpora
scoꝝ dionisii Rustici ⁊ eleutherii. ⁊ germani
⁊ sci ogarini. ut omnibꝰ diebꝰ uitꝰ suꝰ sic cõ ser
uaret sic sacramenta p̃miserat. Simili hominẽs
maiores natu uibauerũt. ⁊ ipso anno natale
dni ⁊ pascha celebrauit incorbonaco. Deinde
in saxoniam p̃ unum mẽsem in loco qui dr fir
ma. ⁊ multas stragꝰ de saxonibꝰ fẽ. Et tũc saxo
nes pollicẽ sũt cõtra pipinum facere omia uo
luntates ei. ⁊ honorifice se p̃sentarent p singlos
annos in placitu suo usq; meꝫs tricenus. Et natꝰ
ẽ regi pipino filius cui nomẽ suum imposuit
q̃ intero anno post quã natꝰ ẽ mortuus ẽ ipse puer.
Celebrauitq; natale in longlare. ⁊ pascha in ropila.
Tũc rex pipinꝰ certẽ waifarium ducẽ aquitanie nõ
cõ semper ustiei is. ecclias ⁊ paratibꝰ francox cõ
silio uitꝰ cũ francis uenit maquama usq; ad
locum q̃ dr tedo ad. Ibi undeni Waifarius timo
re plenꝰ misit orbẽ ⁊ cladiũ comites regi pi
pino. deditq; ei obsides adalgarium ⁊ hatarium co
mites. ut oia redderet quę rex pipinꝰ querebat
in causis ecclasticis. Et celebrauit nat ⁊ pascha
in carisiaco rex pius pipinꝰ. ⁊ immutauit se nu
merus annoꝝ. in .dcc Lxi. Tũc Waifarius dux
mumme cogitãs de obsidibꝰ t desacramẽtis suis

sup̄ pipinum regm exercitū cōmouit quasi in
imdictam. uenitq; usq; ad cuitatē catalonnū.
Et dum rex pipinus synodum suum teneret in
ulla que dr duta. nunciatū ē ei qd Waifrius
in omīb' īnit' est. Tūc cum capolo filio suo pmo
genito uenies' in aq̄tania cepit castella quo-
nomina sūt hec. Burbonnis. cantela. clarmō
tis. ita p pugnam cepit. Et maruerms multa
alia castella cepit p pugnā. ⁊ multa castella p
placitum se subdiderūt in ei' dominio. Et pp̄
q̄m Waifrii ducis desertando sup̄ dictam
pinciam per uenit usque lemouicas. Et qm̄
eū suscepet lemouicenses in pace fuerūt ex pug
nans cepit ipsam cuitatē. ⁊ mupos ei' destruxit.
Et celebrauit natale dn̄i ⁊ pascha incarisiaco ul
la. Tercio uenies cū exercitu pipinus rex ma
q̄taniam. cepit cuitatē biturricam ⁊ castrū uar
cis ⁊ celebrauit ipso anno nat̄ ⁊ pascha ingen
uliaco ulla. Tunc habuit placitum suū in ni
uernis. ⁊ quarto urr faciens maq̄tan-ā. uas
tando p uenit usq; caduceā. ⁊ reuertendo ple
mouicas. cō tulit scō exartiali. simulq; donā
ullam de scō valerico canonicis sci exarcialis.
Et canonicis sci Stephi dedit ullam que dr sa
lamiacensis. ⁊ rmeauit in franciā. ⁊ celebrauit
nat̄ ⁊ pascha in longlar. Tūc tassilo dux bao
arior̄ p̄ posuit sacramta. ⁊ oīa que p miserat
regi pipino. ⁊ p malum ingenium se inde sedux.
Cum pipinus rex eet maquntaniā ipse tassilo
p ingenia fraudulenta se sub trahens baioari
am petit. ⁊ nūquā amplius faciem sup̄dicti
regis uidere uolui. Tūc pipin' habuit placitum
suum ad uuarmatiā ⁊ ipso anno in francia rsed

ꝓgractans quo faceret cõtra Waiferium ⁊ taſſi
lonem. Et celebrauit natl ⁊ paſcha in carliſiaco
ulla. Sequenti anno placitum ſuum habuit ad
attinia cũ ullam ⁊ nullum aliuo uir frẽ ⁊ ce
lebrauit natl ⁊ paſcha in aquis ulla. Alio anno
ſex pipinus ꝓfect quintauice maꝝtaniam ⁊
placitum ſuum habuit in aurelianis ciuitate. ⁊
caſtrum argentomũ qõ Waiferium deſtruxerat
reſtauraut ⁊ francos ibi miſit qui cõtinerent aq̃
tanicam. Similr in britcas. francoꝝ ſcarã collo
cauit. ⁊ celebrauit natl dñi in ſalmoniaco ulla
⁊ paſcha ingremliaco.

Rex vero pipinus ingremliaco habuit pla
citum ⁊ ſinodum magnũ uir ꝑmanos ⁊ gre
cos ⁊ aquitanicos ⁊ francos de fide ſcẽ trinitatis
⁊ de ſcoꝝ imaginib'. que ponunt in eccliis. ⁊
poſtea cõtra Waiferium ꝓgit maꝝtaniã. cepitq;
pugnando narbonam ⁊ uloſam. ⁊ albienſem atq;
gaualdanum ⁊ ꝓuerſus eſt in franciam ⁊ cele
braut paſcha in uienna ciuitate. Eodem anno
miſe auguſto uerum ſexta uice ꝓfect aq̃taniã
⁊ britcas ꝑuenit ſinodum ſuum cũ omnib' frã
cis more ſolito in campo. Inde it ꝓ agros uſq;
garonnam ꝓcedit. ⁊ multas uias ⁊ ſpeluncas
cõ quaſſauit. Et ꝓuerſus ꝑ lemouicas cepit caſtrũ
ſcoꝝalliam. ⁊ uzemam ⁊ petruciam ⁊ celebra
uit natl dñi in britcas. Sequenti anno dõn
pipinus ꝓuil ſeptimauice ꝓgit aq̃taniam ⁊ cep
ꝑmiſtammũ caſtrũ. ⁊ ꝓcedit uſq; ad ſanctonas
ciuitatẽ. Et ibi capta matre Waifarii ⁊ ſoꝝore
eius ⁊ neptis ei in captiuio. inde ꝓcit uſq; ad
garonnã in locum q̃ dr monſis. Ibi cpit ire ꝑ
cepſ ad duc̃ ei aliam ſoꝝorẽ Waifarii captam

E r celebrauit pascha rex pipin⁹ in castro d' dr scī.
O ctaua uice rex pipinus cum bta regina pgēs
aquitaniam ⁊ in sanctimonial⁹ cantare dimisit
reginam cū familia sua ⁊ ipse petragoricas pcēs.
Vbi cō misso bello cū Waifario. occisus ē Waifari⁹
⁊ uictor extitit do uidente rex pipin⁹. ⁊ cū triū
pho uictorie reuersus ē sanctimonial⁹. Ibiq; paliquot
dies cōmorans egritare cepit ⁊ p partes turonoz
reuertens ad scm Dionisium puenit ⁊ ibi diem
obiens fimuit. plangentesq; eum franci planctu
magno. ⁊ regnauit capot magn⁹ filius ei⁹ pro.

PRIMO REGE FRANCORŪ

Dicemus ꝑ ordinem nomina ꝓcelsi regis magni caroli quem ds amauit ⁊ exaltauit ⁊ magnū principem ⁊ amabilem a cunctis ipsius ꝙ uniuersum mundum frē. Igitur in tempore ualentiniani impis. qui septimus augustus fuit acōstantino magno diuo augusto quem sēs papa Siluestr baptizauit. sub quo tempꝫ sēs Dionysius clarus franciꝫ ad huc pagani primum regē habe cepeꝝ de sanctis. Primꝰ itaq; rex francoꝝ fuit nomine faramundꝰ. filius marcomiris eiusdem gentis inclitus uiri. Post faramundum regnauit clodio filius eiꝰ. Post clodionem regē merouеus filius eiꝰ. Post merouеum regnauit childericꝰ filiꝰ eiꝰ. Huo tempore exortus est beatꝰ ep⁹ ex cuntate pertucorica patre felice augurio commixtus eiusdem cuntatis. Post childericum regnauit clodoueus filius eiꝰ qui primus de regibꝫ francoꝝ credidit in xpm ⁊ baptizatus ē a sco remigio epo cum omi exercitu suo ⁊ uniuerso ꝓlo francoꝝ. Post chlodoueum regnauit childebrtꝰ filiꝰ eiꝰ cum tribus fribꝰ suis theudico. clodomire ⁊ clotario quo tempore sēs ep⁹ cinomanicꝰ migravit clarus ⁊ ipso childebrto regnante post septuagesimum annū exitus sue in pace ad dnm migrauit. quo tempꝫ anastasius imperator augustus imperiales tenebat. Quo tempꝫ regnauit cum childebrto theodebrtus nepos ei filius theodrici. quo tempꝫ claruer sēs gregorius papa primus et gregorius ep⁹ turonensis ⁊ sēs aredius abbꝫ limogecinus ep⁹ lugdunensis. Post childebrtum re gñ

primus rex francoꝝ

clodoueus premier roy chrestiens et dicelluy fut Inyme continuee Insques a mil six cens vingt deux. fut continuee et plaist a dieu. amen.

clotarius frat̄ eius qu̇ sēa m̄ fradegundem
in matrimonio habuit. Post clotarium regn̄
childericus filius ei. cū tribus frib' suis.
carebto gunthranno ⁊ sigebto. qui habuit bru
nichildem in matrimonio. Post childericum
regn̄ clothar⁹ filius ei. Clotarius iste ge
nuit dagobtum ⁊ unam filiam nomine blu
nichildem. de qua blitilde fuit generatio
domni capuli. Iam ista blitildis soror dago
bti regis habuit uirum in cōuuio nobilē
in̄ francos nomine ansbertum de quo ge
nuit filium nomine arnaldum. Arnald ge
nuit arnulfum. qui postea de rebello sēo
factus est ep̄s metis cuius. Arnulfus
autē qui erat cleric⁹. habuit uxorem nomīe
begiam filiam pipini maioris domus ⁊
genuit ex ea ansegisilum. Ansegisel⁹ ge
nuit pipinum uetulū breuē qui fuit ab
auus capuli regis. Pipinus uetulus dux fran
corum gen̄ capulum martellum. Capulus mar
tellus genuit pipinum pium qui de illa linea
generationis eleuatus ē primus a francis
in regem euacuata linea de gyneie faramū
di. Pipinus pius genuit domnu regem augus
tum unpatrem capuluo⁹. Domnus capul ge
nuit domnū ludouicum unpatrem. Ludo
uicus genuit capulum caluum qui uidit re
gna. & reuertat ad ordinem regum. Post
clotarium regnauit dagobt' filius eius quo
tempe sēs Elegius ep̄s claruit. Cui dagob
to fuit pipinus maior domus unde egregius
cuius pipini filiam nomine accepit in uxo
rē arnulfus unde nobilissimus par ansegisil⁹.

Post dagobtum regnauit clodoueus filius
eius qui habuit scam balthildem in matri
monio quo tempr sci benedicti corpus tur
latum est de beneuento in franciam in
ulla floriaco. Post clodoueum regnauit clo
tarius filius ei. Post clotarium regnauit theo
dericus frat eius cui ebroinus fuit maior
domus ⁊ leodegarius scs epc clarum que
interfecit ipse ebroinus. Quo tempr pipin
uetulus fuit maior domus in austrasia ⁊
cu regib chlodorico ⁊ childebto unioze. Q
pipinus co sensit nobilib francis interfecit
ebroinum. Et ipse pipinus breuis ptr chil
dericum regem austrasiorz afrancis occisu
plium fecit cu theudico rege francorz ⁊ de
uicit eum ⁊ cu eo postea co cordauit maior
domus extitit in francia ⁊ bella multa cor
suenos ⁊ alias gentes fortit fecit. ⁊ ipse pi
pinus breuis de uxore sua alpiade genuit
carolum martellum. Post theodicum u rege
regnauit chlodoueus filius ei. Post clodoue
um regnauit childebtus unioz fr eius. Post
childebtum uniozem regnauit dagobtus
unioz filius ei. Post dagobti de fecit gen
regale apprudentia ⁊ regnauit p ipsum da
gobtum daniel clericus in sensat fr eius
que franci mutato nomine uocauerunt chil
pricum. Chilpic iste nepr. mouit ex eratu
cotra carolum martellum qui tuc uenerat
erat in austrasios maior dom ⁊ dux cum
clotario rege. ⁊ uen e in bello chilpic ⁊ tunc
toz extitit carolus martellus. Tunc eudo dux
aquitanoz in auxilium chilperici insensati mou

ꝯcepcionum cõtra carolum martellum ⁊ unct̃
est ab eo inplio ceptuq; carolus martellus tu
micum suum chilpicum regem in sensatum
s; in memor malicię redigit ei regnum suum.
P ost chilpicum regem insensatum . regnauit
solo nomine childericꝰ insensat̃ fr̃ eius ⁊ de fc̃
ptum gnus regale. Childico in sensato de po
sito de solio ⁊ facto clerico in monasterio fr̃ā
ci cum cõ silio domni papa zacharie ⁊ cũ cõ
silio nobiliũ romanor̃ do uolente uno cõ
sensu ⁊ una uoluntate eleuauer̃ sibi in re
L gem pipinum pum filium carli martelli
ic pipinus pus. fuit pat̃ domni carli imp̃ris
magni . Itaq; pipinum pium . regnauit carl̃ dñs
filius eiꝰ quem postea romani elegerũ sibi ad
uocatum sci petri cõtra reges langobardor̃
de inde ipsum domni carlum elegerũt
sibi in patricium romanor̃ / de inde eleua
uerũ in imperatorẽ ⁊ augustũ . Tenuitq; dñs
carlus do largiente in potestate sua om
nem ytam de monte gargano usq; in ocea
bam cuuitatem hispanię. Pipinus uer pus
pat̃ domni carli p̃ quam eleuatus est . in re
gem . regnauit septem annos . ⁊ obiit septua
gentesimo sexagesimo octauo anno ab incar
natione dñi . ⁊ ipso anno omis francia magno
gaudio exultantes eleuauer̃ sibi in regem
domnũ carlum magnũ . anno ab incarnatiõe
dñi . dcc Lx. viii. Sic eñ cõputamus anni
ab origine mundi usq; ad incarnationẽ dñi
sedm . Lxx. unũ pteres. Ab adam usq; ad diluu
uium fuerũt anni duo milia ducenti . xl ii.
A diluuio usq; ad abra am anni nogenti . xl ii.

De abraam usq· ad moÿsen annı quıgentı .v. A
moise usq· ad salomonem annı quadrıngen
tı. l xxx. vıı. A salomone usq· ad restaura
tionem templı sub dario regr p sarum annı
quıngentı .xıı. A restauratione templı usq·
ad ad uentum dn̄ı annı quıngentı. xl vıı.
Et ab initio mundı usq· ad incarnationem
dn̄ı secm̄ .lxx. ur̄ptes sunt annı quınq·
mılıa. cc̄. Secm̄ ueritatem hebraicam ur̄-
ram tra cō putantur. Ab adam usq· ad noe
fuit p̄ma etas ⁊ habuit annos mılle ⁊ sex
centos ⁊ .lvı. Secda etas ad noe usq· ad abra
am. habuit annos ducentos .xc ıı. Tercia
etas de abraam usq· ad dn̄m habuit annos
nōgentos. xl ıı. Et simul unctı annı trıū
statum fuit duo mıl octıngentı undecim.
Quarta etas a dn̄o usq· ad captıuıtatē in babı
lone habuit annos quadrıngentos. lxxıı.
Quınta etas a destructione templı usq· ad ad
uentum dn̄ı. habuit annos quıngentos. lxxx.
Et fiunt simul ab adam usq· ad xp̄m dn̄m.
annı trıamıl nōgentı. l ıı. A natiuitate dn̄ı
usq· ad transitū sēi oziarum sunt annı qua
drıngentı. xl y. A transitu sēi martını usq
ad transitum clodouei regis francozz qui p̄
mus fuit xp̄ianus de regib⁹ francozz sunt
annı .c xx ıı. A transitu sēi martını usq ad
transitum sēi epaphrodıtı egolısmēsis patrıcı sunt
annı centum. xx. Natus e eōd sēs epaphrodıtus
tēp̄z meruei francozz regis pagan⁹ qui fuit
auus clodouei regis francozz primi xp̄iani
⁊ untemp̄z theodosii iuniozis dnı augusti
imp̄ıs. Vixit p̄ tempa theodosii. martını

leonis. zenonis. anastasii. ↄ iustiniani impatoꝝ
ꝯ ꝑ tempora regum francoꝝ. meruei. ↄ childerici
ꝯ clodonei et childebti. Obiit tempꝰ iustiniani
impis. ꝯ tempꝰ childebti regis francoꝝ. Obiit
octogesimo anno etatis suę. A natiuitate xpi
usq; ad primum regi annum domni caroli sunt
anni septingenti sexaginta iii. Anno igit
ab incarnatione dni. dcc Lxviii. ipso anno
quo rex pipinus pius obiit. duo filii eius
carol ꝯ carlomannus eleuati sunt in regnum.
uno die simul id ē .vii. id octubris. dominus
carol unctus homo cuius. carlomanni suessio
nis cuius. Et celebrauit eo anno glosus domn
rex carol natl dni in aquis ulla. ꝯ pascha in pdo
mo cuitate. Tunc dominus carol glosus rex
ꝓrexit aquitaniam unaldus uolens rebella
re ꝓuinciam uuasconiam ꝯ aquitaniā ꝯ cum
paucis francis dissipatū ē unquum cō filii
lium ei. Et ipso tmpe unxit se magn rex
carol germano suo carlomanno in loco qui
dr duos oues. Inde carlomann reuersus
ē in franciā ꝯ domn carolus benignissim rex
uenit ad egolisma ciuitatem. Et inde surgit
plures francos qui ciuitate ei ipsam aspice
bant cum omnib urensilib. ꝯ ꝓparatis eoꝝ si
mulq; launi ēpm ciusde ciuitatis qui fue
rat capellanus domni pipini regis patri
sui quē ipse rex pipinus ēpm fecerat de
ipsa ciuitate. Et abiit sup flumen dorno
nia et edificauit ibi castrū qd dicitur
fironciacus ꝯ inde misit exercitum suum
qui ꝓsequerent unaldum ducem. Et duxit
eos lupus ut uasco princeps sic solebat loco

Capuſq· ē unald ⁊ uxor ei⁹ ⁊ ad ductuſ eſt ad
dominum capulum. Dominus capulus ꝓcepto
unaldo ⁊ ꝑparato caſtro ſiuriacaco ꝓdiit ad
egoliſmam. ubi poſtulauit launo epō ſuum
inmonaſterio ſēi epaſchi ⁊ auctoritatem ꝓ
cepti de⁹is que ibi ſine cōtemone erant to
ē ſup fluuium uolueram magnacum. uue
nacum. uaſnacum. monterionem. uſacum.
ſoliacum. ſup fluuium nōgram. baudidanē ul
lam. camilon. cauannacū. uleiacū. ſoliacum
mmozen. turciacū. ſeras. tumolatū ſup fluuiū
dozuuna. montē ullam. baciacū. triacum.
marleuā. Id ꝓceptum bartholomeus cancella
rius ei⁹ ſcripſit ⁊ ipſe dominus rex manu ſua
firmauit ⁊ de anulo ſuo ſigillauit. Erat eo
tempore in ipſo monaſterio ſēi epaſchi ⁊ cano
nicatuſ habitus. Inde gloſus rex capulus reuer
ſus ē in franciam ⁊ celebrauit nat⁹ dn̄i in
ulla que dr pura ⁊ paſcha mlcodico uico pub
lico. Deinde habuit ſinodum in uuarmaciam
cuit. ⁊ carlomannus ⁊bra regna uuxerūt
ſe in loca ſolaſſa. Et ⁊bra regna ꝑ rexit ꝑ baio
ariam partes traḥe. ⁊ celebrauit dominus capet
nat⁹ ⁊ paſcha in uuarmacia.

Tvnc dominus capet rex ſinodum habuit
ad ualentianas. ⁊ ipſo anno carlomannuſ
fr ei⁹ de fuinet⁹ eſt in ulla ſalmontiaco. Et dom
nus rex capet uenit ad carbonacū ullam. ⁊
big· uenerūt ad eum uualeri⁹ archi epūs et
folrad capellanus cum alijs epīs ac ſacerdotib⁹
uuarinus ⁊ ad alardus comitꝛ cū alijs ꝓmatib⁹
carlomanni. Uxor uero carlomanni cum pau
cis francis patres traḥe ꝑrexit. ⁊ ꝑ clarus

ac glosus rex capt celebrauit nat̃ in ulla am
naco. ⁊ pascha in aristallio ulla. Deinde sino
dum tenuit ad uuarmanā. ⁊ inde p̄ rē̄ saxo
niam. ⁊ ers̄ buc̄gum castrum cepit. puenitq;
usq; ad ermensul ⁊ ipsum fanum destruxit &
aurum t̄ argentum q̄ ibi repperit abstulit. Fuit
q; siccitas magna tta ut aqua deficeret in sup̄
dicto loco ubi ermsul stabat. Et dum uellet ibi
stare tres dies glosus rex ad destruendum fa
num ipsum ⁊ ualde hominēs ⁊ iumēta frigerent
sub tta gr̄a xp̄i media die cuncto exercitui
qui eccerat apparuit eis uenies ebulliens sa
lubres aquas ⁊ cunctū exercitui ⁊ iumētis
sufficient̄ recreati sūt ⁊ tam diu ebullit aqua
una donec fanum destructū ē. Tunc magn̄
rex capt. sup fluuium unsoram ueniens ibi
habuit placitum cum saxonib⁹ ⁊ receptis ob
sidib⁹. xii. reuersus est in franciam. ⁊ celebra
uit pascha ⁊ nat̃ dñi in aristallio. Inde p̄ rex
adhiemandum intheodone ulla. ubi uenit
ad eum missus adriani papæ petrus p̄ mag̃r
usq; arlanum ⁊ inde p̄ q̄ram ⁊ in uitaum glosū
regem ⁊ francos ei p̄ dñi seruum ⁊ ustricia⁹
petri. contra desiderium regem ⁊ langobard⁹.
Et ido maxime uenit. q̄ p̄mam clause fue
rant uxr alangobardis. Et p̄cepit rex capt
sumptu cōsilio una cum francis q̄d ageret p
misit se auxilium p̄mans̄ p̄bituru. Tenuitq;
cum francis generalit̄ synodum in germania ci
uitatem. ibiq; exercitum duudens p̄ rexit ip
se p̄ montē cenisiu. Odilricq; bernardum auuncu
lum suum p̄ montem uolem cum alijs eius
fidelib⁹. ⁊ tuē ambo exercitus ad clusas se cos

uuuer̄. ac desiduus rex obuiam uenit domno
capulo regi. Domn⁹ uen̄ capul unacum francis
castra metat̄ ē ad eas dē clusas. misitq; ea tā sua p
montana. hoc sentiens desiduus clusas reliquit.
⁊ dōnus rex li. una cū francis auxiliante dño
⁊ mīrēdīte bo petro. sine lesione aut alīq̄ turba
cione clusis apuit. italiā intrauit. ⁊ papiā usq; pue
nit. Et dū p defensione sēc romanę eccl̄ę ibi in
tenderet. dimissa marca ⁊ gr̄ saxones nulla fe
dātione suscepta. ipsi saxones cū magno exer
citu exier̄ sup cōfinia francor. puener̄q; ad
castrū q̄ dicit⁹ burrabur̄g. Cōfinales ū de hac
causa sollicit. castellū ingrediunt⁹ ⁊ defendūt.
Cens aut̄ saxonū cū seuiret desuper ⁊ incendio
cuncta cremaret. uener̄ ad q̄dā basilicā i
loco q̄ dr̄ friedislar. quā sēc memorię boneta
ei⁹ mart̄r⁹ sacrauerat. ⁊ p spm̄ pphetie p̄dixe
rat q̄d nūq̄ incendio cremaret⁹. Et ceper̄ sa
xones cū nimia intentione aduersus eandē
certare basilicā. queadmodū ea qualibet
ingenio igne cremare potuisset. Dū hec age
rent⁹ appar̄uer̄ q̄b⁹dā ānis q̄ erant in castel
lo similiter ⁊ quib⁹dam pagan⁹ qui in ipso ad e
rant exercitu duo iuuenes albis. qui in ipsā
basilicam ab igne p̄tegebant. Et pp̄ea ibidem
nō potuer̄ neq; exterius ignem accendere nec
aliquod damnum infer̄e basilicę. seo numi dun
ne maiestatis pauore p̄tin⁹ in fugam cō uer
si fuer nemine p̄sequent⁹. Inuent⁹ ē aut̄ postea u
nus ex eisdem saxonib⁹ mortuus iuxta ipsam
basilicam grauib⁹ cupius ad cinus suppa pedes
habens igne ⁊ ligna in manib⁹ uelut oze flādo cadē
basilicam igni tradere uoluiss. Domn⁹ uen̄ capet

rex. obsessa papia desiderium regem ibi inclu
sit. ⁊ ibi nat̃ dn̄i celebrauit ⁊ pascha ꝑmę.
Reversvs dominus capt̃ rex apm̃a
rium papiam obsedit ⁊ fortit̃ cepit.
⁊ desiderium regem cum uxore ⁊ filia ⁊ cū
oīb⁹ thesauris palacii eius accepit. Vene
runtq; ibi oēs langobardi de cunctis cui
tatib⁹ italię. ⁊ subdider̃ se domino domn
gloso rex capt̃. Adalgisus uer filius desi
deri ꝑ regis fuga lapsus mare in tyrrui ⁊
constantinopolim ꝑrexit. Glosus itaq; do
nus rex capt̃. italia subiugata ordinata cus
todia francorum in papia. cum magno trī
pho do adiuuante cum uxore sua ⁊ reliquis
francis. reuersus est franciam. Ꝑ uenienq;
in locum qui dr̃ ingilinaim. misit. iiii. scaras
in saxoniam. Que inierunt. iii. pugnas cum
saxonib⁹. ⁊ auxiliante dno uictores extiterũt
⁊ cum p̃da magna in les italiam reuertū
tur. ad ppria. Et celebrauit glosus rex capt̃
nat̃ ⁊ pascha in uilla carisiaco. Tunc habuit
sinodum in uilla duria. ⁊ inde abiens par
tes saxonię sigiburgum castrum expu. ⁊ e
resburgum redificauit sup̃ unsoram flu
uium. Veniq; ad locum qui dr̃ brunisgur
go. ⁊ ibi ꝑparant saxones bellum uolentes
defendere ripam supra dict̃ flumnis. Fran
cis uero prohibentib⁹ auxiliante dño saxones
fugiunt ⁊ franci ambas ripas optinent. Ve
dominus rex capt̃ diuiso exercitu suo sup̃
sit secum quos uolut̃ ⁊ ꝑrexit usq; ad aba
rum fluuium. Ibiq; oēs austreleudi saxo
num cum astione duce uenientes dedet̃.

obſides uxta q̃o placuit. ⁊ iurauerunt
ſacramenta ſe fideles ee̊ patrib⁹ domni
regis capuli. Inde reuertente domno mi
ſſimo rege capuł. uenerunt angari i in
pago bocenei una cum brunone ⁊ reliq̃s
obtimatib⁹ eor̃ ⁊ dederunt ei obſides. In
de reuertens. inuenit aliam partem de
ſuo exercitu ſup fluuium uſoram con
tinentem ripam quam uſſi fuerant.
Saxones uero cum eis pugnam fecerant
in loco qui dr̃ lutra ⁊ franci do uolente
habuerũt uictoriam ⁊ plures de ſaxonib⁹
occiderunt. Id audiu domn⁹ rex capulus
iterum iſſuit ſup ſaxones ⁊ magnam ſtra
gem ex eis fecit. ⁊ p̃dam multam eo̅ qui
fuit ſup uueſtfalos ⁊ obſides ei dederũt
ſic ⁊ ali⁹ ex ſaxonib⁹. Et obſidib⁹ receptis ⁊
multa p̃da ad quiſtra ⁊ .iii. facta ſtrage
ſaxonum domnus rex capt ad ẗpa. reuers⁹
eſt. Rorgaud uero dux langobar. dor̃ frau
dauit fidem ſuam. ⁊ omn̊ia ſacramenta ru
pens uolebat italiam rebellare. Abiens ũ
domnus rex capt italiam celebrauit nat
dn̄i in uilla ſela dicta. Et italiã ingreſſus uenit
in partes foro uliensiũ ⁊ rorgaudiũ duce̊ occi
dit ⁊ intra ipſã ciuitate paſcha celebrauit. Et
foro uilio ⁊ tarruſio capt cũ reliq̃s ciuitati
bus que rebellauerant. miſit in eis francos. ⁊
pſpitate reuerſus e̊ in francia̅.

Saxones uero rebellauer̃ rupto ſacra
mẽto ⁊ obſidib⁹ mactat. ⁊ eresburgũ caſtrũ
p̃ mala ingenia ⁊ inq̃ placita capientes.
francos expuler̃ ⁊ caſtrũ deſtruxer̃. Simili

uoluerunt facere de sigis burgo castello. Se-
dum p placita francos qui unus erant no
potuissent illudere sic fecerant alios de eis
burgo p parauerunt pugnas 7 machinas ut
castrum ui caperent. domq; uolent peraria
quas parauerunt in suo plus dampno sen
serunt quàm illi de castello. Item pparauer-
dtas ad debellandum p utrumq; castrum
s. di utrus supauit illorum utrumq;. Qua
dam aut die cum bellum p parabant ad ues-
sum francos qui ipsum castrum undemq;
custodiebant apparuit manifeste gla di sup
ecclam que é in fra ipsum castrum uden
tib⁹ cunctis tam aforis quam 7 iá demus.
Ex quib⁹ multi manent adhuc qui dicunt ui
disse se instar duor solarum coloze rubeo fla
mantium 7 agitantium supra ipsam eccliá.
Cum hoc signum uidissent pagani qui afo
ris erant statim eó fuli sunt. Et magno ti
more p̄ p̄m fugere ceperun ad castras. Et
omis multitudo eor fugam arripientes. alt
ab alt si nuncem nuciebant. Et qui resp
respiciebant ppr pauorem. ab ante cedentib⁹
lanceis cófodiebant 7 diuersos ictus unus se
p pessi sur omis 7 duuna ultione uidicant.
Et quantum sup eos di uirtus ppr salutem
xpianor optata est. nullus narrare potest.
Et quanto plus illi pauore p̄ p̄m sunt tan
to magis xpiam cófortari omp̄re dn lau
dabant. qui dignatus est. ostendere potenti
am suam sup seruos suos. Ita francis u
ribus resistentib⁹. saxones nichil ualuerun
7 franci p secum eos usq; fecer usq; ad flum

luppiam ꝛ ceū uictoria ꝓuenisse sunt. Cum aūt
hec audisset rex
in uuapmania domnus capt. hec audisset rex
nunc ubi synodum ꝛ publicū placitum. Et cō
silio habito unyuuit cum summa festinatioē
do ad uuiante in saxoniam. Et ꝓtim saxones
oms ad locum ubi luppia cōsurget uenerūt
ex oīm parte. ꝛ domno regi capt ꝓ uuadium
manib⁹ suis redlidederunt patriam ꝛ spopon
derunt se cē xp̄ianos. ꝛ utrum subdi sūt
dicioni domni regis capt. domnus aūt rex
capt ꝓcedificauit ecclesiā burgum castrum. ꝛ
fecit aliud castrum sup luppiam. Ubi uen
ientes saxones unacum uxoꝛib⁹ ꝛ in famil.⁹
innumerabilis multitudo baptizati sūt in
nomine patris ꝛ filii ꝛ ꝛ spūs scī. ꝛ obsides de
derūt domno regi capli. sic uoluit. Disponēsq.
domnus rex francos ꝓ castella saxonie ꝓuis⁹
ē. franciam ꝛ celebrauit nati dñi in aristal
lio ꝛ pascha innuimaga. — . —

Anno sequenti domn⁹ rex capt publicum
synodum habuit ad paebrunnen. Ubi cō
uenerūt oīs franci ꝛ oīs saxones excepto
qđ uuidochindus ꝛebellis exiit ꝛ cum pau
cis alijs socijs suis in normandiam cō fugit.
A deindem placitum uenerunt saxxarem de
hispania tres reges. Ubi malahabi. deuzesi ꝛ gr
ner eī alaricus. Ubiq. multitudo saxonum bap
tizata est. ꝛ secūm morem illoꝝ omnē ingr
nuitatem illoꝝ. sed semp ēent infidelitatē dō
mi regis capli. Celebrauit idem domn⁹ rex ca
pt nati in villa doniaco. ꝛ pascha in aquita
nia in villa casinogilo. Inde abijt partes

hiſ paniꝫ ꝑ duas uias. Vnam ꝑpam pilonam
ꝑ quam ipſe magnuſ ꝛex ꝑ ꝛexit uſq; cæſaꝛ
auguſtam. ibiq; uenerũt de burgundia ⁊ auſ
tꝛia ⁊ bauoaꝛia ⁊ puncia ⁊ ſepamania ⁊ lan
gobaꝛdoꝝ paꝛſ magna. ⁊ ad ipſam cuuitatẽ
cõ uẽxit ſe exercituſq; exuꝛtaq; paꝛte. Ibiq;
ꝛecepit obſides: de ibnalaꝛabi ⁊ de buꝛauſp
ꝛegib⁹ ⁊ de multis ſaꝛꝛacenis. Et pampilona
deſtꝛucta hiſ paniam ⁊ Waſconiam ſibi ſub
iugauit atq; nauaꝛꝛam. ⁊ ꝛeuerſus eſt inꝑ
ciam. Et audientes ſaxones qꝫ domnuſ ꝛex
capt tam longe eẽt in paꝛtib⁹ hiſ paniꝫ.
ꝑ ſuaſſione ſuppa dicta uuudochindi ut ſo
nozum ei⁹ ſedm cõ ſuetudinẽ malã ꝛebella
ꝛi ſunt. Id domnuſ ꝛex capt audienſ in
auſtꝛiadeꝑ cuuit. mox miſit ſcaꝛam fran
ciſcam in ſaxoniam ad ꝛeſiſtendũ ſaxonib⁹.
Illi uero ꝛebelles ꝑuenerunt uſq; duuiam pꝛe
dantes ſecus ꝛenum ⁊ multas malicias fa
cientes ecclias incendentes. ⁊ in ſcꝫ monaliũ
exercentes qd dictu nefas eſt. Cumq; audiſ
ſent de ꝛeuerſione domni ꝛegis capt ⁊ de ſca
ꝛa ei⁹ quam miſit obuiam illis. mox ꝛeuerſi
ſunt ꝑ plogene in paꝛtes ſaxoniꝫ. ⁊ ſcaꝛꝫ fran
coꝝ nõ occurꝛerunt obuiam eis. ſ. ueſtigia
coꝝ obſeꝛuantes cõ ſecuri ſũt ſupꝑ fluuiũ
adaꝛna qui dꝛ. in loco lieſi. Vbi pugna in
cepta ⁊ ualde bene finita auxiliante dño
ffranci uictoꝛes exꝛiterũt. ⁊ multitudo ſa
xonum ibi cẽſa eſt. ⁊ fugientes alibi cum
magna cõtumelia ꝛeuerſi ſunt ſaxoniã.
Et celebꝛauit eo anno clementiſſimus ꝛex

capvt nat dñi ⁊ pascha in ulla aristallio. de
inde iter agens ad partes neustrie puenit
in ulla cõpendio. Et dum reuerteret ad
partes austrię. childebrande dux spoliatã
cum multis muneribꝫ. oppulit se in presencia
magni regis capvt in ulla ureniaco. Habu
itq; rex sinodum in ulla duria ⁊ transiit in
saxoniam ad lippia. Saxones uero molim fũt
rebellare in loco bowlo sed nõ prevalentes fu
gerunt ⁊ francis apta est uia. Ibi in ipve
nientes in uuest faloos cõquisierunt eos omñs.
Cumq; domnus rex capvt ad locum qui dr me
dofulli cõuenisset. ibi saxones uenientes de
derũt ei obsides ⁊ sacramenta iterum firma
uerũt. Reuersusq; est gloriosus rex capulus
in franciam ⁊ celebrauit nat ⁊ pascha in
uuarmatia ciuitate. Iterum pergit ad dis
ponendum saxoniam ⁊ puenit ad episcopi bur
gum. ⁊ inde ad locum ubi lippia cõ surgit.
ibiq; sinodum tenuit. Inde iter egit ad par
tes albię fluuii ⁊ in ipso itinere in presen
tia domni regis capuli omñs bardongauen
ses ⁊ multi de nordleudi baptizati sũt in
loco ozam ultra obacrum fluuium. Ibi oña
disposuit tam saxoniam quã ⁊ sclauos re
uersusq; est in franciam. Tũc ipse p̃clarus
rex capvt. misit cõ filium ut pgeret romam
orationis causa una cum uxore sua domno
aldeardi. regina ⁊ celebrauit nat ⁊ papia
ciuitate. Et sup̃ dictum pagum iter celebra
uit pascha rome. ⁊ ibi pipinus filius eius
baptizatus ẽ abadriano papa. qui ⁊ ipse eũ
de sacro fonte suscepit. Et duos filios dom

ni regis capvli. pipinum ⁊ ludouicum ipse pa
pa unxit in regem. Fipinum minli. ludoui
cum magnanimu. Et domnus rex capvl medio
lanus cultratem p uenit. ⁊ ibi baptizata ē
filia eius gisla ab archi epo thoma. qui et
ipse eam a sacro baptismo manib⁹ suscepit.
Inde rex clementissimus capvl reuerscus est ſtī
cam. Tunc misit papa adrianus fīrmosū
⁊ damasum epos adtassilonem ducem baioa
riorz una cum missis domni regis capvli. ri
culfo diacono ⁊ eboracdo magistro puerorū
rum ad cōmonendum ⁊ cō testandum ut rem
nsceptus⁹ priscorz sacramentorz suorz. ⁊ ut nō
alit faceret nisi sicut ante ante iurando iam dudū
pmisserat ad patrem domni pipini regis ⁊ dō
no capvlo regi filio ei⁹. Cōsensit q⁹ tassilo dux
baioariorz. ut sumptis obsidib⁹ adomno rege
capvlo. ad eius ueniret p̄sentiam. Qd nō fe
cit domn⁹ rex capvl. Et cōiunxit se tassilo
dux in presentia domni regis capvl ad uuar
mana cultrare. Ibi renouauit sacramenta
dedit q⁹. xii. obsides electus ut omia cō ser
uaret que pipino regi ante iurando p̄miserat
in causa clementissimi regis domni capvli et
obsides recepti sunt in carisiaco ulla demanus
inbri epi. Sz nō diu p̄fatus duas p̄missiones
quas fecerat cō secrauit. Et celebrauit domn⁹
glos⁹ rex nat̄ dm ⁊ pascha in suprā dicta ca
risiaco ulla. av. ——— . ——— vii

Seqventi anno domnus rex capvl hiemā
transiit. ⁊ in colonia synodum tenuit ibi
oms saxones uenerūt exceptis rebellibus
chundo. ⁊ illuc cō uenerūt normandi munera

gis sigefridi. Simulr auari cõuenerunt illuc
missi a cagano 7 ungunv. Sbi pactv placitv re
uersus dominus rex capt in franciam. Et cum
reuersus fuissent. utrum saxones statum soli
to more rebellan sunt sua dentr uuidochindo.
Et ignorantr hoc domno rege capt. ludouicus
filius eius misit missos suos adalgidum 7 gri
lonem atq; uuoradum comites ut mouerent
exercitum francorr 7 saxonum sup selauos q̄
rebelles fuerant. Et sup̄ nominati missi unna
audientes qd saxones rebellr fuissent cõ um
gentes ad scaram francorr irruerut sup saxones
7 cõmiserunt bellum. Et fortr pugnantes.
multus saxones unrremer. 7 uictores ex
titerunt. cecideq; adalgisus 7 grilo. Hoc
rex audiens dominus capt. sub celeritate illuc
cõuexit 7 puenit usq; ad locum apla cõ
fluit uuuuldam. Itrum omñs. Itrum
omñs saxones cõuenientes. subdiderunt
se sub potestate domni capli 7 redd̄ierũt
omñs male factores illos qui ipsum rebelli
um maxime ñmanuer. In eo aut plio oc
cisis de saxonub?. iiii. milia quingenti. Vu
dochind aut fuga lapsus est in partes nor
mandie. His pactis dominus rex capt re
uersus est in franciam. 7 celebrauit nat̄ ic
pascha in ulla que dr trudone ulla. Tunc
obiit sigma bone mem̄rie domna adelegar
dis prid̄ ke mai ugl ascensionis dñi. Itrũ
rebellant saxones. 7 dominus rex capt sup
eos adtror malli uenit. ubi saxones ꝑpara
uerunt se ad pugnam in campo. Cui imprimis
domno rege capulo. pugnante saxones utrga

uertunt. ⁊ franci uictores existunt cecidq;
ibi multitudo saxonum ita ut pauci fu
ga euasissent. Inde uictor głosus rex capł
uenit ad paerbrunnē. ibi uerum cō tun
xit exercitum suum. ⁊ sup saxones pgit
ad fluuium qui dr hasa. Vbi bello inito
plusquam sex milia saxonum ceciderūt
⁊ franci uictores extitēr. Inde rex trānsit
adalbiam fluuium. reuersusq; in franciā ē
⁊ eodem anno obiit bonę memorię dō
na berta regina. Cumq; rex capł uxo
rem duxisset; sociauit sibi matrimo
nium dominā fastradam reginam ⁊ cele
brauit nat̄ ⁊ pascha ma; ristallio ulla.

Saxones uero rebellant solito
more. ⁊ cum eis aliqua pars frisonū.
Dominus noster rex capł sup saxones hyemū
transit. ad luppiam. ⁊ uastando saxoniam
peruenit usq; ad huculonem. Ibi cō siluum u
ir q; nimia inundatio aquarum erat. ut
peruiam deorsum ita pars introasset sup
ost salaos. ⁊ filium suum capłum misit
cum scara. Qui p rexit peruiam usq;
ad fluuium albiam. ⁊ inde adstang fur d.
⁊ inde ad scamungi. ibi plio facto ⁊ uictor
existens cum gta reuersus est in franciam
dimisso in saxonia capło filio suo. Quest ta
lia uero cōgregauerūt se ad luppiam. Quo
au filius domni capł obuiam eis accessit
cū scara sua. Et inito bello uictor extitit ca
pł filius domni regis capł. Cecideq; in eo
plio de saxonib⁹ plusqua .vii. milia hominū.
capł uero inlesus remeauit ad genitorē suū

uuuiarmata cuntare. Ubi dominus rex capol
uit cõsilium ut hiemistrmpore trageret in
saxoniam. qd̃ factum est. Et celebrauit
natl̃ uidelicet in globurgi sup fluuium ambra.
l nde abiens saxoniam peruenit usq; ad rumia
sup fluuium uuisoram. ubi cõ fluit uuara
na. ꝓpt̃ numias inundationes aquarum
reuersus est maersburgum. uxorẽ suam
dominam fastradam reginã una cũ filiis
filiabꝫ suis ad se uenire uisit. Ibi tota hie
me resedit ubi pascha celebrauit. Et ibi
residens multociens scaras misit sup saxones
ipse sup eos insurrexit. depdauit eos et
castra eorũ cepit uloca eorũ munita abstulit
uuas mundauit. Sinodum aũt suum te
nuit ad paerbrunne. Inde iter pagens in is
aptis nem uecõra dicente prorsam saxonia
quocũq; uolunt ambulauit. uenitq; unbardan
gauui. Et misit p̃ uuidochindũ abionem
uq; ad se ad duxit firmauit ut nõ se
subtraherent. nisi in franciam ad eum ue
nissent. petentib; illis securitatem si uenisset
qd̃ factum est. Inde reuersus est in franciã
misit illis obsides p̃ missum suum amaluuũ.
Quocum recepissent cum ipsis ad uenerũt
se ad dominũ regem capolum. ad uillam ati
nacu. ubi baptizati sunt uuidochind. et
abi una cum sociis eorũ. tunc tota saxo
nia subiugata est. Eo anno ipsa uilla
celebrauit natl̃ et pascha. Deinde misit ex
ercitum ad britaniam una cum misso suo au
dulfo senescalco. ubi multa castella cõ qui
sierũ et loca infirma et munitissima panuistria

⁊unceſa ⁊capitaneos brixnum repſenta
uerũt inſinodo domni regis caroli. tu
uarmariam. Tunc ꝑficiens ſe ex oĩ pa
rte pacem habe cũ ſiluum ſumit ut ozanoĩ
cauſam romam ꝑgeret. ⁊cũ miſſis impẽis
placitum habe decouemenſis eoz. qo ⁊
factum eſt. ⁊celebrauit nat in flozentia cum

Igitur gloſus rex capuˀ — · — tate.
ueniens romam receptus ẽ honozifice
abadriano papa ⁊aliquot dieſ ibi mozat
eſt. A regiſus dux beneuenti miſit filium
ſuum ꝓmaldum domno regi caroli. cũmul
tis muneribꝫ poſtulans ut nõ impetaret bene
uentum. ⁊faceret oĩs uoluntates domni re
gis caroli. Sed hoc apticus minime credebat
⁊cũ ſiluum freuit cum domno rege carlo ⁊
cum optimatibꝫ francozum. ut beneuentum
impetaret adcauſas firmandas. Et ita factũ
eſt. Et dum capuam uenſſet. reliquit re
giſus dux beneuentum ⁊in ſalerno. ſe reclu
ſit. Et timoze ꝓterritus nõ fuit auſus uidẽ
faciem domni regis caroli. ſ. miſit ei ambos
filios ſuos romaldum ⁊grimaldum cum mul
tis muneribꝫ ⁊obſidibꝫ ut optemparet peticio
ni eius. Domnuſ uero gloſus rex capuˀ. una
cum ſacerdotibꝫ ⁊optimatibꝫ ſuis. ꝓſpexit ut
nõ deleretur illa tra. nec deſertarentur epiſ
copia ⁊monaſteria. elegitq; xii obſides et
ẽuum decimum filium ducis grimaldum.
Et acceptis muneribus uiauerunt oĩs bene
uentam domno regi caroli. Et reuerſus eſt
piſſimuſ rex capuˀ ⁊celebrauit ꝑme nat ⁊
paſcha cum domno aptico. Ecce oza eſt cõtẽ

no p dies festos pasche nr cantores ꝓma
norum ⁊ gallorum. dicebant se gallꝰ melius
cantare ⁊ pulchri⁹ quam romani. dicebant se
re sic doctꝰ fuerant a scō gregorio papa gallos
corrupte cantare ⁊ cantilenam sanam destru
endo dilacerare. Q ue cōtento autr dominum
regem capulū puenit. Galli uer ꝑ securitā
tem domꝰ regis capti ualde exꝓbabant can
toribꝰ ꝓmanis. ꝓmam uer ꝑ auctoritatē
magnę doctrinę eos stultos ⁊ rusticos ⁊ in
ductos uelut bruta animalia ad firmabant.
⁊ doctrinam sci gregorii ꝓferebant rustica
tam eorꝝ. C ⁊ cum altercando deuentū fuit
fuerer. aut dominus pissimus rex capt ad
suos cantores. Dicit palam quis purior est
⁊ qs melior. aut fons unus aut riuuli eius
longe decurrentes. Respondet omis una uo
ce fontem uelut caput ⁊originem puriorē
ee. riuulos aūt ei⁹ quanto longius a fonte re
cesserit. tanto turbulentos ⁊ sordib⁹ ⁊ immun
dicijs corruptos. C ⁊ ait dominus rex capt. Re
uertimini uos ad fontem sci gregorii ꝙ. qm ma
nifeste corrupistis cantilenam ecclasticam.
Ob ex pecit dominus rex carot abadriano papa
cantores qui franciam. corrigerent de cantu.
A tulle dedit ei theodorū ⁊ benedictum roma
nę ecclię doctissimos cantores qui a scō gregō
rio eruditi fuerant. tributq; antiphonarios
sci gregorii ꝙ quos ipse notauerat nota ro
ma. dominus uer rex capt reuertens in fran
ciam. misit unum cantorem unnerus cuuirare
alterum in uisciones cunt. perpiens de omib⁹

cuntanb' franciç magiſtroſ ſcolæ antiphona
rioſ eiſ ad corrigendum trade ⁊ ab eiſ diſ
cere cantare. Correpti ſũt ergo antipho
rii francoꝝ quos unuſquiſq; parrochio ſuo
unauerat t ad denſ t minuens ⁊ omſ fra
cię cantores diocesſ notam romanam qua
nunc uocant notam franciſcam. Excepto
q̃ tremulas t unnolas ſiue colliſibiles
t ſecabiles uoces meantu nó poterant p
fecte exprimere franci naturali uoce bar
barica frangentes ingutture uoces pon
quam exprimentes. Odauus aũt magiſte
rium cantandi minetis cuntare remanſit. quantumq; magiſterium romanum
ſuperat metenſe matꝛi cantilene. tanto ſup
at metenſis cantilena cetꝛas ſcolas gal
loꝝ. Similit eruditi ſunt romani cantoꝛeſ
ſupradicti: cantores francoꝝ matꝛi orga
nando. Et dominus rex capit. integrum ap
ma artis grammatice ⁊ cõ putatorie ma
giſtros ſecum adduxit in franciam. ⁊ ubiq;
ſtudium litterarum expandere uiſſit. Ante
ipſum enim dominũ regem carolum. in
gallia nullum ſtudium fuerat liberalium
artium. P ipſos dies paſche uenerunt ro
mam ad dominum piiſſimum regem car
lum. miſſi taſſilonis ducis. epꝰ thatnus.
⁊ albas unricꝰ pertenerũtq; apticum ut pacẽ
faceret cũ dominum regem carolum. ⁊ taſ
ſilonem ducem. bauoariarum. Et dominus
aplicꝰ multum ſe cũ poſuit poſtulando piiſ
ſimum regem. Cui ipſe reſpondit hoc ſe no
luiſſe. ⁊ p multa tempora. queſiſſe ⁊ minime

muenire potuisse. ⁊ pferebat statum fieri.
Y oluitq; mox mpsentia papę cum ipsis mis
sis pacem firmare. Et renuentib; missis
q; nō ausi fuissent de eius parte ullam fir
mitatem facere. cum cognouisset apts in
stabilitatem ⁊ mendatium eor. anathe
ma posuit supra ducem eor & suos cōsen
taneos. si ipse dux sacramenta que pmi
serat pipino regi ⁊ domno carolo regi. nō
adimpleret. Et obtestatus ē supdictus mis
sos. ut cōtestarentur tassilonem ut nō alit
faceret. nisi mom̄b' obediret domno regi
carolo. ⁊ filijs ei' ac genti francorum ne san
guinis effusio pueniret. ut lesio ire ipsius.
Et si ipse dux obdurato corde uerbis aptici
minime obediret. tunc domn' rex carolus.
⁊ suus exercitus absolutu ēent ab om̄i pi
cto peccati ⁊ q̄q̄o in ipsa t̄ra de incendijs
eueniret & dequa licumq; malicia. hoc sup
tassilonem ⁊ ei' cō sentaneos eueniret. ⁊ dō
nus rex caput. ac franci inocui ⁊ ab om̄i cul
pa exinde pmanisserit. his uerbis exple
tis. missi tassilonis absoluti sunt. Tunc in
uicem sibi dominus aptcus ⁊ dominus rex
glosus caplus. uale dicentes. benedictioē
assumpta ⁊ oratione pacta. franciam cum
gla pruersus est adducens secum cantores
romanos ⁊ grāmaticos peritissimos ⁊ calcu
latores. Peruenitq; idem mitissimus rex ca
put. ad cōiugem suam domnā fastradam
regnam meantare uuarmatia. ibi ad in
uicem gaudia fūt letificantes ac di misericō
cō laudantes. Vbi sinodum cōgregauit ⁊ de

unde mulit adtaſſilonem ut oña ad imple
ret ſectm uſſionem aptici t ſic uſticia eſt.
eo q̄d ſub uſe uſando ꝓmiſſum habebat.
ut in oñib⁹ obediens ⁊ fidelis eēt ei ⁊ filiꝭ
eius ⁊ franciꝭ .⁊ ad eius ꝑſentiam uenuſet.
¶ d̄ renuit ⁊ uenire cōtempſit. Tunc domn⁹
rex karolus ſemens uſticiam ſuam . ꝑgit
bauariam uenitq; inloquo qui dr̄ ler fled
ſup cuntarem auguſtam. Et uſſit fieri ah
um ereritum de auſtraſi is ⁊ turingis ⁊ ſa
xonib⁹ ⁊ cō uenerūt ſup danubium fluui
um in loco qui dr̄ faringa. Et t̄cium ereri
tum uſſit fieri detralicis ut filiuſ eius
pipinuſ rex uenuſet uſq; adtriantu .ubi
maneret ⁊ ereritum ſuum plenū mane
.. mitteret uſq; ad bauzanum. Taſſilo u
denſ ſe circumdatum ex oñi parte. u
denſq; q̄d oñis bauoari ꝭ pluſ fideles dōno
regi karoli. quam ſibi .⁊ cognouſſent uſ
ticiam domni regiſ ⁊ magis uellent uſti
cam cō ſentire quā cōtrari ⁊ ee cōtriſtar⁹
undiq; tradidit ſe ipſum domno regi ca
roli. manib⁹ in manib⁹ in uaſſaticum ⁊ red
didit ei ducatum ſibi cōmiſſum adomno
pipino rege .⁊ cōfeſſus eſt ſe in oñib⁹ peccaſ
ſe ⁊ male egiſſe. Et denuo renouauiſ ſacra
menta dedit .xii. electoſ obſideſ ⁊ t̄cium
decimum filium ſuum theudonem. Recep
tiſq; obſidib⁹ ⁊ ſacramentiſ reuerſus eſt. dō
nus gloſus rex karol. in francia ⁊ celebra
uit nat̄ ⁊ paſcha in ulla que dr̄ ingilenhe

Dominvs igitur rex — . o . — im.
carolus habuit ſinodum ad uam dicta

ullam ungilenam. ibiq; uenit tassilo ex
ussione eius sicut ⁊ ceteri uassi. Dixeruntq;
fideles baioarii qd tassilo fidem suam sal
uam nõ haberet. qi postea fraudulentus ap
paruit suadente uxore sua lurbga. Q d ⁊
tassilo denegare nõ potuit s; cõ fessus est
postea se transmisisse adauaros ut sibi cõ
sentirent cõtra dominum regem ⁊ homines
suos quando uisabant iubebat ut alit in
mente retinerent ⁊ sub dolo uisarent. Et q;
dixerat si decem filios haberet. ante uolu
isset oms amittere quam placita sic mane
rent sic uisauerat. ⁊ quia dixerat melius se
ee mori quam ita uiuere. Et dum inerimi
narentur eum de multis aliis infidelitatib;
franci ⁊ baioarii. ⁊ langobardi ⁊ saxones ⁊
q; dixerat in exercitu dereliquerat dominũ
pipinum regem ⁊ oms ad clamarent eum ee re
ũ mortis ⁊ ut capitali sententia damnarentur.
dominus pissimus rex capit mor' misedia ob
amorem di ⁊ q; cõ sanguineus eius erat cõti
nuit ut nó moreret. Et uirgaut tassilo
nem q̃o agere uellet. Ille uero postulauit li
centiam sibi tonsorandi ⁊ in monasterium
intrandi ⁊ pristinis peccatis penitentiam
agendi. ut suam saluaret animam. Simi
lit filius eius theodo iussus ẽ ⁊ monachi ã
bo facti sunt uidit monasterio ubi ses bo
ne factus regebatur. Pauci uero baioarii qui
in aduersitate domni regis capti. p ducatu
uolebant. missi sũt in exilium. Eodem anno
cõmissum ẽ bellum in grecos. ⁊ langobardos
id ẽ aduersus spoletanus childebrando ⁊ grimaldo

quos posuerat dominus rex duces sup bene
uentum. Eurq; uuuigisus franeus missus
domni regis caroli. cum paucis franeis ex
parte langobardor ꝛ uictoriam habuit. A
uari quoq; bellum inierunt cum franeis
qui erant intralia. ꝛ uicti cum cōfusione fu
gati sunt ꝛ uictoriam franci habuerunt.
Tercia pugna cōmissa est. int̄ auaros ꝛ baio
rios ꝛ missi domni regis caroli gaeramand
ꝛ audacrus cum paucis franeis fuerunt
ex parte baioarior ꝛ auari uicti sunt. Et
hec omia dux tassilo ꝛ uxor eius dom odbi
lis hurbga cō silhan fuerunt. Quarta fuit
pugna cum auaris ꝛ baioariis. ibiq; fuerūt
missi domni regis caroli ꝛ uictoria fuit xpi
anorum de pregente. de auaris occisi sunt.
ad decem milia ꝛ ali in danubium fluuiū
sub mersi sunt. dum gladium fugiunt. Post
hec dominus rex carolus ad frane burg puenit.
ꝛ ibi fines t marcas baioarior ꝛ disposuit. q̄
modo salue cōtra auaros ee potuissent. Inde
reuersus celebrauit nat̄ ꝛ pascha in aquis
Unde iter egit in . x i i . palatio.
selauaniam ad locum uulze puenit. ꝛ
una cum cōsilio francor ꝛ saxonum tran si
it renum ꝛ uenit ad albiam fluuium. ibiq;
duo spoñ cōstruxit. ꝛ ad unum fecit. castel
lum ex ligno ultra q̄ utraq; parte. Inde pgēs
ultra. selauos sub suo dominio cō quisuit.
Fuerunt ineverentu eius franci ꝛ saxones.
ꝛ fresones. Fuerūt ꝛ iā selauu cum eo superbi ꝛ
aborti. quor dux fuit uuurzan. Ibi obsi
dib⁹ ꝛ sacramentis ab eis precepit. dno ducen

re franciam peuertitur ⁊ celebrauit nat̃
⁊ pascha in uuormacia. In anno sequenti
nullum fecit iter sed in eadem cuitate ce
lebrauit nat̃ ⁊ pascha. Tunc iuitiere ad
bauoariam ratisburg puenit. Ibi exercitu
cõuocto. cum cõsilio francoꝝ. saxonum
⁊ frisonum. destinauit iter cum di ad u
trũq; in partes auaroꝝ ꝑ̃ ruinam mali
ciam quam fecerant cõtra scã̃ ecclam
⁊ ꝑ̃plm xp̃ianum. Et ꝑ̃ans ad anisam flu
uium. ibi costituerũt tentoria facere ꝓpt
duum ⁊ missarum sollempnia celebrare
ꝓ salute exercitus ⁊ uictoria ⁊ ad uictoria a
dñi nr̃i ihu xp̃i ⁊ undicta sup auaros. Do
nus uero rex carol deaustrali parte danu
bii iter egit cum francis. saxones aũt cũ
quibusdam francis ⁊ plurima turba fri
sonum deaquilonali parte danubii abiec̃
⁊ uenerũt omis ad auarorum firmitates.
Dominus rex caput ad locum cuiobeig. ali
uero in ripa que dr campus qua sic uocat̃
ille fluuius cadens in danubium et cum a
uari uiderent utrasq; ripas exercitum cõ
uenire ⁊ naugia ꝑ medium fluuium uen
re tũc ad oẽs ꝑtes deseruerunt loca fir
missima ⁊ fugerunt. Et xp̃o ducente ꝑ̃plm
suum utrq; exercitus puenit ad fluuium
raba ꝑtrauerunt q; auctos innumerabilẽ
multitudinem ⁊ reuersi sunt ex utraq; ripa
ad ꝑ̃pa magnificentes dm̃ ꝓmpta uictoria.
Et celebrauit dominus rex carolus nat̃ ⁊ pas
cha in ingelenesburg. Ibi tenuit sinodum. ibi
cõdempnata ẽ hereses felicriana cum auctr

ſtratv adriam papx. Eodem anno nullum
uer exercitale fecit. ſed fecit pontem ſup
naugia flumina tranſeuntem. anchoris ⁊
funibuſ ita choerentem ut uungi ⁊ diſſolui
poſſet. Ibi nat̄ ⁊ paſcha celebrauit ipſo anno.

Anno ſequenti domnus rex / XIII /
caplus. de ingelnesburg uer fecit nau
gio uſq; ad fluuium magnum uer alaman
niam ⁊ radasponam. Ibi cum muneribuſ mag
nuſ. miſſi aptici uenerunt ad eum. ibi nunci
atum eſt ei ſaxones uerum rebellaſſe. Inde
pradamannam nauali uenere abiit in mohn
⁊ nat̄ celebrauit ad ſēm chilianum in uuirz
burg. ⁊ paſcha in francono fuit. ⁊ ibi cōgrega
ta ſunt ſinoduſ epiſcopoꝝ magna galliarum.
germanoꝝ. italoꝝ inp̄ſentia eius. ibi fuerunt
miſſi adriani papx theophilactuſ. ⁊ ſtephan⁹
epi. ibi teio dampnauerunt hereſ in feliciana.
Juam damnationem p auctoritatem ſcōꝝ pa
trum in libro cōſcripſerunt. quem librum omīs
ſacerdotes p̄p̄aſ manib⁹ ſub ſcripſerunt cōfirma
uerunt. Ibi obiit faſtrada regina. ⁊ ad ſēm al
banum ſepulta ē. Pſeudo ſinoduſ grecoꝝ quā
falſo ſeptimam uocabant p imaginib⁹. reiecta
eſt apontificib⁹. Inde monuſ eſt exercituſ inſa
xoniam p duas turmas. In una fuit domnuſ
gloſiſſimuſ rex capl̄. alia miſit filium ſuum capl̄o
peoloniam. Saxoneſ aūt cōgregan p̄p̄auerunt
ſe ad bellum. in campo ſunt fix. Q̄ cum audiſ
ſent ſe ex duabuſ partib⁹ ee circundatuſ. mo
re pleni p̄miſerūt ſe ee xp̄ianos ⁊ fideles dom
no regi capl̄i. Et rex ad palatium aquiſ rediit.
ubiq; nat̄ ⁊ paſcha celebrauit. Haburg placi

tum suum ad locum custitaun. insub urbio⁊
magrnne urbis. Saxones uesp frecerunt ir
rnum placitum suum de habenda xpiantra
te ⁊ fide regis rnenda. ⁊ dominus rex capt
in saxoniam migrans puenit ad fluuium al
bin. in locum luum. ubi facto plio unurzin
abodritorz rex a saxombus occisus est. Sbi ue
nerunt missi tudun. qui ingrnte auarorz magn
nam potestatem habebat qd dixerunt qo i
dem tudun cum tra ⁊ pplo suo se regi dedere
uellet. K ex uesp afflictis saxomb; ualde ⁊
celsis gladio triginta mlia pugnatorum ex
eis. tra uastata ⁊ acceptis ab eis obsidibus re
di t aquis. ⁊ ibi nat ⁊ pascha celebrauit.

Alio anno adrianus papa / xliiii /
obiit. ⁊ leo mer ur in locum eius succesit
misit legatos cum munerib' ad regem. Claues
etiam cō fessionis ⁊ petri ⁊ uexillum urbis
pme ei direxit. E enricus aūt dux fuiulen
sis misso in pannoniam uuono nipp selauo
principe suo. ringum ducem auarorz intice
fecit ⁊ cagānum ⁊ unguinam spoliare fecit. ⁊
thesauros multitudine multa plurimar
selorz aregib; auarorz collectis. domno regi
capld aquis palatio misit. Quo tesauro ac
cepto gratum actiones de largitorz omni
bonorum pegit. ⁊ inde magnam partem ad
limina aplorz misit pangilbrtum dilectum
suum. abbatem. ⁊ reliquam partem optima
tib? suis ⁊ clericis ⁊ monachis largitus est.
Pso anno tudun secm pollicitam onem suam
cum multitudine auarorz ad regem uenit.
⁊ se ei dedit cum pplo ⁊ patria sua ⁊ ipse ⁊

ꝑpls cuiꝰ xp̄iam faci baptizari ſunt. ⁊ honorifice muneribꝫ ditati redierunt. Rex collectis exercitib; ſaxoniam ingreſſus pipinum filium ſuum regem ytalie in pannoniam miſit. Ipſe pipinuſ cō miſſo bello cum auariſ. uictor exititt. ⁊ diu reſedit in ꝓuincia illa ⁊ cum theſauris redit ad dominum regem caſulum patrem ſuum in aquiſ palatium. ⁊ celebrauit ibi dominuſ ihc caſulus natꝰ ⁊ paſcha. Tunc barcinona ciuitas hiſpanie que iam abeo deſeuerat. p̄ ſanum p̄ fretum ipſius ꝓdita ē ei. Nam ipſe ad palatium ueniens domno regi ſemetipſum cum ciuitate cōmendauit. Deinde gloſus rex facta expeditione in ſaxoniā uſq; oceanum tranſ omneſ paludeſ ⁊ in ima loca tranſiit. Tota ſaxonum gens in dedicatiōe pobſideſ accepta reuerſuſ eſt aquiſ palatio ibi ad della ſaſſracenuſ filiuſ ibi maugi regiſ a ſuꝰ regno pulſuſ in mauritania exulaſſe eſſe manuꝫ cōmendauit. Ibi uenit theodericuſ filiuſ nicete qui tunc ſiciliam regebat portanſ impijs eplam. quē magnifice ſuſcepiens poſt paucoſ dieſ abſoluit. Et nouē bꝛiomenſe mediante. adhibendum cum exercitu ſaxoniam ingꝛauit. Poſtꝙ caſtriſ apud uuiſoram fluuium. locum caſtrum eriſ talli uocari uſſit. Illuc uenerunt legati auariꝫ cum muneribꝫ mulaſ inde ab della lam ſaſſracenum cum filio ſuo ludouico in hiſpaniaſ reuertiꝫ freti. ⁊ filium ſuū pipinum ad italiam miſit ipſe ad diſponendū ſaxoniam totum hiemiſ tempꝰ impendit ⁊ ibi natale dñi ⁊ paſcha celebrauit.

Veniẽt aũt adeum legatus adefonsi regis
galliẽ ⁊ austurie nomine ffulia. ꝑsentauit
papillonem mire pulcritudinis. Inipso quoq;
pasche tempꝛe northuudi trans albiam sedẽ
tes sedimone cõmota legatus eius qui ad uis
tcias faciendas apud eos cõuersabantur. ꝙ
dam occiderũt quosdam ad redimendum se
seruauerunt. ex quib⁹ aliqui fugerunt. ceteri
redempti sunt. Rex caput collecte exercitu ad
locum qui dr munda p̃cessit. ⁊ cõtra deser
tores inter albiam ⁊ nuzoram pagnauit ve
tam sꝛoniam. Northuudi cum trasicone du
ce abodritoꝝ ⁊ eburisa legata domni regis.
cõ misso prelio. uicti sunt. ⁊ ceci ex eis. uii.
milia. Ceteri qui euaserunt de pacis cõdi
tione tractauerunt. Et rex acceptis obsidib⁹
reuersus est magnus gratia palatium. Ibi le
gationem aconstantinopoli suscepit. et arq;
legatus micahel patricius frigie ⁊ theo
philus pbr eptam helene imperatricis de se
rentes quia filius eius constantinus imp̃z
anno superiore a suis cõprehensus excecatꝰ
est tamen legato tantum de pace fuit. Ino
cum absoluisset absolut ⁊ iã cum eis ⁊ hi
mmum fratrem tarasi constantinopolita
tu epm iamdudum unalia plio captum. hoc
anno wẽ ab incarnatione dñi. dcc xcv iii.
sidus martis a supiezis anni mlio usq. ad ini
tium uhum nusquam intra celo uideri
potuit. Tunc in sule baleares a sarracenis ⁊
mauris depdate sunt. Adefonsus rex galli
cie ⁊ austurie pdatu ulisippona ubania hi
spanie ciuitate. insignia uictorie sue loricã

mulos. capnuosq; mauisi domno regi capli
plegatos suos fiviam ⁊ basilicum. hiemis tem
pore misit. ⁊ impso palatio domnus rex cele
brauit nati ⁊ pascha.

Roomam uero leonem papam letania maio
re execcauerunt. ⁊ linguam ei ampuraue
runt. Qui meustvdiam missus noctu ab an
gto solutus ⁊ oculus ⁊ lingua restituitis eua
sit p multum. ⁊ ad legatos domni regis qui
nunc erant in basilicam scī petri uuirundū
scilicz albarim ⁊ uuinigisum spoletanum du
cem uenit. ⁊ spoletum deducetus ē. domnus rex
p fretus saxoniam transi ⁊ abrenum ⁊ in lo
paetbrunne cōsedit. Inde capluum filium su
um cum exercitu direxit ad sclauos. ⁊ ut re
ciperet saxones qui denortliudis in bardenga
uuum ueneiant. Ibi leonem papam cum sum
mo honore suscepit ⁊ reuerso pspe filio suo
leonem papam cum honore dimisit romam.
⁊ ipse reuersus est aquis gran palatium. Ibi
uenit ad eum danihel legatus mucabeus p
fatus sicilie ⁊ cum magno honore dimissus ē.
Eodem anno genis auastz a fide quam pmu
serat de fretu ⁊ herico duce forojuliensis post
tot rex pspe grstas. uxta tarsaticam libur
nie cuitatem insidiis oppidanoz occisus ē.
⁊ gerald comes baioarie cōmissō plio cum
auaris cecidit. Insule balearis que anno prioze
de pdare sunt. amauris ⁊ sarracenis postulato
⁊ accepto domno regi autrio tradiderunt.
se illi ⁊ de fidse sunt apredonibus. Nam plio
facto franci mauros ⁊ sarracenos pstruuerunt
⁊ signa sublata domno regi repsentauerut.

Vudo comes qui unmarca britannie p̃sidebat una cum sociis suis comitib⁹ britanniam ingressus. totam eam accepit inde dnionem. ⁊ domno regi capti de saxonia reuerso arma ducum qui se dedideranr in scripris singulor̃ nominib⁹ p̃sentauit. ⁊ sic tota britanniam francis subdita fuit. Tunc monachus quidam de iepsolimis uenens benedictionem dereliq̃s sepulchri dñi q̃ patriarcha miserat domno regi capti detul.
A zan p̃fectus cuitatis que dr̃ osca. clauis urbis p legatum suum cum muneribus misit.
C elebrauit dominus rex nati dñi ineodem palatio. ⁊ absolutum iherosolimitanũ monachum reuersi fecit. mittens cum eo zachariam prbm de palatio suo q̃ donaria eius p illa loca sca deferret. Et medio martio mense aquis gran palatio digredens. hruis occeam gallicu plustrauit. impso mari qd piratis infestum erat classem instituit ⁊ p̃sidia disposuit. Pascha mecenulo apud sem richarium celebrauit inde iterum plinis oceani peruma gum cuitatem p̃fectus est. ubiq. sequana amne transmisso tupinis ad sem oratorium orationis causa puenit. Oratus est ibi dies aliquot ppr̃ aduersam domne lutgarde cõiugis ualitudinem que ibidem defuncta ⁊ humata ẽ. Inde pauperiamis ⁊ paritus mense uulo regressus. aquis gran reuisus est. ⁊ insolitu morcas papruna fuit. s. nul incõmoditatis fructib⁹ attulit. X mense augusto mogunciã uenens iter unraliam cõdit ⁊ rauennam puenit. Ibi ordinata inbi-

uentanos ẽxpeditione post septem dies tan
uducias ꝑme tres cõuenit. ⁊ exercitum cũ
pipino filio suo in beneuentanoꝝ ptes pdi
tum ire iussit. Romam uenies occurrit ei
pridie leo papa ⁊ romani cum eo nomtum
duodecimo ab urbe lapide. ⁊ summa cum
humilitate summoq; honore suscepit. Pran
deusq; cum eo in loco predicto. statim cum ab
urbem ꝓcessit. Et crastino in gradib⁹ basili
ce beati Petri stans. missis obuiam ꝑma
ne urbis uexillis. ordinatis ⁊ iã atq; dispo
sitis ꝑcõgrua loca tam pegrinoꝝ quam ci
uium turmis qui uenti laudes dicerent. ipse
cum clero ⁊ epis equo descendentem gradq;
ascõdentem suscepit. Datoq; oratione in basili
cam bi Petri psallentib⁹ cunctis introduxit.
Facta sunt hec sub die. viii. tel decembris.
Post. vii. uero dies cõuentione facta. cur re
uisset romam omnib⁹ patet fecit ⁊ ex inde co
ram die ad ea que erant facienda opam dedit.
¶ nrq; maximum ⁊ difficillimum erat de
discernendis papę obiectis criminib⁹. Et dum
nullus ꝓbare crimium. cẽ potuit dominus
papa coram omi ꝑplo in basilica bi petri
euangli ponens ambonem cõscendit ⁊ unio
cuiq; sẽ trinitatis nomine ure iurando ab
obiectis criminib⁹ se purgauit. Eodem die
Zacharias cum duob⁹ monachis uno de mõ
te oliueti. altero de scõ saba deuenit reuis⁹
romam uenit. qs patriarcha ad regẽ misit.
¶ ut benedictionis causa claues sepulchri
dominici aloci caluarie. claues ⁊ iã cuncta
tis ⁊ munus oliueti cũ uexillo detulerunt.

Quos rex benigne suscipiens
aliquot dies secum detinlur. ⁊ aptis
mense remuneratos absoluit. celebrauitq;
natl dñi rome. Ipsa aũt dñe sacratissima
natal dñi. cum rex ad missam aute cõfes
sionem bi petri apti aboratione surgeret.
dominus leo papa coronam capiti eius im
posuit acunctis pplo rmanoꝝ ad clam. a
tum est. karolo avgvstõ a deo coronato
to magno et pacifico imperatori ro
manorum vitã et victoriã. Antea enĩ
dominus caput uocabat ab omnib⁹ rex fran
corum ⁊ patricius romanorum s. post lau
des a domno aplico more antiquoꝝ prin
cipum adorabatus ÷. atq; ablato patricii no
mine. impr ⁊ augustus ẽ appellatus. Post
paucos aũt dies iussit eos qui papam an
no superiori de honestauerunt exhiberi. ⁊ habi
ta de eis questione sedm legem romanam
ut maiestatis rei capite dampnati sunt. ꝑ
quib⁹ tamen papa pio affectu apud impa
torem intercessit ⁊ uita ⁊ membra eis cõcessa
sunt. ⁊ pfectionis magnitudine exilio de
portati sunt. id ẽ paschalis nomenclatoꝝ ⁊
campulus sacellarius ⁊ multi alii romane
urbis nobiles. Ordinatis deinde romane ur
bis ⁊ aplici tocuiusq; italie no tantum pub
licis s. etiam ecclesiasticis ⁊ priuatis rebus. nã
tota hieme nõ aliud fecit imperator. Orsus est ite
rum in beneuentanos expedionem cum
pipino filio suo ipse post pascha. vii kl
mai. roma ꝑfectus spoletum uenit. Et du
cẽt ibi. xi. kl mai. hora noctis sexta remo

tus maximus factus est quo vta tribus ꝯ
uter eo cussa ē. Quomodo tectum basilice
bi pauli apli magna ex parte cum suis
trabib⁹ decid. ⁊ singulb⁹dam locis urbes mo
tesq; ruerūt. Tremuer eodem anno que
dam loca circa hrenum fluuium ⁊ ingal
lia ⁊ germania. ⁊ facta est pestilentia
ꝑ molliciem hibrn temporis. Impr
despolino rauennam uenens aliquot
dies ibi morat⁹ papiam ꝓfect. Ibi
nunciant⁹ ei legatos aaron amirati mu
mum regis ꝑsarum pipas intrasse. Sub⁹
obuiam mittens. unū uercellis. ⁊ eboream
eos sibi fecit ꝑsentari. Vnus enī exerci
tat ꝑsa de oriente legatus regis ꝑsarū.
Alt sarracenus de affrica legatus amiratꝫ
abrahm qui in cōfino affrice infossatu
ꝑsidebat. Qui ysaac udeum quem imp
ante quadriennium ad regem ꝑsarum
cum lanfredo ⁊ sigismundo miserat. reuersū
cum magnis muneribꝫ nuntiauer. Nam
lanfredus ac sigismund ambo de funere ꝓt.
Tūc ille misit arcambaldū in liguriā ad clas
sem parandam qua elefans. ⁊ que cum eo
deferebamur subueherem⁹. Ipse ū celebīo
nati sci iohis b. apud eboream. alpes trās
gressus ingalliam reuers⁹ ē. Ipsa estate cap
tus ē. axpiamus barcinona cuntas his pa
ne iam biennio obsessa. ⁊ satus ꝓfectus
eius ⁊ alij cō plures sarracen cōphensi. Ex
inralia trate cuntas affranas capta ⁊ in
censa ē eusq; ꝓfectus ꝓcessit cōphensus.
(astella que ad ipsam cuntatem ꝓ tinebat

ndedinonem accepta sunt. Danus ⁊ wsel
mus una die ad presentiam impis. defue
ti exilio dammati sunt. Oxense octobrio
ysaac iudeus de africa cum elefante reuers.
postum ueneris ingraum. Et qppt nues
no ponut transire alpes. uerellis hiemau.
⁊ impr aquis gram palatio nart dominu
celebrauit.

— x. —

Helena igitur impatrix misit deconsta
tinopoli legatum spatarium nomine
leonem de pace cofirmanda int francos
⁊ grecos. timebant enim grei ut pussim
impr capt. sup eos irrueret. Tunc impr
misit esse epm ambianensem ⁊ elingaudu
comitem inconstantinopoli. ut pacem cum
greis constituerent. Celebratum e pascha
aquis gram palatio. Oxense aut ultio ueni
ysaac cum elefante ⁊ ceteris muneribus
que a regr psarum missa sunt. ⁊ aquis gm
oma impi detulit. Nomen elefantis erat
ambulabas. Ortona cunctas ttalie inde
dtionem accepta est. Luceria quoq; fre
quens obsidione fatigata ⁊ ipsa modernio
nem uenit psidiumq; francorr unea posti
est. Impr estatis tempr mardenna uenatio
opam dedit. ⁊ misso agronum exercitu tis
albianos sagrones uastauit. Tuc grimaldo
beneuentanorr dux miluceria uuimgisu
comitem spolen ⁊ qui psidio peprat. aduer
sa ualitudine fatiganum obsedit ⁊ inde
dtionem accepit. captumq; honorifice
habuit. ⁊ impr aquis gram nart dni ce
lebrauit. Ipso hieme circa ipsum palati

um ⁊ finitimas regiones ꝛremotus factus
⁊ mortalitas sub secuta ē. Vuuigisus agri
maldo pfectus ē. ⁊ missi domni impīs
de constantinopoli reuersi sunt. Et uenēr
cum eis legati michahelis impīs qui tunc
rem publicam regebat. Nam helenam p̄
aduentum legationis francis. desponsēr.
quorum nomina fuerunt. Michael epūs.
petrus abbas. calistus abbas. candidatus atb.
Inuenerunt ad impīem ingelheim sup
fluuium sala in loco qui dr salz ⁊ pacem
faciende pacis inscripto susceperunt. Et
inde dimissi cum epīa impīis. iterum re
gressi sunt ⁊ constantinopolim reuersi. Im
p̄r aūt in bauoariam pfectus dispositis
pannoniarum causis decembrio mense ad
gram reuersus est. ⁊ ibi celebrauit nat̄ do
[illegible] aūt aquis [illegible] mum.
gram hiemauit. estate aūt in saxoniā
ductu exercitu oīs qui trans albiam. ⁊ qui
in ipsius hostis habebant saxones cum mu
neribꝰ ⁊ infantibꝰ transtulit in franciam.
⁊ pagus trans albiam sclauos abodritos dedit.
Eodem anno gotefridus rex danor uenit
cum classe sua nec nō ⁊ oīm equitatu regi
ni sui ad locum qui dr sliesthorp. in cōfinio
regni sui ⁊ saxonie. Et inuexit em se ad cōlo
quium impīis uenturum. s. cōsilio suorum
primus ꝑ pus nō accessit. s. quicq̄ uoluit p̄
legatos mandauit. Nam impr sup albiā
fluuium sedebat in loco qui dr ondulstetun.
Et ⁊ missa ad gotefridum legatione. pp frigis
rectendis medio septembrio coloniam

uenit. Dumsloq; exercitu. primo aquis gm
dem ardennam petit. Et uenationib' indul
gens. aquis gram reuersus ē. Dredio no
uembrio allatum ē ei. leonem papā natl
dm cum eo celebrare uelle. ubicumq; hoc
cōmigere potuisset. Quem statim missō ad
fēm mauricium capuo filio suo honorifice
suscipe iussit. Ipse obuiam illi remis eunta
tem pfectus ē. ibiq; susceptum p̄mo capusia
cum tullam ubi natl dm celebrauit deinde
aquis gram pduxit; et donatum magnis
muneribus pbatoriam qe uolentem dedu
ci fecit usq; rauennam. Causa aduentus ei
hec erat. Placuit ē ad impatorem estare p
arrita. xpi sanguinem unanima cuncta
fuisse repertum. Spē hoc misit ad papam pe
tens ut huius fame ueritatem inquireret.
Qui accepta occasione p̄mo ingressus langobar
diam quasi p̄inquiscendē ista inde adimpa
torem uenens mansit cū eo dies. xxx. se
uersus ē romam.

Nostri multo post p̄cibus humorum cap
canus. spē necessitatem spūs sui impatorē
adire postulans sibi locum dari ad habitan
dum uir sabatiam et carnuntum qe spē in
festationem selauorum in p̄timis sedib' esse
nō poterat. Quem imp̄or benigne suscepit. Erat
enim capcanus xpianus in baptismo nomine
theodorus et p̄cib' eius annuens muneribus
donatum redire p̄misit. Cui rediens ad spūm
suum pauco temp̄or transacto diem obiit.
Obiitq; capcanus unum deo primarib' suis pe
tens sibi honorem antiquum quē capcanus

apud uos habe solebat. Cui pcb' impr assensum pbuit. ⁊ summam uoluit regni uxta priscam eor ritum capeanum habe pce pit. Tunc misit filium suum capulum in sclauaniam ad illos qui uocant behemi. qui omnem patriam illor depopulatus ducem eor nomine leconem occidit. Inde regressus in siluam uosegam. uenit ad impr̃em in loco qui dr tamp. Nam impr mense iulio deaquis gram pfectus. theodonis uillam. ⁊ pmens transiens uosegam petiit. Ibi uenationom opandans. p' reuersionem filii castellum pfectus adrumeruci. ibi aliquantum tẽporis morat⁹ adhiemandum in theodonis uilla palatio suo cesedit. Ibi ad eum ambo filii sui pipinus ⁊ ludouicus uenerunt ⁊ ibi celebraum nati dñi. Quarum p' nati uenerũt duces uenetie iustericus ⁊ beatus ⁊ paulus diux deraderi ⁊ donatus eidem cuntatus epc̃s legati dalmatarũ. cum magnis donis. Et facta ẽ ibi ordinatio ab impr̃e deducib⁹ ⁊ pplo tam uenetie quam dalmatie. Illisq; absolutis cõuentum habuit impr cum primorib⁹ ⁊ optimatib⁹ francor de pace constituenda ⁊ conseruanda int filios suos ⁊ diuisione regni facienda inter omnes partes. ut seiret unusq̃sq; illor quam partem tueri ⁊ regere debuisset si superstes inueret. de hac partitione testamentum factum ẽ ⁊ ipse iurando a francis cõfirmatum. ⁊ cõstitutionis pacis cõseruande causa. facte atq; hec oia litteris mandata sunt leoni pape. Quarum ut subscriberet manu sua. Quib⁹ lectis papa. assensum pbuit ⁊ manu subscripsit

ppria. Impr uerv dimisit utrumq; filium in
regnum sibi deputatum. 7 ipse ꝓmosellam
7 hrenum nouiomagum nauigauit 7 ibi
sem quadragesimale ieiunium 7 sanctum
pascha celebrauit. Inde aquis gram uenies.
misit capolum filium suum in selauaniam
que dr sorbi sup albiam fluuium. In qua ex
peditoe multo duch. selauorum dux interfecte.
uo castella capt tunc ibi fecit. unum sup
ripam fluminis salaa. alterum uxta fluu
um album. Selauisq; pacatis capulus regressus
uiloco qui dr sille sup ripam mose. fluminis ue
nit ad patrem. Ibi iterum unbeheim selaua
niam misit classim meorsicam capulum filiu
cum bauoaris 7 alamannis 7 burgundionib;
siue anno superiore uastatisq; tra selauorum cu
gaudio regressi sut. Eodem anno pipinus de
ytalia misit classim uersicam insulam
corsa mauros qui eam uastabant. Cuius ad
uentum mauri. no expectantes fugerunt.
Vnus tr de francis adelmaur comes cuitatis
genue inprudenter corsa eos dimicas occisc.
n hispania u nauatri 7 pampilones qui supi
orib; annis ad sarracenos defecerant in fidem
reuersi sunt domni impris. Tunc classis ad
richefrid impr cui niceta patricius pregrat
mittitur ad recuperandam dalmatiam. 7 legati
qui dudum ante. iiii. annos ad regem psarum
missi sut. p ipsas greas naues trasuecti ad
tarsianum portum nullo aduersante sen
tiente regressi sunt. 7 impr in aquis gram ce
lebrauit natale dni. — a. —

Anno supiore .iiii. non septemb fuit ec

hꝑsis lune ⁊ stabat sol in sexta decima parte
virginis. luna aũt in sexta decima parte
piscium. hoc aũt anno. i. ab incarnatione
dñi. dccc vii. prid kł febr fuit luna. xvi.
⁊ stella iouis quasi pedem transire visa est.
⁊. iii. id febr fuit eclipsis solis media die.
stante utroq; sidere undecima quinta par
te aquarii. Iterum inte maias fuit eclipsis
lune. ⁊ apparuerunt acies eadem nocte mire
magnitudinis ⁊ sol stetit undecima parte
piscium. ⁊ luna undecima pãte virginis.
Et stella mercurii. xvi. kł aꝑilis visa ẽ in sole
quasi parua macula nigra tam paululum
supius mediocentro eiusdem desideris. que
octo dies a francis cõsepecta est. Q. quando p
mum uidaut exiit nubib' impedientib;
minime potuit adnotari. Et mense augusto
xi. kł septemb eclipsis lune factus ẽ. hora noctis
tercia sole posito in quinta parte virginis
⁊ luna in quinta parte piscium. Sicq; ab anno
superiori febrio usq; ad annu pñtem septem
brium ter obscurata ẽ luna ⁊ sol semel. Tunc
barbarus missus imꝑii qui de oriente reuertebatur de funerus ẽ. ⁊ legatus regis ꝑsarum no
mine abdella cum monachis de hierlm qui
legati erant thome patriarche. idẽ georgius
⁊ felix alb demonte oliueti. germanus patri
arche p uenerunt ad imꝑatorem munera de fe
rentes que rex ꝑsarum miserat imꝑio capuli.
apilionem ⁊ tentoria arti i uario colore fac
ta. mire magnitudinis. ⁊ pulchritudinis. oia
exhibito cum funub'. Preterea palliasericas pcio
sissima. odores. aromata ⁊ balsama. ⁊ hoc olo

gium ꝛrauꝛicalco aꝛte mechanica cõpoſitũ.
nquo .xii. hoꝛaꝛum cuꝛſus adelepſidram
ꝛeuoꝛtebatuꝛ cum tandem axeis pilulaꝛis que
ad cõpletione hoꝛaꝛum decidebant ⁊ qua
ſu ſubiectum ſibi cimbalum tinnuꝛ facie
bant. &ſuntq; inipſo .xii. caballaꝛii. qui p.
.xii. feneſtras cõpletis hoꝛis ꝛiebant. ⁊ in
petu egreſſionis ſuę .xii. feneſtras que pꝛius
eꝛant aꝛte claudebant. ⁊ alia multa eꝛant
inipſo hoꝛologio que longum ẽ nunc enume
ꝛare. Pꝛeterea candelabꝛa duo oꝛicalcha mi
ꝛe magnitudinis ⁊ pceꝛitatis. que oĩa aq̃s
palatio ad impꝛem delata ſũt. Impꝛ legati
⁊ monachos paꝛiquantum tempus ſecum ꝛe
tinens maꝛia abiit ⁊ ubi eos tempus nauiga
tionis ꝛexpectaꝛe uſſit. Eodem anno buꝛchaꝛ
dum comitem ſtabuli ſui cum claſſe miſit in
coꝛſicam ut eam amauꝛis defenderet. Oꝛau
ꝛi aũt ſolito mox de egreſſi pꝛimo ſardiniã
appulſi ſunt. ibiq; cum ſaꝛdinenſibꝰ pꝛlio
inito uicti ſunt ⁊ occiſi quinq; nil mauꝛo
inde in coꝛſicam pꝛeceꝛunt. Ibi cum buꝛcaꝛ
do pꝛiantes. uicti ⁊ fugati ſunt amiſſis qꝛ
decim nauib⁹. Illo anno mauꝛi in oĩb⁹ locis
ad uerſa foꝛtuna pꝛiuati ſũt. ſic ipſi teſtaba
ntuꝛ eoq; anno ſupioꝛe cõtꝛa omnem iuſticiã
depaꝛtalaꝛia inſula ſexaginta monachos aſpoꝛ
tatos in hiſpania uendideꝛ. Qui pꝛ libꝛatam do
ni impꝛis caꝛoli uꝛꝛum in ſua loca ꝛeuoꝛſi ſũt.
Hiceta uero patꝛicius qui cum claſſe conſtanti
nopolitana ſedebat inuenena pace facta cũ
pipino ꝛege ⁊ inducias uſq; ad meſem auguſtũ
conſtituit. ſtatione ſoluta cõſtantinopolim

regressus ē. Et domnus impr celebrauit
apud natl ⁊ pascha.

Eodem tempore hyemps mollissima acpes
tilentissima fuit. ⁊ uere inchoante impr
nouiomagum pfectus ē. Vbi quadragesima
le celebrauit ⁊ pascha celebrauit ⁊ regressus
est apud. Et q̄ nuntiabatur godefridum
regem danor̄ in abodritos cum exercitu
transisse. capulum filium suum ad albiam
cum ualida francor̄ ⁊ saxonum manu
misit. ubens uesano regi resistere. si saxo
nes timnos ad gradi temptarer. Q; rex da
norum expugnatis aliquot sclauor̄ cas
tellis ⁊ captis audiw aduentum francor̄
cum dampno reuersus est. drosoconem du
cem abodritor̄ iam pepulerat a loco. ⁊ gu
delaubum alium ducem dolocaptum pan
bulo suspenderat. ⁊ duas partes abodritor̄
sibi uectigales fecerat Q; optimos militum su
or̄ ⁊ manu ꝑmptissimos amisit. ⁊ nepotem
suum ranaldum qui in oppugnatione cuida
oppidi cum plurimis danor̄ ꝑmor̄ib' im
pressus ē. Filius aūt impr albiam pontem
iunxit. ⁊ adlunonesi ⁊ smeldingos qui ad danos
defecerant celeriter uenit. ⁊ populatis illis ex
cumquaq. transiw rursum flumine cum in
colomi exercitu in saxoniam se recepit. Erāt
cum gotefrido in expeditione sclaui qui di
cuntur wiltzi. qui ꝑ antiquas inimicitias
quas cum abodritis habe solebant. sponte
se copulr ei' cō iunxerant. qui simulr ad ꝑpa
fugerūt. Gotefrid' ū destructo emporio quod
in oceani litore constructum lingua danor̄

regie dñr. ⁊ magnã regno illi cõmoditatem
uectigalium psolutionem pstabat. Inde ad
portum hestiop uenens uallum ibi cõstitutu
aboriental mariss simi quem illi ostiarsalt
uocant. usq ad constitutu occidentalem o
ceanum utram ripam cingit uallo. dimis
sa una tantum porta pquam cassi. ⁊ eqtes
emitti ⁊ recipi possent. Strepa ptr nordanum
brit id ẽ deurlanda in sula brittannie nõe
eadulf regno pulsus ad impẽm uenit dum
ad huc nouiomagu moraret. Et pater facto
negotio suo. romam uenit. romaq; rediens
plegatus leonis papę ⁊ domni impẽris in
regnum suum deductus honorifice recepꝰ
est. Legatus papę fuit aldulfus diaconꝰ
de ipsa brittannia natione sqro. ⁊ missi impẽris
fuerũt duo albanes. ruchfredꝰ ⁊ namnetus.
impr ut edificatus plegatos suos duobꝰ castel
lis ad albiam fluuium ⁊ psidio meis cõtra
selauorum incursiones dispositu aquis gran
hienaut. ⁊ ubi celebrauit natt dñi ⁊ sẽm pas
Tvnc classis deconstanti — — cha.
Cnopoli missa primo dalmanã deuenit
appulit. Inde ad insulã comacinum accessit ⁊
comisso plio cum castellanis francoꝝ uicta
⁊ fugata uenetiam redit. Pallus aũt dux
qui classi pẽrat. cum de pace inr francos ⁊
grecos constituenda. qsi hoc sibi cẽt mandatu
apud domnũ pipinum regẽ ytalie molirẽ
agere. minime ⁊ beatus ducis uenetie in
sidias ei parabant. ⁊ illoꝝ fraude cognita di
cessit. Domnꝰ ũ ludouicꝰ rex hispaniam ingr
trans sam cantabrem in ripa huius fluminis

obſedit. Et poſt inſiſ unuſ circulum cum
ea uideret nō poſſe eam capi. Tomuſ
hiſpania de ſaſſacenuſ cōtra eum d cōgre
gareturſ dum ſſa obſidione cum in colom
exercitu in aquitaniam ſe recepit. Oriſſi ā
pape Timpīſ de irlanda reuertens adul
fus unuſ ex eiſ captus ē apīſam Tductuſ
in britanniam. Taquodam regis irlan
di homine redemptus. romam reuerſ
eſt. Ceteriſani in franciam reuerſi ſunt.
Tunc depdata ē agreſ quorobotte uo
catur. populorum cuitas tuſcie. Dau
ri quoq de hiſpania corſicam ingreſſi.
in ſatb ſcō paſche cuitatem quandā diri
puer. Tpreter epm Tpaucoſ ſeneſ Tinfir
moſ nichil inea reliquerūt. Imperia gotefri
d rex danorū pnegotiatorēſ quoſdam
mandauit. ſe audiſſe qd impr cēt ei ir
rē exercitum in abodritoſ anno ſupiore.
Tq obiciebatur. ei fr deriſ inruptio Tpe
ci ſt ut cōuentuſ comunis francoz Tſuorum
iuxta tmunoſ regni ſui transalbiam fieret.
pfeſſ ſe emdare domno impr ſiqd cōtra eu
egiſſet. Timebat enī ne domn impr caroſ
exercitum francoz mitteret ſupdanoſ. N
refutauit impr coloquium ei transalbiam
ſ nō bene finitu placitu dieceſſum ē. Trafco
ū duc abodritoz peci ut auxiliū ab impre
rē filium ſuū quē mun dederat gotefrido.
miſit cum eo ſaxoneſ ſup uulſoſ Tagroſ
coz igni Tgentem frem de uaſtauer. Teum
magna pda reuerſi ſunt. Item franci cū ſa
xonib ſmeldigoz maximā ciuitatem ex

pugnant. ⁊ his successib⁹ oñis q̄ ab impio defece-
rant ad suā dicionē reuertunt⁹.

Is ita gestis. impr de ardenna aquis reuersus. mse
nouēbr̄ ecclesiā habuit de spu scō procedente a patre ⁊ fi
lio. Quā questionē iohs q̄dā monac⁹ theologoliminis p̄mo
cōdauit. Cuius definiendi causa bernerius epc colo
nie. ⁊ alius epc uuarmantię. ⁊ adalard abb monastii
corbeiensis. missi sunt romā ad leonē papā. Agitatū
in eodē ecclesiā de statu eccl̄arū ⁊ conuersatione cor-
qui in eis do seruiunt. Nec aliq̄d tam definitū est
pt rerum ut uidebatur magnitudinem
impr aūt cum ei multa detractarent ⁊ superbia
regis danorū nunciaret statuit trans albiā
fluuium ciuitatem edificare. francor⁹q; mea
ponere p̄sidium. Cumq; ad hoc p gallias atq;
germaniā exercitum cōgregasset. armisq; ac
ceteris ad usum necessariis reb⁹ instructus
p̄fectiā ad locum destinatū ducere uellisset
ratisco dux abodritor⁹ nemorio rerie. ab
hominib⁹ gotefridi p dolum insectus est. Q;
impr p quam locus ciuitati cōstituende fue
rat explorat⁹. agbrium comitē huic negu
tio exequendo p̄ficiens albiam truncere clo
cū uellet occupare. Est aūt loc⁹ sup ripam stu
rie fluminis uocabulo esesfeld. occupatus e
abagbro ⁊ comitib⁹ saxonicis cui ea id maxime
⁊munire coeptus e. ⁊ edificata e fortissima
ciuitas esesfeld. Ipso tempore aurelius comes
degenere felicis aurelii petrgoricensis comitis
exortus. qui in cōmercio his panię arq; gallię inf
pirineum cōtra oscam ⁊ cesar augusta resida
bat defunct⁹ e. ⁊ amoror⁹ p̄fectus cęsar auguste
⁊ose ministerium ei⁹ inuasit ⁊ in castellis illi⁹

pſidia diſpoſuit. Oſſaq; ad impr̃em legatoe
ſe ſe cum omnib⁹ quę habebat indedmonē illi ue
nire uelle pmiſit. Tunc eclipſis lune cōtigit. Q̃
amoꝛs cęſar auguſtꝰ p̃fectus poſtquā imp̃ꝰ
legatꝰ ad eum pueneꝛūt. peciit ut cōloquium
fieret int̃ ipſum ⁊ hiſpanie limitis cuſtodes
pmittenſ ſe uico cōloquio cum ſuis omnib⁹ in
imp̃iſ dmonem ee uenturū. Imp̃ aut hoc
annuit ſ; multis int̃uenientib⁹ cauſis remanſit
inp̃fectum. Oſauri ū detꝛta hiſpania cū
maxima claſſe. p̃mo ſardiniā deinde coꝛſicā
appuleꝛ. ⁊ nullo inea inuento pſidio inſulam pe
ne totam ſubegeꝛūt. Interea pipin⁹ rex pſidia du
cum ueneticoꝛ inierat. uenetiam bello t̃ra ma
riq; uſſit appetere. Subiectaq; uenetia ac duc⁹
ei⁹ indedmonē acceptis. eandem claſſem ad dal
matię littoꝛa uaſtanda miſit. Et cum paulus eę
ſalane p̃fectus cū oꝛientali claſſe ad auxilium dal
matis ferendum aduentaret regia claſſis ad ꝑpa
reuerſuꝰ. ⁊ ꝓtrudis filia imp̃ꝰ que nati mai
oꝛ erat. obiit. Imp̃ uero aquiſgram ad hue
agenſ. ⁊ cōtra gotefridum regē expedmonem
meditans. nunciū accepit claſſem ducentaꝝ
nauium denoꝛmannia fieſiam appuliſſe. to
taſq; inſulas fieſi accolitoꝛi ad iacentes ee uaſta
tas. Et q; iam exercituſ inp̃imo erat. ⁊ q; ut
cōmiſerat p̃lium cū fieſonib⁹. ⁊ danos uectiges
tributum eis impoſuiſſe. ⁊ cauſa tribum centū
libras argenti afieſonib⁹ iam ee ſoluras. regem
ū gotefredum domū ee reuerſū. Id reuera ita
erat. Imp̃ ualde cōcitatus cōgregauit exerci
tum de hominib⁹ regionib⁹ imp̃ii ſui ⁊ ipſe ſine
moꝛa apalatio exiit. uolens p̃mi⁹ claſſi occur

rex. deinde transmisso breno uloco qui dr lup
pias copiam exercitum expectabat. Vbi dum
aliquot dies morarent. elefas ille quem ei rex
saracenor. aaron miserat. morte sub ita morit.
Congregato exercitu celerit ad alaram fluuium
contendit. ⁊ castra posuit iuxta fluuium corug
qui uulsora fluuio cō iungitur. ⁊ gotefredum
regem pstolatus ad bellum. Nam ille rex damus
e inflatus uana spe uictorie. iactabat se cōgre
di uelle iacentem domno impr. Dum impr p
dies. xv. ibi eum expectaret. uenerunt ad eum
nunci qui dixerūt q classis que fresones uas
tabat regressa e ⁊ gotefred rex a suo satellite
infrenis e. ⁊ q castrum obuoher albie flumen
ad postrum unquo erat odo legatus imperis et
orientales saxones captus e. annuentis ⁊ q pipi
nus rex filius eius obierat. Duę quoq alię legi
ones uenerūt et. una de cōstantinopoli altera
decorduba. pacem facere cum eo. Quib ille ac
ceptis ⁊ dispositis saxonia. reuersus in francia.
Tanta fuit mea fuit expeditione bou pestilentia
ut pene omis exercitus periret. Et nō solum ibi
sed etiā p omis imperii subiectas plurimas mortali
tas bou ualde grassata e. Et imper aquis grauis
uentens. mense octobr memoratas legationes
audiuit. ⁊ pacem fecē cum mchefor imperē ⁊ eū
ambulas rege his partib. Nam muchefor uene
num tradidit. ⁊ aenreum comitē olim asparace
nus captum ambulas remittere recepit. Eo
anno sol ⁊ luna bis defecerūt. Sol. vii. id iun
.iii. hr decb. Luna. xi. hr uii. ⁊ xxviii. hr iunc: Cor
sica uero insula amaurus capta e. ⁊ amorror ab
ambulas filio abderrama de cesar augusta ex

pulsus. ⁊ oscam unxit eo pulsus é. Et gotefredo danorum regi mortuo. emmungi ii filius fris ei⁹ in regnum successit. ⁊ pacem cum domno capulo imperatore fecit.

Absolvto itaq ⁊ dimisso arsafio spatario le gatu imp̃is. eusdem paciꝭ cõfirmande gr̃a legatu ab imp̃e constantinopoli mittuntur. id é aldo epꝰ ⁊ ugo comes de foro iulii. ⁊ leo spatarius imp̃is ⁊ uuilerie⁹ dux uenetie. Et cũ dictis ad imp̃em ⁊ emmungum regem danoz pax ꝑ hiemis asperitatem. qua int̃ paptios cõmeandi uia claudebatur. marmis uiatis seruantur donec ꝛ deinit uer is temperie aptis uis cõgregatu sũ exutraq parte franci. ⁊ dani. duodecim ꝓmores ex duab⁹ partib⁹ sedm ritum ac more suum sacramꝭ pacem firmauer. Fuerũt franci. xii. comites. ⁊ dani. xii. comites. Qui pacem utra uerunt. Tunc imp̃i pace cõfirmata cũ emmungo placitum suum habuit aquis ⁊ in tres partes regnu su exercitum diuisit. Vnum transalbi am inimones quos uastauit ⁊ castellũ obuo ca superiori anno danis destructum utrpa albie fluminis restauravit. alterum in pannonias cõtra hunos. tertium inbrtiones. Ju omꝭ reb⁹ ꝑspe gestis. meolomes regressi sunt ad imp̃em. Ipse aũt ꝓpt̃ classem quam anno superiore fieri imp̃auit uidendã ad bononiã cum tanta marinã accessit. Earumq ibi adna uigatarum cursus dirigendos antiquus constructum restauravit. ⁊ insũmitate eius nocturnum ignem accendit. ⁊ inde ad scaldum uenient fluuium in loco qui dr gand. classem edificatam aspex ⁊ medio nouembrio aquis

redit. ⁊ obuiauerunt ei legati emmungi regis
cum muneribꝰ ⁊ pacificis uerbis. Venerunt ⁊
aquis qui de pannoniauenerũt principes ⁊
duces ⁊ ꝓmoꝛes sclauoꝝ extra danubium habi
tantium cũ muneribꝰ. Karolus uer filius dõ
ni impr̃is qui maior natu erat obiit ⁊ impr̃
aquis hiemauit.

Mortuo multo post emmungus danoꝝ rex defunctꝰ
e. Cum cum succedere uoluissent in regno
sigefred nepos gotefridi. ⁊ anlo nepos heroldi
regis cõmisso int se plio ambo mouent. Pars
tam anlonis adepta uictoria frs eius heroldu
⁊ ragenfredum regis sibi constituerunt. ⁊ oms
m eis cõsenserũt. Cecidet uero plio principaq; pars
te decem milia nõgenta. xl. Et michahꝰ impr̃
post multas ⁊ insignes uictorias immoesia ꝓ
uincia cõmisso cum balgris plio mouitur. ⁊ mi
chael gener ei impr̃ factus e. Qui legatos dom
ni impr̃is caroli. qui ad michahem missi fuerãt
constantinopoli suscepit ⁊ absoluit. Cum quibꝰ
⁊ legatos suos direxe michaelem epm. ⁊ arsa
tium ⁊ trocnuthi ꝓtos spatarios. ⁊ peos pacem
a michahꝰ inceptam cõfirmauit. Nam aqs
gram uenerũt ad eum ⁊ scriptũ pacis ab eo in
ecclia suscepet ⁊ greca lingua laudes ei dixerũt
basileon eum appellantes. Et reuertens romã
in basilica scꝰ petri eiusdem federis libellum a
leone papa denuo suscepet. Tũc impr̃ generali
cõuentu aquis sollempniũ habito. bnardum
neporem suũ in italiã misit. ⁊ ꝓpr̃ famã classis
que de africa ⁊ his panis ad uastandã italiam
uenisse dicebatur. uualonẽ filiũ bernardi pa
truel sui cũ illo ee iussit quo adusq; regum

euenrus ſecuꝛitatem nꝛis ad feꝛret. Hec claſſis
parrim uecorſicã. parrim in ſardiniam uenit.
Et rea que ad ſardiniam ẽ delata. rota deleta eſt.
T une claſſis normannoꝝ hibniã ſcotoꝝ in ſulã
aggreſſa. cõmiſſo plio cũ ſcotis innumeꝛabilis
multitudo normannoꝝ extincta ẽ. rturpiter fu
giendo rueꝛſi ſ. Pax facta eſt cũ ambulaſ
regr ſaꝛꝛacenoꝝ rdomno impre capulo. rcũ
duce beneuentanoꝝ grimaldo. rqꝛibutum
exx s. milia ſolidoꝝ auri abeneuentanis ſo
luti ẽ. T tũc ex pedtione ad uuulfoſ. rabeas
obſides accepit. Et rold aut rraenfred regeſ
danoꝝ miſſa ad impꝛem legatioe pacem pe
tunt. rſꝛem ſuum emunungũ ſibi remitti
pgant. Hoc anno id mai poſt meridiẽ. eclip
ſis ſolis fuit. rimpꝛ aq̄ſ gratu hiemauit.
Incipiente quoq; uerno amalaꝛiũ treueꝛenſẽ
epm rpetꝛũ albanenſem monaſteꝛii natalis.
ppr pacem cõfirmandã cũ michaele impre
conſtantinopolim miſit. deinde habitu aq̄s ꝑ
tu generali cõuentu. filio ſuo ludouico regi aqta
nie coꝛonã impoſuit. rimpaat nominis ſibi cõ
ſoꝛtem fecit. rbernadũ neporẽ ſuum filiũ pi
pini fili ꝑ ſui tralie ꝑfecit rregẽ appellaꝛi uoluit.
C ꝯſilia quoq; uoluntate domni caꝛoli imperis ſup ſta
tum eccliaꝛum coꝛrigendum. priuatam gallie
ab epis celebrata fuit. Quoꝝ unũ mogontiaco.
alteꝛum remis. tertium turonis. Quaꝛtũ caual
lonis. quintum alexatu cõgregatũ ẽ. Cõſtitu
tiones que in ſingulis facte ſunt. coꝛam impre
ꝑlecte ſunt. q̄ſ quid noſſe uult. impis cuuctanb⁹
inuenire poteſt. q̄q̄ unaꝛchuio palatii exem
plaria coꝝ habeant. deinde imp̄ꝛ miſit ꝓmoꝛes

francoꝝ ⁊ saxonum qui⁹ albiam fluuium ad
cōfinia normannoꝝ qui pacem cū eis faceret
sedm petitionem regum illoꝝ ⁊ fidem ei redderet.
Occupat ibi sedecim dep̄mor⁹ danoꝝ tuitiones
facias exutraq; parte. pax cōfirmata ⁊ regum frat
eis redditᵘ ē. danu⁹ ut eunt⁹ ad uuestar foluan que
regio ultima regni eoꝝ int̄ septentrionē ⁊ occide
tem sita cōtra aquilonem britannie summitat̄
respic̄. p̄ domuer ipsam regionē. Cumq; reuert
entur alii ⁊ dani cum filiis gotefridi regis insi
dias eis. parantes cōgressi sūt cum eis ⁊ eos
de regno expulerūt. Mauri p̄terea de corsica ad
yspaniam cum p̄da multa redeuntib⁹ ermengari⁹
comes emoritanus immanem ca insidias posuit.
⁊ octo naues eoꝝ cepit. unde⁹ quingentos ⁊ eo
amplⁱ captiuos xp̄ianos inuenit
hoc mauri uindicare uolentes. cen— cum ceteris
tuscie ciuitatem ⁊ pisanum
bonensem uastant.
sardiniam aggressi
cum xp̄ianis plu
⁊ multis suoꝝ
ga uersi sunt. Ad
bulgarus bello appetens uict⁹ ē. ad domnu⁹ reuꝰ
depositus diademate monac⁹ efficitur. dicens se
ee indignū impio q̄ uict⁹ fuerat. Incauus locū
leo imp̄ cōstituitur filiꝰ patricii pardi. Cruma⁹
ueiv rex bulgarorꝝ qui nicheforū imp̄em ante
duos annos int̄fecerat ⁊ michaele demoesia fu
gauerat. sectis reb⁹ clar⁹. cū magno exercitu cōs
tantinopolim obsedit. ⁊ iuxta portam ciuitatis
castra posuit. Quem ante moenia urbis equi
tantem leo imp̄ eruptione solus facta sup eum

ſtrau. ⁊ grauī uulnere fugere cōpulit
⁊ in patriam turpiter redire. Qui regressus in
patriam de ipso uulnere post tres dies mor
tuus est.

Honorius ū piissimus ⁊ gloriosissim' imp' hea
rolys. dum aquis grauī hemaſtir. an
no septuagesimo septimo. sub acte aūt tale
xl. iii. exquo ū imp' ⁊ augustus appellatus
ē anno. xiiii. quinto decimo kl febr rebus
humanis excessit. sepultus aq̄s in basilica sce
di genitricis quā ipse constituerat. Corpus
eius aromatizatum ⁊ in sede aurea sedens
positum ē uncturata sepulchri. ense auro
accinctus ⁊ ei grim aureum tenetis in manib'
⁊ genib' rectinatis humeris uerticem ⁊ ca
xxxxx pite honeste erecto ligato aurea
charena ad diadema. Et in diademate
ligni sce crucis lignum ē.
Et ⁊ reple uerūt sepulchrū
eius aromatib'. pigmē
⁊ balsa mo ⁊ muſco ⁊ the
saurus mun tas in auro. Ves
titum ē corp' eius uestimētis imperia
lib' ⁊ sudaria subdiademate faciei ei' opta ē.
C Aureum ad carnem ei' positum ē qd secreto sēp
induebat. ⁊ sup uestimēta imperialib' pera pec
nalis aurea posita ē quā romam portare solitus
erat. Sceptrum aureum dī leo papa cō secreue
rat ante eum posita sūt dependentia. ⁊ clau
sum ⁊ sigillatum ē sepulchrū ei'. ⁊ hemo aūt
refrīr potuit quamuis planer' ⁊ luct' peo fue
rit pmuersam tm. ⁊ tā ⁊ imp'agānos plan
gebatur quasi pār orbis. Maximus ū planer'

mr̃ xp̃ianos fuit. ⁊ ꝑ eum ꝑ uniuerſum regnū
eius. Oleo ſc̃o aũt unctum ab epis. ⁊ uarico
ſumpto ⁊ om̃ib⁹ ſuis diſpoſitis. cõmendans do ſp̃m
ſuum obiit in pace anno octingentesimo q̃rto
decimo ab incarnatiõe dñi nr̃i ihu xp̃i qui ui
uit ⁊ regnat solus ds in ſcla ſcl̃oꝝ Amen. v.

Item
dñs Lathoh-mag
iii

ITAQ;
et conuersatione
& ex parte nõ modi
ca gesta dñi karoli
excellentissimi ⁊ me
rito famosissimi regis
postquã scribere am
mustulit. quanta potuit breuitate complexurus
operam impendens. ut de his q̃ adnoticiam
puenire potuerũt nichil obmitterem. neq; pli
xitate narrandi noua queq; fastidientium ani
mos offenderem. licet hoc nullomodo uitari po
test. ut noua scriptione nõ offendamur qui ue
tera ⁊ auctoris doctissimi atq; diserti ſtimis cõfec
ta monumẽta fastidiunt. Et quaquã plures ee n
abbigam qui ono ac litteris dedit. statum eam
ꝑſentis nõ arbitrabimur ita neglegendum ut
omnia penitꝰ q̃ nunc fiunt uelut nulla memo

ria digna silemno arq; obliuioni tradamur po
tiusq; uelim amore dimicrantis in lecti alio
pclara facta qualib⁹cumq; sepsi in sepsere qua
sui nominis famam posteritatis memorie nichil
scribendos subtraheret. tam abhinc cemodi
descriptioe nõ existimaui tempandum. quan
to michi cõscius eram nullum ea ueracius q̃
me scribe posse. quib⁹ ipse int fui. quecq; psec
oculata ut dicunt fide cognoui. ut utrum alius
scribeset⁹ necne. liquido scire nõ potui. Satiq;
iudicaui eandem cum alijs uelut cõmunẽ
litteris mandata memorie posterorz trade quã
regis excellentissimi tomũ sua etate maximu
clarissimã uitam regiegijs arq; modernu tẽ
poris hominumb⁹ uix immutabiles actus pari ob
liuionis tenebris aboleri. Subierat talia nõ
irrationabilis ut opinor causa. que ut sola suf
ficeret. posset ut me impensiꝰ. ut ipetua p⁹quam
maxima ei⁹ cõuersari cepit cum ipso ac liberis
ei⁹ amicicie qua me ita sibi deuinxit. debuiteq;
tã uno quã moztuo constituit. ut meritu uigt⁹
uideri. ut iudicari possem. suut beneficiorum
in necollatorẽ immemor clarissima. ut illustris
sima hominis optimi deme merita gesta silẽ
tio pterituꝝ patiereq; uitam ei⁹ quasi qui nũ
quam uixerit sine litteris ac debita laude
manere. Cui scribende arq; explicande nõ mĩ
mi gemolum dispsile. ut paruum immo pene nul
lum é. sz tullliana impar erat. defudare facun
dia. En tibi librum p̃ clarissimi. ut magnimi uiri
memoriã cõmentem. unquo pr̃ illius facta nõ
é. qo ad miseris. ñ fuere qo homo barbar⁹. ut
humana elocutiõe p parum exercitat⁹ aliquid

me decenter aut comede latine scribere posse.
putauerim atq; utinam tam impudentiam pru
perim ut illud excepti puta quod impmo tuscanarum libro cum delatinis
scriptoribus loquere tra dixisse legitur. Oran
dare quequa inqd litteris cogitationes suas
qui eas nec disponere nec illustrare cepit nec
delectatione aliqua allicere lectore hominis e
intempanter abutentis toto studioris. Porro
quidam hec ozatoris egregii sententia mea se
bendo detinere nisi animo pmeditatum habere
hominum iudicia pon experiri 7 scribendo in
genioli mei piclm facere. quam tam impi memo
riam in parcendo pterire. ~~Quod decies lea~~
~~tioli torquerationis scilicet interiret~~

Gens vngor de qua franci reges
erant solum erant usq; inchildericum rege
qui iussu stephani pmani pontificis de posit
ac detrusus atq; in monasterium rursus e du
as se putauerit. Que luc; in illo finita posset
uideri. tam iam dudum nullius ungris erat.
nec equam in se clarum pter mane regis uocabu
lum pferebat. Na ethopes 7 potentia regni penes
palatii pfectos qui maiores dom dicebantur 7
ad quos summa ipius pnebat tenebant. Neq; alia
ud regi relinquebat qua ut regio tamen nomi
contemnus. ene pfuso. barba sumissa solio residet
ac speciem dominatus effingeret. Legatos un
cuiusq; uenientes audiret. eisq; abuentib; respo
sa que erat edoctus t & ussus ex sua uelut po
rrigere recitet cum pter inane regis nom 7 p
carum una stipendium dei pfect aule pur
uidebat exhibebat nichil aliud ipi possidet qqua

unam ⁊ eam p̄ patru ꝛectuus ullam. inq̄q
domum ⁊ ex qua famulos sibi neceſſaria mi
niſtrantes atq; obſequium exhibentes pauce
numeꝛus ſtatus habebat. Quocūq; eundum e
rat carpentū dabat q̄ bub⁹ iuuencis ⁊ bubulco
ruſtico moꝛe agente trahebant. Sic ad pala
tium ſic ad publicum ꝑpli ſui cōuentum. q̄
annuatim ob regni utilitatem celebrabant
ur. ſic domum ꝛedire ſolebat. At regni ad
miniſtrationem ⁊ oīa que ut domi foꝛiſ
agenda ac diſponenda erant p̄fectus aule
p̄erabat. Quo officio tum cum childericus
deponebatur pipinus pat̄ caroli regis iam ue
lut hereditario ure fungebatur. Nam pat̄
eius carolus qui tyrannos pꝛotam franciam
dominantes t dominatū sibi uindicantes oppꝛ
ſit ⁊ ſarracenos gallia occupare temptantes
duob⁹ magnis pliſ uno maquitania apud pic
tauum ciuitatem altero iuxta narbonā ap̄o bi
ſum fluuium ita deuicit ut in his partibus eos
redire cōpelleꝛet. eundem magiſtratū a patre
ſibi pipino dimiſſum egregie ad miniſtrauit.
Q uu honoꝛ nō aliis a ꝑncipio dari cōſueueꝛat qui
bus qui ⁊ claritate generis. ⁊ opū amplitudi
ne ceteris ⁊minebant. hunc cū pipinus pat̄ caput
regis abauo ⁊ patre sibi ⁊ fr̄i carlomanno re
lictum ſumma cū eo cōcoꝛdia diuiſum aliq̄t
annis uelut ſub rege memoꝛatu tenuiſſ; fr̄ ei⁹.
carlomannus inceꝛtum quib⁹ de causis. tam
uidetur q̄ amoꝛe cōtemplatiuę cōuerſationis
ſuccens⁹. opoſa tempatus regni ad miniſtratione
relicta. ꝛomā se monachū cōtulit. Ibiq; habitu
p̄mutato monac⁹ ut monuit ſoꝛtitus apud ecclam

beati siluestri construere monasterio cum
frib⁹ secum ad hoc uenerunt ib⁹ p aliquot
annos optata t quete pace cõ fruunt. Sed
cũ ex francia multi nobiliu ob uota sol
uenda romam sollempnit cõ mearent. t cũ
uelut dñm quondã suum preterire nollent.
otium quo maxime delectabat crebra
salutatioe nt rupentes. locum mutare cõpel
lunt. Nam huius cemodi frequentiã cum suo
ppositu officere uidisset relicto monte. in fam
niam pumã ad monasteriũ sci benedicti
situm in casino cassino secessit. t ibi qo reliqu
um egit tpoalis uitã religiose cõuersan
do cõpleuit. Pipin⁹ aũt pauetutatẽ romanu
pontifices exhibere t rex cõstituit⁹ cũ
p annos. xv. aut eo amplius solus impauit
francis. finitu aquitanico bello qo cõt uuaifa
rium ducem aquitanie ab eo susceptũ p cõtinu
os nouem annos gerebat. apd parisius
morbo intercutus aque diem obiit. suppstitib⁹
liberis carolo t carlomanno ad quos successio
regni diuino nutu puenerat. Francis siquide
filiis sollempnit generali cõuentu ambos
reges constituunt ea cõdnoe ptmissa. ut totũ
regni corp⁹ exequo partiretur t carol eam par
tem quã pater corr pipin⁹ tenuerat carloma
nus p erat. regendi gtã susciperet. Orta sut q.
ista quãuis cum summa difficultate cõcor
dia multas ex parte carlomanni sotietatem
separare molientib⁹ ado ut quidam eos etiam
bello cõ mittere sint meditati. Quib⁹ plus sus
pecta quã picti fuisse ipse rex rum extinus appro
bauit. cũ defuncto carlomanno uxor eius

⁊ filii cum quib⁹ qui ꝓceres optimatum ei⁹ numeꝝ
primores erant. italiam fuga petiit. ⁊ nullus
exitus tristib⁹ causis. spretis martii fratre. subde
sideri i regis langobardoꝝ patruelis se cō
tulit cum liberis suis suis. Et carlomannus
quidem p⁹ ad ministratū cō munit biennio
regnum morbo decessit carolus aūt fratre
de functo cōsensu oīm francoꝝ rex cōstituit⁹.
De cuius natiuitate atq; in francia t ⁊ pueritia
q; neq; sēptis umquā aliq⁹ declaratum est
neq; squam m sup ee inuenit⁹ qui hoc se di
cat habe noticiam scribe ineptum iudicans
ad actus ⁊ mores cetera sq; uitę illius partes
explicandas ac demonstrandas. omissis incog
nitis transire disposui. Ita tam ut primo res ges
tas ⁊ domi ⁊ foris deinde mores t studia eius.
tum de regni ad ministratione ⁊ fine narrādo. mel
de his que cognita t digna t necessaria sūt pter
mittam. Omnium belloꝝ que gessit primo aqui
tanicam aparte inchoatū s; nō dum finitum. q
eius pagi posse uidebatur fre ad huc uiuo etiā
⁊ auxilium ferri rogatus suscepit. Et licet eum frus
trā missio frustrasset auxilio. susceptam tam expe
ditionem strenuusse exequitur. no prius inceptu de
sistere aut semel suscepto labore cedere uolu[i]t.
quam hoc q̄d efficere moliebatur pseueranter q̄
dam ac uigilanter p fectu fine cō cluderet. Nam
⁊ unaldum qui post Vuaifarii mortē aquita
niam occupare. bellumq; iam pene pactum re
parare temptauerat aquitaniam reliquere. ⁊ Vuai
conam petere coegit. Que tam ibi cōsistere nō
sustinēs trans missio ammegauuiam ⁊ edificato
castro fiumiaco. lupo Vuasconum duci p legatos

mandat ꝑ fugam petiit. Qd nuntiato faci
at bello se cum ex postulatum. Leo lupus sa
nori usus cõsilio nõ solum unaldum rectitudi
ne; extã se ipsum cum ꝓuincia cui ꝑerat ei
potestati ꝑ misit. Cõ posito uaḷtrudam reb⁹
eoꝝ bello futuro regni quoq; socio iam reb⁹ hu
manis exemptis. fugatu ⁊ ꝑeb⁹ adriam ro
manę urbis epi exoratus. bellum cõtra lango
bardos suscepit. Qd pri⁹ quidem ⁊ apud ei⁹
sub stephano papa supplicantis cum magna
difficultate susceptum ẽ. qꝫ quidam epi moꝝb⁹
francoꝝ cũ quib⁹ cõsultare solebat. a do uolũ
tati ei⁹ renisi sũt ut se regem deserturos domũ
q; reditures liba uoce ꝓclamarent. Susceptũ
in ẽ tunc cõtra aistulfum regem ⁊ celerime
cõpletum. Sed licet sibi ⁊ patri belli suscipiẽ
di similis ac potius eadem causa subesse uideꝝ.
aud simula tamẽ ⁊ labore certatum ⁊ fine cõstat
ee cõpletum. Pipinus siquidem aistulfum re
gem paucoꝝ dierum obsidione apud ticinum
cõpulit ⁊ obsidere cepit. ⁊ repta romanus oppida
arq; castella restituere. arq; ut retenta nõ repe
teremur sacramẽto fidem facẽ. Captꝰ p̃ inchoa
tum ase bellum nõ pri⁹ destitit. quã ⁊ deside
rium regẽ quẽ longa obsidioẽ fatigauerat in
dedicionem suscepisset. filiumq; ei⁹ adalgisum in
quem spes omnium inclinata uidebatur nõ solũ
regno s;. etiam italia excedere cõpelleret omia ro
manis ereptа restitueret. ruogausũ forũ iulii
ducatus ꝑfectum res nouas molientẽ oppmeret
tyrrhenaq; italiam sue dicioni subiugaret sub acteq;
filium suum pipinum regem imponeret. Italiã
inexpugnabilis alpium tractus fuerat. quarũq;

francoꝝ labore multa montium iuga ⁊ eminẽ
tem uicelum scopuli atq; aspere cautes supate
sunt. loco hoc desẽbere nisi uir illius modum
potius quam bellorum que gessit euentus mã
dari pñtem ope animo cẽt ꝓpositum. Cuius in
huius belli fuit subacta italia. ⁊ ipe desideri⁹
p petuo exilio deportatus. ⁊ filius ei⁹ adalgis⁹
italia pulsus. ⁊ ipse langobardoꝝ regib⁹ eiep
te ⁊ adriano ꝑmane ecclie pretiu restituit. P⁹
cuius finem saxonicum ẽo quasi nr̃ missum
uidebatur repetitum é. quo nullum neq; pliri⁹
neq; atrocius francoꝝq; ꝓpto laboriosius suscep
tum é. q saxones sic oms fere germaniam in
colentes nationes ⁊ manu⁊ feroces ⁊ cultu de
monum dedin nisq; religionu cõtrarii. neq; di
uina neq; humana uisi ꝑ pollucre ad trãsgredi
in honestum arbitrabantur. Sub eiant ⁊ cause
que cotidie pacem cõturbare poterant. tñ
m uidelic; francoꝝ ⁊ illoꝝ pene ⁊ ubi in plano
cõtigu. ꝓtr̃ pauca loca inquib⁹ ut silue maio
res ut montium iuga uir tecta utroq; ũq; agros
certis limitib⁹ distinuant. inquib⁹ cedes ⁊ rapine
⁊ incendia uicissim fieri nõ cessabant. Quib⁹
ado franci ado sunt usi tm ut nõ tam uicis
situdinem redderc ꝙ aptum cõtra eos bellum sus
cipe dignum iudicarent. Susceptum é g̃ aduer
sus eos bellum. cõ magna utrimq; animositate
tam maiori saxonũ quam francoꝝ damno ꝑ
cõtinuos. xxx. tres annos gerebatur. Poterat
siquidem citius finiri si ẽ unum li ꝓuincia pãr
tis. Difficile dictum é quoties supati ac supplr
ces regi se dedidertt. impata factus⁹ pollica
ti sunt. obsides qui inpuit absq; dilatione

dedeꝝũt. legatoſ qui mittebant ſuſcepeꝝunt.
Aliquoties ita domuit ⁊ emollit ut ꝑtã cultum
demonum domuiſſe. ⁊ xp̃iane religionẽ ſe ſub
deſſe uelle ꝓmiſerem. Ꝟ ſic̃ ad hec facienda ali
quoties ꝓnũ. ſic adeadem ꝓuertenda ſemꝑ fue
re ꝑcipites nõ ſit ut ſatis eſtimari ad utrum
horum faciliores uersus duci poſſent. quippe
cum ꝑ̃ inchoatum cũ eis bellum. utr ille anñ
exactus ſit. quo nõ abeis huiꝯmodi facta ſit
ꝓmutatio. Ꝟ magna numitas regis ac ꝑtna
tam in aduerſis quam in ꝓſpis nimis conſtãtia.
nulla eoꝝ mutabilitate ſ uinci poterat ut ab
his que agere cepat defatigari. ſiam nunquã
eos huiuſcemodi aliq̃d ꝑperantes impune ferre
paſſus ẽ. quin aut ipſe ꝑduceꝝ aut ꝑcomites
ſuos miſſo exercitu ꝓfligam uleiceꝝ ⁊ dignã
ab eis penam exigeret. uſq; dum oñib̃ qui ſe
ſiſtere ſolebant ꝓligatis ⁊ in ſuam poteſtatem re
dactis decem milia hominũ exbis qui utraſq;
ripas albis fluminis incolebant. cum uxoribꝫ ⁊
paruulis ſublatis tranſtulit ⁊ huc atq; illuc ꝑgal
liam ⁊ germaniã multimoda diuiſione diſtribuit.
Eaq; cõditione atrege ꝓpoſita ⁊ ab illis ſuſcepta
ꝙctum ꝑ xv annos bellũ cõſtat ee finitum
ut ab ineeꝝ demoniũ cultu ⁊ feſticis patriis ceꝛ
moniis. xp̃iane fidei atq; religionis ſac̃menta
ſuſcipeꝝent ⁊ franciſ ad unam unus cum eis ꝑpls.
efficeꝝem. Ꝟ bellum licet ꝑ multum temporis ſpa
cium ꝙraheret ille nõ amplius cum hoſte quam
bis acie cõflixit. Semel uxta montem qui neggi
dr. in loco treotmalli nominaꝝ. ⁊ iterum apd aſa
fluuium ⁊ hoc uno menſe. Paucis quoq; imꝑoſi

tis dieb⁹ his duob⁹ plus hostes ad⁹ p fugam ac
deuicti sunt. ut ultr⁹ regem neq; prouocare neq;
uenienti resistere. nisi aliqua loci munitõe defẽ
si audere⁹t. Plures tamẽ eo bello tam exnobilitate
francor quam saxonum ⁊ fuerit summus hono
rib⁹ usi cõsumpti sũt. Tandemq; anno dcesimo
tercio finitum é. cum utrũq; tot ac tanta in
diuersis trãrum partib⁹ bella cõtra francos
⁊ exorta sint ⁊ sollertia regis ad ministrata. ut
neq; uir uiriemb⁹ in dubium uenire possit utrũ
ne eo aut laborum pacientiam aut felicitatem
pocius mirari cõueniat. Nam biennio ante
italicum hoc bellum sumpsit exordium ⁊ cũ
sine intermissione geresset nichil tamẽ ex his
que alicubi erant gerenda dimissum. aut ulla
in parte absque opposo certamine cessatum é.
Nam ex omñ qui sua etate gẽtib⁹ dominabãt.
⁊ prudentia marum⁹ tantum magnitudine ps
tantissim⁹. nichil inhis que ⁊ suscipienda erant
ut exequenda aut ppt laborem detrectauit. aut
ppt periclm exhorruit uerum unum quodq; secdm
suam ãlitatem ⁊ subire ⁊ ferre doct⁹ nec inadũsis
cede nec inpspis falso blandiem fortune assen
ri solebat. Cum enim assiduo ac pene cõtinuo cũ
saxonib⁹ bello certaret⁹ dispositis p cõgrua cõ
finium loca psidiis. his partam quã maximo
poterat belli apparatu aggredit⁹. Subiugq; pirenei
supam omñib⁹ que adierat oppidis atq; castellis
indedimonẽ suscepit. saluo ⁊ incolomi exerci
tu reuertit⁹. pter qo inipso pirenei iugo duas
comum p fidiam parump inredeundo cõtigit
experiri. Nam cũ agmine longo ut loci ⁊ an

gustarum sinus ꝑ mittebat posset ꝫ ipet exercit
vuascones in summm montis uertice positis
insidi is. ē cū locus exopactate siluarum. ꝟbi
maxima copia insidi ponendis oportunis. ex
tremam impedimtoꝝ partem ⁊ eos qui nouissi
mi agminis incedentes subsidio ꝓcedentes tue
bantur de sup incursantes insubiectam uallem
deciuunt. Cōsertoq; cum eis ꝓlio usq; ad unum
omis interficiunt ac direptis impedimentis noctis
beneficio quę iam instabat ꝓtecti sūma cū
celeritate undiuersa dispgunt. Ad nuntiat
in hoc facto vuascones ⁊ leuitas armoꝝ &
locis uiquo resgrebat sinis. ecōtra frācos ⁊
armoꝝ gentes ⁊ loca inquitas ꝓmīa suas
conomb⁹ rectidit impar rs. In quo ꝓlio agi
bardum regię mise ꝓposit̄um. anselm⁹ comes
palatii. ⁊ portland limitis britannicis ꝓfectus
cum alis cōplurib⁹ interficiunt. Neq; hoc factum
ad ꝓsens iudicare potest. qz hostis re ꝓpetrata
ita dispsus ē. ut ne fama quidem remaneret
ubi nam gentium queri potuiss. Domuit ⁊ britto
nes qui occidentem inextrema parte q̄dā gallię
sup lit⁹ oceani residentes dictū audientes nō e
rant. Ob ista ineos expeditione ⁊ obsides dare ⁊
quę ad impatrem se facturos pollicetico acti sūt.
Ipse postea cum exercitu italiā ingressus ac ꝓ
mam uersagens capuā cāpanię urbem accessit.
atq; ibi positis castris bellum beneuentanis in
dedetentur cōmunit ē. Ꝓuenit hoc dux gentis
arigisus. Filios suos romaldū ⁊ grimaldum
cū magna pecunia obuiam regi misit ⁊ rogat
ut filios obsides susciperet. seq; cū gente impata

facturum pollicetur. ꝓter hoc solum si ipse adcō spectum uenire nō cogeretur. Rex urbitrate gē tis magis quā animi ei⁹ obstinatiōe cōsiderata. ⁊ oblatos sibi obsides suscepit. eiq; ut adcōspectum uenire nō cogeret ꝑ magno munere cō cessit. Ydoq; ex filiis qui mꝫor erat obsidatus gra retentu maiorē patri remisit. legatisq; obsaeratis fidelitatis abene uentatus exigenda atq; suscipienda cū arrogso dimissis ꝓmā redit. Cō sumptisq; ibi munerationē scōꝝ locoꝝ aliquot dieb⁹. ingalliam reuertit. Baioaricū deinde bellū ⁊ repentu ortum ⁊ celeri fine cōpletum ē. ꝺ sup bia simul ⁊ socordia tassilonis ducis excitatum. ¶ hortatu uxoris quę filia desiderii regis erat ac pa tris exilium ꝓmarum uleisci posse putabat uic tu fręde cū hunis qui baioarię fīt aborientē cōterminū nō solum impata nō facē ſ. bello regē ꝓuocare temptabat. Cui⁹ tumacię q̄ nimia u debat⁹ animositas regis ferre nequiuerat. Ac ꝓ inde copis undiq; cōgractis baioariā petiit. ipse ad lechnum amnē cū maximo uenit exer citu. Ss fluuius baioarios abalamānis diuidit. ¶ ui⁹ in ripa castris collocatis priq̄ pugnam ingrederet. animū duc⁹ plegarius statuit experiri. ⁊ nec ille pnacetē agē t sibi ut grem utile patus. suppleχ se regi ꝓmisit. obsides q̄ impabāt⁹ dedit utq̄ quos ⁊ filium suum theodonē data in sup fi de cū iuramēto. ꝺ ab illi⁹ potestate ac defensiōe nemini sua dementa sentire deberet. ⁊ eq; bello q̄ quasi maximū futurū uidebat⁹. celeberrimus ē finis imposit⁹. Tassilo tū ꝓmodū ad regē euo catus. neq; rediit ꝓmissus. neq; pugna quā te

nebat ultrꝛuſ duci. ſ; commb⁹ ad ꝛegendum cō
miſſa ē. Hꝰ moꝛtb⁹ ita cōpoſitis. ſclauiſ qui nſꝛa
cōſuetudine uiuiſci. ꝑpa uerꝰ id ē ſua locutione
uiueſtabi dicuꝫ bellum in latium ē. Inquo ꝛ ſa
xoneſ uelut auxiliaꝛes uīr ceteꝛas nationeſ que
ꝛegiſ ſigna uiſſe ſequebanꝫ. quāquā ficta ꝛ mi
nus deuota obediencia miſtrabant. Cauſa belli
erat qđ abodꝛitꝛus qui cū fꝛancis olim fedeꝛati
fuꝛant aſſidua incurſione laceſſebant nec uiſ
ſionib⁹ coeꝛceꝛi poꝛꝛant. Hunuſ quidem aboꝛci
dentali oceano oꝛientem uerſus poꝛꝛigit. longi
tudinuſ quidem incōpꝛ latitudinuſ ū que nuſq
centum milia paſſuum ꝓcedat. cum in multiſ
locis cōtractiōꝛ inueniat. Hunc multe circū ſe
dent nationeſ. danuſ quidē ac ſueſſioneſ quos
noꝛt mannoſ uocamus. ꝛ ſeptentꝛionale liꝰ &
oīs inoꝛaſ inſulas ꝛinent. Ad liꝰ auſtrale ꝛ ſcla
ui ꝛatſti. ꝛ alie diuerſe incolum nationes. Hiꝰ
quos uelut ꝑpetuu ſūt quib⁹ tūc aꝛegi bellum
inferebat uiueſtabi. Huos ille una tantum ꝛq
ꝑſe geſſerat ꝓpedicione ita cōtīd ac domui ut
ultrꝛuſ impata facē minume ꝛenuendū iudica
ꝛent. Maximū oīm que ab illo geſta ſūt bello
ꝑtē ſaxonicū. huic bello ſucceſſit. illud uideli
cēt cōtra auaꝛes ſiue unoſ ſuſceptum ē. Id ille
ꝛanimoſius quā ceteꝛa. ꝛ longe maioꝛi appaꝛa
tum ē ad miniſtꝛauit. Hiam tū ꝑſe in pannoniā
nam hanc ꝓuinciā ea geſtu incolebat ꝓpedicio
nem fēc. Ceteꝛa ꝛ filio ſuo pipino ac ꝑfectiſ ꝓui
ciaꝛum coīmb⁹ etiā atq; legatiſ ꝑficienda cō
miſit. Qđ cū ab his ſtrenuiſſime fuiſſ; ad minuſ
ꝛatum. octauo tandē anno cōpletum ē. Huot

plia meo gesta. quantū sanguinis effusum sit
restatur uacua oīa habitatore pannonia. hoc
inquo regia cagam erat ita desertus ut neuesti
gium quidē meo humanę habitationis appare
at. Tota in hoc bello hunorū nobilitas perit
tota gla decidit. Omis pecunia cōiecta longo
tempore thesauri diripti sūt. Neq; ullum bel
lum cōtra francos. exortum humana potest
memoria recordari. quo illi magis ditati top
p̄ acta sunt. quippe eū usq; in dr̄ pōris pene pau
pes indelpsimus. Tantū auri argenti uestis re
p̄ū. tot spolia impiis p̄ciosa sublata. ut meri
to credi posset. hoc francos hunis uiste eripuis
se d̄ humpriuis alii gentib⁹ inuiste eripuerūt.
Duo tantum exceptib⁹ francoz eo bello pierūt.
herico dux frezo uulti. in lubumia uxta arsati
cam maritimā ciuitatē insidiis oppidanoz in
ceptus. Et geraldō bauoarię pfectis. dū in pan
nonia cōtra hunos p̄liantur aciem struerent. incep
tum aquo eū duob⁹ tantū qui eū obequitārē ac
singulos hortantem comitabāt. infrect⁹ ē. Ceteri
inquientū pene francis hoc bellum fuit. ipsi pri
mum exitū habuit. tā isi durius suę magni
tudine theret. Post in saxonicū sua pxitate o
uertitē fidem accepit. Boemanicū q̄q; illoni
cū quę p̄da exorta sunt. diu durare nō potuer.
quoz utrumq; ductu capli tumoris celesti fine
cōpletum ē. Vltimū cōtra normannos qui dam uo
cant primo piratica exercentes. deinde maiori clas
se ultrize gallię atq; germanię sibi usurpauē po
testatem. Rex eoz gotefred⁹ frisiā atq; saxoniā
haud alit atq; suas pumtias estimabat. Jam abo

dr̃ius uicinos suos in suã redegẽbat ditionem
iam eos sibi uectigales fecerat. Iactabat etiã
se breui aḋs gram ubi regis comitat̃ erat. cum
maximis copijs aduenturũ. Nec dictis eius q̃
uis uanissimis omino fides abnuebat̃. quin pot̃
putaret̃ tale aliq̃d inchoaturus. ni festinata morte
fuisset p̃uentus. Nam a primo satellitũ infect̃
i sua urbe i belli ase inchoate finem acceleraũt.
Hec bella que rex potentissim̃ annos. xl vii. tot
enũ annis regnauerat induũsis tũ patrũ pat̃ sũ
ma prudentia ac felicitate gessit. Quib̃ regnũ
francoz̃ q̃d p̃ patrem pipinum magnũ quidem
i forte susceperat. ita nobilit̃ ampliauit. ut pene
duplum illi adiecerit. Nam cũ pri m̃ nõ ampli quã
ea pars galliẽ que utr̃ hẽnũ i ligerĩ oceanũq; ac
mare balearicũ iacet. i pars germanie que utr̃ sa
xoniam i danubiũ hrenũq; i salã fluuium. qui
wormgos i sorabos diuidit. postea afranci qui
orientales dicunt̃ incolit̃. Et p̃t̃ hec alamannu
atq; baioari i ad regnu francoz̃ potestatem p̃
tinerent. i ipse p̃bella memorata p̃mo aquitaniã
i wuasconiã utrumq; pirinei montis iugum i usq;
ad hiberũ amnem. qui apd nauassos oritur i fer
simos his panie agros secans subtus se cuncta
ris menia balearico mari misceṫ. Deinde italiã
totam que abaugusta p̃uincia usq; in calabriã in
feriorẽ. in qua grecoz̃ ac beneuentanoz̃ constat
ee cõfinia. decies centum ueo amplius passuũ mi
lib̃ longitudi porrigit̃r. Tum saxoniam que q̃
dem germanie pars nõ modica ẽ. i ei q̃ afrã
cis incolit̃ duplũ in latu habe putat̃ cũ ex longi
tudine possit ee cõsimil. Postq̃ utr̃aq; pannoniã

hic legitur de
regnis q̃ rex
potentissimus ad
quisiuit

⁊ appositam malta danubi ⁊ ripa dacia hystriã
quoq; ⁊ liburniã atq; dalmatiã exceptis mari
timis ciuitatib⁹ quas ab antiocho ⁊ uitaliano
cum eo foedus constantinopoli natum impatorẽ
habe ꝓmisit. deinde oñs barbaras nationes ac
feras que uir hyrcanum ac uuisulã fluuios. ocea
numq; ac danubium posit lingua quidẽ pene
simules. moꝛib⁹ ũ atq; habitu ualde dissimiles ger
maniam incolunt tra ꝓ domuit. ut eas tributa
as efficeret. Int quas fert ꝑsipue suit uueta labi.
sozabi. abodriti. boemani. Cum his namq; bello
cõflixit. Certas quarum multo maioꝛẽ numer⁹
modicionẽ suscep. Auxit etiã gtam regni sui
q̃b⁹dã regib⁹ ⁊ gẽtib⁹ ꝓ amicitiam sibi cõsiliatis. Ado nã
q; adefonsũ gallicie atq; asturie regẽ sibi societate
deuinxit. ut si eũ ad eũ ⁊ legatos ⁊ litteras mitte
ret nõ aliter se apud illum quã ꝓpũ suũ appellari ui
beret. Scotoꝛ quoq; reges hic habuit ad suam uo
luntatẽ ꝓmunificentiam inclinatos. ut eũ nũq; a
liter nisi dñm. seq; subditos ⁊ seruos ei⁹ ꝓnunciaret.
Extat epla abeis ad illum missa. quib⁹ huiusmodi
affectus eoꝛ erga illum indicatur. Cum aagor⁹
rege ꝑsarum qui exceptis indis totũ pene tenebat
oriẽtẽ. talem habuit inamicitiã cõcoꝛdiã ut si
gnã eiam omniũ qui uniuerso orbe tũc ꝑtũ erant regũ
ac ꝓncipũ amicicie ꝓponeret. solũq; illũ honoꝛe accu
mulare colendũ iudicaret. Ac pinde eũ legatis
ei⁹ quoscũ donari iꝑ ad sacratissimũ dñm ac salua
toꝛis mũdi sepulchꝛũ locũq; resurrectionis miserat
ad eũ uenissent. ⁊ ei dñi sui uolũtatẽ indicassẽt
nõ solũ que petebant fieri ꝓmisit. sed & sacrũ illũ
⁊ saluatẽ locũ ut illi⁹ potestatem ad scribere ꝓcessit.

Et ſeuerenᵗᵘᵇ legatuſ ſuoſ ad uuigenſ. ut ueſtreſ ra
ſumata ꝛ ceteras orientaliū ꝯrarum opes ingentia
illi dona diſſer. cū ei ante paucos annoſ eū quē nūc
ſolum habebat ſogamū mittęret eleſantem. Impēs
ſtā grecoꝝ ꝓchefuᶻ michael. ꝛ leo ultꝰ amiciā
ꝛ ſocietatē eiᵈ exp̄etentes eō pluꝛes ad eū miſęre le
gatoſ. Cum quibᵘ ſn̄ ꝓpē ſuſceptum a ſe impīs no
mi ꝛ ab ꝫ quaſi qđ unpium eſſ̄ ꝓpꝛie uellet uel
de ſuſpectum fr̄eduſ firmiſſimū ſtatuit ut nulla
inᵗ patreſ tuuſ libet ſcandali remaneꝛet occaſio.
ſtat eū ſemp ſomanuſ ꝛ grecuſ. fr̄acoꝝ ſi ſuſpecta po
tentia. Vñ illud grecum ex̄tat p̄buum. ΦΥΛΑΞ
ΚΟΝ ΦΙΛΟΝ ΚΕΧΕΙΣ ΤΙΤΟΝΑ ΟΥ ΚΕΧΕΙΣ. Ju eū
ſtrenuuſ mampliando regno ꝛ ſubigendiſ ex̄teris
nationibᵘ exiſteꝛet. ꝛ unei modi occupatiōibᵘ aſſi
duę uerſaꝛet. opa tam̄ plurima ad regni decorē
ꝛ cōmoditatē ꝓtinentia duerſis in locis inchoau.
queda ꝛ cōſummauit. Inᵗ quę p̄cipua nō immerito
uidi poſſūt baſilica ſcę dī genitricis aq̄ſ grami
ope mirabili cōſtructa. ꝛ pons ap̄d mogontiacū in
hꝛeno quingentoꝝ paſſuū longitudinuſ. nā tanta
ē ibi fluuiuſ latitudo. Qui tam̄ uno antiq̄ dece
deꝛtanno incendio cōflagrauit. Nec ꝓfici potuit
ꝓpᵗ feſtinatum illiᵘ deceſſum. quāquā inea medi
tatioe eēt ut ꝓligneo lapideum ꝓſtitueꝛet. Inchoa
uit ꝛ palatia opiſ egregi i unum haud longe a
mogontiaco cuuriaꝫ ex̄ta uillā. cui uocabulū ē
ingelebem altrinum nouiomagi ſup uabalem flu
uium. qui barauoꝝ inſulā apaꝛte meridiana p̄
fluit. Preципue in ędeſ ſacraſ ubicūq; in toto reg
no ſuo uetuſtate cōlapſas cōperit. pontificibus
ꝛ albatisᵇ ad quoꝝ curā ꝓlegatos ut impata ꝓfi
ceꝛent. Voluiſ ē ꝛ claſſe ex̄ta bellum noꝛtmannu

cum. edificauſ ad hoc naub⁹ uxta flumina. que
⁊ degallia ⁊ degermania ſeptemtrionalem influũt
oceanum. Et qꝫ noꝛtmanni gallicũ lit⁹ arq; germa
cum aſſiſtua infeſtmanoe uaſtabant. ꝓ omiſ poꝛt⁹
oſtia fluminũ qua naues recipi poſſe uidebant. ſta
tionib⁹ ⁊ excubiis diſpoſuit. nequa hoſtis exire po
tuiſſ; tali munitoe ꝓhibuit. Eẽ idem apatre meri
diana inlitore ꝓuincie narbonenſis ac ſeptimane
ntv ẽ litore ytalie uſq; ꝑmam oꝛ mauꝝos. nup pi
ratica exercẽ adgreſſos. ac ꝑ nullo graui dãno ut
amauris italia t gallia arq; germania. anoꝛtmã
nis dieb⁹ ſuis affecta ẽ. Pꝛet qꝫ cenum celle cuntaſ
eqruꝛie ꝓpditionẽ amauris capta arq; uaſtata eſt
⁊ in ſiciſia quedã inſule germanico litori cõtigẽ a
noꝛtmannis depꝛdate ſunt. Talem eũ uiuendo am
pliando ſimulq; ozando regno. fuiſſe conſtat. Cui a
nimi doteſ ⁊ ſummã inqua licitum ẽ ⁊ ꝓſpo tra
uerſo euentu mitigari liceat conſtantiã. ceteꝛa quẽ
ad interioꝛẽ ⁊ domeſticã uitã tam pruentia. ꝛa
ab hinc dicẽ exoꝛdiaꝛ. Poſt moꝛtẽ paꝛris eũ ſiẽ reg
nũ paꝛtit⁹. tanta patientia ſimulationẽ ⁊ mun
diam ei⁹ tulit ut omnib⁹ mitũ uideꝛ. ꝺ ne ad tyrannũ
diaam quidẽ ab eo ꝓuocaꝛi potuiſſ;. deinde cũ
matris hoꝛtatu filiã deſidii regis langobaꝛdoꝝ du
xiſſet uxoꝛẽ. incertum qua decauſa poſt annũ
eam repudiauit. ⁊ aldeardem degente ſuenoꝝ
ꝓcipue nobilitatis feminã matrimoniũ ſũpſit.
Dequa tꝛes filios capitũ uidelic; ⁊ pipinum ⁊ lu
douicũ. tertiũ filiã ꝓꝛudem. ⁊ bertam ⁊ giſ
lam genuit. Habuit ⁊ alias tꝛes filias theodanã
ceteꝛarũ ⁊ ꝓtadaoꝝ. duas de aſtrada uxoꝛe que
deoꝛientaliũ francoꝝ / germanoꝝ uidelic; gentẽ
eꝛat. Tercia decubitina. q̃dam eui⁹ nom modo

memorię nō occurrit. Defuncta fusthada letgar
dam alamannā duxē. dequa nullibor̄ tulit. Post
eiꝰ mortē tres habuit cōcubinas. Gersuindam
saxonicę generis dequa ei filia nomine adaltru
dis nata ē. ⁊ Regnaiam quę ri dpugnem ⁊ ugonē
genuit. ⁊ Aarlindam ęqua theodicum peperit.
Hab̄ quoq; eiꝰ bertarda. in magno apd eum hono
re cōsenuit. Colebat enī eam cū magna mutuā
ta ut nulla unquam inuicē sit exorta discordia p̄
induorcio filię regis desidu i quā suadente acce
pat. Decessit tn̄ p̄ mortē aldeagde cū iam tres ne
potes suos totidemq; neptes ex filiu i domo uidiss̄.
quā ille eadem basilica qua pat̄ sibi ē apd sēm
dionusium magno cū honore fē humari. Erat ei
unica soror nomine gisla. apuellaribꝰ annis reli
giosę cōuersationi mancipata. quā similit̄ ut ma
trem magna colut pietate. Hanc etiā paucis an̄
obitum illiꝰ annis ineo. quo cōuersata ē monasterio
decessit. Liberos suos ita censuit instituēdos. ut tam
filii quā filię. p̄mo libalibꝰ studiis qbꝰ ipse opā dabat.
eruditent̄. Tum filios cū primum ętatē pateturꝰ more
francorū eq̄tare. armis ac uenatibꝰ exercere. ⁊ freti. Filias
uero laneficio assuescere. coloq; ac fuse ne pocium tor
pet̄ opam impendē. atq; ad omnem honestatem e
rudiri uultis. Exhis omnibꝰ duos tantū filios tu
nam filiam prius q̄ moreret̄ amisit. Carolū qui
maior erat natu ⁊ pipinū quē regē ytalię p̄fecat.
⁊ utrudem quę filiarū eiꝰ p̄mogenita ⁊ cōstantino
grecorū impre desponsata erat. Quorū pipinꝰ erat u
num filium suum bernardū. filias aūt quinq;
adalaidem. atulam. gundradā. bradam ac theo
dadā sup stites reliqđ. Inquibꝰ tm̄ pietatis suę p̄
cipuum documentum ostendit. cū filio defuncto ne

potem patri succedere, et neptes ut filias suas e
ducari freisset. Nostes filios et filie primagna num
te qua excellebat. nimis paciens fuit. pietatis inde
lie; q̄ nō minus in signis erat eō pulsus ē ad lacrimas.
Huncian etiam sibi adriam pontificis obitu que
mamcis perpetuum habebat. sic fleuit ac si fratē
aut carissimum filium amisisset. Erat enī mani
cis. optime temperat. ut eas et facē admitteret
colebatq; sedulissime. quoscūq; hac affinitate sibi eō
iunxerat. Filios ac filiarum tantam in educā
do curam habuit. ut numquā domi positus sū
ipsis cenaret. numq; tres sine illi faceret. Adequi
tabant ei fili i. filie ueo sequebant. Quarum
agmē extremū exsatellitum numero ad hoc ordi
nati fuerant. Que cum pulcherrime essent et ab
eo plurimū diligerent. mirū dictu q̄ nullam ea
rum cuiquā aut suos aut extero rū nupti da
re voluit. s; oēs secum usq; ad obitū suum indo
mo sua retinuit. dicens se earum cōtubrnio care
re nō posse. Ac p̄ hoc licet alias frē aduersę
fortune malignitatē exptus ē. Id tñ ita dissi
mulauit ac si de eis nulla unquā alicui⁹ p̄bri
suspitio exorta ut fama dispsa fuisset. Erat enī i
nomine pipinus excōcubina editus. cui⁹ mētio
mentionem facere distulit. facie quidem pulcher
sed gibbo de formis. Iscum pat̄ bello cum hunis
suscepto inbaioaria hiemaret. egritudine simu
lata cum quib⁹dam ep̄morib⁹ francor⁹ qui eum
uana regni promissione inlexerant. aduersus patrē
cōiurauit. Que p̄ fraudem detectam et cōiuratio⁹
damnatiōem detrusum et in cenobio prima religi
ose uite iamq; volentem uocare permisit. Facta ē
aut et alia priuscōtra eum ingermana ualida

cõuiuio. cui⁹ auctores partim luminib⁹ orbati
partim membris incolumes. omis tam exilio de
portati sunt. Neq; ullus ereis ẽ. nr fretus nisi
nrestantiũ. Qui cum se necõphendent⁹ strictis gla
dijs defendent. aliquos etiam occidissent. q⁹ aliter
cohercerj nõ potuerant nr empti fuer. Harum tn
cõiurationũ fastrade regine crudelitatis causa
origo extitit. Et ideirco mainbab⁹ cõtra regem cõs
piratum ẽ. q⁹ uxoris crudelitati cõsentiens. a sue
natiue benignitate ac solita mansuetudine inma
nr exorbitasse uidebat⁹. Cetrum pome uxr sue
temp⁹ ita cum sũmo omnium amore. atq; fauore
dom⁹ foris cõuersatus ẽ. ut nũquã ei tm
ma inusta crudelitatis nota aquo quã fuisset
obiecta. Amabat pegrinos meis susciprendis magn
nam habebat. curam ado ut eor multitudo nõ
solum palatio uerum etiam regno nõ immerito
uidetur onerosa. Ipse tn p magnitudiñ animi hui⁹
emodi pondꝰ minime grauabat⁹. cui etiã ingenia
cõmoda laude libalitis ac bone fame mercede cõ
pensaret. Corpore fuit amplo atq; robusto. statu
ra eminenti que tam ustam nõ excedebat. Nam
septem suorum pedum pceritatẽ ei⁹ constat abuisse
mensuram. Apice captus rotundo octis pgrandi
b⁹ ac uegetis. Naso paululũ mediocritatem exce
dens. Canicie pulchra facie leta hilari. Unde
forme auctoritas ac dignitas tam stantica sedẽ
a pluruma adquisierunt. Quaquã ceruix obe
sa brevior uentq; pcior uidet⁹. tn hec ceter tn
bꝛr celabat equalitas. Incessu firmior. totaq;
corporis habitudine uirilis. Voce clara tquidem.
s. que minus corporis forme cõueniret. Valitudi

de statura caroli magni

ne ꝓſpa. ꝑt qꝺ antequam deceꝺer ꝑ.xiii. annos
eqebꝛo febꝛib⁹ coꝛꝛipiebat. Ad extꝛemu ꝛia uno
pede claudicauit. Et tuc quidem pluꝛa ſuo ar
bitꝛatu quã medicoꝝ cõſilio faciebat quoſ peñ
exoſos habebat. ꝺ ei cibos alloſ quib⁹ aſſuetus e
ꝛat dimittere ꝛ eluxuꝛiſ aſſueſcere ſuadebam. Aſ
ſiduꝫ exeꝛcebat. equitando ac uenando. qꝺ illi
gentilicium. eꝛat qꝫ uix uꝛꝛis ulla natio inue
nitur que in hac aꝛte fꝛancis poſſit equaꝛi. De
lectabatur & uaꝓꝛib⁹ aquaꝝ naturaliꝫ canen
tium. fꝛequenti natatu coꝛpuſ exeꝛcens. Cuius
ado peꝛitus fuit ut nullus filii uſtꝛe ualeat ar
tifex. ob hoc etiã aquiſ gꝛauem ꝛegiam exſtꝛuxit.
big. extꝛemis uix annus uſq. ad hoꝛtum ꝓpeꝛ
habitauit. ꝛ nõ ſolum filios ad balneum ueꝝ
opiamatꝛes ꝛ amicos. aliquãdo etiam ſatellitum
ꝛ cuſtodũ coꝛpoꝛis tꝫam uulgauit. ut nõ numq
centum t ampli⁹ homines una lauaꝛent. Veſtitu
patꝛio idẽ fꝛanciſco utebat. ad coꝛp⁹ camiſia lineã
ꝛ femoꝛalib⁹ lineis induebat. deinde tunicam que
limbo ſeꝛico ambiebat. ꝛ tibialia. tum fabiolis
cꝛuꝛa ꝛ pedes calciamentis conſtꝛingebat. ꝛ expelli
ciꝝ. ſuꝛinis. ꝛ muꝛinuſtꝛoꝛace cõ fꝛeꝛo. humoꝛes acꝛi
bꝛeme muniebat. Saga ueneꝛo amict⁹. ꝛ gladio
ſemꝑ accinctus. Cuius capuſ ac balteus auꝛeus
eꝛat aliquotieſ. ꝛ gẽmato utebat. Quo tam nõ in
ꝑcipuis feſtiuitatib⁹ ẽ uſus. t ſi quãdo extꝛaoꝛdi
narii legati uenisſent. Peꝛegꝛina ii in diuꝛna q̃us
pulcheꝛꝛima ꝛeſpuebat. nec unquã eis indui pa
tiebat. exceꝓo qꝺ ꝓme ſemel adꝛiano papa
ꝓgaute. ꝛ uꝛꝛum leone ſucceſſoꝛe ei⁹ ſupplicante
longa tunica. ꝛ clamide indut⁹. calceis quoq; to

mano more formaꝝ amiciebat. ⁊ in festarib⁹ veste
aup̃ texta ⁊ calciamꝝ. gemmaꝝ ⁊ fibula aurea
sagum adstringente. diademate quoq; exaugo ⁊ gẽ
mis ornatus incedebat. Aliis aũt diebꝰ habitus eiꝰ
parum ad cõmunem ac plebeio ab hoste bat. Cibo ⁊ po
tu temp̃anꝝ. s; inpotu temp̃antior. Quippe cũ ebrie
tatem inqua hominẽ. nedum inde ac suis
plurimũ ab hominabatur. Cibo eũ nõ adeo absti
nere poterat. ut sepe quereb atur. Epulabat̃ rarꝝ
sime. ⁊ hoc p̃cipuis tantũ festiuitatib⁹. tũc tam̃
cum magno hominum numer. Cena cotidiana
quatinꝝ tũ frugalis. p̃lebat̃. p̃ter assam quã uena
tores uerib⁹ in este solebant. qua ille libentius
quã ullo alio cibo uescebat̃. Intercenandum aut
aliq̃s ac p̃oma. aut lectorem audiebat. Legebant̃
ei historiꝫ ⁊ antiquoꝝ res geste. Delectabat̃ libris
sci augustini p̃cipueq; his qui de cuitate di p̃ti
tulan sũt. Vinũ ⁊ omnꝝ potus adeo parce inbibendo
erat. ut sup cenam rarꝰ plusq; ter biberet. Aestate
p̃ cibum meridianũ pomoꝝ aliq̃s sumens ac semel
bibens. depositis uestib⁹ ⁊ calciamꝝ uelut nocti so
lutus. erat duab⁹ aut tꝫb⁹ horis qui esceret. Noctib;
sic dormiebat. ut somnũ quat̃ aut quinquies nõ
solum expgiscẽdo s; etiã desurgendo interrumpet. Cũ
calciaretur ⁊ amicꝰ nõ tantũ amicos admittebat
uerum & si comes palatii ꝫtem aliq̃ cẽ diceret qꝫ
sine eiꝰ iussu definiri nõ posset. statim introire
iuꝝ ꝰ duceꝫ iubebat. ⁊ uelut p̃tribunali sedet in
te cognita sententiã dicebat. Nec hoc tm̃ eo tp̃e
s; & quicq̃d ea die cuiꝰ libet officii agendũ aut
cuiquã ministrꝝ iniungendum erat exp̃diebat.
Eur eloquentia copiosꝰ ⁊ erubans. poterat̃q; quic

q̄o uellet aptissime exp̄mere. Nec patrio sermoñ
cōtentꝰ. etiā pegrinus linguis ediscendis opam im
pendit. in quibꝰ latinā tā didicit ut ea ac patā
lingua sit solitꝰ. Greca uero meliꝰ intelligere
quā pnunciare poterat. Ad̄o quidē facūd erat.
ut etiam didascalus appareret. Artes liberales stu
diosissime incoluit. earumq; doctores plurimum
ueneratꝰ magnis pmouebat honoribꝰ. Ediscenda
grāmatica petrum pisanum diaconē senem au
diuit. Sacre pris disciplinis aleuinū cognomēto al
binum item diaconū de britannia saxonici ge
neris. hominē utrū undecūq; doctissimū pceptō
rē habuit. apō quē. rhetoricē. dialecticē papue
tam astronomicē ediscende plurimū. tēporis labo
ris impendit. Discebat artē cōputādi. intentoq
sagaci siderum cursum curiosissime rimabatur.
¶ emptabat scribe. tabulasq. codicellos ad hoc
in lecto subtergalibꝰ cyrcum ferre solebat. Cū
uacuum tempꝰ cēret. manū litteris effigiandis assu
escere. Et parum succedebat labor pposteruis ac se
pe inchoatis. Religionē etiam qua ab infan
tia fuerat imbutꝰ sēdissime. cū summa pietate colui
ac ppē hoc plurime pulchrificauit basilicā aqs
grani cōstruxit. auroq. argento. luminaribꝰ atq;
exere solido cancellis. uarijs adornauit. Ad cui
structurā cū columnas. marmora aliunde habe
re nō posset. prima atq; nouella deuehenda curauit.
¶ ecclam. mane. uespe item nocturnis horis. sac
ficii tempꝰ quo ad eum ualitudo pmiserat inpi
gre frequentabat. Curabatq; magnopere ut oīa
que ineo gerebantur. cū maxima fidē honestate
edituos crebrime cōmonēs. neq; indecēs aut sor

dictum aut infecti aut inea remanere permitteret.
Sacrorum uasorum exaurum argentum uestimentorumq; sac
doralium tanta inea copiam reperiebat ut insac
fica is celebrandis negotiorumb? quide qui ultrami
ecclastici ordinis fuit priato habitu ministrare
nec esse fuisse. Legendi atq. psallendi disciplina
diligentissime enitebatur. Erat. enim utriusq. ad
modum erudit. quacunq ipse nec publice legeret
nec nisi sub missae. tempore communem cantaret. Circa
pauperes sustentandos argenteam libralem q
greci elemosinam uocant. devotissimos. ut qui
non impetia solum. in suo regno id faceret. cura
ut ueru transmaria insyria. egiptum atq.
africam. hierosolimis. alexandrie atq. carthagi
ni ubi xpianos inpauptate uuere cognouerat. pe
nurie illorum compatiens pecuniam mittere solebat.
ob hoc maxime transmarinorum regum amicias
exoptans ut xpianis sub eorum dnatu degentib?
refrigerium aliquo ac releuatio poneret. Colebat
preterea sacris. uenerabilib? locis apud romam
ecclam beati petri apli. inde? donario magna
uis pecunie tam auri quam margaritu nec no
argenti ab illo congesta e. Quota. innumera po
tificib? munera. missa. Neq. ille unq regni sui
tempe quicquam diu antiquius quam ut urbis
roma. sua opa suoq. labore uetere polleret aue
ritate. ecclia sci. petri pollum no solum tuta
ac defensa. sed etiam suis opib? pomib? eccliis cet
eris ornata atq. dotata. Quam cu tanta perdet
tam intra. xl vii. annorum quib? regnauerat spa
cium. quat tm illorum uotorum soluendorum ac suppli
candi causa profect e. Vltimo aduent? sui no so

K 3

lum hec fuerũt. causæ uerum etiam qđ ꝑma
nu leonem pontificem multis affectum uiris
eruis scelicꝫ octis linguaq; amputata fidem re
gis implorare quidem cõpulet. Jo cyreo ꝑmã
uenens ꝑꝑt reparandũ qui nimis cõturbatus.
erat eccle statum. ibi totum hiemis temp⁹ ert
xit. Quo tẽpꝫ impiis ⁊ augusti nom accepit. Ad
primo intantũ adũsatus ẽ. ut affirmaret se eo
die quã uis ꝑcipua festiuitas ert ꝓcturum nõ i
tratuꝝ si pontificis cõsiliuꝫ ꝑsequi potuisset. In
uidiam tam suscepti nominis ꝑmanis impiis⁹
sup hoc ipsum indignantib⁹ magna tulit patiẽ
tia. Victaq; eoꝝ cõtumatia magna mumitate qua
eis ꝑcul dubio longe ꝑstantioꝝ erat. mittendo
ad eos crbas legationes. ⁊ mepsis fris eos appella
do. Post suscepti imperiale nom cũ aduersaret mul
ta legib⁹ ꝑpli sui de eẽ nam franci duas habẽt
leges in plurimis locis ualde diuersas cogitaui.
que de ea erant addere. ⁊ discrepantia. uenire pra
ua quoq; ac ꝑperam plata corrigere. Ꝫ de his nichil
aliud adeo factum ẽ. nisi qđ capitula pauca ⁊ ea im
ꝑfecta legib⁹ adhidit. Omnium tm natiuum quę
sub ei⁹ dnatu erant. uitia quę nõ erant scripta. de
scribi ac litteris mandari frẽ. Item barbara ⁊ an
tiquissima carmina quib⁹ ueterum regũ acti ⁊
bella canebant² scripsit. memoriaq; mandauit. In cho
auit ꝛgrãmaticã ꝑpriã sermonis. Mensib⁹ etiã uitia
ꝑpriam linguam uocabula imposuit. qui añ id tem
poris apud francos. partim latinis partim barba
ris nominib⁹ pnuntiabant². Item uentos. xii. ꝑpriis
nominib⁹ insignuit. cũ pri⁹ nõ ampli⁹ quã uix q
tuoꝝ uentoꝝ uocabula possent inueniri. Et de

in sib' quidem ianuarii uuintarmanoth. Febr.
ozning. Martium lentmanoth. Apr ozauum
Lut bracmanoth. Lut malig. Aug. Sept uu
tumanoth. Oct Winundum memanoth. Nouēb,
erbist manoth. decbr ert lagmanoth appellauit.
Verus ũ hoc nomina imposuit ut solanum sub
uocaret aqui uuunth. Eurũ est sundsun. Eur
austrum. sundosthun. Austrũ. sundsun. Austrã
africum sunuuesthun. Africũ. uuest sundsun.
Zephirum. uuesthun. Chorũ. uuestnozdhun. Sep
tem. nord uuesthun. Septemtrionẽ. nozdsun. Aq
lonem. nozdosthun. Vulturnũ. est nozdsun. Exte
mo uer tẽp cum iam ymozbo senectute pmẽt.
euocatũ ase ludouicũ filiũ aqtanũ qui solus filio
rum aldeardus regnũ sup erat cõgregatus sollepni
ter dedit regno francoz primoribꝰ. eũctisq cõsi
lio cõsortem sibi ceteris regni impalis nominis
heredem cõstituit. Impositoq capiti ei diademate
imperẽ. augustum. iussit appellari. Susceptũ
ẽ hoc ei cõsilium ab omnib' qui aderant. cũ mag
no fauore. Nam dudum ei. pr regni utilitatem
uidebatur inspiratum. Auctq maiestatem eius
hoc factum. exteris nationib' nõ minimũ timo
rẽ incussit. Dimisso deinde inqtanũ filio. ipse
more solito quam uis senectute cõfect. nõ longe
a regia aquensi uenatum profectus est. Qe actq
in huiscemodi negotio dẽ reliquum erat autũ. cir
ca kl nouẽb aquis gẽu pruerit. Cumq hiemaret
ibi. mense ianuario febre ualida corripit decubuit.
Statim ut infrigidabꝰ solebat sibi cibi abstinentiã
indixit. arbitrabat hac ieiunia de pelli. et certe
minuari posse. Sz accedente ad febrẽ lumeris do

[illegible] greci pleuresin dicunt. illoq; adhuc me
dia pretente. neq; corp' aliter quam rapissimo
potuisse tentante. septimo p' quam debuit die
sacra cōmunioe precepta decessit. anno etatis
sue septuagesimo secdo. ex quo regnare cepat.
xl vii. quinto kl feb hora diei tria. Corpus
more sollempni locum. exaratum. magnimo to
cius ppli luctu, eccle illatum atq; humatum e.
Dubitatum e primo ubi rpom deberet eo qd ipse
nullus nichil de hoc precepisset. Tandē omiū animus
sedit. nusquam eum honestius tumulari posse
quam inea basilica quam ipse ppt amorem di
dñi nri ihu xpi. & ob honorem sce orarie uir
ginis genitricis eius. ppo sumptu ineodem loco
construxerat. In hac sepultus est. eadem die qua
defunctus e. areq; supra tumulum deauratus
cū imagine. & titulo exaratus. Titulus ille hoc m
descriptum e. Sub hoc cōditorio situm e corpus
caroli magni atq; orthodoxi imperis qui regnum
francor nobiliter ampliauit. & p annos. xl vii. feli
citer rexit. Obiit septuagenarius anno dñi. dccc x.
iiii. kl feb. A pl ppinquantis finis eo plura fue
re prodigia. ut no solum alios. sed etiam sibi ipsi
nuntiare semper. Per tres cōtinuos antecedentes
primos annos. & solis & lune crebrima defectio.
& in sole macula quedam atri coloris septem dierū
spatio visa. Postremus quam uir basilicam. & regiam
opposita mole cōstruxerat. die ascensionis dñi sub i
ta ruina usq; ad fundamenta cōlapsa. Ste pons hys
ni apd mogontiacū que ipse p. x. annos ingenti
labore. & ope mirabili de ligno constructe. ita. ut pe
nitus dubitare nemo. Sta trib' horis feria quarta nice

dio cō flagrauit. ut ꝑter ꝙ aqua tegrebatur ne una
quidem astula ex eo remaneret. Ipse quoq; cū ultri
am insaxonia expeditionē cōtra gotefirdum
regem danoꝝ ageret. quadam die cū ante exor
tum solis castris egressus iter agere cepisset. uid
repente delapsam celitus cum ingenti lumine fa
cem. adestra insinistram ꝑ tenuem aera trans
currere. Cunctisq; hoc signum quid portenderet
ad miramb⁹ subito equus inquo sedebat capite
deorsum merso decidit. eumq; tam graui ad tram
elisit. ut fibula sagi rupta baltheoq; gladi dissi
pato. ad festinantib⁹ qui adeerant ministris exar
matus. nō sine admiratione leuaret. Iacentem etiam
d̄m tūc forte manu tenebat. ita elapsum ē. ut eo
deo amplius pedum spatio longe iaceret. Accel
lit adhoc crebet aquis palatii tremor. undombꝫ
ubi cōuersabat. assiduus laquearioꝝ crepitus.
Tactaq; etiam decello capella unqua postea sepult⁹
ē. malumq; aureum quo recti culmē erat. ornatum
ictu fluminis dissipatum ē. Isup̄ domū pontificis
que basilice cōtigua erat prostratum. Erat meadem
basilica imagine corone que ut superiores. inse
riores arcus. inferiorem eius partem ambiebat. e
pigrāma iuxta de scriptum. cōmens quis auctor
eet eidem templi. cuius nouissimo uersu legebat
carolus ꝓcebs. Notatum ē. aquib⁹dam eodem q̄
decessit anno paucis ante morte mensib⁹. eas que pri
ceps exp̄mebat litteras. ita ee deletas ut penitus
nō apparerent. Sapiora oia sic aut dissimulare
aut spernere. acsi nichil horum ad res suas quoli
bet modo pertineret. Testamta facere instituit q̄b⁹
filios exceubunos libos exaliqua parte sibi here

des faceret. ſ. tarde inchoata p̄ficere nō poterat.
Ordinationem tam thesauror̄ q̄ pecunie ac uestium
aliarq; supellectilis coram amicis q̄ ministris suis
annis q̄rib⁹. antequam decede ferit. contestatus
eos ut p̄ obitum suum ase facta distributio p̄ illor̄
suffragium rata p̄maneret. Quodq; ex his que diu
serat fieri uellet. breuiario cōp̄hendit. cuius ac
text⁹ talis ē. In nomine dñi dei omnipotentis patris
q̄ filii q̄ sp̄ūs sci descriptio atq; diuisio que facta ē.
agtissimo atq; piissimo domno karolo. imp̄e
augusto anno ab incarnatione dñi nr̄i ihu xp̄i.
dcccxi. anno uero regni eius in frācia. xlviii. q̄
in italia. xxxvi. Impi q̄ aūt. xi. indict. iiii. quā
pia q̄ prudenti cōsideratione facē decreuit. q̄ dno ā
nuente p̄ferri debuerit de thesauris suis atq; pecunia que il
la die incamerata ei inuenta ē. In qua illud p̄cipue
re uoluit ut nō solum elemosinarū largitio que
sollempnit apud xp̄ianos depositionib⁹ eor̄ agit⁹.
p̄se quoq; de sua pecunia ordine atq; primoē p̄ficer̄.
Q̄ etiam ut heredes sui omniam bigutate remota.
q̄d ase p̄tinere debeat liquido cognoscere q̄ sine li
te atq; cōtentione sua inter se cōperta partitioē di
uide potuissent. Hanc g̃ intentioē atq; p̄positu om
nē substantiā atq; supellectilem suā que maior̄ sar
cinis gemmisq; ornata regio. illa ut dictum ē. die
incamera ei poterat inueniri. primo quidē. q̄rta
diuisioē parat⁹ ē. deinde eisdem partes subdiuidē
do de duab⁹ partib⁹. xx. q̄ unam partem fecit. ter
ciam untegram p̄seruauit. Et duar̄ quidem par
tium. ii. xx. q̄ unā partem facta diuisio tali ra
tione cōsistit. ut q̄ in regno illius metropolitane
cuitates. xx. q̄ una ē noscunt. una quoq; illar̄

testamen
dñi hl
[illegible]

partium aduniam quãq; metropolim ꝑmanẽ hẽre
dum ꝛamicoꝝ suoꝝ elemosinę nomine ꝓuenyet.
Et archi epꝰ qui tũc illi ecclię rectoꝝ extiterit par-
tem quę ad suã ecclią data ẽ susceptiẽs cũ suis suf
fraganeis partiat. eo scilicꝫ mõ ut pars tercia sue
sit ecclię. duę ũ partes ut suffraganeos diuidãt.
Harum diuisionum quę ex duabꝰ primis partibꝰ
fiecꝫ sũt. ꝛiuxta metropolitanarũ ciuitatũ nume
rum .xx. ꝛ una ee noscunꝫ. una queq; abaltera
sequestrata semotim uisuo reposituꝛio cum sup
scriptione ciuitatis adquam ꝓferenda ẽ ꝓcõdi
ta iacet. Nomina metropoliuum adquas eadem
elemosina siue largitio facienda ẽ. hec ẽ sunt.
Roma. rauenna. mediolanũ. forum iulii. bradꝰ.
Colonia. mogũtiacꝰ. luuauum quę ꝛ salzburg.
Treueris. senones. vesontium. lugdunũ. Rotoma
gum. remis. Arelas. uienna. narbona. Lug
dunum. burdegala. turonus bituricas. Vnus
aũt partisquam integrã reseruari uolui. tal
ẽ ratio ut ill duabꝰ in sup diuisiones distribu
tis ꝛ subsigillo ꝓcõditis hec tria mutuo cotidia
no uersaret. uelut res que nulla uoti obligatioe
ad oĩumbo possidemus alienata ee cõstaret. Et hoc
tamdiu quo ad usq; ille manssisset. incoꝛpoze. Ꝑ
obitum ũ suum aut uoluntariũ sectarum rerũ
carnium eadem pars. iiii. sub diuisionibꝰ par-
tiret. Et una quidem earum sup dicte .xx. unu
parta adderet. Altera ũ a filiis ac filiabꝰ suis. fi-
liis q; ac filiabꝰ filioꝝ suoꝝ assumpta. iusta ꝛa
tionabili inter eos partioe diuident. Tercia ũ cõ
sueudo xpianus moze musiũ pauperũ fuisset ero
ganda. Quarta simili mõ nomine elemosine in

seruoꝝ ꝛ ancillaꝝ ꝯ musicis. palatꝫ ꝛ famulan
tium sustentacoem distributa uenirꝫ. Ad hanc
ꝛcia ꝑ uus summe portionem quę simulꝫ ut
cetꝫ exauꝝ ꝛargento constat ad unguꝫ uoluit ex
ere ꝛ ferꝝ. aliusq; metallis uasa atq; utensilia
cum armis ꝛ uestib⁹. aliaq; aut ꝑciosa aut ulia
ad uarioꝫ usus facta supellectili ut sunt cortī
nę. stragula. tapatia. filtra. cozia. sagmata.
ꝛquecq̄ uicamera. atq; uestiario ei eo die fu
isset inuentum. ut ex hoc maiozes illi⁹ par
ti diuisiones fierꝫ. ꝛerogatioe lemosinę ad
plures puenirꝫ portuisꝫ. Capellam id ē ecclasti
cum ministeriū. tam id d ipse fecit atq; cogre
gauit. quā qd cozꝫ ad eum ex paterna hereditā
te puenit. ut integrum eet atq; nulla diuisi
one scindet ordinauit. Siqua aut inuenirꝫ
aut uasa. aut libri aut alia ornamta quoli
quido costarꝫ eidem capellarꝫ ab eo collata nō
fuisse. hec qui habe uelle. dato iuste estimatois
ꝑcio emerꝫ. Simili ꝛ de libris quoꝝ magnā in
bibliotheca sua copiam cōgregauit. statuit ut
aquis qui eos habe uellent iusto ꝑcio fuisse &
redempti. ꝑcuniq; in paupes erogatum. Itē
cetheros thesauros atq; pecuniam tres missas ar
genteas ꝛ auteā unam ꝑcpue magnitudinis
ꝛ ponderis ee constat. de quib⁹ statuit atq; decre
uit ut ea una exeis quę forma quadrangula
descriptionē urbis constantinopolitanę cōtinet.
intercra cōtinet donaria quę ad hoc deputata
sūt. tertiā ad basilicam bi petri apti deferantur.
Et altera quę forma tertiande tertiane urbis effi
gię figurata ē. epō rauennati ecclię cōferat.

T ecclia que ceteris ropib⁹ pulchritudine tpon
dis grauitate multu excellit qui extrib⁹ orbib⁹
cõuexa tocius mundi de scriptionem subtili ac
mirifica figuratione cõplectitur. tautã illam
que ẽ dicta ẽ. tũ heredes suos atq; inele
mosinã diuidende patris augmẽ ee cõstituit.
Hanc cõstitutionẽ atq; ordinationẽ. epis. albatib⁹.
comitib⁹q; qui tũc psentes ee potuer. quorumq;
hic nomina descripta sunt. fec atq; cõstituit.
Adalhard. Walfridus. Arno. Vulfinus. Bernoldi.
Landrad. Iohs. theodulfus. Ieste. Witto. Wualgard.
epi. Et hi sunt alteres. Fridugis⁹. Adalungus. An
gelbaldus. Ermino. Comites hi sũt. Wuala. manegi⁹.
Rulfus. Stephan⁹. Wigbertus. burchard. Ormard.
Atto. Riguinus. Odo. Ercangeri⁹. Gerald. Heph. Aldo
gerius. Wiculfus. Hec omia filius ludouic⁹ qui
ei diuina ordinatõe successit. inspecto eodem bre
uiario quã celeri me potuit p⁹ obitum ei⁹ suma
deuotione ad implere curauit. Vbi excellentissi
mi Vbi prestantissimi ac vir Recordationis
Karoli inuicti Augusti vita explicit.

Vos gesta Priscorvos bona
mala ue maxime principum ad
memoriã reducunt gemma ut
eis utilitas legentib⁹ cõ feratur.
Qe eas pmu in sublimi uelut spe
cia cõ sistunt. a ido latere nequeunt. eqd fama
eor⁹ latius ppagatur. diffusius ceruic⁹. Et tanta
qq; illor⁹ bono plurimi allicium⁹. quam pmulti
tiores se imitatu gliscimus. Hec ita se habe maior⁹
pdum monumenta qui relatione sua posteritati

uſtquese ſtuduer quiſq· ꝑcipuum quo calle mor
talium uer ꝙuerit. Quor nos ſtudium imitan
res nolumuſ ee ut ꝑſentib⁹ mofficioſi ut futuris
muudiſſe. acuſ uramq· deo amabilis atq· ozdo
xi umpris ludouici. ſtilo licet munuſ docti cōꝑa
dimus. Et areor enī ⁊ abſq· fuco adulationuſ dico
q: ſubcūbur cuiq· nō dico meū ꝺ ꝓexgurr. ſ. mag
nozz ingenuum tante materie. Et enī auctorita
te diuina ad diſcimuſ ſcām ſapiemā docere ſo
brietatem ⁊ ſapiētiam iuſticiā iurturē. quib⁹ nil
ē iuuita hominib⁹ meli⁹. Quapr ille ita comita iu
induiſe adhesit. ut ſeꝛ ꝓpotius quā ineo admiꝓari
deberes. Quod enī ei ſobrietate ſobruſ que alio
nomine frugalitas. ſiue temꝓantia nominat. ita
enī cauſus ē. ut illud ueruſtiſſimū ꝓuerbium ⁊
adcelum uſq· celebratum a fuerit familiariſſimū
quo ꝺr nequo numuſ. Sapiemia uer delectabat
ea quam ſcripture auctorizate didicerat dicente.
℔ ece timor dñi ipſa ē ſapiemia. Iuſticiam poſſ qui
ſe coluerit affectu. reſtat ſunt qui ei nouere ſtu
dium quos flagrabat. ut quiſq· ordo hominum
ordini ſuo uſta ꝓſolueret. ⁊ dm ſup oīa. ꝓximū
uer. tamq ſe diligeret. Iam ū uirtuſ ado ei co
aluerat. ut tor ac tantis pulſar malis. laceſſitus
tam ꝓuatis quāq· extīnus munri ſi nullo tam pec
tus ei do cuſtodo inuincibile potuit munimentum
ponde frangi. Vtu tamū abemulis adſcribebar
ſuccubuiſſe culpe. eo ꝺ nimuſ elemēs eet. Nos aut
cū apto dicamus talib⁹ dimittre illi hanc inu
riam. ℣. hec utrum uera nec neſint. plegens q̄ſq·
ſcire poterit. Poſſr que ſcribi uſq· ad tempora im
pii. adeodati nobiliſſimi ⁊ deuotiſſimi monachi

p relatione addidici. qui ei coeuus ꝛcõnutꝛitus est.
Postea uero qꝫ ego ꝛeb' mr̃ fui palatinus que audi
ꝛcõperipi potui stilo cõtradidi. Explicit. xx.

Lodowicus rex Karoli
suo tempꝛi post ponendus. Karolus
cum p' obitum patrũ patruiq; car
lomanni in faustum. excessum. ꝑpti
regnuq; francoꝝ suscepiss: unicum gu
bnaclm. inuincibile ꝫ arbitratus affore sa
luti ꝓspꝛitatiq; suffragium. si eccle pacis
cõcordieq; admnicias. pacificas quidem sub
unione fratꝛna artius uincirꝛt. rebelles ꝗua
se ueritate ꝓcellerꝛt. nec nõ ꝛoppressis apaga
nis opem ferꝛet. ꝫ ꝛ ipso xp̃iani nominis in
micos. ad agnitionem cõfessionemq; uꝛitatis quo
quomodo ꝓduceꝛt. his g̃ conatib' regni sui auspi
cia dedicans ꝛ xpõ tuenda cõmittens p' quã res
francaꝝ ꝓ ut libuit ꝛ utile udicauit do annuen
te cõ posuit. ad aq̃tania̅ transi it. ꝓcidi ua bella
meditante unaldo quoda̅ auctore tyranno. iam
iaq; uarma ruente. cuius g̃ ire act' est unald
ꝛ aquitania̅ linqueꝛ. ꝛ fuge subsidio uitam delitis
cendo arq; adalbertardo seruaꝛ. his ꝓcis ꝛ rebus
tam publicis quaq; priuatis ꝓ oportunitate dispo
sitis rursꝫ aldeardẽ nobilissimam pulcherrimaq; re
giam uirgla cui uocabulũ e cassinogilus
gemina grauidam ple ꝛ transit garonna fluuium
aquitanoꝝ. ꝛ uasconũ exterminiu quã regionem
iam dudu undeditione susceꝑat. lupo ꝓncipe se ꝛ
sua ei nutu dedente. Ibidem alia quę oportunitas

ultraſq; dictaur ẽrpletiſ. ſtatur pr̃ncipi mon
tis ſupara difficultate ad hiſpaniam pergẽ labo
rantiq; eccle ſub ſarracenoꝝ acerbiſſimo ugo, ẽ
fautrize ſuffragari. Ju mons cũ altitudine celũ
pene cõtingat. aſpiratr cautium horreat. opaci
tate ſiluarũ tenebreſcat. auguſtę uię ut potuiſſe
mus cõmeatum nõ modo tantum ẽrercitu. ſed
paucis admodum pene intẽdudat. ꝛpo tam fauẽ
te ꝓſpo eiuſdẽ tanerr. Neq; eũ regis animo dõno
biliratur generoſiſſimus unpaꝛ põpeio. ut ſegnioꝛ
ee curabat annibale. qui cũ magna ſiu ſuoꝝq; fa
tigatione ꝛpditione. unquitatr huĩ loci dim cũ
ceſr curauerũt. Ꝙ hanc faciliratem tranſitus ſi
dici fas ẽ. fedaur unfidus inceꝛtuſq; fortunę ac
uer tibi ſis ſucceſſus. Dum eũ quę agi potuerũt
in hiſpania pacta ſũt ꝛ ꝓſpo tanerr ſpeditum eet
infortunio obuiantr. exrrem quidam incodem mo
re regi i ẽſi ſunt agminib. Quoꝝũ q; uulgata ſ
nomina dicẽ ſup ſeoi. Kedienſ g̃ rex reppit cõiu
gem aldeardem binam edidiſſe ꝓlem maſcũlam.
Ꝙ noꝝ unuſ ui mãũ morte ꝑ repẽ antr pene mozi
qua ſubluce uuerr cepit. Alr ꝓſpo eucntu mãno
fus uiv. infantib nutriebar impendiis. que la
douicum inbaptiſmate uocauer. eiq; regnũ qd ſ
naſcendo dicauerat cõtradidit. Scienſ poſſe rr
ſapientiſſim atq; ꝓſpicaciſſim karolus regnũ ẽ
uelut corp qõdam. ꝛ nẽ iſtv nũc illo incõmodo
iactari. niſi cõſilio ꝛ fortitudine uelut quib dã
medicis ſanitas accepta tuit. epõs quidem in
quo oportuit ſibi deuuꝝ. Ordinaut aũt ꝓtra
agrariam comites albarreſq; nec nõ alios plurimos
quos uaſſos uulgo uocant. exgentr francoꝝ quoꝝ

prudentię ꝛſtruxerunt. nulli callidꝛtate nul
li uu obuiare fuerit unum. eisq; cō misit
cuꝑ regiu ꝓuit utile iudicauit. Ꝛimum ꝺn
ullaꝝq; regiaꝝ. ruralem ꝓuisionē. Ꝛt bi
tuꝛicę cuuraꝝ ꝓmo unbrium paulo post stu
rnum ꝑfēc comitē. Posse pictauus abonem
perꝙagꝛicis uuidbodum. Sed ꝛaꝛuerus ut
rum. nec nō uallagię bullum. Totu se coꝛso
nem. burdegalę siguunum. albiensib⁹ uuno
nem. Lemouicę ꝓtgꝛeꝛum. Jub⁹ ꝛite pactis.
ligerim cū ꝓliquis ꝙansmeauꝛ copiis ꝛlu
uiasꝰ quę alio nomine paꝛisius uocaꝛ sese ꝛe
cepit. Post nō multū sagię temp⁹ uicidit ea de
siderium domnā quōdā oꝛbis iude ꝓmam
ꝓncipisq; aptoꝛ aꝛq; doctoꝛis gentium adꝛe
lumina. seq; suaq; ꝓlem eis cōmdaꝛe ut talib⁹
nutris [illegible] quib⁹ celi ꝛeꝙ; potestas
aꝛꝙ;ibuta ē. ipse quoq; subiectis cōsuleꝛe. ꝑduol
lionum etiā si emerꝛisserꝛ ꝓꝛ uuam ꝓtexeꝛe pos
set. Ra⁹ etiā nō mediocꝛe ibi subsidium co
ferꝛi. siauucaꝛio coꝛ cū benedictioē sacerdo
tali tam ꝛ ipse quā filii ei⁹ ꝛegalia sumeꝛent
insignia. Quę ꝛes ꝓꝛ ꝓꝛuow cessit. ibi
demq; ludouic⁹ filius ei⁹ cunaꝛum adhuc u
tens gestatoꝛio. benedictioē ꝛegnatu cōgꝛua ꝛ
ꝛegali insignit⁹ ē. diademate ꝓmam adꝛiam
uenerand ꝛ papę. Ꝛactis q; omnib⁹ quę ꝓxime agē
da uisa sut. ꝛex Karolus cū filiis ꝛ exercitu pā
cifice franciā ꝛepetiit filiumq; suu ludouicu
regē ꝛegnaꝝum maꝙtaniā mittit ꝑponeꝰ illi
Kaulū arnaldum. aliosq; munustus oꝛdinabili
ꝛ decentq; cōstituens. tutelę cōgꝛuos puerili.

J uu usq; aurelianam urbē cunab ē uenms ges
tamme. ⁊ ibi cōgruentib⁹ ei⁹ eūo armis accine
tus. equo imposit⁹. aquitaniā ē do annu
entr qās posimus. Juo dum nō multis mozar
annis id ē. i iii. glos rex kearo assiduos duvsq.
saxonub⁹ in fesebar referebarq cōflict⁹. Jnterq
cauens ne aut aquitanoz pls ppē ei⁹ longum
abscessum insolesceret. aut filius interioub⁹
annis pegrinoz aliqd disceret moz quib⁹ diffi
cilē expedit⁹ ętas semel imbuta misit acceps
suum filium iam bene eqtantē cū omi ppto mi
litari relicts tm marchioib⁹ qui fines regni tu
entes. omis si forte ingruesent hostium arcent
incursus. Cui filius ludouic⁹ psape ⁊ posse obe
dient. patris. occurrit ad perbrumū habitu
vuasconū cum eo ei⁹ ⁊ pueris indut⁹. Amicto
scelic; ptundo. manicsceamis⁹ ⁊ diffusc crura
lub⁹ distentis. calcaribus⁹ caligulis insertus. missi
le manu ferens. Hec ein delectatio uoluntasq.
ordinauit patria. Odisit g cū patre indeus q.
ad heris burg cū eo uadens usq·quo sol ab altu
declinabat se axe. ardorem estuum autūnali
cōdescensione tēperaret. Cui extremo tēpore pa
tre accepta licentia hiematū aqtaniā redi it. la
trempestate corso dux tolosan⁹. dolo cuidam V
uasconib⁹ a alrica nomine cui ceū uenit⁹ ē ⁊ sac
mtoz iunctis obstrict⁹. sicq; demū ab eo abso
lutus. ⁊ hui⁹ neu ulciscēdi gra rex ludouicus
⁊ pceres. quoz cōsilio res publica adminstra
batur. cōuentū generalē cōstituer⁹ in loco septi
manis cui⁹ uocabulū ē mons gothoz. Accitus
aut ide uuasco cōscuis facti sui uenire distulit.

donec obſidium ꝛ̄ poſitione ſiret tandem oc
cuſſit. Sed eorūdem obſidum pcto nichil pau
ſus ꝛ̄ ſup muneribꝫ donatꝰ. ꝛ̄os redidit ſuos
recepit. ⁊ ita receſſit. Aſtatē ū ſub ſequente. ꝛ̄
fu patris ludouicꝰ rex uuarmatiā ſimphea no
expeditionalit uenit. ⁊ cū eo ꝛ̄ubꝰ pſtitit. Ob
tam dictꝫ aalaricꝰ ante regē cauſam dicere uſſus
auditꝫ purgare obiecta uolens ſed nō ualens. p
ſcriptꝫ atq; ꝛ̄reuocabili ē exilio deportatꝫ. Cor
ſonā poſſe ad ducatum tholoſanū ob eiꝰ ineuria
tantū dedecꝰ regi ⁊ francis accidebat Quā ſub
pgatꝰ ē. Qui guaſconū nationē ut ſūt natā
leues ꝓpt̄ euentū ſupra dictū ualde elatos ⁊
ꝓpt̄ multationē. aalaricū nimis ꝛ̄ppit efferā
tos. Quos tam tā aſtu quā uiribꝫ breuis ſubeg
illiq; pacem impoſuit natiōi. Rex ū ludouicus
eodem anno tholoſe placitū generale habuit.
biq; cōſistenti abuitauit ſaracenoꝝ dux. cū reli
quis regno aquitano cōfinitāribꝫ ad eū nuncios
miſit. pacem petens ⁊ dona regia mittēs. Quib
ſecūm uoluntatē regis acceptis. nunciꝫ ad ꝓpa ſ
reuerſi. Interea anno hunc ſequente. patri re
gi rex ludouicꝰ engelē hemo occuſſit. inde re
nes burg cū eo abiit. Ibiq; enſe ita appellatus a
doleſcentię tēpora accinctꝰ ē. ac deinde patrē
mauaſſes exercitū ducentē uſq; ad reūſionē pa
ternā cū faſtrada regina manere. Itaq; cū ea
hiemē exegit immunētē. patre in expeditione
cepta ꝓmanente. Ac ū ipſa abauaſſica expe
ditione remeante acceptꝫ ab eo mandatū aqui
tanīā rediit. ⁊ fri pipino ſuppetias cū quanto
poſſet copioſis untalia pgeret. Cui obediēs aqui

tamam qui uerni tempꝰ ꝓcurat. Omnibꝫ que ad
tu tñi regni ꝑtinent ordinans ꝓmouisset nisi aspo⁹
rfletuosos anfract⁹ mutaliam qtus uebꝫ arcꝫ
tard dñi pascue celebrꝫ ad frem uenit. Cui
co iunct⁹, iunctis ugrib⁹ bene uentanam pu
ram ingrediunt. cuncta obuia populantur
castro uno potiunt. hieme aut transacta. una
ad patrem pspe regrediunt. uno tamñ audiu
offuscare cor plurima alacritate. eos cꝰpiunt
frem suu naturalem pipinu cotra comune patre re
bellione meditatu. pluresq nobiliu huꝰ seleri⁹
cosciosq; ussertus. rpessum daus. Concite g
pgentes unparab⁹ ad patre baioariq uenerut
in loco cui⁹ uocabulu salz rab eo grantissime s
recepti. Quicqd aut sup fuit estatis. aut tm.
hiemis. cu patre rege rex ludouic⁹ exegit. Ora
nope eu curabat rex pat. ne rear filiu aut nu
trutura honesta lateret. aut extra. in heres
centia maligno dehonestaret. q eu primo uere
a patre dimitteret uigorat e ab eo cui rex cum
foret tanta remuneratis cer uite familiari. ut nec
benedictione qde nisi ex postulato sibi offerre
posset. diocesq; ab illo qpuatis studes quisq; p
mor negligens aut publico. puersa uice pub
lica utuntur unpuata. nomine tm dñi factus sit
pene omniu indigus. Volens aut huiusmodi ne
cessitati sc cauens se filii dilectione apud obama
nos aliquam pater iacturam si illis aliquid p pru
dentiam deneret. go p conscientiam cotulet. mu
sit illi missos suos uuillebrum scilic; primatge
postea urbis archi epm. Ricardu comite ulla
rii suarii pulsore capiens ut ille que eatn

usu seruerant regio. obsequio restitue
rent publico. Id ⁊ factū est. Quib⁹ recep
tis rex ⁊ prudentie sue monstrauit cō
tinuo documentū. ⁊ misedie que sibi genu
una pbat⁹ pat⁹ fre affectu. ꝛ
qualit⁹. viii. in locis hibna tra[illegible]erunt. ut
trib⁹ annis exactis. quarto demū anno hie
mantium se quisq; eoz suscepet loc⁹. Teodua
dum sedie: palatium. cassinogilū andiacū. reū
regium. Que loca quando quarta reddebāt
ad annum sufficiente regio seruitio exhibebāt
expensam. Quib⁹ prudentisse ordinatis. imbu
it a pleb⁹ eis ulterius annonas militares quas
umilfoderū uocant dari. Et licet hoc uiri mili
tares egerentur tam ille iuxta misedie cōsi de
rans ⁊ plenum penuria ⁊ exigentiū crudelita
tem. simul ⁊ utroq; pdonē sanus iudicauit
de suo subministrare suis quā sic p nutrire eo
pā ret fruūtarie suos inuicti pietis. Suo rex
albienses tributū q̄ndādo unoq; annona gra
bantur sua libalitate releuauit. habebat aūt re
gem magnanimu secū. mistū ⁊ apante uiri sa
pientē ⁊ strenuū. grauitq; urbanū ⁊ honestum
regie. Animaduertit aūt regi patri hec placuisse dicu
ntq; urbe uniuersoe stipendiariū infracta uir
dicet annonā militare dari ⁊ alia plurima cor
rigi iuberet cōgrulas fratrib⁹ filiab⁹ pfectibus.
Equenter ut rexerat uiosa uenit rex. ⁊ cōuenium ge
nerale ubi habuit. Adefonsi galliarū regis mis
sos quos pamplona firmāda miserat cū domus sus
cepit ⁊ pacifice mansit. Nec nō ⁊ ibi alios suppace
nos ducis qui locis montiosis aquitanie premū

preparabat missos patris percipiens ideo
festinus suscepit et remisit. Quo tempore ue-
ritus ne corporis natiuo superatus calore in
multimodos luxuriae raperetur anfractus
cum consilio suorum ermingardem futuram reginam
clarissimorum natalibus ut pote filiam ingra-
mni comitis sibi sociauit. Ordinauit autem illo in
tempore in finibus aquitanorum circumquaque firmissimam tute-
lam. nam ciuitatem ausonam. castrum cardonam
castasserram et reliqua oppida olim deserta mu-
niri et habitari fecit. et borrello comiti cum congru-
is auxiliis tuenda commisit. Hieme transacta mi-
sit ad illum pater rex ut ad se contra saxones euntem
cum quo posset ueniret. Qui rex non differens
ad eum aquisgrani uenit cum ipso ad frimersheim ubi
placitum generale habuit. super ripam rheni peruenit.
in saxonica parte usque missam sancti martini perdura-
uit. Inde ea a saxonia cum patre exiit et in aquita-
niam magna hiemis exacta parte concessit.
Succedente uero aestate rex karolus ad eum misit.
mandans ut secum in italiam proficisceretur. Sed mutato
consilio. iussus est domi manere. Regressus autem pri-
mam peruenit ibidemque in filios inpatrias susci-
pere. rex ludouicus tolosam abiit. iterumque inde
se in hispaniam coduxit. Cumque barcinone appro-
pinquasset. zaddo dux eiusdem ciuitatis. tamquam sub-
iectus occurrit. nec tamen sese dedidit. Inde trans-
grediens et ilerdam ciuitatem superueniens subegit il-
lam atque subuertit. Qua diruta et ceteris muni-
cipiis uastatis et incensis. ad oscam usque processit.
Cuius agros segetibus plenos manus militaris secuit
uastauit incendit et quaecumque extra ciuita-

, re ſunt ſepta incendio depaſcente ſue eo ſupta.
¶ Qb expleti ſ minuete hieme ad ppa redit. Rede
unte poſſe eſtuo tempe. impe glorioſiſſim Ieanꝫ
ſaxoniã petit. mandat filio ut ipſe tãquam
meadẽ tra hiemantis ſe ſubſequeret. Qd ipſe
agere feſtinans adneuſtria uenit. hyemẽ ibidem
tranſit patri occurſure accelerat. Sr anneq adeũ
uenire. nunciũ uenire obuiam patrũ in loco
cui uocabulũ ẽ. oſtſalon poſtmodo caſtra metan
tẽ. ꝛ ſe redeuntẽ ibidem opiret. Tota eñ gẽ
re ſubacta ſaxonũ uicez te impe cum redibat.
Cui eũ filius occurriſſet multu eũ amplexatꝰ de
oſculans. plurima illum gratum actione laude
extulit. unlitaneq; obſequele illi ſepe mirando.
felicẽ ſe tali filio pdicauit. Tmox tandẽ diuti
no atq; cruentiſſimo ſaxonico bello. qd ut fertur
.xxx. trium annoz tempe occupauit. ludouice
rex apatꝰ domuſtus in regnũ ptũ. ad hibna ſe
ſe cum ſuis collegit. hieme poſte tranſacta Iea
pit impe tempe opoztunũ nactus. ut poſte aper
tius. queſcens bellis. cepit circuire loca regni
ſui mari, cõtigua. Qd dum ludouice rex cõpe
ſet. prumagum miſſo legatꝰ ademaꝰ petit
eum in gratiã reuertẽ ad regnũ d ẽ dederat
miſeret. ꝛ ad locum qui caſſinogilus uocatur
ueniat. Cuius petitione pariꝫ honozabilit ſuſce
pit. ꝛ gratis filio egit. Petita tñ negauit. ꝛ ut
ſibi rupnũ occuparet mandauit. Quo filius
ueniens gratulabunde ab omnibus ſuſcepꝰ ꝛ
in franciã redeuntẽ uerno uſq; pfectus eſt.
A quo digrediens in gratiã ẽ ingreſſus. Aeſtate
ſequente Radlo dux baiemonenſis. ſuaſus eſt

aquodam. ⁊ ut putabat amico. usq; ꝓcede. Qui cō
phensus ludouico regi ē adductus. ⁊ patri capvlo
inde ꝓductus. Ipso tmpr ludouic' rex eo acto ꝓto
regni sui. tholose de his que agenda erant debebant
tractare deliberabat. Burgundie nanq; mortuo
comitat' ei' federatae' luitgardo ē attribut'. Quam
rem gasceones moleste ferentes. inanitā erupe pe
rulantiā. ut ꝯuā homines illius alios ferro peri
merent alios igni cōburerēt. Qui uocati cū prunā
uenire detrectarent. q̄ndo ad causam discendam
uenerunt. ⁊ penas debitas ꝓ alijs causis dede
rāt ut quidam talionis lege igni cōflagarent. his
pacis succedente tp̄r uisum est regi. ⁊ cōsiliarijs
ei'. ut ad barcinonā oppugnādā ire deberent. dui
sog. inter partes exercitu. unā quidē proficisci
tur ipse ꝓmanes secum trahit alti obsidionem
urbis inuasurus. cui gerundē ꝓfu
tur. ⁊ exercitu aut ne forte obsidentes urbem sede
mutasset. Obsessi intra intra urbem cōdubam mi
serūt auxilium poscentes. Rex ū sarracenor ꝓ
mus auxilium exercitū duxit. Venientibus
porro his qui missi fuerant. cesar augustam
dictā ē. de exercitu tuta ꝑ obuia cōstituit. ipse
em ibi guillelmus ꝓmus significat. ademarus
ꝛ alij eis ualidū auxilium. Qđ illi audientes ꝛ
austuras se seuerterūt. clademq; illis inposse
importarent. Sub' precedentib'. aquitani ad so
os urbem obsidentes reuersi sunt. Et illis tunc
ꝛ tam diu urbem ob ambientes. ⁊ nullū ingredi
aut egredi permittentes ueraq̄t. donec famis a
cerbitate coactus etiam uetustissima ferarū cor
da deglubere. ⁊ cruda uorare. Alii aut morte ante

ꝑponentes. emuꝛſ ſemet ꝑcipites emurrebant.
A hꝫ uep ſpe animabant inani. cogitantes ꝙ ſtꝝ
ci hiemeſ aſperam ab obſidioe ceſſarent. Ꝙ hac
illoꝝ ſpem. abſcidit prudentiꝫ cō ſiluum uepꝝ
A o uecta cū undecūq; materie cepeꝝ extruere
caſas uelut ibidem ꝓmanſuri. Jd cer
neꝛes cuntans habitatiue abſpe decideꝛūt
⁊ ad deſperatione ultima uerſi ſuum ꝓcipem
tradideꝛūt Zadonis cognatū quē ꝓpeo cōſtituer
nomine hamur ⁊ ſe ac cuntarem cō ceſſa facultā
te ſecedendi dedeꝛ hoc modo. Cū em longa obſi
dione feſſam aquitani ceꝛneꝛēt urbe. ⁊ tāmam
capiendam aut tradendā ꝙdeꝛent. honeſtꝰ u
ſi cō ſilio ꝛegem uocant. ut urbſ tam nomini⁹
gloſum nom ꝛegi ꝓpagaret. ſi illam cō ꝓſente ſu
pꝛi cōtingeꝛet. Suggeſtiōi huic ad modū ꝛex ho
neſtate aſſenſum ꝓbuit. Venit g ad exercitum
ſuum urbem uallantem. atq; indeſinenter oppug
natione ſexeb domadib⁹ pnaciſſime ꝑdurauit
⁊tandē ⁊ ſuꝑata uictoꝛi manꝰ dedit. Ꝛ ſpadita g
⁊ pax facta cuntate. ꝓmo quidē duc cuſtodes i
bidem ꝛex ordinauit. ipſe aut ab ingreſſu eius
abſtinuit donec ordinaꝛet. qualit cū digna do
gtaꝝ actione. cupitam atq; ſuſceptam uictoꝛi
am ei⁹ nomini cō ſecꝛaꝛet. Aute cedentib⁹ cū mesta
tum. ⁊ exoratū ei⁹ ſacerdotib⁹ ⁊ cleꝛo. cū ſolle
ni appaꝛatu ⁊ laudib⁹ hymnoꝝ ꝑtā ciuitatis
ingreſſus. ⁊ ad eccliā ſcē ⁊ uictoꝛioſiſſime cruc
ꝓuictoꝛia ⁊ diuinit cōlata gꝝaꝝ actiōes dō ac
tuꝰ ē ꝓgreſſus. Poſſo ꝓ hec beta comitte ibidem
ob cuſtodiā ꝛelicuū cū gotho⁊ ⁊ auxilio hiemē
or gra ad ꝓpa ſemeauit. Cū pax cōpta quod ei

rale ſuſpicamur. Quib getbſ. bet qn cuncte po
tuerũt hanc plagam longe lateq; nunc ꝯtrib⁹
collecta e. ſarracenoꝝ manuq; mutuatꝰ ne mi
numa. ꝛ eis obuiam conſtruit ad hoſtium uallis
que dr uallis bona. Cuius uallis ingr⁹ē. ut ip
ſa ut ꝑ ſita iacens. hunc unde ꝓrupiſ arq; abꝰ
cingatur. montib⁹. Quia niſi di ꝓuto ꝓpare ꝓhi
buiſſet. aquitani ꝛ ſranci abſq; ullo pene hoſtiu
labore lapidum ictib⁹ ꝓterant unde ꝛ humani
b⁹ ſarracenoꝝ deuenire. Ar dum illi iuxta ꝓtru
unt. uti aũt alioꝛſum uia apioꝛ planioꝛemq;
petunt. Reputantes enauri hec aquitanos nõ ob
ſui tantũ cuſtodia ſed meru potius eoꝝ facere
ergo eoſ inſequunt. Pom aut aqtam ꝑdam
ip ſelinquentes facies hoſtil⁹ nudauer. acrit ꝛſ
tuerũt. ꝛ ꝓ tuitante ipſo ſtgauerunt cõpule
rũt. Quos adphender nequeuer. ꝛ ten ad pdas
quas ꝓtiqerant ꝓdierant. Aetatẽ ꝑdict. ꝛ.
ad ingẽ alacres pannis ſuoꝝ ſumptis redier. Rex ũ
ludouic⁹ ſuꝰ letatꝰ ꝛceptiſ ꝛ. a hoſtibꝰ q; quic
uaſtata domũ redier. Sequenti ũ tẽꝑe imꝑiu
ſus ludouic⁹ exꝑeditione in hiſpaniam ꝓparat. Seꝰ
ꝑ. ne ꝑſe neceptum illuc ꝓgrat eũ impedirent.
ꝛcepat namq; tũc temꝑoꝛis contra noꝛ mauꝛoꝝ
incurſiones parari naues inomib⁹ ſluuiis⁹q;
mari influebant. Suã curam ꝛtã ſilio imꝑtit
ſup hyrcanum ꝛgarmã ꝛſilicã. Ar tam uaſtir
et miſſũ ſuum ingelbertum qui ſilii ꝑſentiam ꝓſi
ret. ꝛutice ambor cõtra hoſtes exercitum ducerẽt.
Kgr aũt magnanimꝰ ꝓmanerẽt obſeſſ⁹ dierum cau
ſam exercitus ei⁹ inquirit. Hꝓ barcinonam uenit.
Ibiq; habito mũ ſe cõſilio qualiꝰ hoſtib⁹ clandeſtina

possent sup uenire irruptione. inuenerunt hunc
modū. Scilicet ut naues trāsuectorias fabricam
earum. unam quāq; earum inquatuor partes
partes. quarū pars quatuor cuiq; duob' equis
facile coaptari ualerent. pice u. ī cera stuppa
ppararis. ut dum ad flumē uenisset copagium ue
rius ob claudi possent. Sic itaq; instructa machina
pars cor cū pdicto musso ingētis uorticibus peruer
tar. At ū hi qui equis sup dicti est deputati
de mar' scalis. ibeq; ī reliqui quum dictū emisso
iuuenr. erant enim sue sagmarib' celo ꝓtecto intrin'
secus renunciarent ne fumo deprehenderentur siluis
se die occultarent. nocte quandā dabat' tpr. agere.
Quarto die hiberw cō pactū nauib'. ipsi aude mul
torū equos aut' nauium cōmisere. Qd factū magi
num uolumē corr pepetit affectum nisi fuisset decepti
me deprehensum. Cū em abus diu ut dixi se tran
situ francos plurimos luxta hibi obsidet. flumi
nis ī ulli. quos sup' dictū' supiora illius impedie
re transmittere. mauis quida lauandi gr̄a flumē
ingressus. simul aflumine undis. fessi equum. Quo
uiso sic eos. sur nunime calliditatis admiratus. simūq;
cōprehendens ī magnis admouet exclamatur. Cernitis
uiquenis ostia ī. moneo quā cauere. nā hoc sapi'
nec omnigri est t cauēdi. animātis erbidis assuetis.
pastib' em ū equina hec ee cōstat egrestā. Sue ecr
bula ideoq; caum' uigilare. nā infusis ob' flumi
nis hau'. ut ecr nob pariter' insidie. Exemplo
duos suos cōscensis equis speculatum dirigit.
aquatumis usis qd uerū esset abus renuntiant.

At illi rumor quo acti. romanos que castrensis habi
tatio habuit p̄ habitis arq; dumissis. fugę se commi
serunt. Omnumq; relictor nr̄i potiti. ineor papilio
nib⁹ illa fuit noctis hospitata. Sed abiro collecta mul
ta manu hostium. eis inopinatū p̄uentus occur
rit. Aquitani aūt diuino freti auxilio licet impa
res. multoq; inferiores numero. tn hostes fugę
cōpulerūt. multaq; eor strage tuā fugientiū
replenerē. Et eo usq; manū abeor cedis nō cōtinuer
donec solis dieiq; lumine rēdente. tumbra tram
occupantes lumina stellarū nocte solata succederet.
Is gestis xp̄o fauente ad suos sese magno cū gau
dio opib⁹ collegerunt. duceta simul obsessa ur
be domum repedar. Posq; anno hui⁹ p̄xmo ludo
uicus rex p̄semet ipse totā totam repetere statuit.
habens secum arbam. lauardū. lombardū ua
dumq; francię supplemtū. Quo pueniens ado illā
aretū. mangonib⁹ unens. recepis argumās
lacessiunt. q̄tuor murali⁹. ut caues illius as
pe decidertt. Quas ipse sumens cū multa par
atulit fauore. Que res magnū sarracenis mau
ris q̄ talib⁹ gestis incussit metū. ut reparatis ne sin
gulas muros parsq; sor⁹ muoluerēt. Reuera est
q̄ rex a cantab. post. xl. dies inchoate obsidio
nis. a urbe se cōtulit regnū. At p̄ instantis
anni excursum exercitū ordinauit. thessalia q
misso parte arbam muros statuit. Quo pueniē
tes qui missi fuerāt cuntam. obsedere. Obuios quo
q; aut occisos cōprehenderūt. aut in fuga coacto
cōpulere. Q; dum circa urbem sedentes ignauor
se quā decuit studio p̄solui. imprudentes ac
leues aliqui iuuenum. p̄ius muris accedentes

urbis. eos quidem qui ꝑ pugnacius ꝑsidebant ꝑ
mu lacessere. de iis missilib⁹ lacessere temptant.
Ipida ꝑro cõtinentes ꝑsentium paucitatem
absentium memores sera occursionẽ. aps
ꝑsiluit pozus. Pugnatu hinc inde ceptu sunt ab
utraq; parte. tandẽ illi uicinitatẽ se receper. isti
aũt ad castra mãsuri redierũt. Ꝑ tracta ꝫ obsi
dione pacta uastatioẽ. atq; usa sũt ꝺra iniquos
agere. ad regẽ sunt transfugi qui eo tempꝰ insulis
uenationum occupabat studijs. Erat eñ tempꝰ
autumni ꝑ extremum. Receptus ꝫ suis ab expedi
tione ꝑmissa redeuntib⁹ rex hiemẽ sequentẽ insuꝫ
cõsistens pacifice exegit. At succedente estate acci
to ipse suu generali cõuentu tenuit. eos rumore ꝺ
delatum q̃ quedam gasconum partes iam pridem
inuasionẽ susceptam. nũc defectionẽ meditata in
rebellionem ad surgere. Ad quoꝝ reprimendã pu
nitionem. ire publica uniuersas postulauit. Hanc regis
uoluntatem omnes laudib⁹ ꝓsequuntur. nec talia in
subditos cõmenda ꝺ; potius se uerissime resecã
da testantur. Ozoro ꝫ dispositu ꝑ ut potuit exer
citu aquas uallam ꝑuenit. uir ad se uenire qui
infidelitatis insimulabant uisus. ꝺ; illi uenire re
nuentib⁹ ad eoꝝ. uicinia deuenit. cuncta eoꝝ ꝑpla
ri manu uastari ꝑmisit. Ad ultimũ cuncta ꝙ ad
eos ꝑtinere uidebantur cõ supas. ipsi supplices ue
nerũt. tandẽ uenias ꝑdonis omnib⁹ magno ꝑnu
nere meruerũt. Superato aũt pene difficili pirene
arum transitu alpium. pampilonã descendit
ac illos quã diu. usum é morar loco. ea que u
tilitati tã publice quã priuate cõducere ordi
nauit. Sed cũ ꝑeuisdem montis remeandi

fozer angustias . insidiones natiuum assuetiq;
fallendi mozem exercere conari . mox sur prudē
ti astutia deprehensi . cōsilio caui arq; cautę tan
tam . Vno cūm eoz qui ad inuocandū presserat cō p
hensi arq; appenso reliquis pene omib⁹ uxores ⁊ fi
lii sūt erepti . usq;quo nisi eo puenissent quo fraus
illoz nullam regi t exercitu posset infesta facere
his gestis in ppa rex ptsq; ei⁹ do ppitio cōcessit . Et
regis quidem abūcunq; etatis ſ; tuē quā maxime
cupiā diuinū cultum ⁊ sce ecclie exaltationē pi issi
mus inspirabat⁹ animꝰ . ita ut nō modo regē ipsius o
pa potius eum uocifera⁹ret⁹ sacerdotē . Nam inuic⁹
aquitanię qui indebat⁹ depulsa inequā ei ereptum
ut pote subtyrannis agens . magis equitationi ⁊ bel
licę exercitationi missilium librationi . quā opam da
re nouerat diuino cultui . Regis aūt studio unde
cūq; ad ducat⁹ magistris . tum legendi quā cantan
di studium nec nō diuinarū ⁊ mundanarū uarię
legerunt a litteratis sicuis quā ei⁹ poterat co alu
it . Precipue ūn affectu monachoz⁹ ducebat⁹ . qui
sua p dei amoze cuncta relinquentes . spectatię eu
rabant fieri participes uitę . Nam antequā aūtama
subeo ingress⁹ . cōlapsus erat inei ordo monachoz⁹ .
A teq; sub eo ado cōualuit . ut etiam ipse aui fratru
carlomanni imitari gestiēs memorabile exemplum
ipse quoq; monac⁹ theodonice cōprehendē nitere tur
culmina uitę . Cui⁹ uoti ne cōpos fieret obicem se
pburit ꝑ fragationi patris t ponti⁹ diuine nutui⁹ cu
iumtatis que tamen pietatis uirum uolunt sub sue
cura solius salutis ordinisce ſ; ponti⁹ peū ⁊ sub eo
multoz⁹ salutē adolescere . Et quidē multa ut dictū
ē ab eo sūt inei⁹ dnoē reparata unmo a fundamtis

edificata monasteria. ſ; ꝑpue hec. Oꝺonasteꝝ
ſci filibti. oꝺonasteꝝ ſ florentii. oꝺonastium
ſaluatoꝝ lemouice. oꝺonastꝝ corneas. oꝺonast
ſ maxentii. oꝺonastium menate. oꝺonasteꝝ
magni loco. oꝺonast matſſiacꝝ. oꝺonast ſci sau
ni. oꝺonasteꝝ maſciacꝝ. oꝺonast nobiliacꝝ. oꝺo
nasteꝝ ſ teoꝺfredi. oꝺonasteꝝ ſci paſcentii.
Oꝺonast doſoꝛa. oꝺonasteꝝ puellare ſce ꝺeipare lemo
uas. oꝺonasteꝝ puellare ſce radegꝑdis. oꝺonast
deuecꝛa. oꝺonasteꝝ deuteꝛa. in pago tholoſano. oꝺo
nasteꝝ uadala inſeptimania. oꝺonast amiane. oꝺo
nasteꝝ galiinę. oꝺonasteꝝ ſ laurentii. oꝺonast
ſce ꝺeipare qđ ꝺr inſubine. Monasteꝝ eaumas ꝛe
teꝛa pluꝛima. quib⁹ uelut quib⁹dam baeſſ t gẽmiſ
totum decoꝛat aq̃tanę ꝛegnũ.

Ꝫ ei⁹ exemplũ no modo epi⁹ multi ſ; ꝛlaici⁹ quam
pluꝛimi emulati eo lapſa reſtauꝛabant. ꝛ noua eꝛ
tabant monaſteꝛia inſtituebãt. Qđ ceꝛnere octis ẽ.
n tantam denq; reſpublica felicitatẽ aquitania
ꝓfeceꝛat ꝛegnũ ut ꝓficiſcente quolibet ꝛege ut in pa
latio reſidente. ut ex aliquis ꝛepꝛiꝛet⁹ eo quietis aliq
abiuꝛe ꝓ peſſim. ꝛ tribus enũ dieb⁹ ꝛex ſingulas eo
domadas ꝛei iudiciaꝝ uꝛ exat. Nam quadam
tempeſtate miſſo archambaldo cõtꝛarienſi inꝑa
dum ei quedam ꝛeferenda filio ferrandoq; cõmiſ
ſet. ꝛ ille ordinatione hanc ut uiderat ꝛediens pat

ꝓuulſſet. ado eruitaſſk dꝛus pmꝰ a lay⁹ rum
lacinus fluxerat. ꝛ capeu ſtamꝰ. Cuꝑ ſpꝛm
rus nos gramlem. muenſ humꝰ ſe ſtigeꝛ
tur. Vnde miſ ſuſ fuit unde fidelis ꝓcuſſ
ſo. prudens magiſtrando ꝑ gradum ꝓcuſſ.
conſtituꝰ ē poſtꝰ habens meumem paſſ
familias domo. Ꝑ eam aut tꝛmꝑ mozꝛe ꝛa
prudem pipino ꝛege uale. mpꝛeme aut capelo
uidem aut ſſe ſꝛſ humanas peliquerat. ſpꝛ
unuſſrans potunde mcu aſſurgebat. ꝛ aſſ
ent ꝓquib⁹dam neceſſaꝛ ꝑ parum cō ſulendis
gerꝛino campis plaꝛ cum in palatio mozaꝛent.
ꝑſtolanſ plaꝛꝛ reſponſum. monuꝰ ē tam ſꝑa
es quaq; germanuſ ut ad patꝛm ſꝛe uenꝛet.
aq; ſꝑ ad ſiſteꝛet. Videꝛi ꝑ dicentes. qd par
cum tam unſenulem uerꝛgꝛet ætatem. facile
ferꝛꝛ libeꝛꝛ unſꝛuuiaꝛa de fꝛemone. cuꝛam
illius hec poꝛtendeꝛet. coꝛpoꝛea ſolumone. Ad
gerꝛinus eū ꝛegi ſꝛe ueꝛ cōſiliaꝛius ſtudiſſet
quib⁹dam ut pene oīb⁹. unſum ē ſalubꝛ ſugge
tum. Sed ſꝛe alioꝛi cōſilio ne feꝛꝛe ꝓboc paꝛ
ſuſpectum ꝓdideꝛet. agꝛe diſtulit. Hec tam di
uuꝛa ꝑ anuſ amoꝛe ꝛ timoꝛe facꝛe nolui ꝛi
ſibi moꝛuſ ē amatoꝛuſ ſui ſublimuſ qua cogi
taꝛe poteſt nobiliaꝛe. prudentius ordinauit.
Pacem poſtꝛ petꝛumb⁹ns quoſ bello ſuꝛgꝛe
ſolitus eꝛat ſꝛe. ꝛ aꝛtaclo duoꝛ amoꝛ ꝑſtim hꝛ
beuꝛꝛ indulſit. Iuꝛꝛa imꝑ h ꝛet dum ſſet ſui
uſeneceuꝛ adhuc deuꝛtum. ꝛ ueꝛꝛuſ ne fo ꝛe
ſub qacuſ ꝛeb⁹ humanis cō fuſum ꝛeliqueꝛet
ꝛegnum. qō eꝛat de donatiuꝰ nobiliꝰ oꝛdinatu.
ſcilicet ne aut ꝛetꝛuſ qua ꝛeꝛꝛe ꝓcelliſſent in

rſtinuſ uerã ꝓfeſſionib⁹ miſit filiumq; ab aqu
tanica euocauit. quem uenienter clemẽt ſuſcepit
tora eſtate ſeci ſumuit. de his quib⁹ eum indigne
putauit inſtruxit. quidñ tudelicꝫ ſibi timendum
timendum. regnum ordinandũ ꝯordinatum re
nendum fore monuit. Et tandẽ impiali cum dia
demate coronauit. ⁊ rem publicam penes eum fu
turam. ee xp̃o fauente innotuit. ⁊ hoc pacto negu
tio peracto ad ꝑpa cõcedit. Qui mense nouemb
apaptr digrediens. aquitaniã repetiit. Pat uen
uelut mozi ꝓximus. crebris ⁊ pegrinꝰ urgeri
cepit incõmodis. Nam moꝛſ uelut quib⁹dam nũ
tiis talib⁹ aduentũ ſuum iactabat. futurũ ꝓnun
tiabat iudicijs. Tandem tractatuus paſſionum in
tſe cõpugnantiũ ⁊ ualetudinũ ferientiũ natura in
becillitas ceſſit ⁊ leeto decubuit. Vndies atq;
horas ꝓximioꝛ mozi ꝑpendit ſuis ſcripti
diſtribuit diem ultimũ claudit. francoꝛumq; regno
pene ineluctabilem luctum relinquit. At uero eius
ſucceſſoꝛe ueri dica ꝓbata e ſcripta. que inter alios
tribulantium animos cõſolans dicit. Moꝛtuus
e ut uultis. ⁊ ſi nõ eſt moꝛtuus ſimile eſt
relinquit filiũ heredem. Obiit aũt. v. kl. febꝛ ide
pe ciſſem⁹ impꝛ. Ie anno abincarnatiois dñi nꝛi
ihu x. occc xliii. Iuo impꝛ ludouic⁹ impꝛ cõſi
lium ꝓtogenerale quaſi quodã indixerat pfa
gio inpurifie ſcar di genitricis in loco cui voca
bulum e theotuadus. de funere aũt patꝛis pie
ꝛecordationis. miſſus e nuncio adeum ab eis qui
ſepulturã eius. cuiuſ libertis fidelic⁹ ⁊ ꝓceꝛibus pa
latinis. ut innotuit ei mare cognoſcet aduentuq; ſuũ
nullom cõpendium ꝓfecit. ſed tamen deuenit ad

92 bis

ubem theodulfus eauſ
eumq· doctiſſim· eauſ
eiſſime muſſo plauz
oc tamū ei ſuggy
laſtrū uemuentrn
ſibi occuſſrit u
cō̄tratus ag
de aluum ag
numoſ. p·
reū qu
ripu

bidem opꝰauꝰ uentū.
o uuala ⁊ ungubtu
am dieu obnexu
ur quaſi eōpprhen
tum. Cū ille in
nia acpuer
⁊ ipſe expe
cladem un
ſpar ue
um cru
ad

ludouicus ut scripta pre legit. opis exemplone
ꝯpleuit. his pacis impz omne ecclm qui p
maxim erat femineum palatio excludi iudicau.
¶ Ozozii aut quecq; in sua que apud se accepat cōcess
sit. Juc aut necdum tale qđ cōsecuta erat ab
impz meruer[illegible] impata sese uerres. Post hec
impz legationes ad se aut ue
nientes ꝛ susceptas diligent audiuit. dapsilt
cupauit. supuose muneratos pmisit
ut pcepta fuu impis cōstārin
michael. Cui domn le m
ū qnqgēsem epm ꝛ p
cō firmand gra. Q.
michael seu a
ꝛ gregoꝛiū d
sup omnb
¶ uo seu
g

baioariam. pipinum uiaquitaniã misit. Terciam
ũ ludouicũ pueriũb⁹ ad huc cõsistentẽ manus
secum tenuit. Eodem etiam tempꝛe eyldã adquẽ
suma regni damoꝛ pruere uidebat. aqui pridem
a filio suo gerefredi regno pulsus fuerat. ad impꝛem
ludouicũ cẽsilium fecẽ. uxorẽ mozẽ francoꝛ ma
nub⁹ illius sẽqadidit. Jue rex susceptu in saxoniã
[illegible]. tempꝰ quo ei auxilium posset ferre ad re
principatus ibidem opperiri. Juo
[illegible]arq; fili suis patrue hereditatem
[illegible]diam legaliter pdidepant.
[illegible]Q d alii libaltan alii
[illegible]ermes naturali
abeis choerce
[illegible]f fessemus
[illegible]rat⁹. quo
Nã

flumñ ꝙmisset deuener in tpā noꝛmannoꝝ in loco
eu uocabulū ē finlendi. S; filiꝰ gotefredi hic magni
⁊ habundantib⁹ copiis & naub⁹ ducent. nolentib⁹
comuñ uenire ⁊ pugne se ꝙdere abnuer in eis
cessum ē. dispꝰ in cenisq· oñib⁹ quę occ[illegible]
ꝓtuer in fuis robstidib⁹ d. abeodem ꝑpo tuscepti.
Is iꝰ gestis ad impzem in loco q̄d paerbrunum p
uenit. quo ois ꝓcs ad ei⁹ generale cōuentum
coierat. Quo in loco pmoꝛes sclauoꝝ oziental[illegible]
omis uenerit eodem anno ambaxs saxonoꝝ
ꝑ triennem, ab impze petit ꝛ pace. Que quos
ꝑmu impetrata ē. S ꝑ exitiq nullis preceꝛa
⁊ bellum saxonis ē indictū Quo ꝙ nr⁹
epc ⁊ ꝓcon⁹ come acōstantinopol[illegible] gressi sūt
sedisq· pactū denuo. Eadem te[illegible] pestare
ꝑmanu cū leo ipse languerit ꝓdia oīa [illegible]que
domos cultas appellat. ⁊ que nr⁹ abeodē apto
usui[illegible] erant. ⁊ ea que sibi or nis que rebellat
direpta nullo [illegible]uice expectata dicioe di pere ⁊
ꝙ conatus istituer. Quoꝝ cōcussi tristitia bnard
rex puuingis ium duce spoletanum ⁊ mūnū de hi
duxē ad impzem. Postq impz hiemis clemtiam
serena ualitudine ⁊ tranquillie qui eger succeden
te estate. misit francos orientales ⁊ saxones orientā
bos. sclauos qui abeo defecerant. Quoꝝ conatus
facillime eo ꝑfectus ē. Deo uiasconū ciuitatiq pin
cipem uicolum. tuc pisanoꝝ abeo defecerūt sol
leuatis. ⁊ ꝑ signum eoꝝ comitē que ad [illegible]
pz ob moꝛꝛ in solemā. Q[illegible] ab⁹ duab⁹ expeditionib⁹
b⁹ domini. magno uoto destinatū [illegible]
de fine leone papa. viii. kl[illegible] [illegible]
ordinat. qui p⁹ duos mēses ad impzem [illegible]

nos autr se adeum ꝓmisit. Et impatr briardum
rege cōpta cum durē. ⁊ ipse primus occupsit ei. Jus
sitq; et obuiam ꝓgere aldebaldū archi capellanū
sacri palatii theodulfum epm aurelianēsem. robem
aurelianēse aliozūq; copiam munistrū eccle. uisu
lis indutus sacerdotalib⁹. Ad ultimū impr milia
rio ꝓcessit amonasterio sci regimi. ⁊ tamq; beati
petri uicarium honestissime suscepit. descenden
te equo excepit. ⁊ ecclia unctāt manu ꝑpa fustē
tauit. ꝓcumb⁹ ꝓtanta exultatione uarii ecclē
ordinib⁹. te dm laudam⁹. Juo hymno finito lau
des impi debitas deꝰ uoclamauit pmam⁹.
Juarū finē domn⁹ aplic⁹ oratioē cōpleuit. his
expleus dom⁹ penitra eō cessum. Ex potinsq;
causis seu aduent⁹ ⁊ benedictioē panis
tuit simul participati impr adquitatē redit,
omn⁹ aplic⁹ ibi remansit. Jnsequentiū impr aplicū
ad se uocat. cōmuno pelago cursuit domusq; maxi
mus honorauit. Similitq; die tio aplic⁹ muta
uit imprem. ⁊ multis uarijsq; donauit munib⁹.
Et insequentiū quę fuit dies dnica. impatr diade
mate coronauit. ⁊ int missarū celebratione benedic
tione insignitū. his cō pleta⁹. ⁊ cūctis quę posse
erat aplic⁹ impetitis petita ꝓtulit. ⁊ impr ad cō pē
dium secessit. ibiq; missos ab dyrrachio filii am
bulas regis audiuit. ⁊ unde aqs ḡm pertulit. oris
sos. uen regis sarracenor ib⁹ infib⁹ detinēs absolui.
Ibi audiuit legatū leonis impi nicheforꝫ dea
micia ⁊ societate. ⁊ definib⁹ dalmatiꝫ sclauoꝫ
⁊ selauoꝫ. Erq; nec hi pcepis ejus fine qb⁹ dyr
rachium non potuit. missis e in dalmatia ad hec cō po
nenda adalgeri eū exercitu ꝓcepe. Jpso anno filii

gwrfridi petunt pacē abumpze. ſ. legatio eoꝝ
reiecta .rauxilium eſvlvo ē datū. Luna de frēco
anno .rcometariū ſid apparuit. unſigne ngtiaw
ris. Steph̄s papa tēio mſe p̄qua de [illegible]
ſumam obiit .r paſchalus ꝑeo chath[illegible] ſumam
pontificat̄ ſubiit. rmox ad umpr̄em legationē ꝑ
ſe miſit. qua umpr̄ gratāt ſuſcep̄. Die cena dñi
ipſo anno dñi umpr̄ abecclia unpriam ſe recipe
uellet. pontē lignea ꝑqua redeundū erat carie
ſenioꝝ cōfecta rhumectacione cōtinua pluri
facta. fatecētib⁹ rinferiorib⁹ ſub pedib⁹ impr̄is
comitiq; illi cōlapſa. magno fragore ſui om̄
palacio aquis gram icuſſit. uerētib⁹ ſigfis ne il
la ruina ipſſeret imperatorē. Sz adō cui erat
dilect⁹ a p̄ſētiū crimiū ē ꝓtect⁹. Nā cū. xx. rcoam
pli⁹ comitū illi⁹ cū eo adtā uſq; decidit. uarvaſq;
icurrerit calamitates. ille nullactenꝰ incurrit. Sbi
cōuētū generale tenuit. Inquo quatū ſeruoꝝ
area d'ligni cultri ꝓ[illegible]wzil geſtaret macra. tvo
declarauit adnuſu. Cōgregatis ēm epiſ nobiliſſi
moq; ſcē ecclie clero. freat cōpoin ordinariq; li
brum canonice uite normā geſtarē. inquo re
cuſ illi⁹ ordinis ꝓfectio cōtinet. Inquo ē ꝓſcri
uſſit cibi potuſq; arq; oīm̄ neceſſariozꝝ ſūmā i
qua unḡ ordine morā liba ſeruarē do ſeruāt.
Jubē libꝝ pomſ cuntare rmonaſteria canonici
ordinis ſua miſit umpr̄i. ꝓmant miſſoꝝ prudēciū
qui illū morib⁹ ſup dictis faceret̄ qran ſcribi locis
debitaq; arq; eo ſcripta exigeret̄ ſtipendia minis
trari. Que res magn⁹ ecclie ſreat ſtupidū. r pi
ſſimo umpr̄i debita cū laude imortale monu
mentum. Conſtituit ide dō amabit umpr̄ benedic

tum albanu. ⁊ cū eo strenuę ac regulariſ poīa
tur monachos. qui ꝓmā monachoꝝ eunteſ
redeunteſq; monaſteria. uni formē cunctiſ tra
derent monaſteriis tam uiriſ quā ſ mōialib⁹
feminiſ uiuendi ſedm regulam bi Benedicti in
cōmunabilem morē. Cō ſidefans etiā idem pi
ſſimuſ impr̄ no debe ẋ miniſtros eccliaſticos adꝓ
pum obnoxioſ ee humanę ſeruituti. ſ: hec mer
cēnaria/auaricia apud miniſtros eccliaſticos adꝓ
queſtum. ſtatuit requietis ex ſeruili cōditioe
cō ciuicante ſcientia ⁊ mor ꝓbitate adminiſtrq
adſciſcet altaris. primum manu mittant ꝑſ
dius ⁊ ꝓueniant ut eccliaſtici. nūc demū gradib⁹
aſcendantur altaris. Volens etiam unam quāq; ec
cliam habe ꝓꝑios ſumptr. ne ꝓhuicemodi inopiā
cultuſ negleſſet. diuum inſeruit p̄dictis eccliis ut
ſup̄ ſingulas eccias manſus tribueret cū penſioe
legitima ⁊ ſeruo arg· ancilla. hęc erat ſei imp̄ris
exercitatio. hic cotidiane lectiones hec paleſtra agō
nia ſpectante eo cui⁹ uita inſcā doctrina ꝛopatioe
clariuſ emīet ⁊ emuneret. denq· tūc cepeſ denq;
pon ab epis ⁊ clericiſ cingula. baltheiſ aureiſ ⁊
gēmiſ cultriſ onerata relinqui. Odonſtiv enī ſi
male dicebat. ſi eccliaſtice deputat⁹ familię cōma
ſerit ad ſpiritale ad ſectaris ornamēta gīe. At uero
no tibi hanc ſcām dōq· dignā imp̄is deuotiv
nē humanū generiſ inimicē undiq· ſe impetētem.
⁊ ab omnib⁹ ecclię ordinib⁹ ſibimet bella inducen
tem. ſ; cepit uiriſ uiriū copiſſe ex pugnantē
oppugnatr, ⁊ ꝓmebra ſua ẋ fortiſſimū bellato
rem. ui ⁊ aſtu quo potuit laceſſere. ⁊a his ꝓuī
ordinatiſ ꝑ quā imp̄i ineodē placitu filium ꝑ

mogrentiū lotharium quē impr̄em appellari ⁊
ee uolut. ⁊ duoz filioz suoz pipinū in aq̄tanu
á. ludouicū in baioariā misit. ut scilicet seiret
ipls cui debet potestati parere. ⁊ tā ei ab oditoz
defectio nunciatur. Q uicū filiis gotefredi. amicicias
iungentes saxoniā trans albiā uexabant. Q uos cōt
impr̄ sufficientes copias dirigēs. eoz mor̄ do
fauente cō pressit. Ipse aut uosegi lustra sectat̄us
uenatū petit. Interea uenatione ibidem iuxta
morē francoz expleta. cū hiemem exactiꝰ aquis
gni reuertēret. nunciat ei. bardum ne potem su
um italię regē. cui ipse maxima ut rex fieret apd
patrem causa fuerat. cōsiliis quoz̄udam puoz
hominū adeo dementatū ut ab eo. descuerit. omisq;
ciuitatū. ⁊ regni principes italię in hec uerba cōiu
rauerint. Ꝙ. ⁊ oēs aditus quib⁹ in italiā intrat.
positis obicib⁹ ⁊ custodiis obserarent. Ꝙd cū cer
tis nunciis referentib⁹ maxime q· [illegible] epō ⁊
suppone certissime cognouisset. cōtractis undi
q; copiis tam ex gallis q̄q; germania. cū maxi
mo exercit⁹ poboze cauillonū usq; puenit. At bat
rard cū se cerneret utrib⁹ impar ⁊ ad cepta in
efficacē. quippe plurimi suoz cotidie abeo de
ficiebant. desperatis reb; ad impr̄em uenit. arma q;
deposita pedib; ei⁹ se pstitit. cō fessus p pera egi
set. Cui⁹ exemplū p̄mozes ei⁹ sūt secuti. ⁊ arma
deposita se ei⁹ potestati ⁊ iuditio subdider. Ꝙ. ⁊
cōiurationes qualēr coeptā rebellionē ⁊ quas
inchoauerat. ⁊ ad quē finē inchoata deducē uolue
rint quo fuę cō plices s allexerint. ad p̄mā pōde
r̄ interrogationē. Fuere sane huiꝰ cōspiratois actō
res egidio regaluum p̄m⁹ amicoz̄ rauennas olim

comes palatⁱ ⁊ impⁱis. filius manegⁱ ⁊ comitⁱs ſ;
⁊ ramard ꝓpoſitus camerⁱ regalis. Erant aũt huⁱ
ſceleris ſortⁱ quam plures deceⁱ ſiue laici unde qſ
aliquos epoꝝ huⁱ ꝓdicta tempeſtate uiolarunt. an
ſelinum ſedⁱ; mediolanenſem uuolfaldũ cremonenſe
⁊ theodulfum aurelianenſem. Poſt quã ũ defectio
nis ꝓpalatⁱ fuit. principes ⁊ cuſtodⁱe mancipati.
impⁱ aquis gñm ſic decepturat hiemanⁱ regredit.
⁊ huⁱ; paſcha celebrat. Et ꝑ paſcha berardũ ⁊ ceteros
nos. cũ lege iudicioq; francoꝝ debuerunt capitⁱ
li multatione ferⁱ. ſuppreſſa triſthoꝝ ſententia lu
mini boꝝ barbⁱ conſenſit. licet multis obmurmu
rantibus. animum aduertⁱ meos totam ſe uertⁱ legale
cupientib⁹. Ar ũ licet impⁱe indulgẽtⁱ agere. ul
tio tñ clinata ad effectũ maliqſ ẽ ꝓducta. Et eñ
berard ⁊ rainer dũ unpacẽtⁱ ocloꝝ tolleret ab
lationem. mortⁱs ⁊ cõſenuerũt acerbitatẽ. Epõs
pono i[illegible] ãstrictus humanitatⁱ ab epⁱs priꝰ
depoſitus monaſterⁱ ⁊ mõ[illegible]. Ceteꝝ aũt nullũ
t una ꝓuinⁱ t mẽbroꝝ ãputatione uiſit multatⁱ ſ;
ſedm qd exigẽtⁱ culpa uiſũ ẽ alioⁿ exulⁱ alios
uiſſit addũci. Ꝑ quę nũtiaⁿ impⁱ inobedientiã ꝓ
ua britonũ q̃ tractam erupat inſolẽtia ut unum
ſuoꝝ marmanũ noe regẽ appellare auſi ſint. ſed nec
honeſq; omnimodⁱ ꝓcuſarⁱ. Ad quoꝝ inſolentiã
ulciſcendã. impⁱ undecuiq; adgregatis militarⁱ
manu. fineⁿ britonũ adgredⁱen ꝓficiſcⁱt. Habuit
q uenedⁱ generali ouerni ꝓuinⁱa ingredⁱ. ⁊
paruo tẽpⁱ t labore cuncta ꝓſtrauⁱt. donec intre
to marmonodã ſequtus unuerſas caſtrenſib⁹ aqdã
regioꝝ cuſtode equoꝝ nõe coſſo. tota cũ eo bri
tannia uicta ſuccubuit ⁊ manⁿ dedⁱt adqſcuiq;

cō dionē impr uelle denuo sepultā. ꝛ am rob
fidē qui ꝛ quot uisi sūt dati arq; ois ꝗa sedm su
ā dispositā uoltauē. Quib pacī impr afinib lri
tannię pedē petit. ꝛ andgauor urbē repetit. Vbi
dum ermgardis regina longo fatigaret mcomo
do duob p regressionē unpris diebꝫ sup uīē ꝛtio
die obiit. Quo anno eclipsis cōtigit solis. viii. id
uit. Cuiꝰ ē sepultā impr pirtonagū ꝛ ambia
nor urbē pter ꝛtiē adhibna se aquis cōtulit. Cui
puellā ꝛ crystallū ingēs palatiū muſſe occup
it signū bene uentaū ducis. dona quā maxi
ma desiderauit. diuiq; suū amore grimaldi p
cessor sui purgantes. Pterea aliarū adeūt
missi nationū abodritor unde; ꝛ gvduscanor
ꝛ turinganor. q bulganor societate pacta se
mup sociauar. Sz ꝛ inde um pretor iferior pa
nonię ibidē adeūt missi accusantes eadalu
falso ut p patuit. eo q̄ inmanitā illius ipotra
hi sz fuit. Quib audit eo positis ac dimis
sis. meodē palatio impr sedm suā dispositio
nē ad hiemādū se cōtulit. Quo cōmorato ex
hibit e salomo abodritor rex. aduocab sancto
rū. Qui cū uisimularet de fractionē nec obiectis
obiurare quisset. exilio deportat. regnūq; ei ceā
drado filio trasconis tradit. Eodem tēp q̄dā
uuascō lupus centulli cognomēto rebellionē
uuarnor aruernor comitē. ꝛ berengerū tu
losanū plio lacessit. Ibiq; cū alios plurimi
hem quoq; gersanū amisit. ꝛ nūc q̄dem fuge
subsidio euasit. Post aūt impr deduct ecā
sam dicē iuss atq; ratiōē uerus. exilio damp
nat. Qua hieme impr eodem palatio quiē

ꝑpli ſun celebrauit .⁊ nūciantes ꝑ muſtos deo
regno ſuo q̄ſ ꝓſtatu ecclie reſtaurando v deiecta ul
cōfirmādo v ſtuma miſeꝛat audiuit. Et q̄q̄ unle
udicauit ſcā impellente deuotioē ſup addidit. Nūlq
uiactū rhūgt q̄quo ad honoꝛē ſcē di ecclie ꝓfice
uſum fuit. Intra capitula quēdā legib⁹ ſup addid
uiquib⁹ cauſe fozenſes claudicare uidebāt. quę ac
tenus. uelut pneceſſaria ſeruant. Qua tempeſta
te mongni ſuoꝛ uxoꝛiā meditabāt uiue copulam.
Timebāt enī a multis ne regni uellet relinquere gub
nacla. Tandeq; coꝛ uoluntati ſati faciēs .undecūq
ad ducatū ꝓuīe filiā inſpiciēs. uidit filiā uuelpo
nis nobiliſſīm comitis in matrimoniū uiuꝛ. Xſta
te ſubſequente in engrelehem palatio ꝑpli ei ꝙuēn
adeūt. ibideq; exeꝛcitū ſui nuncio⁹ receꝑit. q̄ cōꝛ
ludeuuīn apta ꝑduellionē o ꝑmedā miſſi fue
rāt. Ꝯ idē negociū pene remāſit infectū. At ū phi
tapho inflat aſſegannę .ludeuuīn. q̄ſdā cōdicioē
impi i ꝑmuſtos mandatū ſuo⁹ q̄ſ ſi impz impleꝛet ip
ſe quoq; ut ꝑdē ei⁹ ꝓcepti paꝛeꝛet. Ꝯ hec tā q̄ uuīn
lia .ab eo ſpꝛeta atq; reiecta ſunt. Ludeuuīn aūt i
ſua remanē ꝓfidia ratum ducens ad ꝓfidia q̄ſ
cūq; potāt ꝑ ſonabat. Poſt ꝛuerſionē ſane exeꝛci
tus apannonię ſuub⁹ ludeuuīn unꝓfidia ꝓma
nente .cadalo duꝛ ſoꝛo uilenſi⁹ infebꝛē meꝛuit .i
diem ultimū clauſit ac baldꝛic⁹ ei⁹ loco ſucceſſit.

Ludeuīn ꝓmā uꝛpuntiā uenit. ⁊ carantanas ingꝛe
dit poꝛtes. copias ludeuuīde uꝛxta dꝛauū flu
uiū cū pauc⁹ ſuoꝛ fudit. ⁊ reliquo⁹ ꝓbās os
ſui⁹ finub⁹ excede cōpulit. Fugat⁹ abaldꝛico ludeu
uīn bozne occurꝛit dalmatię duc⁹ ad capi fluui
ū oſiſtenti. Ꝯ bozna gꝛduſcanoꝛ ꝓfidia antimoꝛe

muneribꝫ. Impijs potiꝰ clemẽtia cum malis
semp admirabit claruit ꝓb; in hoc quã maxi
me cõuenit quanta ei in eẽt pectori manifes
tissime patuit. Nam ꝓuocatus oĩibꝫ qui cõtr ui
tam suã regnũq; cõiurauerant nõ modo uitã
ĩbrnq; donauit. sꝫ ꝯ possessiones quibꝫ legali
t fuerãt ꝑuati cũ magno libaluratus testimo
nio restituit. Adalardẽ etiã albatẽ quondam
corbeie monasterij ꝯ sꝫ. tũc in monastio sci filib
ti cõsistentẽ monasterio ꝯ magistio restituit pozi.
demq; sinqẽ ei berardũ amonastio sci benedicti
euocatum ꝯ recõciliatũ. eidem cũ fre restituit
loco. his cõpleti certisq; que ultiꝰ poscebat ex
plectus. filium quoq; lotarij hemarij uxor
mariam misit. ipse aũt aqs gram ꝓuersus ẽ. Anno
hunc sequentẽ dominꝫ impz cõuentũ generalem
co ire iussit in loco cui uocabulũ est attiniac. Inq;
cõuocatis ad cõcilium epis ꝯ albatis spalibq; uiri
nec nõ ꝯ regni sui ꝑib; primo quidem fribꝫ recõ cili
ari studuit quos inuitos attondi fecerat deinde
oĩibꝫ quibꝫ aliqd lesiue inuisse uidebat. Post
hec aũt palam se ecclie cõfessus ẽ. Et imitat the
odosi i impis exemplũ penitentiã spontanea
suscep tam de hi quã que aduersꝫ berardum
ne potem suũ gesserat siqd talium ꝯ a parte suo
gestũ ꝯ ase repue alicuby potuit. Elemosinis
q; largitionẽ plurimis. sꝫ ꝯ seruoꝝ xpi ora
tionũ instantia nec nõ ꝯ ppa satis factione a
do dnice placare cupiebat. quasi hec
que legaliter sup unum quẽq; decucurrerant. sua
gesta fierent q̃ uidebatur. Ex ꝙ certum sane eodẽ

miſit tempꝛ de italia cõt̃ ludewuicũ unpanno
nuã. Quo ille cõſiſtere nõ ualens ꝑpam reliqo
cuuctatem. ⁊ ad quẽdã dalmanę ꝓcipe uenu
ens ab eo ſuſceptꝰ ẽ unꝛa cuuctatẽ. Qui tñ uer
ſa uice ſuſceptiuẽ ſuũ dolo cõ fec̃. ⁊ cuuctatẽ ſuo
dominatui ſubiec̃. Et quãquã francꝰ nec pugnã
intuleꝛit. nec cõ locutꝰ ſit miſſis tñ legatis ⁊ eſſaſ
ſe ſe dix̃. ⁊ ad dominũ mꝛem uenire ꝓmiſit. Sũ
cctumq; ẽ unpꝛi d̃ cuſtodes limitis hiſ paꝛtci
hiſ paꝛtę intioꝛa penetꝛauit. ⁊ cũ magna ꝓda
ꝑſpe ꝛedieꝛunt. uaſtatis uncenſis oñib⁹ quę ob
uiam ſe ꝓbueꝛunt. Nec nõ ⁊hi qui fines tuebaꝛ
bꝛitannicos. bꝛitanniã ingꝛeſſi uaſtauer eam
ferro ⁊ igne ꝓpt̃ ꝛebellionẽ cuiꝺã bꝛitonũ cui no
mẽ uuiomarcus fuit. Iuꝺ⁹ pactꝰ ꝑſpe ſ ꝛueꝛſi.
Eodẽ uero h̃ placito lotharũ filiũ ſuũ unpꝛ miſit ui
taliã. ⁊ cũ eo uualam monachũ affinem ſuum ſ.
ingeꝛuneũ oſtiaꝛiũ quoꝛ cõ ſiliaꝛio ꝛeſ italiei ꝛeg
ni componeꝛet. eꝛigeꝛet. tueꝛet tam publicã quãq;
ꝑuaꝛas. Pipinũ aũt filium cũ tꝛaquitaniã mitt̃
ſtatuiſſ; pꝛiꝰ illi cõ uigẽ filiam teobꝛeꝛga comitis uĩ
xit. ⁊ ſic demũ ad memoꝛatas paꝛtes duꝛẽ ꝛegen
das. Iuꝺ⁹ diſpoſiti uiꝛta moꝛẽ fꝛãcoꝛꝝ ꝛegum
autumnale tempꝰ uenatioib⁹ inſumpſit. hiemadiq;
gia tꝛanſ hꝛenum locum cui uocabulum fꝛanco
no fuit. peꝛaut. Ibiq; cõuentũ ciꝛcũ iacentiũ fie
ꝛi iuſſit nationũ omniũ ſeꝛie; qui tꝛãſ hꝛenũ cõſi
tentes fluenta dionis obediunt fꝛãcoꝝ. Cuiquib⁹
de oñib⁹ uitiatoꝛib⁹ ꝓꝛogatis. ſingloꝝ ꝛeb⁹ cõgꝛue
ꝑſpiciebat. Ineodem cõuentu auaꝛoꝝ legatio mu
nera attulit. Oꝛatꝛ nouꝛ mãoꝝ pacem ꝛenouãtes

ibi fuerūt. Quos cū cōgruere mississ;. ꝑparatis ibi
nouis[illegible]e dificiis ut dignum erant hiemarent
ibidem. Hieme exacta impr̄ mse maio cōuentū
habuit ibi australiū francoꝝ. saxonū aliarumq;
eis cōlimitaneorum gentium. utquo duoꝝ fratrū
certam q̄ de regno inter se agebant. cōgruo fine di
rimit. Erant namq; uuelfi genere filii quibi re
gis quondā. Nomina eoꝝ. milecastꝰ ⁊ ceadragꝰ.
Quoꝝ pat cum bellum abodritis indixiss;. abeis
ē intempt̄. ⁊ regnum ꝓmogenitꝰ cōdītum reliq̄t.
hic cū nunciꝰ senioꝝem se quā res poscebat in regni
ad ministratioē exhiber. circa uniuersis honoꝝē
fauoꝝ ꝑpti declinauit. Inquia altercatioē inter ꝑsen
tiam imperis uenientes. requisita atq; reperta uolun
tate ꝑpti. uniuoꝝ quidē ꝓcebis ē declarat. Ambos
tñ impr̄ muneribꝰ donatos ⁊ sacrātis. deuictis. ⁊ ir
se ⁊ ꝯ dimisit amicos. Interea lotharii filiꝰ eiꝰdē
imperis cū sic. sup̄ dictum ē uitaliam missus eet.
⁊ demū ad patrē reduc disponeret. iugatu pascha
lis papa romam pascha petiit. ⁊ clarissime sus
ceptus ipso seō die apd beatum Petrū diadema
imperiale cū nomine suscep̄ augusti. Et papia mu
nitis parūp ubi demoratꝰ. ad patrē mse uenio p
uenit. p freta numanas. de inchoandis uictoꝝias.
Ad supplenda aūt que mutꝰ p freta erāt. missꝰ
÷ adalard comes palatii ad hibitu ꝯ sotio mau
ringo gundulfo. Eossu metensi epo tūc de fue
to clerus omnis ꝑplsq; eidem scelie uelut ani
mati uno spū. diuīne imperis fratrē subcanonico
habitu nobilissime degentē ÷ poscunt dari sacer
dotem. Oriuūq; in modū ti imperis qui ꝑceptū ei
ꝯ ⁊ uoci ꝑpti cōsensꝰ. Qui quodam quo angulo aula

tur. ut omis id uelle nullus nollens reperet. Ido im
p̄ cū ſumo gaudio pfectoi ecclie annuit. eiſq; quē
petierūt pontificē dedit. Sneodem cō uentu nū
tiata ē mors tyranni ludeuuiti aquodā dolo int
fecti. Simp̄ aūt hoc ē uentū dumſit. t alium cō
pendio tempozat autumnali indix̄. Sub hoc tp̄
platum ē imp̄i theodozium p̄nceps romane ec
clie t leonem nomenclatorē nommb; puatus. t
sic decollatus in domo epali lateranensi. Smundia
pollu int fectozib⁹ innup̄iabat. eoq̄d diceret ob fide
litatem lotharii eos q̄ int fecti sūt fuisse. p̄ pes
sos. Sinquia te fama pontificis ledebat. dum eius
cōsensu totū ascribet. Imp̄ aūt dū ad hanc re
uuic elarissime inuestigādam adelungū abbatē
sci uedasti. t unifredū comitē mitteret. papę mis
si sup ueneq̄unt accusatoi opponentes accusatio
nem. t sup ista impatoziā offerentes examinatio
nē. Sub; auditis t cōgruo responso remisis. mis
sos destinatos ut uissum fuerat romā ut p̄cp
inuestigatos de dubi is ueritatem. Ipse aūt put
uisum ē singlis mozat̄ in locis. Let noub ad cōpe
dium uenit. inquo placito legati romā missi re
dier. nuntiantes q̄ papa abunfretoz̄ nece secu
plurimis epis sacīnto purgauit. Int fretozes
aūt neq̄quam exhibe potuerit. s; t eos q̄ int
fecti sūt meritis exigentib⁹ talia p pessos. si
mulq; p̄sentiebant missos papę similia de
ferentes. Simp̄ nata misedissim occisoz
undictam utiq; p̄seq̄ no ualens quāquā mul
tū uolens ab inq̄sitione huicemodi censandum
existimauit. t cū responsis egruis missos romā
mis absolut. Tūc p̄digia apparentia animū i

pñs sollicitabant pcipue ẽtremor palatii a
quensis ⁊ sonor audita noctno sub tẽp2 ⁊ puel
le cuꝺam ieunia ñsib; .xii. oñi penit cibo
abstinentias .crebra ⁊ mustrata fulgura lapidũ
cũ grandine eas pestilentia hominũ ⁊ am
maliũ. ꝑ quę singla pustim imp2 crebro
fieri ieunia. orationiq; instantia atq; elemo
sinarum largitoib diuinitatẽ p sacẽdotum
monebat officium placandã. certissime dicẽs.
p hec portendi magna humano generi futam
cladem. Quo ẽ anno mse uñ. nat ÷ ei filius
uidith regina. quẽ baptismo cõ secũ karolũ
uocitare placuit. Eodem anno ebulus ⁊ asinari
comites ꝙ transpirenei ussi sũt montis altitudi
nem ire. Q u cũ magnis copiis usq; ad pãpi
lonam essent. ⁊ inde pacto negotio redirent
solitam loci pfidiam ⁊ habitatoũ genuinã ẽp
ti sũt fraude. Cũ cũ uenti cũ abitcolis loci. oĩb
amissis copiis inman inimicoz deuenere. Cui e
blũ cozdubã imsẽ regi sarracenoz. a sinagro ũ
tãq; qui eos affinitate sanguinis tangeret pepcer.
ntea cũ lotharo apatq; miss pximam uenit. libe
ntissime atq; clarissime abeugenio papa susceptẽ.
Cumq; de his que accidant quereretur ꝙre felicẽ hi
qui unpi sibiq; ⁊ franci fideles fuerãt unquã
nec exempti fuerãt. ⁊ qui sup uenerẽt ludibrio
religis habent quare ẽ tanta querele ad ũsus
romanoz pontifices undiq; sonaret. reptum
ẽ ꝺ quoꝺã pontificũ t ignozãtia ut desidia
s. ⁊ iudicũ ceca inexplicabiliq; cupiditate mul
toz pdia inuste fuerint cõ fiscata idoq; recte
do que inuste erant sublata lotharo magnã

ꝑto ꝓmano ꝯeauit leticiam. Statuit ē etiam ꝟxta antiquū moꝛē ut ꝯcrlatē umꝑus mutꝛet. qui iudiciaꝛiā exeꝛcentes poteſtatē iuxtā omn ꝑto tꝑe quo uſum foꝛet umꝑii æqua lance penderent. Q uꝯcū redieꝛſ filiꝰ patꝛi retuliſſet. cultoꝛ pietatiſ magno ꝑfuſ ē gaudio eo ꝙ oppſſiꝰ iuſtitie releuatioē pietatis ſuccuſſeꝛit. ꝛēpꝛ ſub ſequenti dōn umpꝛ ꝙuentū celebꝫ aꝗſ gratu iſe maio. Ibi legatio bulgaꝛoꝝ quę diu imbuoaria ſectm ꝑceptum ei ſubſtituꝛat. ei ad ducem ē ꝛaudita. Cui maxime ꝑ pacis ꝯſtitutionē dēt mus ſunt ꝗaꝛū unt bulgaꝛios, ſꝛancoſq; ꝯſtituendis. ꝛtiā bꝛitonū ꝓmoꝛes nō pauci ſubiectionē obedientiaq; multis ꝓſequentes uerbis. Int ꝗſ ꝛuuiomaꝛc ꝙ ceꝛis auctoꝛitatē ꝑſtaꝛe uidebat. ꝙq; inſana temeꝛitate atq; ſtultiſſimus auſiſ tm ꝓceſſeꝛat. ut ꝛtiā umꝑem ꝗꝑ ſuā inſolentiam cō ꝑmdā ad expeditionē ꝙmoueꝛet. Dis cū diceꝛet penitꝛe ſe facti ſui ꝛ umꝑatoꝛiꝙ ſe cōmiſſet fidei. ab eo ꝟxta moꝛē ſuum quo clemtiā ſemp uti cō ſueuit miſeꝛicoꝛdiē ſuſcepꝛ. ꝛ cū ceꝛis ciuib' muneꝛib' donat atq; ad natiuum ſolum ē ꝛedire ꝑmiſſus. Ibi tm poſtea ꝙſuetę nō immemoꝛ ꝑfidię dum cuncto ꝟ quę ꝓmiſeꝛat ꝛ quę ex ꝑ fuꝛat bono ꝟ oblit, uicinos ſuos dōm umꝑis fideles incurſare atq; aſſiduis laceſſeꝛe nō mutꝛet malis adid ꝓuenit ut oppſſus alamba hominib' ꝟppa domo ut ꝯficēt. dimiſſis q umꝑoꝛ tā bulgaꝛoꝝ ꝗ bꝛitonum miſſis exeꝛcitio uenandi ſe ꝙmiſit uos egi ſeqꝛens inueꝛi io ꝙagendū ꝛedens uſqueq; miſe augꝰ ꝟxta ꝙdictū generalem aꝗſ ꝛuſus e.

Q uo tꝑe pacem quę ⁊ anoꝛtmannus petebat miſe

uſſit oeth ꝯfirmauit. Et acta ſq; omib⁹ que in eod̄e placito ⁊ pagi ⁊ de finib⁹ uſſa ſūt. ipſe quidem cū filio lothario nouiomagū ꝯceſſit. minore ludouico in baioaria dimiſſo. Et acta q; autūm tp̄r uenatioe. hiemſ in choatioe in aquenſe rediit palatium. Ab hoc uentu regredientib⁹ bulgaroꝝ miſſi ſui ⁊ preca de ferendis imp̄rſ. rex eoꝝ quas mun⁹ gra que ſepta ſūt tulit eo q̄d petita nō impetrarit. C um q̄dam g ſtomachatioe eundem remittēs nuntium mandauit ut aut cōmunis ſtatueret finis finium. aut quacūq; poteſtate uti ſtare q̄ſq; tueret limites finium ſuoꝝ. Q; cū fama rumore ſparſiſ ſ; regē talia mādātem regno caruiſſe imp̄ tāciu legatū tenuit. quo uſq; miſſo bertco comite palatii ⁊ falſa ee que iactabant ꝑſſ;. Reſecta aut uitate miſſo in freto remiſit negotio. Q ꝑſo anno kł febr; pipin⁹ filiꝰ imp̄ris ad patre aq̄ſ hiemantē uenit. u ab imp̄re cura cōmēdata ut parat eet ſiq̄d ex partib⁹ hiſpanie oriret. q̄lit obuiare poſſet. regreſſus e. Q imp̄r u kł uin ad ingelebem uenit. ⁊ ibi q̄entū meo habuit. In eodem placito ſecm morē ſuum multa que eccl̄ie eent utilia amonuit. ſtatuit ac definiuit legatioeſq; tam a ſede romana. q̄q; amonite oluuen p̄dnuciū albatē. p latas ſuſcep audiuit atq; abſoluit. Nec nō ⁊ duos duces ee ad agrū abodritoꝝ ⁊ ungloné ſorabor̄ cū accuſatēt ⁊ pbatioe ſuā clara emunxiſſet caſtigatos ad ꝓpria remiſit. Nec nō ⁊ reſvld anormannie partib⁹ cū uxore uenienſ. danoꝝq; in patria manu mōguntiaco apd ſcm albanum cū ſuis oīb⁹ bapt̄atuſ e. ⁊ plurimis ab imp̄re muneribꝰ donat̄. Yeremſ aut priſci imp̄r ne obtale factū negaret ei habetario ſoli na

ruſalē. dedit ei unum comitatū unſriſia cū uoca
bulum ruſtri q̄ſ eſuoſq; ſine ceſſitas exigere uo
ſcipe poſſet. ſ̄ intea cū baldric̄ ⁊ gſrald ceſaq; pa
nonū ſtrū cuſtodes ad eēnt finū ⁊ ad duc̄ baldric̄
domno impz̄ ꝓbm quēdā gregoz̄ū bene uenta
num qui ſe ꝓmitteret organas more greco⁊ cō po
nere poſſe. Que impz̄ grata nr ſuſcepit. ⁊ q̄ illa
q̄ antea uſitata erant regno franco⁊ attribue
bat. gratū actiones reſtidit. ac tantuſſo ſacro⁊
ſenio⁊ plato cōmdauit. publicis ſtipendiis cura
re uſſit ⁊ ea q̄ nec huic opi neceſſaria foꝛet
ꝓparare mandauit. ſ̄ ꝑſo intea anno medio octobo
ceſum ꝑſi germanicū coꝛe uſſit. q̄ſ renum ui
ulla cui uocabulū ē ſalꝫ. Inqua oſiſtenti pfidia
⁊ defectio auſonis nunciata ē. quide palatio dō
ni impz̄is fugiens ſ̄ ad ciuitatē auſonā uenit. ſ̄ big.
recept⁹ roda ſubūit. ſ. ⁊ reſiſtere nitentib⁹ nō pa
rum incōmoditatis intulit. Caſtella q̄ in rupe
ponit. cuſtodib⁹ impoſitis foꝛtit cō muniuit. ⁊ miſ
ſo fr̄e ſuo ad regem ſaſſaceno⁊ abdyſſaman nomiñ
ualidū ꝙ aquitanos ꝯcretū accepit. Iuc̄ q̄dē
impz̄is animū ꝑmouet. ⁊ ad uindictā inſtigauet.
Nichil in ꝑpe gerendū rat⁹ cō ſiliaꝛio⁊ ſuo⁊ ſen
tentiā q̄d tali facto op⁹ eēt ſtatuit o ꝓſpi. Pdē
temp⁹ aldum⁹ atb⁹ ſ̄ dionſi i roma monacos mi
ſit ad eugenū papā. ut de oſtib⁹ bi ſebaſtiam
ſ̄ ſcī ꝙedapdi ubi inuenerit ⁊ p̄clariſ inuenib⁹
effulſet. Pterea auſo infeſtabat aq̄tanos ⁊ pci
pue ꝯpitanā uallenſē regionē. ⁊ cū mauris &
ſaſſacenis caſtella ⁊ municipia multa ꝯpit. ⁊ pluri
mi ex nr̄is ad illos ſe tranſtulerūt. ſ̄ inꝛ quos uuillemud
bete filius eaſ ꝑfectuſ eſt. Ad quos mor⁹ ꝑmodos

ꝛaq̃tanos ꝓbozandos. domn̄ impr̄ exercitū mittū.
p̄mittens eliſachar albatem ꝛ aldebrandū comitē
ꝛ donatū qui uicēs ꝫ gothis ꝛ hiſpanis. illis reſiſ
terent. Qđ ꝛ fecer̄ berardo q̄ maxime barcinone
comite conar̄ eoꝝ iſſ̄tū deducente. Q đ cernens
aūo exercitū aſaſſracen̄ petitū abiſt p̄uinciā
quē impetratū cū duce ſuo amarua cęſar augt̄
ꝛ inde barcinonā uſq; p̄duxit. Poſſo impr̄ pipinū
filium ſuū aq̃tanę regē ꝑ eos miſit. ſimulq; miſ
ſos exlatē ſuo ugonē ꝛ matfredū comites. Qui
ſeruꝫ ꝛ metuctoſi quā decuit occurſētib⁹ tā diu
moꝛe innexe ſūt mauriſ. quo uſq; illi uaſtata
barcinonę atq; geruūde regioē. cęſar augt̄ ſeſe i
colomes recepeꝛ. Preceſſer̄ hanc cladē t̄ribules ille
noctno ſub t̄pr̄ aciei humano ſanguine
ignisq; palloꝛe flagrantes. Impr̄ poſſo eo pendio
annua ſuſcipiens dona his ꝗbꝰ ad ſup̄ dictā marchā
tuendam auxilia deſtinauit uſq; ad hibm t̄pꝰa ue
natioi uiſalub⁹ opendio ꝛ carliaco cōiugiſ uiſi
tat. Hic eugenio papa defuncto ualentinan⁹ dia
con⁹ loco ei⁹ ſucceſſit. Quo uiꝝ ſup ſtite miſe loco
illi⁹ gregoꝛi⁹ pb̄r ꝛomāi ſedi oꝛatoꝛ electꝰ ē dilata
cō conſecratioe ei⁹ uſq; ad cōſulatum impūs. Quo an
nuente. ꝛ electione cleri ꝛ ꝑpli. pbante oꝛdinat⁹ ÷
in loco ꝓꝛis. Legati impūs michaet eo anno cō
pendiū uener̄ munera attuler̄. ꝛ nobilit̄ ſuſcep
ta. opulentiſſime curati libalit̄ munerati. ꝛ ꝑpe
ſūt remiſſi. Ipſo annoꝝ ſui ꝗnq; prudētiſſim⁹
uiꝝ. ſynodū miſit ꝛ coꝛpꝝa ſcoꝝ v. marcellini ꝛ
petri. annuente papa in frācia t̄nſlati fecit
ꝛ uiꝝ ꝗnq; honoꝛifice ꝛecōdid. q̄ plurimis ſul
get miꝛaculis. Oꝛtur ſeꝛp ſequenti hiemꝰ quē

habit ē aq̄s. ubi tum maxime feruebat res inmar-
cha hispanica nup dāno se ⁊ ignominio se gesta.
enucleata repti sūt hui culpe auctores q̄ abumpe
pfecti s̄ duces. hos g̃ solūm honorab ad eptis. lue
re uslit culpā ignauiq̄. Stadē baldeo duci forō iu
lienſi dū obicer ⁊ pbarī sit ei ignauia ⁊ cupra
uastatā abulgari regionē ytalie pulsi ducatu ⁊ ī
.ccc. comites eidē ē potestas dusecta. Et q̄dē impi
aim nata musciussim semp peccatib musctia p̄voga
re studuit. At ū hi q̄b talia pstita s. clemtia illi ab
usi sūt. ⁊ pinr beneficio cladē ei intuler. Ipso tp alt
gepi calamaracensis eps. ⁊ anstfred nārule albas. ⁊ī
marinus redeuntes patrib humanissime se tenuer.
amuchade susceptos. Impr estate sequēte quenti
habuit īgelehim. ubi missos pape cū magnis munib
suscep. Et cū in fines aq̄tanq̄ sarracenos fama puul
gass; uisse. misit lotharū ad eāde marchā aduchi
ei fracor ualidi copis. q̄ cū lugdunū deuenisset
pipin ei fr ad locutionem uenit. missisq̄ ab hi pami
ibi uen. dicens nouisse nec illo tp lōgi in sos fines
q̄cessisse. Tūc pipin maq̄tamā lotharī ad partē ps
pe redit. Interea fili i gotefredi regis danor eyoldū
regno expellit. Q; cū ip eyoldū iuuare uelle. ⁊ cū fi
lius gotefredi fr pacē inisset. misis in hi ipsum cū
ipso eyraldo comitib saxonicā. pcep ut agēt cū p̄dicti
q̄n eū ī locietatē i pdē habuerat susciper. Eyold
aut harū impatiēs. morarū ī sci is fracis aliq̄s eor
ullas incēd. ⁊ pdā adduxe. Illi putates hec uoltate
fracor gesta. impuni aduenit inisiq̄ egidora flu
mīn castis fracos pellit. ⁊ petri oīū icastis ppi is se
recipuit. Q; cognoscēte rei ūtate. ⁊ uegetes debita
ultionē. misit adeos q̄b hoc inuleret deinde ad ī

prem. p fessi sut effuse. robuleq ogrua uidiere sui fac
tione. Ozodu aut sarsf factois museq impi uotrate
du domo pax firma mañet. Bonefacius comes abum
pz corsice pfect insule. cu fre berardo alisq aductis
s. cosceusa parua classe. du pisatas oxaria puagã
da reqrit. rño uuenit. sardoz s insulam amicoz
appulit. undeq. aliqs gnarus eueris marinu s assu
mes. uafrica insuect e. it urica rcartagine. Sot
que multitudo ueniens affoz qui unquies oflix. uci
es uicta succubuit. r innumerabile suoz multitudi
ne amisit. Jnterqs rqsda ognitu ppe fracoz. qs aut
multa alacras aut gsulta leuitas ad numis audẽ
dum impulit. Bonefacius tam sortis receptis ad na
ues se colligit patam repente. r maximu metu afris
reliqt. Tuc bis eclipsis lune fuit let uul Wascone
brenoz fruntu qua dixer decelo cecidisse. Lubna aqs
egit don impz. Jneme tis acta cu qdragesime sa
cu dies celebrarẽt. r instaret pascha. nocte ualide
qemoz extitit ut edificiis ruina cuctis minaret. Post
uenit uolentia subsecuta nõ m munoza s; e ipsu pa
latiu aquese uehemtia sui tra agitatu. ut e latẽtis
plubeis qbz tecta quit basilica sce di genitricis maxi
ma ex parte deregeret. Jneo palatio plurimis cogẽ
tibz mozatz necessitatibz r publicis utilitatibz statuit
let uit md pficisci. r uuay matu ad celebrandu ppli
generalem quentu mse augto ppare. A q dispositioe
eu mutare aliqntu pcoegit rumoz qs ferebat nostrma
nos uelle tis gredi statuta pacti. r ppios fines r tis
albis pplari regione. s; his alit se habẽtibz. umpr
sedm dispositione loca r tpis ad uen. de hisque usa
sut studiose tetauit annua dona suscep. filiuq su
u lothariu uitalia dumsit. Jneo quetu gpies dedes

tinas cōt se coz quos uix reseruauit machinatiōs
mostrcane sepe ⁊ multoz aīmos qsi pqsda cum
dos sollicitare. statuit or eos qsi qda ppugnacu
lū erigē. Nam be tarda eatenꝰ his paucaꝝ discoz
die s; postꝰ augmtū ceauit. Sz cū nec dū hi qtali
peste tabescebāt ulli⁹ sciū detrgē solerit. ut pote
qb⁹ nulla copia. ad pagēdū que occupierāt subpe
tere. maluit hec differre tēp⁹ statuer. Impz aūt
his que oportunitas dictabat explicuis hrenum
tinuit francono furd ulla peta re. Jbi q diu usū
e. ⁊ hiemis ppinquātia tēpa frigues uenatiōi indul
sit. ac deinde cepta missa ꝑ gaptim ad aqs
gm se uertit. Jbiq; ⁊ ipsa festiuitate ⁊ sci Andree
nec nō ⁊ natiuitatis dnice cū reliqs ut decebat cele
brit pegit. Cepta posto tēp⁹ q̄dragesimale cū impz
loca mari circū iacentia pagrasset. factiōis inique
pncipes ultr ferre nō ualentes. occultatū diu mali⁹
detegūt. Nā pmū unt se pmores quoda fede siu
nt. deinde īmoze ꝑ adgregant. Quoz pars mu
tatiois sēp cupida moze carū auiūq; rapariū a
lienū detīnatū suū quer fieri suppletiois augmtū.
Ita ꝙ multitudiō ⁊ ascensu pluriumoz. siluū im
pūs pipinū adeunt. prēdentes abiectiōe ceteroz assen
tes eū d dictu nefas ē thoro incestauze patrm. Pa
tre posse adeo q̄b⁹da elusum pstigis. ut hec nō m
undicare. s; nec adire posset. Opozte ꝙ dicebāt bo
nū filiū indigne ferre de decus. patr restituere ⁊
mia ⁊ dignitate ⁊ hec agentē nō solum fama ꝓsequi
sed ⁊ uitaꝝ. s; amplificato ē regno q̄stris. ꝙ pcte
res noie culpā. hys ꝙ allect uetustis auuens
eū ets. ⁊ suoz multis copiis pauelicanēse urbē sub

lauu indeodono ⁊ prestituu marfredo. uuermēb'am
usq; uenes. Ar ū
umpr ut eor cōspiratione 9t' se ⁊ uxore berardūq;
obstinatissime cōpit fer'abit armata. berardū q̄dē
fuge p̄sidio se cōmittere p̄muit. Vxore aūt laudunō
ee. ⁊ unmonastio sce 9gatie 9sistere uolunt. ipse aūt
cō pendū uenit. Posso hi qui cū pipino uuermēb'a
uenes misso uuarino. ⁊ lambto ali usq; q̄ plurimis u
duch regina excuuatare monasteri iq; basilica duc
tam ad se usq; p̄duci p̄cepes. Suā usq; ad eo untera
p̄duusi generis penas morte adegis. ut p̄muteret
sicopia daret cū umpre loquēdi p̄suasu. q̄nus
umpr abiectis armis comisq; precisis monasterio
sese cōferret. se cetā impositu uelo capti tradem
faceam. Quā rem q̄nto plus cupiebant. tanto fa
cili' eredidis. ouisis em cū ea suor alīq;b'. ad um
pr̄em usq; deduxes. Cui cū ille secreti' secū loquē
di licentia prestitiss; p̄mittere illo a morte euade
poss;. ipsa uelum s capiti sup posuit. de attonsioe
posso sua. umpr tep' deliberandi poposcit. Tanto em
umpr alis benigne semp uuis unusto odio labo
rabat. ut redet eos uite ipsi' cui' illi in beneficio
nō uuiserit. ut iuste ⁊legatis intra caruissent. Re
deuute g' ad se regnu alis q̄dē mal repetat. ad da
manoi aūt 9sentieres uulgi. exilio eū de portapi ⁊
unmonastio sce Radegundis uisses p̄cepit. Cui ea
mau posso mise fili' umpr̄is lotharī' exitalia uenit
euq; impedio reppit. Ad quē uenientē. tota se illa 9
tulit facto umpr̄i unica. Ipse tn nichil tue tepo
ris pat' inaudisse usus e dedecoris. placuit aūt que
gesta erāt. Denuq; albe' berardo fi' luminū amissioe
multat' e. 9t' uotū umpr̄is. Odo esobn' illi' armis alba

ꝯ exilio deportaꝝ ꝯq; eoꝝ que berardo ⁊ regi
adclamabant ꝓcera ⁊ fauores. ꝯq;. Jnualib; g
ꝓsistes solo nomine impr. estare ꝓsegr. Cui aut
instaret autumnal tepies. hi qui impr ꝑtria sere
bat alicubi infracta ꝙuentu fieri generale no
lebant. Jmpr aut clancio obmurmurat diffides qde
francis magisq; se credens germanis obtemnit
ꝯ sententia imprs ut uno magna ppli ꝙuen
tus frequetia. Verens posse ne multitudo ptrioꝝ
suparet pauctate fidelitu suoꝝ. iussit ut unus
quisq; ad idem uenies placitu simplici utrius
cōmeatu. Precep etiā comite lanbtu finitu sibi
deputatoꝝ cōtrouersia habe. elisacar ite albate inceptā
durē factu cu eo. tandē g neustagi uentu ē
omnisq; germania eo ꝙfluxe. impr auxilio furta.
mpr aut uolens ad huc uires aduersatioꝝ tenua
re. Aduertuos albate culparis introgatu. cur
cu simplicit uenire iussus sit hostilit aduene
rit. Jnuitu negare nequiret ꝙtinuo ex palatio
exire iussus ē. ⁊ cu pauctissimis hoīb; uxta paes
brutinu in expeditionali hiemare tabernaculo. V
ualach albas iussus÷ ad monasteriu redire coꝛbeie.
ubiq; regulariter ob seruari. hec cu hr q; impr ad ūsa
ti uenetat pruisset ad desperationē ultimā infrac
ti uiribus sese uertit. denuq; prtā noctem coe
untes atq; ad habitaculm lotharii filii imprs
ꝙuementes ortabāt. aut bello ꝙfligendum aut ali
quo secedēdu absq; imprs uoluntate. Jnq; deliba
tioe cu tota expendisset nocte. mane impr filio
mandat ne inimici ꝙmunis credat. sꝫ ad se tāq; ad
patre filius uenat. q; ille audituis hec; de hortantib;
q; circa illu erant. ad patre uen. Aquon÷ aspa uite

patroe uulgt. s; modesta lenitate corrept. Ingres
so aut illo impa penica dom regie diaboli instiga
tioe uulg ot se cepit furere. pcessitq; furor usq;
ad mutaz nisi impatroia pspexiss; paudentia. du
em ilh mt se tumultuate pene in insanu ruetet
furore. impr adcuctoz cu filio pcessit aspectum.
Quo facty. ois illa oqueuit ferat omotio. Impatr
ria em audita oratioe omis facessit pparis tu
mult. Post hec impr omis illos hui impie ospita
tois procipes subpuata custodia pcepit ad seru
ri. Cuos postea aduudtu ad ductos cu os uisos
censores filii q impiis uudicio legati tiq reos ma
iestatis decerneret capitali sententia ferirt. nul
lu pmisit occidi. s; usus ut multas uisu e lenor
qua debunt pietate s tn osuero benignitati cle
mtie more laicos qde pcep loca opportunis adtra
di. clericos u iguementib; trade monasteriis cudiri
is pactis adiemadu impr aqs gnu cesessit. habuit
autt prde tep lothariu filiu suu. ossit treuera ia
quitania ouge q reuocauit frisq. illi oradu restitu
tu adtoros. q tn ouge honore, no e dignat. donec
se legali pscriptu m abobiectis purgaret. Ct pq ges
tu est inpurificatioe sce ozatie cuctis diudica
tis ad more uta ocessit ac lotharii intalia. pi
pinu magtatu. ludouicu tbaioariu ipe pmu
sit. Ipse u qdragesimale tep pascheq sollepnita
te uneode loco celebrauit. Pascha pacto ad ingele
hun impr pcit; ipso denuq tepr osuete no umemor
misdie que si odese aut iob ab initio eqeuit cu illo.
tde uro matis uidet cu ipso egressa. eos qs dudum

exigentiab⁹ meritis ꝑ diuersa deputatur loca e
uocatus bonis ꝓpris restituit. Et siqu auersi fu
erunt utrū sic maneꝛ an in habitū redire ꝑsti
tuū uellent facultatē ꝛtribuit. de hinc impꝛ u
patꝛes rumeꝛi moꝛes ꝑuocatū trāsiit. ubiq;
piscationi atq; uenationi q̄ dū libuit ītendit
r filiū lotharīū intralia direxit. Posst autē
tēpꝛ untheodom⁹ nulla occasiōe generalit suum
ꝓpm ꝓcep. Siquo loco nes legati sarracenoꝝ
aqranensiū uenire parab⁹ quoꝝ duo sarrace
nu un⁹ xpian⁹ fuit deferentes munera. odoꝝ r pā
noꝝ q̄ pace petita reūsi sūt. Ad hunc ibi berard
q̄modo ꝑdictus se saluans fugiendo diu in finib⁹
hispanię exulabat. Ss g̃ impꝛem adiens domum
se purgandi ab eo querebat moꝛe fraci solito. uoles
arm⁹ inpacta diluere. Sꝫ cū accusatoꝛ licet quesit⁹
de eēt. cessantib⁹ armis purgatio facta ē uisanēnis.
recepat possu impꝛ u huic placitu filio ei⁹ ut eēt
pipinus. Sꝫ ille cōuentui semet subtraxit. p placitū
aut aduenit. Sed impꝛ aut uolens r hanc in hobedi
entiā q̄ plurimā inde castigari. secū ꝛmoꝛari uis
sit. r usq; natl dñi secum aquis tenuit. Sꝫ ille ult⁹
suū se uelle teneꝛi guat⁹ fugam qua petit r inde
patꝛ magtanā ēcessit. Impꝛ u ut cepat inhib
uit. aqs ꝑmansit. Hieme tracta nunciatū ē impꝛi
quosdā excitatos motos in bauoaria. Ad quoꝝ cō
pressionē festin⁹ abiit. adates burg usq; puenit.
a surgentia se dauit ꝛtinuo redi it. cōuentuq; pub
licū aurelianis fieri uisit. ubiq; ꝑ pipinū occurrere
ꝛrandauit. Sed hiē ītus occurrit. Sꝫ ꝛsideratis

impr quozūdā mala ofilio filii animos puertētū
maximeq; uerēs berardū cui ofilio pipinus tr uxo
bat qui ipse tūc magnatū maxīe liberi tūsmea
tv cū cōmeatu suo adiaquitanacū uenit palatiuum
uittivzio lemouicositū. Quo uentilata utriq; causa
berardo quidē cū ussimulasset in fidelitatis nec tū
dusq; ad ogressionē pbatoz pcede uellet honorib' ē puat.
ipenium ppt nozū cossepționē puoz sub ētudia p
uata qruerū pduci uussit. Quocū duceret indul
gentā abetur asuus ētudie noctu subducit. i usq; ad
imprem abaquitania redituum. quaqua ūsum p
uagat. Et tūc quidē impr int filios suos lotha
rium ⁊ carolū quādā diuisionē regni statuit. Jq
tam ingruentib' impedimentis qs discendi ⁊ puo
tv nomine cessit. Et opozuno tēpr ussum ē impri
abaquania secede. Sp paucū tēpus we admissā
sēi gratiam ppm cōuocauit. filiū pipinū fugiente
ad se reuocare uoluit. Sp illo refugiente aspa hiems
incubuit pmo mundatia pluuiar. deinde humec
tationē qr glatiali stringere rigore. Quę adoo no
xia fuit ut subtus pedib' equitis rap' quisq; foret
qui uectatioe equoz uteret. Et facto g multo exerci
tu labore. ⁊ utpuso excursu aquitanoz sub inde moles
te ferente statuit impr ad ullā eius uocabulū est
restis uenire. Sbiq; ligeri' amne tūsmeaco infrācia
hiematū redire. qđ ⁊ fecit sp mun' honeste. Cōtrari'
paci diabol neqquā feriabat' ab imprīs infestatioe.
sp pfatellitū suoz uersutia filios sollicitabat. psuade'
illis qđ par illos ultro pde uellet. No cōsidabant
filii qđ qui minoz omnib' eet extrus in munus nō po
terat efficessus. Tandem filii imprīs munu coeunt
gregoziū papā aduocāt sub oznatu. quasi q patri

ſoluſ filioſ ꝓcõciliaꝛe debeꝛet ꝛei tam̃ ueꝛitas pa
tuit. Et impr̃ maio mſe uuarmatiã uenit cũ ualida
manu ubi q̃d agendũ ſr̃et delibat. qꝛiſſiſq; deſtinans
ad bnardo epõ cũ ꝛeliq;ſ. filios hoꝛtabat̃ ad ſe ꝛedeundũ.
⁊ papam ꝓmanu q̃ueniebat. ut ſi ad eet ei cuꝫ tanta
faceꝛet moꝛaſ nõ ꝓ occurꝛendo. Cũ ũ rumoꝛ ubiq; q̃
epos excõmunicatiõis uelle uꝛeꝛe uinctis ſiqui in
obedientes eẽnt ſue filiumq; impr̃is uoluntati paꝛũ
q̃d ſubꝛipuit epis impr̃is p̃ſumptio audaciẽ. Aſſeꝛ
tũ nullom̃ ſe uelle ei auctoꝛitati ſuccũbe. ſ. ſi ex
municas ad ueniret excomunicat̃ abꝛet. cũ abit̃ ſe
habeat antiquoꝝ auctoꝛitaſ canonum. Tandem
uenium ẽ infeſtuit eõ cuꝛſoꝛiſ xpi in locum qui ab
eo d̃ ibi geſtum ẽ ꝓpetua ÷ ignominia nominiſ
mmꝛ notat̃. ut uocet̃ campꝰ mitt̃. Je eñ hi qui
finem impꝛi ꝓmittebãt mitti ſiit. loc̃ ipſe teſtiſ eſt
nequitie. Cũ aũt in longe huic inde acies oꝛdinate
oſiſteꝛet. ꝛatamq; eet uarina ꝛuentũ nunciatũ ẽ
impꝛi ad ee papam ꝓmanuꝰ. Que ueniẽtẽ impſa
acie impr̃ oſiſtentiſ ſuſcepit indecentꝛ̃ quã deuſtrato
in ad ſe ueneꝛit. duc̃ aũt papa in habitatiõnẽ caſ
tꝛenſem. aſſeꝛit nõ ſe ob aliud uenuſſe. in qꝛ dicebat̃
inexoꝛabili diſcoꝛdia ꝙt filios laboꝛaꝛe. ido pacem
inutꝛaq; paꝛtẽ ſeꝛeꝛe ſe uelle. Audito ũ impr̃e maſir
cũ eo aliquot dieb̃. Remiſſ̃ aũt ab impr̃e ad filios
ut pacem mutuã necteꝛet cũ pene omis ꝓpꝛis paꝛ
tim domiſ abſtract̃. paꝛtim ꝓmiſſis inlect̃. paꝛtim
muniſtꝛ̃ ad eos defluꝛet. nequaq̃ ut fuꝛat uſſus
÷ ꝛediꝛe miſſ̃. Tot g̃ copi iſ ibi adductis ⁊ impi ſub
duct̃ ad eo defectiõi indies mualuit. ũ feſtinantẽ
ſeꝛi ꝙꝛeciat ꝙt impr̃em adulãdo filiiſ ei ꝛuptionẽ
facẽ minaꝛet̃ plebei. q̃b impr̃ utꝛib̃ obmiſſ nõ ualeſ

filii mandauit. ne se pplari exponerent dupnoiu.
(uipemandauit ut castris relictis ad se ueniat. se aũt
matutrine obuiam ꝑ pcessurus. Quib' altinsecus
ꝑ occurrentib' impr filios amonuit equos desilien
tes. ꝛ ꝑ occurrentes. ut primitioꝝ suꝝ memores tã ꝑ
quã filio ꝛ uxori inlibata quę olim pmiserant cõ
seruarẽt. Quos ogrue respondentes oscãt. ad castra
illos ẽ psecut. Quo pueniens uxor sub ductuꝝ
ꝛ ad ludouicu tabnacla cõuertit. Ipsum ũ lotha
rius ad sua cũ leaplo ad modũ pueꝝ deduxit ꝛ cũ
paucissimis unpapilioẽ adhoc deputatu ꝑsistere fec.
Ost hec iam pplo uipamnis obstricto. impuũ frẽs ꝛ
na sectioẽ patrauit. Uxor patris aludouico regre ꝛ
cepta exilio utrum deportat incurrere italię tur
bationem. Gregoriꝰ papa talia cernens cũ maximo me
rore romã regredit. Et duoꝝ frm pipiũ magrantiã.
ludouicũ inbaioariã reuertit. Posto lotharius patre as
sumpto ꝛ seorsu cũ deputatis egrediens ac pacatum ma
nente. mediterraneũ ulla deuenit. Ibiq; pout libuit cõmo
ratus ꝛ quę ursa sunt. ordinans pplm absoluens. ſ. ꝛ
cõuentum pplo cõpendio indicens uoſagum ꝑsci
gratiani monasteriũ ingressus ꝛ medio mar cũ quę meris
dr puenit. Cuncta relicta urbẽ dunũ appulit suessionũ ur
bem adiit. ubiq; in monasterio ſ. gregorii patrẽ sub
arta cautela ee ꝓcep. Et leaplo primę gradu nec
in arrosio ipse uenatioi insistit. donec in hrobio ꝑ
dium uenit. ꝛ patrẽ secũ duxit. Ibi legatio imperis
grecoꝝ gratę archi eps epheſi. ꝛ pro spatarius im
peris ad patrẽ missa occurrit. munera ꝑ deputata op
tulit patri missa subtraxit. Qua lotharius suscepit
ulcus tragicediale mandatu reportatę remisit.
neo quentu cũ multa insimulatet dedecoris ipatrẽ

de fractionis in filium. quidam uerbis simplicib9 qdã
uirtutũ obiecta dubiet. miserrimo tam huius ceteri
talis rerum permutatio exceptis auctoribꝰ os habebat.
hoc uerentes sceleris conspiratos ne uersauice retro
lapsa referrent que gesta erant. callido ut ꝺ uisu÷
argumento cũ episcopis utunt aliqbꝰ. ut prohis tam penitu
dinem gesserat imperator. utrum publica penitentia
armis depositis. intermissa quodãm ecclie sa
tisfactione diuidicaret. cũ legis forenses nõ nisi
unam culpam semel omissa bis inueniant. insa
lege habeat nõ iudicare dm bis impiasse. Cui iudi
cio pauci ꝙ dixe plures assensere maxima pars
ut solet in aliqbꝰ ne primores offendent uerborum
cõsensere. Ad iudicatũ ꝙ eum absentẽ damnauerũ
nec ꝙfitentẽ. neq; quietum ante corpꝰ sci gedeardi
cõf. et sci sebastiani martir arma deponere. et ante
altare ponere coguntur. nigraq; induitum uestem. ad
hibita magna cautela subtectũ quodam refrudunt.
Expleto hoc negotio missa sci ozarium pplis licentia
accepta. prelibꝰ gesti mestꝰ ad ppa reuertitur. Lo
thari patre secum duces. aqs hiemaru regredit. In
sra hiemẽ egregiꝰ pplo francie burgũdie aquitanie
et germanie. gregarium coeuntes. calamitosis questi
de infortunio boni impiis querebãtur. Et in francia
egrad comes. et uuillelmꝰ comes stabuli qs poterat
ꝺ munitione uoluntatis restituendi imperem adgriga
batur. Posso albas ugo a germania missus ÷ uiaq
tanũ a ludouico. et abeis qui illuc egressus. adugo
ne scalic epo et reliqs et pipinũ in hoc ipso instiga
bat. Posso berard et uuarin in burgundia pplm e
sistentem suasionibꝰ accedebant promissionibꝰ allitiebãt
uirtutẽ stigebant. et unum uelle fedebant.

Ver ad ꝓpinquare lothar̃ patr assũptu ꝑ pagũ as
bannensem uer assumit ꝯ parisi̊ urbẽ petiit. ubi
obuiã fore cũctos fideles ee ꝓcep suos. Cui eggibard
comes ꝯ alii ꝓceres multi cũ ualida coacta manu
obuiã plibanoe impi̊s pugnaꝝ ꝓcesser. Ꝑueneratq;
ad effectũ i pi ssem̃ impr̃ cauens ꝯ multor̃ piclm
simul ꝯ ppũ ad hoc uceptu. ꝓceptu ꝯ obtestatioe eor̃
unbuit. Tandẽ puenit ad monast̃ scī dionisii. Ꝑ
pin̄ aũt abaꝫtana cũ ualida manu exiens ꝯ ad
se quanã. usq; uenies. cum pontes destruen na
uesq; altu demerse ñnitũ ꝓhibuissent. substitit. Por
to uuarin̄ ꝯ berard comites plurimis fortior̃ exbur
gundia coactis ad matronã usq; fluuiũ puenet. ubi
patram austrinare ꝯ intẽpie aeris retardari patram
ꝓcolligẽdi fort i suspensi. unulla bonogilo ꝯ eis que
circũ iacent ꝑdictis aliquot ꝙsede dieb̃. Instabat
q̃dragesime tẽp̃. ꝯ ꝓma ebdomada missi sũt ab eis
legati arlebaldꝰ de alba ꝯ gauzcelin̄ comes ad lotharii̊
postulatũr ut eis absolut̃ a ꝑdicte unctis impr̃ ꝯ recte
nur. Quor̃ si pareret postulatioi. ipsi quoq; ea cau
sa apud patrem salutis ꝯ honoris forent. Sinalias
cũ sui ꝓcto eũ trꝫirer. ꝯ cũ armis do uidice obuiari̊
eent. mandat eis lothar̃ nemine ꝓ se patri cõ
pati decalamitate nec gaudẽ ꝓspitati. nec debe
s imputari culpã sen ozat̃ s oblati cũ ipsi eũ por
dissent. ꝯ carceali pene eũ subduisset cũ ostaret hoc
actum uidicio epor̃. Cui hac satis factioe remissi s
legati. Cõmdati sũt uuarin̄ comes ꝯ odo. ꝯ folco ꝯ
ugo albanes ut ad se ueniret quatin̄ cũ eis deliba
ret ut periclo eor̃ impleri posset. Ꝑceptuq; ut in
crastinũ s dirigeret̃ missi. q̃ temp̃ adiont̃ sup dictor̃
rum agnoceret uer̃ ꝯ sic ad cõdictã diem sibi oc

cuſſerint de cauſa ſupdicta quietari. Quam ui q
filio abbis qui ei fauore ducebant. relictu patre mo
naſtio ſci dionuſii. lotharii burgundiam petit. u
ennam uſq; puenit. ibidemq; statiua facere deleg.
bi ui qui cū impō remāſerāt hortabant cū adſcipiē
das unparitias ifiliaſ. Q; impr licet in pdictu elimi
nat ecclie cōmunioē. noluit tam ppe adquieſcere
ſementine ſ; dnica que ineraſtinum uenit in ecclia
ſci dionuſii epali monaſtio uoluit recōciliari. ip
q anuſ epor armis cōſenſit accingi. Inqua re tanta
exultatio exſtitit ppli ut etiā ipſa elementa iude
ſcent. i mutiam patientis cōpati. releuatu q gtula
ri. Et em uſq; ad illum diem tanta incubuerat uſp
cellarum pluuiarūq; uehemtia. ut ex solitum aque
intumeceret. inp uiabiles foret oſ aluei. Q; nulli
abſolutioē ita quodāmō cōuiaſſe uiſa ſint elemta ui
mox uenti ſeuientes mitiſceret. celi facies inſere
nitatem rediret. Impr ag abeo loco iter coep ſ; neq;
filium p ſequi uoluit hic; multis adhortantib. Inde
q nantuogilū. ac p uenit carliacū uillam regiam.
bi q ſiſtens oppiebat filium pipinū. eos quitrāsma
rinam reſidebant. ſ; eos q trans hrenum ad lu
doucū. Quo q ſiſtenti medio quadrageſime tpr.
affidente etiam letitia ipſi dei officia. hortan
te cantilena eccliæ accidente. letare iertm. die
feſtum agere omis q diligentis eam. maxima multi
tudo fideliū ſuor ibidem occurrit q gulās leti
cie cōmuni. Quos impr benigne ſuſcipiens. ipſi dei
integrare gras agens. pipinū filium magnanimam
cū letitia dimiſit ceteros ad loca ſua redire lætos ab
ſoluit. Ipſe aq puenit ibiq; uidit hugā abbatalia
reducentib. rataldo epo. iboneſatio recepit cū beato

filio qui postra uocat÷ caluus. Ibi pascha pegit de
inde inardenna uenatioē se exercuit. Et p̄ penne
costen inrumerico monte uenatioi ⁊ piscationi o
pam ded. Sane recedente lothario patre ⁊ inpar te
ptedictas. cunte remāserāt in neustrie partib⁹ lan
bruf comes ⁊ marfred⁹ ceteriq; p plurim qui easdē
partes ap̄au tenere nitebant. Quā rem egit frement⁹
odo comes ⁊ ali i multi imp̄is fauentes partib⁹ q̄
eos arma corripuunt. eosq; pellere illis nitebant loci
aut certe cū eis ogredi. Quę res cū segnius admuni
tiret. inmin⁹ caute cireum speret. magnā eis intulit
calamitatem. Dum enī dī inspato hostes sup uenes
illi aut inmoti cautela utentur insistentib⁹ hostib⁹ tga
nudauer. Ibiq; ipse odo cū fr̄e uterit uuillelmo plu
rimisq; alijs. ceteri fuga euaser. Ibi ū q̄ uictoriam
potiri fuit cū neq; ad lotharium se iungere ualerent
uerentes aut ibi cōsistentib⁹ imp̄z sup uenisset aut
certe ad suos ap̄aritib⁹ inminere obuiaret. ad lotha
rium q̄ tuc̄ mittunt ut⁹ subpeditaret quib⁹ tam
diserminis circū uallatis met. Qui lotharius eis
delibauit succurrere. Quarū ū comes castrū cauul
lonum ommunit ut⁹ noui fiqd molirer abad īsarius
suis forti munim. Quo cōpto lotharius impunitus illic
aduenire disposuit sed nequit. Aduenit tam̄ rop
pidum circūdedit. Quę ineirenni cuntatis erant in
cōdio cōflagrata fuit. Pugnatū÷ act̄ dieb⁹ v. tradē
addeditionem p̄mi urbs rcepta÷. post aut uersau
ce crudelium more uictor⁹ ecclię uastare. thesauri
direpti ⁊ cōmunes copie. adubrimū cuntas yoraci
depasta÷ incendio p̄ter unam basilicā p̄uā questu
pendo mutato cū hinc inde seuientib⁹ flammę

nō potuit aduri. erat q̄ in honore scī Gregorii i mast.
ecclesia uoluntas fuit ut cuncta succenderet. Ad
clamationē posse militari p̄ captā urbē gauzelm̄ co
mes. ⁊ samla comes. ⁊ madalelm̄ uassallus dnīc̄ capite
plexi sunt. Sz ⁊ grifbga filii umfrelm. quōdā comitis
tāq̄ uenefica aq̄s p̄uocata÷. Quedū geruntur. impr̄ cū
filio ludouico lingonū cuitatē aduenerat. Inqua
urbe huiūmodi susceptū nūtium q̄ eū ualde rectudit mes
sum. Lotharī petita augustudunū. unde angelbaldus rūt
in pagum cenomannicū nullā cū uocabulū÷ mutat.
impr̄ cū suis maximis copiis. ⁊ cū filio ludouico cū pse
uenit. Lotharī hoc audito nō multo intuallo a patre
castra fixē. ubiq̄ quinq̄ dieb̄ int̄ cunctantib̄ legatis mo
ratum ē. Quarta nocte lotharī cum suis refrisse pe
dem in posteriora cep. Contra quē impr̄ ostendioso trāne
ob ambulabat usquequo puentū ē ad fluuium lige
rim uxta castrum blesense quo cōra fluuius ligeri
cō fluit. Ubi positis castris occurrit ei pipin̄ filius cū
quanto potuit apparatu militari. Lotharī infractus
uiribus ad patrē suppliex uenit. Quē ille cohercitum ubi
obligatū facīmus ⁊ pcēs ei intralia remisit oppidaq̄
augustudunū cenomanicū quę intralium trās mittit neq̄s in
siue posset sine licentia ēpiscopi. Quib̄ pactis augu
stinus cū filio uenit. ludouico. ubiq̄. tam filio quā
alii redditu ad ppa idulto parisiū ipse puenit. Habu
it eo anno inse nouū quietū in palatio attiniaco. Ubi
cū multa pperam uolita purgare decreuisset. tam in
ecclesiasticis q̄ publicis rebus. mādauit filio pipino pepinal
dū albatē res ecclesiasticas que in regno ei erat q̄si ipse sui tuē
rat. t̄s ipsi p̄ripuerat. absq̄ moza ecclesiis restituit. quos
etiā p cuitates ⁊ monasteria inse misit. statuq̄ ecclesiasticā

pene ꝯ lapsū uanitatū statum erigi uisus. Ꝑ tē ꝓce
pit ut missi ꝑ singlos cōmitat' ꝙrent qui uanitatē
p̄donum ⁊ latronū quę inaudita emerserat cohib
erent. Et ubi ꝝ maior uis incubuerat. & iā eoꝝ
comites uicinos ⁊ epoꝝ homines ad tales euuncēdos
ꝙ p̄tendos ꝑ ad sedicionē. ⁊ de his singlis ꝑ in p̄ri
mo placito generali uuarmatā tenuinatā. d' fu
turum ꝙ ꝑ acta hieme indixē. Ꝑ quā egit ꝯ imp̄r ma
xima parte hibm ꝙ ꝑ aq̄s gnu. ⁊ unde p̄fect' ꝑ
archiepos nullam ante nat' dm. Quam festi
uitatē merus fiē seo dyonise celebrauit. Sane
unpurificē sce di genitricis uiadem theodorus nul
la. aduenit ubi quietum tenuit. Quo ꝑsistens ꝙ
quodā epos de sui dereictoe ꝙqueꝛbat. ꝑ cū q̄dā
uitalia ꝙfugissent. aliq̄ uocati obedire noluissent
solus ebo eoꝝ qui unperbā affuit. Qcū ratione
recte cogeret. causabat se solum relictū oīb' urgeri
du unpsenna aliorꝝ epoꝝ hi cēt actū. At ū eū ceteri
epi obtendent necessitatē p̄sentie excusasset aūt uot
atē uunocētię. idē ebo molestē ferens talib' exordia
ri ꝙsilio petiit aliquoꝝ epoꝝ ipse insequādā ꝙfessio
nē p̄dicau. ꝙ furmās se idignū sacerdotio ⁊ ipuocabilit'
eo abstineꝛ. d' epis ⁊ peos unp̄r ꝙdict. Cuo facto ag
bard' lugdunensis archi epos ꝙuocat' uenit disiuit
cūcta cēt euocat' ad satis factionē abecclie semotus
ē p̄sulatu ceteris fugientib' uitalia. Sequēti dnica
quē ē uitium q̄dragesime. meris cuit domn' im
p̄r ⁊ epi nec nō ⁊ ppls unūsat illi' ꝙuēt' uenit. Ext inc
celebrationē missarū. vii. archi epi. vii. recōsilia
nois ecclesiastice ozationes sup eū cecinet. Atq' oms
ppli hi uso ꝑ plenaria restitutoē imp̄ris multa

do grās retlidet. Post quę oia theodoms nullā tā
domi' impz qua ei' ppls tuersi sūt. unde rodiē
adppa. Impz a ibi temp' qdragesime exegut.
pascha mecū celebrauit. Y p' penitentiā tua
mata uenens. ibi grentū generale habuit
ubi pipin' ad fum uenit, sbi diligēter
examinau' qq; missoz undusas paras dispe
ra qd egerunt. Et qz aliq' comitu uphensione
exmulatioe latronu segnes repti sūt. dimissi se
rei is eoz segnie qdigna uuechioe castigauit.
qd filios se se lacerent. oppressioe bonoz. Interm
nat' senegroze uicos libatum sentencia q huicam
monitioi no ceent obtēpati. dimisso placito aquis
uenit. lothario filio mandat. ut nobiles quosq;
fiuoz ad eundē locū dirigeret. qtin' reuocatioīs
munue uīt se. nullum ratio uuestigaret. Augusta ui
dith cū eo siliari ds impzis uxore filio eo q ualetia
pris corp' destruieret. si mors ingrueret. s reatulo pecim
immeret ni aliquē fratre s abscederet. Coiectātesq; nul
lum filioz impzis tā gueniēte hui' ceteri sic lotharū
hortati s ipze ū adeū missos pacificos mittret. adhip
sū uenirent. q ū sep dilectoz paci. querebat no in filio
s. unanimo s caritate uteri. Inedicta ū ulla interp
simto affiret missa a filio q ipse plurimū suscep. Itq;
uuala prin' ad fum. Causa aūt sup dicta uētilata. ad
calce pdicta. impz cū guge reuiari uoluit primū pp
si uuale dimissi' que eiq; uneos gmiserat delicti. qa
dauurq. peū filio ū quāto ei' uenret. qd si facet g
fulmissimū s foret. Lotharī' aūt morbo guat' uenire
no potuit. Iuala eīm obiit. lotharī' longo tēpz de
cubuit. Impz ū clemissim' ū filiū confirmari audiuit

ꝓmissos fidelissimos salicꝫ ugonē frm suum ⁊ comm
tem adalgerium. eū uisitau unitat beat dl qmo
tem fili i pessum gt se tulit egessune. At p q cō
ualuit. nūciat impr eo qđ gditiões sacmtoꝝ du
dum ꝓmissas trūpet. maxumeq; ecclia scī petri
quā auus ei pipin ⁊ pat ei caput nec nō ⁊ ipse in
tutelā suscepant. homines ei crudelissime uexa
rent. Jug tēs ad̄o animū illi maxīmū aspauit.
ú quodām extraordinē ú uidebat missos dirigeret
nullum spatiū tbuens ad tātū tr ꝑficiēdū ꝑmones
lothariū neralia fieri ꝓmitteret. ⁊ ut memor eet
qꝫ quādo ti regnū italię donauit. eā cura sēę ro
manę ecclię simul ꝑmisit. ⁊ quā abadūsari is defe
sāda suscepat. neqq asinis diripi ꝓmitteret ⁊ ut
obliuiscerēt sacmtoꝝ ꝫ impune furtū ferret nup
ꝓmissoꝝ ne dm offenderet si parū penderet. ⁊ ꝫ nīpu
ne furtum ferret. Jussit eā parari stipendiarias
annonas stationasq; ꝑgrinas ꝓ omne iter qđ roma
tis mittit. dicebat enī se lumina aptoꝝ uisitare uelle.
Qđ nefieret tmpto normānoꝝ ifestiā impedīū. Ad
qs ꝑmedō ꝓgēs misit ad lotharium folconē albatē ricar
dumq; comitem arlebaldum albatē. Quoꝝ ricard
respōsū ꝫ ad lotharium ferret. ⁊ arlebald roma ꝓgret
ꝙ regnū papā denecessarius ꝑsultuꝝ. uoluntatē un
prus certaq; ꝫ tmūcta planuꝝ. Ꝙ debis quer lotharī
nec nō ⁊ deplb quarūdā ecclar ablatis quę uitalia
ꝫ qbdā annuit. quę cuncta se seruare nō posse re
spondit. Et folco quidē atq; ricard impr asfrida
ꝑ fugam normannoꝝ pretenta. talia nūciau
ut francono fuit. palatio ubi ipse autūnale exer
cens uenatioē hiemauit aqs sese iunxit. Arlebald
ut fugat ultus prima uenit. papā egressurum

rippit ⁊ maxime fluxu sanguinis. ℣ licet sensim
mortuus in exnaribꝰ effluebat. ℟. tanta alacritate
ad uerba impⁱis ⁊ passione ei⁹ recreat⁹ ÷. ut pfiteꝛ
sepe ne incomoditans ꝓpe oblitꝰ. ſtaq; ⁊ missu op
pulentissime cupaꝝ. ⁊ ditissime muneꝛaꝝ. mittit
cū eo duos epōs petꝛū ⁊ theozgiū. Lothaꝛiꝰ posse
ut audiuit epoꝛ aduentū ad dominū impⁱm. mi
sit leonem qui apd illū magni loci habebat⁹ bo
noꝝ. qui magno ⁊ꝛe ꝓgredi ult epōs phibuit.
A rlebald in epla impⁱi destinata occulte abeis fus
cepit. ⁊ audam suoꝝ subobtentu mdici quo usq;
alpes trāsiret festendam omisit ac ꝑ impⁱm possex.
E a tpestate quanta lues mozat ꝓtim q lotharium
secum sur⁹ uuiaserat. mirabile ÷ dictu. ℣ nduob⁹ en
mſib⁹ septbr. xoctb. hi ꝓmoꝛes ei⁹ mozui sūt. lesse
epⁱs elias epⁱs. ℣ uala atb. gozfred. ugo. Lanbrus.
gotefred. ricard. ⁊ filius ei⁹ ītē gotefred. agibrus.
burchard comites. hierant quoꝝ precssu dicebat
francia nobilitate ⁊ fozitudine ozbata ⁊ sibi ſsu
duta. ℟. his mozui. ostend ds ut null⁹ sapiens gl
et⁹ in sapiētia sua nec dites in diuiciis suis. Im
pⁱ h apbatu. nec in se exultaū nec mozi inimicoꝝ
insultauit. ſ; pugno pectoꝛe tuso lacrimisq; ocis
oppletis. dm ut ꝓpaū fieꝛi cū ingēti gemitu ꝑ
cat÷. Tūc britones mori s ſ: tā facile sqeuer. q
impⁱ ineū spem posuit cui uehementissime. ℣ sub
÷ eni ⁊ dne cui uoluerit posse. Tūc inpurificati
oe di gentiles quēdā habuit aqs gnā magnū
ſ; pepue de epis. ℣ nq cū deabus tutilitatib⁹ eccle
ti pepue debis trib⁹ questū÷ qs pipin ⁊ sui mul
ti ītulet. eccl is. Ob quā tr impat auctoritas ⁊
ꝑmonitoꝝ ꝑmune ozdinat cōsiliū. qb⁹ ꝑmonestet

pipin⁹ ⁊ ſui cū quātō ſuū pīcto ꝛes eccl̄aſticas ꝑ
uaſerīt. Jue ꝛs ꝓſpū ſuſcep̄ exitū. Nā pipin⁹ mo
nita pīi patris lubent̄ ſuſcipies obedient̄ parui
ioīa uuiaſa ꝛeſtituit ⁊ā ꝑ anuli ſui impſſionē ſig
nauit. Ꝑ ſyrimo huic placitū impr habuit inpa
go lugdunēſi tēpr eſtiuo loco quocar̄ ſtramiac cū
cū pipino ⁊ ludouico filiis. ⁊ā cū lotharijs nō
ad fuit eḡuido obſtitit. Jn quo cauſa eccl̄ar lug
dunēſis. ⁊ uiennēſis uacantiū uēralari frē. q̄ epi eor
ꝛēditoꝛes ei⁹ fuer. ſ. hec cauſa inpfecta fuit ꝓpr abſe
ntā epoꝛ. Ibi uenalatā cauſa gothoꝛ. quoꝛ alii ꝑ
part⁹ bnardi fauebat. alii ꝑ part⁹ beregerii ⁊ tuſ
tici quoꝺā comitis filii. Ꝺ. beregerio inmatā moꝛ
te ꝓrepto. api id berardū poteſtas ſeptimanis q̄
maxima ꝛemanſit. dimiſſo q̄ritu. impr autūnali
uenatioē pacta inſe nouit aq̄s ꝛediit. ⁊ ibi hiemē
exegit. ⁊ nat̄ dn⁹ ⁊ paſcha ibi celebrauit. q̄ediante
feſtiuitate paſchali triſtis poztētū id⁹ comet̄ ſidus
inſigne uiſgunis apparuit unea parte eid̄ ſigni
q̄ ſubt̄ penulam ei⁹. cauḋā ū ſerpentis ſumit̄ coꝛ
uiq⁹ ꝛigit̄. Jd cū nō moꝛe eſſentiū. vii. ſideꝝ
oꝛientē uſus peteret. ꝑxv. dies d̄ myrū dictū⁹ id⁹
fid⁹ ⁊ leonis accanē nec nō ⁊geminoꝛ ūſies ſigna i
capite tauri eid̄ ſub aurige pedes. igneū globū
uibaruq⁹ plixitate de poſuit. quas uſq; q̄q; poſſere
ꝛat. Jd cū impr talu⁹ ſtudioſiſſim⁹ ꝑ⁹ ꝛſpexiſſet.
uaā cōſtitit. tanq̄ quedā mbꝛa ꝛemittere accuſ duo
b⁹ aſtronomicis ꝓgnati ſtudiū q̄ſuꝑ ill uideꝛ. Cui cū
tēp⁹ peteret quo facie ꝛſidaret ſidus ac ꝑ ill ꝛei ueritate
ꝛquireret ⁊ cognitate igſtuiū mūtaret ꝛat impr d
eſſet uū tēp⁹ illo⁹ redimere uelle necogret⁹ iſte aliq⁹
reſpōde. ꝓgnr iq̄ imediata huic domo ꝛagua

⁊ nob q̄ ꝑsperet⁹ nūs nunciare. Nouū ēm ame
huc stella neq̄q̄ uſam p̄t̄a ueſpa. ſ. h̄ ſignum
cometar̄ ee dequo inp̄t̄i dieb⁹ locum ſum⁹. q̄d aut̄
uob pozred̄e uideat̄ dicit. Cū illi aliq̄ diceret ⁊ta
cuſſet unū ⁊ iḡr q̄d adhuc ſilentio p̄mitt⁹. q̄uta
tionē ēm regni monteq̄ p̄cepi⁹ h̄ pozrew moſtrari
die. Cū illi teſtimoniū ꝺ̄ne in medio ꝓtuliſſet quo
d̄r aſignis cęli neumuer⁹ nūs q̄ pauēt gētes. ille
ſolita uſus magna nūmitare ⁊ ꝓuidria nō aliū iḡr
timer debem⁹ p̄ illū q̄rere ⁊ hui⁹ erator ⁊ ſicdiſ. ⁊ ea
clemtia nō ſatis mirari ⁊ laudare poſſum⁹ q̄ram
negtia cū ſim⁹ peccatores ⁊ ipenitētes talib⁹ amonē
dignat⁹ idtis. q̄ g̃ ⁊ me ros omunit h̄ tagit oſtē
tum oſ ꝺ̄poſſe ⁊ ſape ad meliora feſtinem⁹. ne forte
miſeria illo p̄ſpgare ⁊ ira ipenitudine impediēte
nos illa ueniam indigni. Ihs dicta ⁊ ipſe paulp
mep indulſit ⁊ oib⁹ id face uſſit ⁊ unū q̄q̄ ad ſua
colligere uſſit. Hocteq̄ illa inchi laudib⁹ ⁊ozatoib⁹
pugilē tota ꝺ̄ſupſit. Et ꝯpuſcdo miniſtri⁹ aulico⁹
uocauit ⁊ elemoſinas largiſſime paupib⁹ ac ſeruis
di ta ꝺ̄onachis quā canonicis ⁊ ſēi ꝺ̄onalib⁹ poſſi
gi uſſit. Hocteq̄ illamiſſaꝝ ūq̄ ſollēpnia p̄ q̄ſcaq̄
potuit celebrare fec. nō tm̄ ⁊ metuēs quātu ecclię ⁊
ꝯdere ꝓſpiciens. Inde uenatū ardenna pḡit q̄d ult̄
ſolitū ei ꝓſperime ceſſit. ⁊ota q̄ę ei illo tp̄e placuer
ꝓſpo euentu cucuſſer. Ceterea uiſitare augta ⁊im
nuſtris palatinis quāda parte imp⁹ i imp⁹ filio ca
rolo caluo aq̄ſ tradidit. Audito fr⁹ ei⁹ egre tulet. ⁊
mutuū inire ꝺloquiū. ⁊ nil ſe ꝺ̄ q̄ re poſſe uidentes
⁊ceptū diſſimulantes motū patris qui ex h̄ accidiſſe
uidebat. facillime ꝺpoſuere. Sb imp⁹ tota eſtate ꝺ
ſiſtens indix̄ generale ꝺuentu anūo tp̄e ⁊carriaco.

Quo tẽp2 filiꝰ ei⁹ pipinꝰ abaq̄tania uenit adeũ. Sbi dõ
nꝰ unp2 filiu capelũ armis uirtꝫ.id: ensecuñ.coꝛona
regali caput insignui. parteq; regni qua ei⁹ auun
cs capel habuit id: neustriã attribuit. Itaq; dommus
imp2 utr filios quãtũ posse fuit benuoluia firmata.
pipinũ maqtania capelũ autr impoꝛtioe regni ⁊ attri
buta dimsit. Et pmoꝛes neustrie psentes man⁹ dedeꝛ
⁊ fidelitatẽ sacmmis obstringeꝛ. ⁊ absentes postea tu
dem feceꝛ. Sneo quemu os nobiles septimanis fueꝛ.
gquerentes ad usus berardũ ducem suũ. eo qꝺ hoines
illi⁹ tam pꝛb⁹ eccliasticis qua puatis. absq; ullo respec
tu diuino ⁊ humano plibitu abutebꝛẽt. Vnde petieꝛ
unt domn⁹ imp2 sub protectioe sua eos suscipet. ⁊ p⁹ hec
tales mssos uicandem q̄ dirigeret q̄ potestate &
prudentia deblatis equo libramine penderet ⁊ le
gem eis cõseruaret. Ad qd̄ pagendum missi sũt. bo
nefaci⁹ ⁊ donat⁹ comites. ⁊ arlebald abb monasterii sta
uuiacẽsis. His pactis imp2 uenationi autumnali
intendit. ⁊ hiemalu aq̄s redijt. Qua hieme id: Oct
ianꝰ ignis cometẽ apparuit in scoꝛpio p⁹ solis occubi
tum. ⁊ p⁹ modicũ pipinꝰ rex aq̄tanie obijt. Intra uuidth
augta cũ aulicis psuasit imp2 q̄tin⁹ mitteret ad lotha
rium ut ad patrẽ ueniret. ea qditioe ut sit frãs suꝰ
karolꝰ dilectꝰ ⁊ aduutꝰ pꝛectꝰq; ee. uellet uenire
ad patrẽ. ⁊ sciret se abeo oia p peram gestoꝝ idulgẽtia
adeptarũ. simul ⁊ medietatẽ imperii ꝯcepta baioaria
obtinuisse. Que res tã lothario quã suus poia uisa
sa: . Venit g̃ uxta odictũ p⁹ pascha aduniarmanam
ue pat cũ multa alacritate suscep ⁊ adapstilit⁹ suo⁹ cuncta
pceperit. ⁊ sic mãdatã ar uuisa pegit. In tm utei dan⁹
tbuo idur⁹ uuisũ imperii suũ cũ suis ipse duxeꝛet,
si ita libet ita tñ ut patrau uelectioe penes un

p̄m ⁊ caꝛolū maneꝛet. ⸗ In ū paꝛticionē umpi ⁊ ca
ꝛolo faciendā magis conſeꝛet. Itaq; lotharī cū ſuis
duuſionē ꝛegni domno umpi plibitu ſuo ꝑmittit
ad firmādū ſe hāc duuſionē ꝯ̄q̄ ꝯ̄ q̄ exequi poſſe
ꝑ ignoꝛantiā locoꝝ. ⸗ Igit̄ umpi eqo ut ꝰ ſuiſq;
uſum÷ libꝛamine oīe duuſit impiū ꝑtꝛ. baioariā
quā ludouico ꝛeliq. atq; ido ut paꝛtē coꝝ nemum ceſ
ſit. Hiſ pactis ⁊ filiis ſuis ꝯ̄q̄ ſibi ꝛeꝛ
dam delegit paꝛtē. Occidua ū caꝛolo fri habēdā
ꝛeliq ⁊ ut habet coꝝā cūctis ꝑ̄ſ ſe uelle uerbo ſig
nauit. ⸗ Impi ū letabāt uhis ⁊ cūct ꝑ̄ſ talib facias
applaudēs oīa ꝰ placet dicebat. Impi ꝓhis geſtis
gr̄as ꝛeferebat filiosq; monebat ut unanimes eēnt
⁊ ſe alterutꝝ tuerent. Hlotharī quidē unioꝛis fris
curam geꝛeret. cui ſe ſpiritale ee patr̄ meminiſſe
debet caꝑlum aut taq; patr̄ ſpali ⁊ fri ſenioꝛi debi
tū de ferret honoꝛe. Cuiq; hec taq uere pacis ꝑegiſſet
amatoꝛ. ⁊ ut fris mutuā dilectionē ⁊ ut utriq; filii
ꝑ̄ſm quantū ꝰ poſſet datū÷ altum ſe uiſi; amoꝛe. Lo
tharī iā uitalia l̄ētū dimiſit. multis ditatū munib
donatū benedictionib patern⁹ ⁊ monitū ne obliuiſceꝛ
nup ꝰ ꝓmiſſoꝝ ſacēmtoꝝ. ⸗ Egitq; natl ⁊ paſcha aḡs.
Ludouic ū audiet huiusmodi uoluntate patꝛis ꝑ̄ filios ⁊ di
uſionē ꝛegni. ⸗ Iuit aut. ⁊ ꝯ̄q̄ tūc hyemū fuit ꝰ ū
dicadū ſtatuit. Id ei impi delatū eet. mūſ actu paſ
cha diferēdū ſtatuit. Quo pacto ne ꝯ̄q̄ ꝓꝛaſtinadū
uitalib ꝓꝛat. cū multis uerb. hyemū ⁊ mogontiā tūſi
it ⁊ uiburgas uenit. ubiq; aliquādiu ob colligēdū ofed
exercitū. Quo coactu. uſq; odomaꝝ ꝑ̄ſ. Sbi filii quiq
tuit ſuppleꝛ uenit. Et ꝛeꝑꝛat abeo male ſe egiſſe
emdatū ꝛe ꝑꝑeram ꝓfeſſus ē. At impi ofuetā ꝰ

Pſemp amica utriuſq; ſuetudin. ⁊ filio indulſit. ⁊ eũ
ubiſ primum ut digniũ fuit paululũ aſperſ uiſ repau.
oſt aũt demulcẽs leuioribꝫ prĥq̃o uiſregno. ⁊ unde
arduemã uenit aduenãdũ. ſubi nunti uenũt ad
eũ. alios aq̃tanoꝝ ſuã ẽxpectare ſentẽciã q̃lĩ ordi
naret res aquitanici rgni alios aũt indigne ferre q̃o
audierĩt carolo idẽ apatre tẽrtiũ rgnũ. Et impr
deratib⁹ ſollicitꝰ ebroiñ pietauẽſi' epꝰ ſtatim ad
uenit nuntiãs tã ſe quã ceteros primores eidẽ rgnu
impr̃is ẽxpectare uolũtate. ⁊ impandiſ ẽxequiuſ
ſionẽ. Erãt eũ in hanc cõſpirantes uoltate ma
xim q̃q; peerũ. quoꝝ eminẽtes erãt ipſe epꝰ ebro
in. Ranard comes. Girard comes gener pipini.
item ratapi comes gener pipini. ⁊ alii plures. At
ũ altra pars ꝓpli quoꝝ ut maxim fuit emeno. aſſu
mẽs pipinum filium pipini quaquauſq; uagabãt
ſic talib⁹ moris ꝫ pdatoi ⁊ tyrannidi opã dãtes.
recabãt ꝙ epꝰ impr̃in ne ui longũ diſſereret hunc
morbũ ſerpe ſ. matr̃ mederẽt p ſuũ aduentũ aĩq̃ lu
es plurimos uiceret. Impr aũt epm aq̃tanicam
cũ multis grãrũ actoribꝰ remiſit. ⁊ q̃ uſa ꝰ ſuis
fidelib⁹ mandauit. ⁊ ut ꝰ autũm tẽpr aliq̃ illoꝝ in
caſtellono occurreret. ibi eũ generale idixerat q̃ẽ
tum. Nullus poſſe ſuſcenſeat impr q̃o crudeletate
dictante nepotẽ ſuũ rgno pelle. reuoluerit cũ ip
ſe more gentis natiuum nouerit. ut pote q̃ nutrit
ill qui leuitan ⁊ alios ſtudentes uniſ guitan atq;
ſtabilitan penit renuntiarit. Et ut talem pipinũ
qualẽ patr̃ ei face poſſet. cui pene omis qui ob
cuſtodela illi miſſi erãt. ſic ꝰ olim apatr̃ karolo
dan fuerãt. ab aq̃tanis finib⁹ eliminat. Poſt quoꝝ
abſceſſu quãta ⁊ q̃lia emerſerit malorꝫ uarioꝝq;

mōstra ⁊ publica ⁊ ꝑuata uicōde regno ꝑsenna
demōstrabāt. Volebatq; ꝓfectū impz pe ⁊rano
habilit̄ educari puerū. neutra ut ꝑfuit. ⁊ nec
alijs ꝑee ⁊po ee postra posset. Cogitans dā qdam
cū filijs uerneri orietur ad huc posit̄ ille nolle
regnū. talit̄ se excusasse legit̄. Ego eī nō qđ uu
deam exme gerunt honorifice eos haberuero. ⁊ qz
non hec adolescemb⁹ studia fepcia ruīnta sug
gerre. Impz itaq; cauillonū uenit. ⁊ tā ecclīastica
q̄ publica ꝓ suo more disposuit. deinde ad regna
q̄tanca ordinationē sese gūtit. groutq; ab eo loco
cū regina ⁊ filio carolo ⁊ualida manu. Et ligis ānc
tāt̄ missio aquenū urbē petiit. ubi fideles suos occur
rentes benigne suscep ⁊ carolo filio cū sacīmis so
lits ōndari fec. Quosdā q occursū debitū ⁊ infideli
tatē ⁊ impede denegaf. ⁊ ꝙ usurp largicionādo exercita
tu obābulabāt. ⁊ q; potāt ꝑdas exercebāt. gphēsos
legali uisit subde questioi ⁊ nat̄l dn̄i pietatius cele
brauī. Sbi morāti ⁊ que undiq; poscebat disponēti.
nunc uen dicēs ludouicū filiū suū assūpti sexomb⁹
q̄bdam arq; trāsrigi alamānā inuasisse. Que res
maximū ei pepit igmodū. Ven cū iam senili g
uaret etate. ⁊ flegmatis abūdantia que hieme aug
mtat̄ ultī solitū pulmo ei guaret. pectq; qret accē
sit ex tā hostili nunc. Cui relatu ado effect⁹ tam
truidīn quis cet pene ultī humanū modū nāta mi
ustum. fortitudīn magnanum. pietate cautissim
ut unapostema pituita exqescens duresceret. ⁊ intra
uitalia ulc⁹ letale gqesceret. Smuet tn animū dubi
ri peste ecclīā di ⁊ uexari gpit. nec fastidio cessit
nec dolori finē succubuit. Ex ꝑ q̄ qdrage simale ie
iunū cū uxore ⁊ filio inchoau adus hāc tpestate

ſ;anda ſeobice tulit. Et q̄ ſolit̄ erat h; tēp̄ pſalmor̄
detamatoē orationū inſtātia. miſſarū celebratioē
eleīoſinarū libalitate totū recte ſollepne ita ut
uix uno aut duob⁹ dieb⁹ ꝑ exceptatione ēq̄tatis
īdulgeret. ne ꝑ discordia fugada paceq; reuo
canda. nullum die uult habe feriatū. Paſtor
ēū bon⁹ ſequēs. exēplū ꝓuidebat. gregis ſ; amiſſi
nō refugiebat & ꝑ corpor⁹ iactā ferre. Vnde a
bigrēdū nō: ei reddit⁹ ꝓmiū. qđ ita laborātib⁹ ꝓmiſit. ſedatū maxim⁹ ꝓcepſq; paſtor. Cū maxima ſ
fatigatioē impugnātib⁹ morbis ualetā ei⁹ ꝓuenit
aq̄ſ ḡiā ūmittere paſcha. ubiq; ipſā feſtiuitatē frē.
¶ explicata. hyemo tūſmeam. turingā petiit ū ludou
cū mozart ꝙpit. Vbicū mozart nō patret̄ ū pote patre
ꝑmāere rebq; diffidet ſalutē fuge ſubſidio poſuit.
¶ ꝓpria ſelauor⁹ ippa redit. ¶ Hēūb. ipz generalē ꝙrētū
tenuit murbe uagionū quę uuarmatia dr. Leopol
aut filiū ei⁹ cū matre uaqtama uſabat. Imp⁹mitta
lia adlothariū filiū ſuū miſit. uubēs ū eide placitū
uit eet q̄tū cū eo de hac re ideali⁹ delibaret. Tūc
deliquiū ſol ḡtig inſolitū tota die letamę maior⁹ ¶
unā tenebre ꝓualuer ū nl anoctis ūgitate differre
uidet. ¶ ſtellar⁹ rat⁹ ordo ita cernebat. ū nullū ſidus
hebetudīs lucis patret. ¶ Cū pot⁹ luna que ſe ei adū
ſa ꝓbuerat cornetan illi lum̄ a parte occidētali ſer
tuleret. imoze ſua q̄ndo ꝓma t ſeda cernit. ¶ ſic paug
mita tota uentare tota tota recipet. ¶ Id ꝓdigū licet
nare ad ſebat. in lamrabili exitu ḡſumatū:. Horrede
bat eū p̄ſ maximū illud lum̄ mortaliū qđ idoma
di ſup̄ caadelabrū poſitū oīb⁹ lucebat pulſime recor
dantis. impz maxime rb⁹ humanā ſubtrahedū. mu
dūq; ei⁹ abſceſſu uarietis tribulationū reliquedū. Cepit

g̃ fastidio tabescẽ. ⁊ nausiam̃ stomacho cibũ porrig̃
rrende. erbis suspiri surgeri. sigulis quarta ac
ploe mire destrui. Stãt enĩ sus deserta. commis
necesse ÷ uicta fatiscat. Jd cernẽs ussit ÷ parare
habitacla estiua atq; expedionalia in sula q̃dã
augua mogumẽ cuitatẽ. ubiq; uiris desert̃ lec
tulo se omittit. Potiꝰ q̃s ei explicet p̃ eccl̃e statu
sollicitudinẽ t̃ pei ocursioẽ meprẽ. Quis nam̃ ar
lacrimaꝝ flumina q̃e pei libamioẽ diuine fũde
bat clemẽtie.. Dlo enĩ se recessurũ dolebat ⁊ q̃d fu
tũm nouerat gemebat. dicens se miserũ cui extrema
talis claudent̃ miseri. Aderãt ei solatioi uene
rabiles epi ⁊ alii serui di. ⁊ monachi quã plurim.
int̃ q̃s erãt hi archi eps metẽsis fris eide dõni ⁊ impris
nec nõ sac̃ palatii ⁊ archi capellan̄ q̃ quãuis ⁊ appi
quore nouerat tãtu et familiari sua oia ⁊ semet ipe
debat. P̃ eũ q̃dẽ cotidie ofessioꝰ suę mutu sacficiuq;
sps tribulatu ⁊ cordis humiliatu q̃d ds nõ despicet of
ferebat. Cui erat solũmodo. p̃. xl. dies dei cũ cor
p̃ laudamꝰ eo usticiã di ⁊ dicẽtꝰ. Justꝰ es dne. utq;
q̃dragesime tẽp̃ nõ ieunas exegi. salte eo act̃ idẽ
t̃ ieunũ exsolui. Iussit aũt eidẽ fri suo dpoꝝ ui
munstꝝ camerꝝ suę. uite se facẽt uenire. ⁊ rẽ fa
miliarẽ q̃e costabat monasterꝰ regali. salue; co
tonus ⁊ armus. uasis. libri. uestibꝰq; sacdotalibꝰ p̃
singla describi iubet. cuiꝰ ⁊ ussũ fuit q̃d eccl̃ie
q̃d pauꝑibꝰ. postremo q̃d filiis largiri debet edꝝequit.
lotharo salue; ⁊ carolo. Et lotharo q̃dẽ cozonã. ense
aurꝝ gẽmisq; redimitu eo tenore habẽdũ misit. ut fidẽ
carolo ⁊ uidith seruaret ⁊ portionẽ regni ptũ illi q
sentiret. ⁊ uenit quãdo teste ⁊ peꝛ palatiꝰ ille secũ
tan se largit̃ ea fuerit. his fere pacis grãs do egit

q̄ il libi sup cē ꝑpū cognouit. Sūt hec tā uenerabi
l anistes ordo quā certi pontifices. dū i camerīs que
agebant̄ do grates p̄solueret. ut pote q̄ indebit̄
eū quē chor̄ uir tutum semp comitat̄ fuerat nūc
p̄ seneritias subsequēs q̄si caudā ostē tui ei sac̄
ficiū ure do acceptū rectlebat. unū erat quo grau
dū cor offuscabat̄. Verebāt enī filio ludouico i
placabil eē et d̄ ꝑdiogonē frē ei ānū illi lenit̄
pulsant. Q̄ primū amaritudinē animū mōstrauit.
i paruip delibans. utrib̄ aliq̄s collectis enumera
re conabat̄ quot. i quātis abeo afflict̄ i ignomis.
Q̄ ipse igr ad me uenire satis factiuꝰ nec̄t. ego q̄d
meū i ego uob testib̄ i do oīa q̄ in me peccauit
illi remittu. Vos eū monete ut si ego indulgeo illi.
ille tam̄ suu neobluuscat̄ q̄ canos patres deduc eū
dolore ad morte. Hec dicens erat enī uespe salbam
p̄cep ut ani se celebrare uigilie noctis i signo sce
crucis pect̄ suū munire. i q̄ diu ualebat ꝑpa ma
nu q̄ frontem quā pect̄ eodem signaculo insignibat.
Si q̄ndo aut lassabat̄ priman̄ fri suu nutu ad fieri pos
cebat. Q̄ affuit g tota illa nocte oīs ut unū corpe ipse
soli sobetan̄ animo opos. In crastinū quo erat dnica uisit
ministiū altar̄ ꝑparare a pōtificū dei genit̄ missā
celebrare. i priman̄ iuxta more ōmunione. s tā. X
p̄ hec cuidam portunete calide austū ꝑberi. Iuo p
paululū plubam. p̄cat̄ i fri i simul adstantes ut
curandis opam daret corpib̄ se tam diu pstolatū
q̄ duuiu fecit posset. Instante aut mgtuoi ei ap
tido uncti pollice cū aractis. Hec cū face osueuat
si q̄ndo frē nutu uocabat. dei genit̄ accepsiū. q̄ uem
ete ꝑliq̄s sacdotib̄ ubis q̄b̄ potuit. i utrib̄ semet ipm
dau. Benedicti petiū. i q̄ solet agi negressu suisa acc

in sinistrā partē. ī dignādo qdām ūtute q̄nta potuit
bis dr̄. hus. hus. qđ significat fozas. Vnd patet q̄
malignū spm urdit. cui societatē nec unus nec mo
ꝛiēs habe uoluit. At ū eleuaret ad celū oculis q̄nto ille
ītēdebat tanto leuioꝛē facē reddebat. ita ū nil arridere
differre uideꝛ. Sed alib' g̃ utꝛq̄ psensꝰ tm̄nū sozt'.
ad ꝛeḡē feheū ū credim' mug̃uit. q̄ uerueꝛ dictū: aũ
dico doctoꝛe. si potest male mozi. q̄ bene uixerit. de
cessit aũt. xii. te uel anno uitꝛ suæ. Lxiiii. Et aq̄
rame q̄dē p̄ fuit. p annos. xxxvii. impꝛ aũt. xxvii.
Anima posto recedēte diuqꝫ sr̄ impꝛis epī meꝛsit eū a
liis epīs abbatib' comitib'. uasīs dñicis plurimaq; sre
quenta tādem q̄ppti. supꝛs impꝛis reliquus cū mag
no honoꝛe meꝛis trāsportari fec̄ a ībasil' scī Arnulfi
q̄ mat̄ ei' gdita erat nobilit̄ sepelit̄. Finit vita
tactus Ghosi ꝓcipuis inuicti et oꝛtodoxi ḡ̃pis
Ludouici deo gr̄ās. a.

POST quā aũt ludouic' ip̄z
fili' caroli magni impꝛis. tenuit que
tū gnale aq̄s. q̄ ipso anno capella ca
puli audeliç basilica di genitꝛicis tē
ꝛoꝛis tuenta nocte disco opta: tota ī nuicia
tū: et noꝛmannos uelle tuade finē fuꝛoꝛa
parte saxoniç. a ipse tūsitu. hiemo ꝛ eo' ꝓcessiss.
tuanū ee ꝓpisse noꝛmānū ano sequēti cū time
ꝛe saxoniā ītꝛe. reflexis naub' adnaꝛe aqta
nū cū app̄s hiemo ībula recedūt mīse uuno rdes
tituta: agnali monachoꝛ habitatioē ibi frēar
don' ip̄z recap̄t monasti scī filibti. Tuc ludouic' quietꝰ
gnale tenuit ipalatio ogrtiaco ītemouicino reū gla
magnā dedicaꝛe iussit basilicā saluatoꝛi regalē mīse

octbr ⁊ leuauit corp̃ sc̃i gꝛegorii at anno icarn̄ dñi. dccc.
xxx. eode mse posuit: p̃ alta resaluatoꝛis adscp̃ti mai
oꝛi uigꝛe. pse ipo ipo ipe. te hiep̃s asperima fuit
⁊ tꝛis impꝛ. fracia p̃ modicu tep̃ capt: tꝛuditoe arb̃
regib̃ filiis suis lothario. ludouico ⁊ pipino ⁊ alothario
missis: icarce ap sem gedardu deide ap sem dionisiu ⁊
expoliat: ab impialib̃ induuit ⁊ mg̃ ueste idu. Et du
patuo p̃ tꝛp̃ lothari uenit dui demoꝛatet adgregati
fracis. ludouicu actoꝛia carceꝛi uxoꝛ aula s dionisii exe
cet. ⁊ uiuit ꝛegi tui eleuauet. Et abeo die q̃ s gꝛegoꝛius coꝛ
p̃ posuit: i sup̃ basilica saluatoꝛi usq; adeu die q̃ impꝛ
restituit: ꝛegnu media q̃dragesima. p̃ asperima hiem
icessant diluuia aq̃ ⁊ pluuie nunc iqruet. Ab ipso die
seremta ice fracia rectura: .s. una q̃ tanta pluuie node fe
cet q̃ usq; corp̃ s gꝛegoꝛii sepulc̃ pstuo tui regdui: Te
odo aurelianoꝛ comes q̃ fauebat patrib̃ ludouici fr̃ odo Aurelian
ei uuillelm̃ cu lanbto nã netesiu comite q̃ lothario comes et
fauebat ludouici ggress̃. occisis cu multis pncipib̃. ne Willelmus
ustrie. l lothari anuenia tuet̃s uolut apd castru ble Dalmat. comes
sense cu patre suo gfugę s. impar uꝛib̃ supplex uenit
adeu ⁊ idulgtia meruit ⁊ restituit honoꝛi pstue. Si
milit ludouic̃ ⁊ pipin̄ idulgtia a patre accepet ⁊ res
tituit s dignan solue. X p̃ annos .v. rainald comes ar
ban licsis. mse septb̃ cu noꝛtmanis uulgo i sula di
men ⁊ ducat: . Anno sequen corp̃ s eligii de isula
uerico effoditur .vii. id uñ ⁊ burgudia monachi p
fert. p̃ alios duos anos pipin̄ rex aq̃tanie filius impis
obiit sepult̃ picta uisat scam gradegude. Hoc uisu
paris frcat monastiu sc̃i ioh̃is baptiste angeriaco gꝛo
nastiu s Cipriani pictauis. monastiu bꝛatuinsis. ⁊ tuis
nulit canonicale habitu i monastiu i monastio sc̃i epur
chi i egolisme q̃b̃ monastiis p̃ fec albane gꝛatianop̃

T ue luctuosa mors ludouici figurata ⁊ magr. Na sco
assu nuntio regni ei lenteia ira ut eminetr mortr ei
tibr pozrtu murmur. Du em taqtima primo repet sig
nar uueirs adhuc capulo patr ei appaurunt. luna
plena signu crucis circuitu resplendes fraqtta prima
aurora uicipiente. pdie nonas iun. lodem anno. appa
ruit corona myrabit circuitu sol dnica die hora qr
ta. iii. septrbs. Hs significabat p pagana xpiana
religionem ⁊ adoznadu x cultu ppsu patrze. Anno u
ultimo ipi ⁊ fuit eclipsis sol i solarii fuit angil aseios
diu. ⁊ stelle use sur sic pnocte diu. ⁊ siguit magri
ma luctma. xantetti. i. ipsu ipatrze exrugiu. a morte
ei. ⁊ tdiu. iii. ebs tbulationu. uolui. lde ipz audita
morte pipini filii sui. decrm filiuci pipinu par
uu educari penes se i fraqa. Et meno u comes picta
uu qr uoluit ipius uolunt eleuare iregem aqtaine
filiu pipinu. hac de causa impz mor ipa pictauis
uen ⁊ mdt emenone expulit ⁊ frm ei bnardu. Et ramul
fu filiu guardi comitis arueinu neporem uuillelmu fris
guardi comitem pictauis p frem. ⁊ ipione u comitem osti
nuit egolisme ⁊ patriu comitem p posuit lemouice. Et meno
qq; ad ipionem frm suu sese oculit. bnard u ad ramaldu
comitem arbatliacese. Impz qq; filiu suu capulu caluu
taqtania ignarr frem ⁊ pipinu paruulu secu ad aduc
fraqa ad nutendu. lde ipz monetam egolisme. a scom
cese suo nomine sculpe uissit. Burdegale qq; comitem
sigmnu ⁊ scom nicolaudricu p frem. Eodeq; anno qeclipsis
magr sup dictu sol. ipz apo mogunta cuitate egris obit
xii. kl iul. a lotario corona umpiale rense autu di
mus sepultr q; meruis apo sem arnulfu anno abiatu
dnu. dccc xl. Remanser tres filii ei. Lotharius ipz italie
ludouic rex germanie. capul caluus rex fraqe ⁊ bur

Ernesto Comes Pictauis

Bernardus fr. Ernesonis

Ramulfus filius Guardi Comitis

Turpio comes Engolism

gūdie. q̄ p regno aq̄tanę ⁊ frācie int̄ se discordāte
bellū ornāt int̄ se unfontanetico cāpo d̄: iburgūdia.
Lothar⁹ exuma parte eū exercitu italię. capt ⁊ ludouic⁹
exalta eū germanis ⁊ frācis ⁊ aq̄tanis. Actū: i pluū a
no secto p̄ mortē patris eor. i. dcccxli⁰ anno ab icarn̄
dn̄i. Et innumera strage pacta. uictor extitit lotha
r⁹. q; subitis uinarū dux eū puīciatis ⁊ wolosanis sp
uenēs. sp lotharū ursit. ⁊ īgnauū: pluū fugatq;:
⁊ uict⁹ lotharī⁹. Capt ⁊ ludouic⁹ regnū equo lib̄mine par
tit⁹ s. ⁊ capt ne potē suū pipinū admittēdū secū reti
nuit. I isupdict⁹ plio occisis rainerio ⁊ gyrardo q̄rū Mors Girard
erat generalissimus extitit uuillelm⁹ comes lemouice Comitis
ū raimūd. p̄ duos anos plia memorata. uidit impat⁹ Lemouicensis
mat̄ carol⁹ calu tupinis obiit. sepultra apō scm̄ gyrardū.
Pso anno rainald⁹ arbarlicēsis comes eū lātrū nāne
nesi comitē ggress⁹ occis⁹: britania ēm a filiis ludo uu
ici se sub̄ exercit. ido frāci ⁊ aq̄tani eū britonib⁹ fuge
rep̄. dānetis quoq; cunctas eo anno annefaldigi⁹ cap
ta:. Tūc carol⁹ caluus p̄mo britānā festo ⁊ igne uastā
uit. Sequēti āno bnard⁹ fr̄ emenonī⁹ ⁊ arueus filii⁹ rai Bernardus
naldi ggressi eū lātrū nānetēsi comitē ābo occidūt. fr Emenonis
occisus.
Alio āno sequēti sigiun⁹ comes burdegalēsis ⁊ scōncēsis
anort mānus capt⁹ ⁊ occis⁹:. ⁊ scōnas urbē anortmānis
ggremata:. thesauri⁹ ei⁹ optimis exportat⁹. Carol⁹ itū
britānā p̄gress⁹ eū nomenoio duce dumcau ⁊ uictor extitit
s. nonnā⁹ fuga laps⁹:. Anno subsequēti nortmānu he
rio insulā mise uim ggemāt. Et his tēpib⁹ diffusi sūt
paq̄tanīā. q; duces ei⁹ int̄ se bellis cecidāt nec erat q̄
eis resistēt. ⁊ ggemat⁹: ab ei⁹ mise maio lucionū⁹ ⁊ mise
uimo sēi florētii monastīū. deīde ggemare s abeas
nānetas cuitā monastīū deas. burdegala. scōnas. ego
lisma. lemouicas. parisi⁹. turonū. beluag⁹. nouiomagū. au

p̄ rhianus. pictauis ⁊ innumera monasteria ⁊ castella destructa.
morte ū dñi ludouici impr̄is ānο. viii. Fabricatr̄ anno
dcccxlviii. amard̄ princeps debasilica sci gratiat cū aliis
oīb̄ canonicis. do ispirante preuit arma sclaria ⁊ deca
nonicali habitu īmonacor̄ habitū se ipsos mutāt īcodē
monasterio. Capit eīm caluus guerrā suū gñale habuit cō
lemouice tēpr̄ qdragesime. cū epis aquitanis ⁊ pmorib̄ ei.
& residente carolo caluo ītyrno regali. amard̄ nos cano
nica sci gratiat pstrauer se subitu ad pedes ei postu
lantes dare ꝫ licētiā se fieri monachos īcodē loco. Rex ū
do gras agēs cū magno gaudio petitionē eor̄ ad impleu.
nos epos ⁊ pmores eor̄ uotitate ielinauit. Ꝫ stodil epc̄s
lemouicis cū his guer̄ ferre ⁊ iflexibil sol manere tāde
rege cogente ꝫsensit uicē munib̄. Et canonici exse ipsis
abbatē uoluer̄. ad psens habe. ſ. p posuer ꝫ odonē ꝫ sanc
ti albani. Ioffred ū thesaurari uoles relinquere scām ꝫ
ducē astodilo epo. monasteriū sci iuniani ⁊ eccliā caup
ensem dē pdatiōe. ⁊ malo īgenio aupre ⁊ dnio ſ ꝫgratiat
subripuit. ⁊ hac occasiōe decesse fec. Ꝙ tēpestate monachi
sci ꝫgratiani tyranni nemīn cogēte añ cor̄p eidē abiecto
monachi schemate. scema īduūt canonicale sacm̄ns his
firmato sp cor̄p bi ꝫgratiani. Et carnib̄ refecti mor pestē
corrupta mane facto ītecti mortui s. repti ōs amatore
ad mmorē. ⁊ dereliq̄ acanonici ipse locū habitat. Ꝑ capit
tria uice bretones festo. ⁊ regni pdomuit. Et dū iaq̄tania
regressꝰ eēt. nomenoius dux redonas. ⁊ mānetes cuitatē
capies destr̄uit muros. ⁊ portas eor̄. Et britanniā regressꝰ.
Δ no sequēti iubente do nomenoio abangelo pcessū intr̄uit.
l te capit q̄rto britanniā īgressꝰ cū erispoio filio nomenoi de
nicat. xi. kl̄ septēbr ⁊ uictor exstitit. ſ. magnā partē ex
ercit sui cū ipius duce amisit. p̄ q̄ū reūsꝰ. p̄cedēti
anno lanbr comes mānetensiū agauisbrio cenomānensiū

comitr ibello kł mai occidit. Eodē anno mſe septbr
capt q̄mā uice b̄tāna deuastauit. ꝛ pipinū ne potē
suū quē ifich ſ b̄tām coepaunt adq̄ſtū. ꝛ occiſo ers
pio b̄tāna ꝫ subiugauit. Rāulf⁹ q̄q; comes pictauē
ſis. ꝛ rano comes arbatilicēſis ē sanguinei ei⁹ cū noꝛt
mānis ibliaco ulla dimicauer. ꝛ uicti fuga labāt. Te
gauzb⁹ comes cēnamānēſe ifidis mānetē ſuū. cui cū
uet occiſ⁹. Captū .xv. āno p̄ plū fortunatē uuert
lotharo ip̄z fre suo. Iemouce uet⁹ iregē sup fr̄aciā
ꝛ aq̄tanā ꝛ burgundiā ibasilica saluatoꝛis quę regal
appellat uxta basilicā ꝫ pet ubi corp⁹ sc̄i gꝛatiat ma
mulauū. ꝛ id igitſ⁹ē fr̄aciā. Ip⁹ q̄uiꝛ deide āuos lothā
rī ip̄z egtāſ fact⁹. monac⁹ ypma monastio. peo d̄ patꝛ
deimpio eiect. ꝛ carcerari tenuerat. Quo moꝛtuo de
aīa ei⁹ altcano uſa. affirm⁹ it. anglos malignos. ꝛ benig
nos. Sc̄i angli dixer nos ñ misit ds ad ip̄zem ſ. admo
nachū uos accipite unp̄zem. nos nob⁹ ducem⁹ mona
chū. Anglus sc̄i secū fluxer aīmā demones acceper corp⁹
uuolent adoꝛmo exthege cūctis uidētib⁹ ceper. ſ. ozatiꝛ
b⁹ frīm fugari euanuer. Ni multū tēp̄z ludouic⁹ fr̄ei⁹ o
bit. ꝛ carol⁹ unp̄ntꝛe eleuat⁹. Q tēp̄z gunſtime noꝛt
mānī aq̄tanā afflictabāt. ꝛ helias sconigena egulmſ⁹
epſ de fuct⁹. monastū quoq; bi eparcu anoꝛtmānus
desolatū. ꝛ ita ñ nullus monachoꝛū unbi degeꝛ. ꝛ hacte
canonicat oꝛdo ibidē regulaꝛ q̄nup exterat. Tunpio
ñ cū rege carlo fr̄aciā igꝛſſ⁹. ñde reuſ⁹. ñ p̄multo die
cū noꝛtmānis ggreſſ⁹. occidēſ eoꝝ regē nomīe maurū.
ab eo ipſe occidit. Extemeno fr̄i ei⁹ ducū comes pictauū
nſ. ꝛ egulſime comes exuit. Et ipſe p⁹ biēnū cū lā
dꝛico sconcēſi comitū gfligēſ. unteptu lādco icastrū
rūconiā reducit sauciꝰ. ꝛ. viii. die mozit sepult⁹ uxta
basilicā sc̄i eparchii ꝛ relict filiū parulū ademaſ nōe.

Ranulfus com. Pictauensis

Turpio archiepus

Ebredo

Adhemarus

Capt hoptro uulgrinū ꝑpiquū scūm firm aldum̄ abba
ti ꝯmonastio sēi dionisii durē tā ꝙtanū ꝙ ꝑfec̄ eū co
mit̄ egolisme simul ꝙ petgorisce. roolibū stanut nepa
tu egol nūsis. hic uulgrin̄ sepe acarlomano ꝙdem̄. a
capolo magno impie frē ei' mss' fuit tā ꝙtanuc urbes
una cū raiburgi. ꝑpt̄ mcias faciēdā. Erat q; tā senex qn
do eū capt caluus frē comitē. sup̄ dictar̄ urbiū. ve
nes. cū eo a fracia duo filii aldinni ꝙ uullelmi. Aginū
q; urbē habebat q̄ assumis uidicau ꝑpt̄ sororē uuillelmi
tolosani q̄ matrimoniū accepat. uenit ꝑ principatū ihs
ih' cuntarib'. p. xxvii. anos. hic multis ꝑliis laborauit
cū nostr mani. ꝙ hac decausa edificau. castrū magdala
cū ꝙ mastacū ut cet munim̄ ot paganos. gorisq; imag
dalaco portū legi' doctū ꝙ eo tādulfū q̄ cū eo uenat quē
frē nec comitē. q̄ tādulf' habuit qē filio' labrū ꝙ ar
naldū atq; odolricū. q̄ tepr de fuer. eodē uulgrino
.v. non mai. ꝙ sepultu iuxta basilicā sēi epatchu. v.
āno p̄cū olibu epūs die clausit. ꝙ anarol' ihoc ei' pontic
ordinat'. uii. āno uitā finuit. Relicto ū uulgrin' filius
suus aldinno q̄dē eloqsimā uuillelmo ū petrugorica ꝙ
aginū. Iuxta capolo calno de sēto migne. regnau peo
ifracia fili' ei' ludouic' balb'. nec ult' impiū accep. aliis
de regib' fracie. hic baioari ꝙ alamani exgrē eor qa
uit s regē omnē. Lagobardi simili exgrē sua rege
adalbai. deide arduinū. ꝙ irmam desenatorib' fin̄ ele
uauer iregni. albericū frat octo uian' papa ordinat'.
fuero rege ludouico. regnau peo fili' ei' capt cognom
to ispiles. ꝙ multor. hic fracis gulpare' ot capolū ispierer
eicuit eū de regno. ꝙ dono nē duce aq̄tanie iregno elauauer.
hic ado fuit fili' ramnūdi comitis lemouicensis. ꝙ a pmo i
aq̄tania rex ordinat'. apd lemouica. cui cuncta res mo
neta noie suo culpe uisit que ante noe capt sebeba'.

Vlgrinus
duchens
huffshy

Vlgrinus
labor

C ōstituit ĩ ea urbe uicecomitē fulcheriū ĩdustriū fabrū ĩ ligni
-r lemouicenū puncē comitē ordinauit. Simulq; -r ubīq; ea-
-ri anno ĩ frācia rex eleuat̄:. q̄b⁹ dieb⁹ radulf⁹ rex burgū
die cū hoste lemouicenū appulit rogatu odonis regis nā
ipse frācia tutabat. V congregatis q̄ radulfū ĩnumerabi
les nortmānor hostes. q̄ mussoq; ētamune ĩloco q̄ dr
adestricos. usq; ad ĩtuitionē pstū s pagani. q ex id po
tuer euadē fugiētes nō ult̄ fiducia plūpser uenēdi
magnanā. Radulf⁹ aut grās do peccā amore aiā po
suer tur suā refetes cū magno tūpho regressū:. Et nor
mānor alię colhortes frācia supior̄ deuastātes. pmū
cū ducebat eccl̄a deīd cū rege astenco orat⁹ martimas de
sertātes. p q̄ desolauer q̄ā uicinā frācie pstū s au
ctus ducib⁹ frācie. dict̄ calia multitudīn nortmānor
rodomū urbs ĩuicine s cupitates ĩuēta euacuę. cū
duce sūt ad habitādū aduenib⁹ eor q̄elebrauer sup se
ex eor gētr rege noīe rosū q̄sede s rodomo ōstituit. V
facr̄ xp̄ian⁹ asacedonib⁹ frācor. ĩmutate. obitu uxorē
ūs xp̄ano capuanos cētū ān sede collocatā frē inhonore
que coluerat idolor. rdemū cētū aut̄ libs pecctas
distribuit xp̄anor ĩhonore ueri dī ĩ cui⁹ noīe bapti
mū suscepat. Ranulf⁹ q̄q; pictauēsis rademar⁹ fili⁹
eme nomis mutatē epūr purbe pictauus. Quā ademar⁹ Ranulfus
murbat s udicare p parte suo emenone. hinc ū rānulf⁹ Pictauiensis
exoiuge legitima cū nō haber plē suscep. exoeubina et Adelaidam
filiū eblū noīe. Sumāq; habuit amicitiā cū pp̄ q̄ suo meretrici
uuillelmo comite aq̄tanis rcū solo p̄cipe rodomi pac
tu firmauit pp̄t metū ademari. hac decausa a rege o
done pot̄ amore q̄ amore honorabat. d uq; regalē au
lā assiduaret̄ uenenonecet̄ ĩ extremis sco geraldo ibi
tē p̄sēa paruulū filiū suū eblū omisit tutādū. Sul
grin⁹ aut agimū udicat̄ pp̄t sororē uuillelm tolosani

ex qua sup̄ dictos duos suscepat. filios. egolmā 7 pequ
gozicas rex p strenuę. Aginū. p xxvi. annos egolmā
7 pegrugozicā. p xv. annos. 7 xvi. anno p̄ mozte lotha
rii de fimet̄. Ademar aut̄ fili emenonis filiā uuillelmi
filii uulgrim sanā ingugiosoppulau. abaldumno 7 uuil
lelmo familiapi fouebat̄. Et odone aprege ogagno hoze
noze ipalatiū habuit p̄ mozte rāulfi. pfect̄ pictauscō
mes. Regress̄q; apalatio ses geraldi clā sub ducū filiū
rāulfi apictauū uuillelmo comite aprimus eroicā nut
endū. cui ē sāguineus erat. Eo tpe ipse uuillelm cū
habet plē. dumacū monastiū ifūdo app̄o di. iburgūdia
anouū fec̄. qcū sozoze suā i matīmonio desidaret gū
gel ogeraldo nullatenus quit. Cui elibē uxā sep ducēs cū
sepe adcopulā suadet̄ amoze filioz respodebat ses geral
di. Vale. iqt mozi sin filius quā reliquete malos heres.
Et ratq; ademar comes pictauū amatoz ecclię. Cuiq; plē
nec ipse excepet. pspiciēs unacū uxoze sua sācta de
functo sclo gessit queda exuuiae app̄o eccliis. 7 p̄dia. Sco cas
tofo qdē uoeztā. sco grapeiali moltōmū. sco iohi neriacū.
sco hilario corcolmū. sco eparcho gudoz ullā. Eo tep̄
ebo brīc̄ cep̄ edificare coeno buldonēse unhonoze di matis
di p̄ea unegū radulf filiū ei. ū magnā cohoztē monachoz
ogregau regulariter degēte. his diebus oto rex bauoariox. sub
egit. regnū lāgobardoz defūctis regib adalbto. 7 aroui
no. Sumulū defūcto elberico rege romanoz osensu octa
uiam pape romā adgress. 7 causa ē ei cuntas plūq; i
gēs extitit tt bauoarios 7 romanos. Et ono uicto ingress
urbē cozonat̄. aboctauiano papa. 7 ip̄z romanoz pmot̄.
Q de functo ipau filius ei tē ono. Et frācoz ū rege odone
obeūte. regnau peo filio ei arnulfo pauco tep̄ 7 mozt̄.
tū capt minoz suscep regnū. unxq; eū arbē eps. cōt que
ratto frācoz p̄ces ospirati. eū regno pellētes turbā duce

892. mort Raulfi comitis

adelmary nuptiae

Comes pictauis factus

frācoꝝ ꝑeo mutuū cōstituūt regē. Et ā ggregati icāpo
more solito ad q̄ actādū de publica regni utilitate
unanimi ꝯsilio ꝑeo dignaue mittūt q̄rat idē rex. festu
cas manuū ꝑiciētes trieceſ eāt ne cēt eis ultē semoꝝ
⁊ solū eū īmedio cāpo reliqueſ separati abeo. Cūq;
simul utē se cōsſēt sup ueñ comeſ ugo amicꝰ regis ig
norās causā. q̄ ꝑta dixē frācus. O fortissimi frāci. nō bo
nū ꝯsiliū egistis. q̄ semorē urām ut honeste deseruāstis.
Ē cū eo parſ magna frātē ⁊ necesse÷ si ura eū dimittam
uenire malū sup nos. Ego adgrediar ego eū ⁊ ꝯfodiā ser
pe. ꝯsili eū ē ut occidat q̄ mult⁹ puniat nos. Et cetera
eq̄ q̄si occidet eū mox ū ad eū pueñ. tale ꝯsiliū dedit
ei dicēs. E ꝑo nūti⁹ tuus ad hos frācos ex parte tua ū
usq; ad unū āñū tm sic ad huc sub tua dnōe ⁊ simlis pa
tio nōre uidet melioratꝰ discedāt aut utrūpatioē fiu.
Q ō regressꝰ ꝯfirmatū ē frācis ⁊ ūtūm redieſ ad regē ⁊ pillū
amicū āñū amicos ꝑ regē assotiatū. cū q̄b⁹ p̄ āñū fiducia
ubiq; se agē potuit. ꝑmanētib⁹ pozib⁹ i sua sētētia. Elegia
to eūm uerbo i rege capt cū ualida amicoꝝ manu lemo
nicā ꝑueñ ⁊ pugil nocte ꝑpe fenestrā sei ꝯtendat ꝑstitit.
īozoib⁹ q̄q; potuit deaq̄tania secū fortissimoꝝ bellatoꝝ
adduxit. ⁊ pburgūdiā adortē unpatozē abiit ꝑpt̄ auxi
liū. Frāci autē diuisi sūt. unē se ueꝝ maioꝝ parſ uerbo
tenebat. Capt demq; accito abortiue ipatoze auxilio
cū multo. exercitu patrī detroducta gēte patrī deaq̄ta
nia ⁊ ffrācia regressꝰ÷ fracā ⁊ ꝯmisit cū eo roberto bel
lū. Capti erat signifer fulbt comeſ. roberto autē ipse
uexillū ꝑ fepe bat. deiecta barba canitiē plena ex
lōgā ū cognoscēt. Capt rex fulbto īīminādo ait. Caue
o fulbte. Et īd pūbū exiit. caue fulbte. Fulbt roberto
regē p mediū cereb⁹ diudēdo ꝯfodit. ⁊ exercit⁹ roberti inc
t÷. Et sumto bello pueñ ugo filꝰ roberti cognoīe capet⁹

ꝛcū mille eq̄tū ꝛcapvlū cū ęxercitu lasso fugauū. ꝛ p̄
modū supplicit adeū uenies uolūtatī regi assensit. dū
capt regnū recuparet ꝛ ipsi ugoni capeto ducatū p
mist sic solut̄ erat regi pat̄ ei⁹ sorbt̄. Ꝛ despolatis que
cepat capt scō ꝯgareali sic uoūat dureꝝ quedā. ld ē
decapella rotbti regi⁹ anglīn ęrauso ꝛ argēto. dalma
ticā p̄ciosā ęruestę ęsea. Ꝛ alterā inde argētatū. vesti
mētū integrū sacerdotale p̄ciosū. duo⁹ libr⁹ diuine histo
rię. Librū p̄ciosū decōpotū. vexillū ęruestę auso tex
ta unū. Ipso ū carolo regę mg̃nte ludouic⁹ fili⁹ ei⁹ peo
sthenue regnauit. Quo tēp̄ nicee fu⁹ unp̄ basilius ꝛ ꝯsta
tinus paruulos educās sarracenoꝝ ditionē iuasit ꝛ an
tiochiā aliasq; fortissimas ciuitates usq; ad pol ęxpug
nās su coep̄ ꝛ ꝝ̄ grecis restituit. Que unp̄ mat̄
basilii ꝛ metuēs ne sup filios suos tyrānidē ageret. dolo euo
catū dū ad polim obsidet mādauat. eū ei p̄ epla barba
rus cōstantinopoli obsedisse q̄d falsū penit⁹ erat. dū inba
silica palatii ꝛ cōstantinopol genua curuādo salbatoꝛ scō
p̄ces dō fūdet. gladi⁹ eū q̄tuoꝝ seruus suus īsultabat dic.
Ꝛ oīb⁹ p̄cib⁹ grecoꝝ simulatū eū subito morbo ęrctū. ꝛ
factū dulatuit. donec suspecti sāp̄ grecoꝝ ꝯsonum
tū ei⁹ egrīt̄es dubitāt. cadauer frameis repūt. Ꝛ eade
maſ comes pictauēsis de fuer⁹: ꝛ pictauus uxta basili
ca scī. hilarii. iiii. nonas apr̄l sepult⁹. Guillelm⁹ q̄q
dux aquitanus mortuus: ꝛ filius rānulfi ebl⁹ māsser. aquitā
ꝛ pictauus simul comes p̄mor⁹: a carolo rege sup̄ dictor.

Acceptaq; ingugū adala filia ipsi ipor magistri comitis ge
nuit ęrea uuillelm⁹ capo stupe. p̄ morte siq̄de uul
grim⁹ fili⁹ ei⁹ aldum⁹ .xxx. ānos uixē. hic mupsit cau
tas egclisiasq; restaurare cepeꝝ. Quo tēp̄ oliba pōtifex
catū ad huc agēte repetētes nostrorū ānu crebras ursup
tatoēs pacta ꝛ ꝝ̄ exercebāt. Vñ factū: ut monachi scī

cassvs ad hue uiuẽte uulgrino comite. pciosũ lignũ crucis
adcrvdiẽdũ egvptine defessẽt cũ diuisis ecclie. Et cessãte
ifestatiõe nozrmãnica. alduin' icautare sua trtiñe
reptau oib' dieb' sup dictũ sem lignũ nolẽs recte gmdauit.
Hac de causa adhibitis afrãcia archi testi. uustit edifi
care ecclã in honoze saluatozis fozis mutvs incapitre ba
silice sci eparchii. u sem lignũ deputaret simul rcozp'
sci eparchii ibidẽ tũs fesse. ruocatv a frãcia fredebtvo
epo cũ sãguineo suo fre ipsa ecclã dedicare in honoze
saluatozis. Cozp'ũ bri uzi leuare nõ udluit qd uole
bat tũs fesse in eadẽ ecclia. Ipsoq; gsecrois die. p' pac
tũ sacficiũ sollẽpne mssaq; fuerat. placida mozte añ
altare saluatozi obdormuit idno. ruide añ altare hu
mar' ẽps fredebr' abepo oliba. q' ipse p' modicũ obiit ũiã
dictũ. Alduin' ũ comes p'fmultꝰ lãgvze lãgvor corpis
multar'. ripsi ei ira fames uehemẽtissima gssata. ut
q' attrn' uiop'ũ fuit. de uulgv uñ alcũ addeuozãdũ exq
reret. rmulti alios fessv pmitres carnib' mozelli poz hu
manis uiuuce uescẽtes. gb' ad' alduin' necessitatib'. te
mpr cassvso pciosũ lignũ p'man' filii sui uuillelmi rog
noe sectoz' fessi. uno añ mozte suã ano. cũ capsa autem
q' ipse cũ gẽmis ostiu ipauat. ui gaudit lubeliaco ulla.
rmox cessauit plaga. ipse p' annũ de fuer'. vii. Let apr: ut
ta pate tumulat'. P' cui' mozte. ii. ano occisi s abnardo
uulnoe sãte sozoris sue q' occidẽ conati s. labr' uice co
mes marsiliacẽsis. rarnald fr ei. Willelm' aũ sector fessi
honoze eoz restituit odolrico fri eoz q' minoz natu erat. su
tq; s uice comes sic ranulf' fuerat uulgrino. hic demq;
bnard mortuo pate suo Willelmo q' fuit fraldum exuul
grino. comes pẽtgoziacẽsis effect'. Willelm' ũ sector fessi e
gvptia pncipatũ optinuit. rcommunẽ habuer' totũ honoze
eoz ipse. bnard comes gsãguine' ei. Ademar' in supdict'

q̄ sozoꝛe bnardi sacia uxoꝛe habuit. decē anos sup uxr
aldumo. Sacia qq; uxr timnas. xx. non apl. humatu
uxrta basilicā bi epachi. eo tēpꝛ gūbaldꝰ epꝰ decedēs suc
cessoꝛē habuit fulcaldū. Te Willelmꝰ sectoꝛ ferri. xg sāgu
neus eꝰ bnardꝰ adggauit ouetu nobiliū. tu restituesꝫ mo
nasticū habitū in basil bi eparchi. p ficietes eidē mo
nasterio mamardū albuit. qi ssiue basilice bi eparcu ostru
x elegas ozatoꝛꝛ inde sce ꝛ suppellectilis ꝛ multa reliqꝛ
pignera quę ad illeꝰ solumꝰ as portauat ibi reddidit. Te
domꝰ Willelmꝰ sectoꝛ ferri prestantiꝰ ecclesiā adeūdē docū
bi eparcu ꝛ h donū. Ecclīa sci hilarii in petrugoꝛico fini
mentaria piliacese. Ecclīa sce eugenie sita in comico i
mentaria pedriacese. Curte fradoꝛe ullā ꝛ ullā deserto.
villā alumiaco. villā romanoꝛe ullā cū ipsa ecclīa. q. ānsū
unū ungvdoꝛ ulla. Qd testantiū q firmare uoluit ꝛ firma
uerꝫ manibꝰ ppꝛis quoꝝ noīa hec s. bnardꝰ comes. arnaldꝰ
filiꝰ bnardi. odolricꝰ uice comes. Ademarꝰ uice comes. Ar
naldꝰ filiꝰ Willelmi. Ademarꝰ filiꝰ eidē uuillelmu. Sco q. ar
cialis decꝫ nichilouiꝰ cātreciacese ecclīa uiegvltīsi partiq;
manauco ecclīa ulemouicino cū oībꝰ adiacētiis ꝛ massis.
ñ eā habuit plē ex legitima q. uge. Hā supdicta arnaldꝰ
ꝛ ademarꝰ exocubiū ei nati s. Sce ito fideli suo pncipi de
ulla boesi. decꝫ cellā frunese iegvltīsi cespite. Trea de
fuero ebꝛo comite pictauino. filioꝝ ei. altꝰ comes. altꝰ epꝰ
factꝰ ē. Ebl' eā anuente rege ludouico pontifice lemouice
factꝰ ē. Willelmꝰ ū cognomto capat stuppe. a rege supdictu
aquerniū. uellaus lemouice ꝛ pictauus comes, puectꝰ dꝛc
aqtanę extitit. hic germano suo albaniā sci hilarii ꝛ ac
sci q. xpti ꝛ cū ñ nullis alijs possessionib' ꝛ pictauesi solo
pbuit. Fuit ide ebl' bonꝰ pastoꝛ ecclīe ꝛ castellū sci Stepha
ni lemouice sedis qꝫ tpio epꝰ an cessoꝛ eiꝰ magna ex par
te a solo ostruxerat. hic ad pfectū tregunt. Costruxit anouo

castellū hylarii ⁊ canonicos ibi disposuit. qe iherstanoe
norrmanorū idē loc̄ amonachorū ꝑsca habitatioē desci
uat. ꝓ restauraū ⁊ monastiū sēi gorchael q̄uocat̄ adhuc
mū ⁊ multa alia laudabilia. iope di eg. Restauraū mona
stiū sēi gorarei ⁊ castellū ieuxeuru ꝑ frē. q̄ defuct̄ ibasit
sup̄dicti monastii sēi āgli. An cessor ū eī tuppio grīe cla
rissimo auūcls rorbta uice comitis albucēsis utreb̄ di mag
nific̄ fuit. rodonē albatē eluniacēsi ęnobi sūmo ęxcolu
it. q̄odo reuerētissim̄ ꝑioē rogitāte uitā sēi Geraldi e
didit. ⁊ libꝝ decrepti mūdi puralē gposuit. Idē eps iuxta
sua multis claruit miracl̄is. ⁊ defuncti albuioē sepult̄
ibasilica sēi ualerii. Ebl̄ aut̄ teesim̄ nom̄ abo gxaxiat
eps fuit. ⁊ adon̄ epale suffraḡeū ordinau sub se cor epm
bndictū quē ipse apuerp nutrierat. Icapt̄ cat̄ ablcha
comitis petrugorice comitis oculis puat̄. ⁊ ꝑtra ebluisti
mo dolore affligebat̄. usq; ad diē mort̄ suū. ipsū em ꝑ se
uolunt relinquere successorē. Idē elias fili̇ bosoni uicecom
demarca gmisso ꝑlio cū Geraldo uice comitis lemouicēsi
⁊ filio eī uuidone. uictor extitit. Qdemū cū frē suo alde
bto ideceptioē capt̄ auuidon incastro moruiaco ēpdie
uict̄. Cui cū Willelmi suasu oculis puād eēt ꝑt̄ sup̄dicti
cor epm do ꝑricio ēpdie euasit. ⁊ nō multo p̄ una nme
pegr̄ idcirco ꝑe obiit. Aldebt̄ ū ff̄ eī plurimo tēp̄ itr̄ le
mouice urb ēpdū. tādē solut̄. accepta iouugio sororc
uuidonis uice comitis exq̄ filiū habuit bnardū. Ad hoc
adhuc uiuēte ꝑioē epo teorolo ⁊ odo sup̄dict̄ du eēt ca
nonica sēi gxaxiani illustrorē adimplerēt euglicū prop
tū derelictis oīb̄. paupes pauperē;r secuti s. ⁊ cluniaci scō
habitu ac uita ioiti s. Vn̄ p̄ea di mitti odo abb ꝑfuit
sctis ap̄mo albate. eidē. Fuit em̄ p̄m̄ beruo ⁊ sctis odo.
T eorolo ubēte albate suo archi eps iuit̄ gsecr̄. uirtutū. hic
sctissim̄ odo ⁊ utrtis ad ꝑme hbahb̄ erudit̄ ⁊ di amore fla

gnanſtim⁹. exẽplo ⁊ doctna regle aptice quę ÷ monachoꝝ
ernat reſtauratꝝ ind⁹. ⁊ cũ ꝑſo de ſũctu comite ꝓdonĩſe
filiꝰ eiꝰ Willelmꝰ ſoco eiꝰ ꝑfuit. Hic fuit apuꝑ teca baptizatꝰ
oĩſq; eoꝝ nozmãnoꝝ q̃ uꝫta fr̃aca nhabitauꝑ multa
tido fidẽ ꝛ ſuſcep. ⁊ gẽtile lĩgua oĩttẽſ latino ſmonaſ
ſue facta÷. Willelmo eodẽ abarnulfo ſtãdelẽſi comite dolo
inꝛepto filiꝰ eiꝰ ricard ſuccedẽſ ꝛ anuſtim⁹ factꝰ edificauĩ
tnea nozmãna quę ãna uocabat marcha fr̃acię ⁊ br̃ãnie
monaſtiũ ſci gnichael demoꝛe ũ monachoꝰ ozdinauĩ. ſtrq.
monaſtiũ feſcanũ i honoze ſũme ⁊nitatiꝰ ũ ſepultꝰ÷ ipſe ũ
⁊monachoꝰ poſuit. Fr̃acoꝝ ũtra rege ludouico uita exeũ
te regnauĩ ꝓco forbarꝰ filiꝰ ei exgyrga regina ꝓgenit.
Q nẽp fulcald epꝰ egolmſis pꝰq; p̃ fuit .xii. ãnnis defuctꝰ÷
⁊ ſepultꝰ uꝫta baſil ſci epaꝛchi i. ⁊ ſucceſſit tnepanꝰ ebulꝰ
q; ⁊ ipſe .xii. ãnis p̃fuit ⁊ tumulatꝰ ſcę cũ epaꝛchi ba
ſilica. Willelmꝰ qq. ſectoꝛ frẽſi q; cognom̃ idectꝰ÷ qꝛ
miſſo ꝑlio eũ nozmãnis ⁊ meuĩ parte cedẽte. ꝑ tꝛ iudie
pacꝫ cauſa cũ rege eoꝝ ſtoꝛũ ſegulaꝛi ꝯfluctu deluctaſſ
eſe coꝛto noĩe duriſſimo. quẽ uualãd fab cuſeꝛut ꝓmedia
pectoꝛiſ ſecuꝫ ſumul cũ uxoꝛe unam ꝑſtoe ꝑ claufit
die ſepultꝰ÷ uꝫta baſilica ſci epaꝛchi i. Et ꝑ .xxx. ãnoꝝ
ꝓco ꝓncipan ⁊ bnard comes pentucoꝛica ꝯfiſ deĩd fi
li⁹ eiꝰ arnald cognom̃o boiſſatio ꝓco q; cũ ipſa ueſte
lupũ dialobica hoĩnes deuozãt appenꝛ ⁊ capo loꝛicaꝫ ⁊
galeaꝫ. ⁊ manibꝰ geſtãt mltmbꝰ occidedũ ꝓbuit. deĩd Willel
mꝰ ⁊aleꝛãd ꝑmodũ ⁊anulfꝰ bõpaꝛiꝰ ũ ricaꝛd i ſipiẽſ. Ar
nald ꝙe ſubꝛthes ſco epaꝛtio ullã ſalacẽſe ⁊ofeꝛẽſ elie
duci ulla boenſi. ab anglo pẽſꝰ hac de cauſa ĩtuit. ⁊ ifiñ
÷ uꝫta eiꝰdẽ baſilicã. ⁊ moꝛtuo fr̃e eiꝰ uuillelmo. ⁊anulfꝰ
bello exact÷ abaꝛnaldo mãzeꝛe filio uuillelmu ſectoꝛ
fr̃i. ꝙꝑ patꝛe ſuo ipncipanũ egolme ſucceſſit ⁊ ꝛicaꝛ-

dū ſ̄ſpiēr̄ expulit. Hic expir ingſtrem gauzbrū depr
cū ſr̄m eliz comitu quē rectitudr Willelmo filio uuilld
mu capitī ſtuppe ſemozi ſuo .ꝙ pulmoē bndicti cozepi octis
ꝓuādū oſeſir. de ſuēdo cū Willelmo capitr ſtuppe. .ī ſepul
tu apō eccliā ſc̄i ep̄ani. dyrāqtame ꝓco extitit. memoza
ē filiꝰ eiꝰ uuilldmꝰ. q̄ filiā tetbaldi cāpanēſiꝰ uocabulo emā
uxozē accep̄. genuitq; exea filiū uuillelmū. Hic tēp̄ꝰ aumu
rieꝰ ī monacꝰ alb ſc̄i exarciat ſucceſſoz gōſtoi mozit. .ī
ſm monacꝰ extitit. qr ipe ludouicꝰ timeſ eiꝰ tyrānidē bono
ir ſc̄i exarciat ei omiſerat. ſacēmtā accepit ī monacꝰ ect
fuit? Hic aimericꝰ geraldū uice comitis lemouicē .ꝙ boſonē
uicecomitē de maſcha .ī manubꝰ ſuis habuit omdatū. Hic oſtra
.x caſtrū rōcomū. Hic uxta cābonēſe monaſt destruxe
caſtellū ui expugnatū cābocatē. eo q̄ eqr moleſtū mona
chis. Rex aū lothar̄ lemouicā adiit .ꝙ tēp̄ꝰ aliquātū ia
qtama exeg. im reuſꝰ ueneno regina ſua adultā extinct÷
filiūq; irhigit ludouicū q̄ uno tm āno ſup uiues .ꝙ ip
ſe potu maleficij aſua iugr blāca nōe ē necat. Regnū
p eo accipe uolunt patrū eiꝰ capit ſ; neq̄unt. q ds uidi
cio ſuo melioze elegit. Nā epūs aſcelin mōi leudenēſis
urb ebdomada āñ paſcha p̄ ſuasiū illecto q̄ſcēdit eū
dolo cep̄. .ꝙ ſēſu plurimoz ugo dux filiꝰ ugonis capetī
ipigē eleuat÷. Ar ū capit icarcē uſq; ad mortē retinet÷ apō
aurelianī. ū genuit filiō capitū .ꝙ ludouicū .ꝙ pulſis filiis
eiꝰ afrācis p̄fecti q; ad ipīm romanoz habitauit cuius.
Sine duxit aq̄tanoz uuilelm regnā frācoz ugonis
ſubdit ee uolunt. Vñ factū÷ ū ugo exercitū frācoz amo
ū. urbē pictauſ obſidioē ſangarit. dūq; fruſtrat ꝛ
ceſſiſſ;. cū aq̄tanoz manu uuillelmꝰ īſecut÷ eū uſq;
ligerī. Vigil plio decertāt frācoz .ꝙ aq̄tanoz. aūno
ſtrauit. multo ſāguīe altrīa cede fuſo. ſuperē frāci ex
nit. .ꝙ ſic reuſi ſuit. Pace p̄ filiū Willelmꝰ cū ugone .ꝙ filio

ei⁹ uerbis fre. Et rex ugo cogitas erga se di gram qsi ue
rependes defensor clemtissim ecclie di exeruit. ita ob hac
causa credit pieties eccli reparata. q; ia diu neglegs
di gram ecclarū pot neglectrix q electi uidebat. Bi g
dionisii cenobiū q ia pstina monastica corruperat normā
rex ugo regulari honestate sic ut idi octis rectū erat ho
nesti restauratū primā uenabil odilonis. albanis alia nō
nulla scor monastia idecore disciplin pisce renouare cu
rauit. P illos em dies ses gloriosi cluniacēsi abb successor
sci odonis migrū ad dnm imonastios aluumarsi q e iap
uetus trimulio tubroe sepult miraclis fulsit. et succesit
iuuis peo electus ti ab ipso odone q acuta gregatioe odi
lo sup dict. Eode tp grauissima bellū ir uuillelmū duce
uus fredū andegauese comitē pactū ÷. At io ffrede necessi
tate coact uuillelmo duci se subdit. seq; ei imanib p
buit. et abeo castrū losdunū cū nō mult alis ipagis pre
tuor pbrificio accep. Ea tēpestate omnes fere mortuo
ru filii ei tri actu unoe ipio potuit ÷. q philosophie uet
tuic x cogitas ii an tribunal iudici duplicatū rectit et
talenū. di uoltate pplos iterumū ydol dedim ad di
cultū gnit studuit. Et cū erat ei duo epi reuerentissimi ses
undelic; adalbt archi eps decuit pragia que÷ipuicia
beuehem ses e bruni eps decuntate osburg que÷ipui
na baioarie. gsāguine eide ipius. Nā ses adalbt paru
stata ses bruni peeps corpe erat. Et quādo cuq; ses adalbt
manula ipius it exit. noctu intempesta sol ad silua abies lig
na pris humeri pedib nudis deferebat nemine sciente ad
hospitalū suū. Que lignia uedes uetū ppayrabat s. Qd cū p
multo umpr gries diei cū p seo duceret due qda solum locu
t cū eo dre uocādo. Tal eps sic uos esti debuisti; pgr ao p
dicādū sclauor gentes. Quox eps pedes umpris deo sclas
ant se hoc icepe. nec p ea umpr cū aute potuit abbacūt

noe ⁊ ingãtr ipso epo ordinat̃ ÷ peo murbe pragm archi
eps que elegãt ipse ⁊ libent impz assensit. I pparatis oib⁹
necessarijs. pedib⁹ nudis abijt ipolliana pucia ut nemo
a nom audierat ip dicare cep eugl'm. Id exemplu ei secut⁹
brun⁹ eps. petijt impzem ut peo uiber gsecre in sede sua
epm que elegãt noie odolricu. Juo facto. ⁊ ipse humilit⁹
abijt in pucia ungã que dr alba ungã ad differenda alijs
ingrie nigr peo d ppls ÷ colore fusco udur etiopes. Sclle; pol-
nig⁹ ad albt⁹ gunt ad fidẽ a quinq⁹ ystas pucias que amnq
paganoz⁹ essze detinebat⁹. Scli; polliana selauania. una
redonia. cracouia. Si p̃q fudant. ifide abijt in pussia pce
natoz⁹ ut ei pdicaret dnm. Illa gẽs mmu idol effera p̃. viii. die
adeo ueñat. ⁊ xpm eis adnunciare cepat. nono die repierẽs
eu ozom iouẽ be mssilib⁹q ferreis gfodiẽt a marmore fuer.
d eid secto capite corp⁹ ei in lacu magnu demersẽ. capo
aut bestijs in capu pcer. Angls aut dm accipies cap
posuit. ultra cadauer ultiore ripa ibi immobile intactu
⁊ incorruptu pmansit quo usq; negligentie nautgio pullu
locu pbuer. Q auferẽt sem thesaurũ parr fecer que sela
uania. Quo gpto rex selauanie noe bore selauus que ipse
ses adalbt⁹ baptizauat datis magnis mumib⁹ capo ⁊ cadau
excep cu honore ⁊ monastiu iei noe maximu gstruxit ⁊ multa
miracla fieri cepit pcide a marmore. Passus ÷ au ses adalbt⁹
xxiiii. die mss apr id ÷. viii. kl mai. Ses aut brun⁹ gunt
ad fidẽ ungã pussia. alia que uocat⁹ russia. Rege unge bap
tizau que uocabat⁹ gutzo. ⁊ mutato noe i baptismo Stephanu
uocau. que oro ipz in mart pro mart Steph ab baptismate excep
⁊ regnu ei libe me habe pmisit dns ei victia ferre laicea sacm
ubiq; sic ipsi impzi mo ÷ ⁊ relig⁹ exclamus dnm ⁊ laicea s
gsuetia ⁊ eccliastica ippa laicea. Rex q̃q; sup dict⁹ fili
u suu baptizare auster seo bruno. iponẽs ei nom
sic s Stephanu. V ipsi filio ei⁹ Stephano oro ipz se

ꝑ̃ cenrici p̃ea imp̃ris ⁊iugio ded̃. At ū sc̃s bruno eū ad
pincenam ꝓperauit ⁊ xx̃ p̃dicare cepit; ill pass⁹ ⁊ ab ei⁹ fide
pass⁹ fuerat sc̃s adalbt̃. Nā pincenam diabolico furore se
uentr̃e usca oia uet⁹ p̃riculū fozam latis ei exp̃uer̃ ⁊ foz
tissimū do martyr̃e p̃fecer̃. Cozp⁹ ei⁹ russozū gr̃s magno p̃
eo redemit. ⁊ i russia monastiū ei⁹ nomiu ostruxer̃. mag
niq; miracli⁹ cozuscare cep̃. Ꝑ⁹ pauco⁹ die⁹ q̃da gr̃ec⁹ eps ⁊russia
ueit ⁊ medietate ipsi⁹ p̃uincie que adhuc idol dedita erat gu
tar ⁊ moze gr̃eū ibaptia erfecēda recēs exēpli⁹ eos suscipe fec̃.
O dolrie⁹ autr̃ q̃ sc̃o bruno successerat. ad dnum mūg̃ris magnus
itrumb⁹ clarere meruit. Sdoq; monastiū sp̃i⁹ cuuitate ostburg
ei⁹ noi ostruxr̃. eps ite bru⁹ successo⁹ ei⁹ frat̃ cenrici ip̃ris. Lade
ū urbs apo ⁊manio⁹ uocat̃ ualēnna ab ip̃ris noē q̃ea ꝺicit.
p̃m. q̃ Ꝺ⁹ dieb⁹ otr̃ unp⁹ p sonū monit ⁊ ū leuaret cozp⁹ capli
magnu ip̃ris ꝺ q̃ ibi humat⁹ erat. s. uetustate obliuiōe ig
noraba⁹ loc⁹ cert⁹ ū q̃escebat. Et pacto ⁊duano tenuio
uiet ⁊ eo loco que p̃ius cognoiat unp⁹ sedes ⁊ austra ea
thedra it̃ arcuata spelūca in ista basilica oratie. cozona
tu cozona ex auro. ⁊ gēms tenet sceptrū tense ex auro pu
rissimo. ⁊ ipsū cozp⁹ incorruptū uidet. Sd leuari ꝑ⁹ de
mōstrāt ⁊ Qda ū canonicoz eiꝺē loci adalbt̃ cū enozmi ⁊
ꝓco cozpe exr̃. cozona caroli q̃si p̃misura capm suo ex eū
ponet uidet ⁊. strichoz unce cozona ap̃lmodm sua uicem
exr̃e in capm. Cruc ꝑ⁹ & adeq̃ri mūsura regi⁹ dumenet
uidet ⁊ bruuoz ⁊ ipsū ei⁹ cruc p̃m⁹ duuma ante ostractū ⁊. q̃
sup nues ānis .xl. sep debt p̃mānt. Cozp⁹ ū caroli ꝺictū i
dex̃ inbo basilice ipsi⁹ retro altare sc̃i Johis bapt̃. ⁊ cripta
autra sup illud mirifica ⁊ fabricata multiq; figur⁹ ⁊ miracl⁹ cla
resc̃et cep̃. Nā ū solleprnta⁹ de ipso agit̃. ū omnim moze ā
mūsarū: de fuerūt. Solū ei autē ip̃z ore ꝺixe regi bon
scelauo ꝓteriss sc̃i ad alba martyr̃. Ꝑ ex ū bon⁹ clauū
accepto dono misit ip̃z brachiū decorpe eiꝺē sc̃i ⁊ ip̃z

gaudēs illur ēxcēp. ⁊ in honore sēi adalbti martiris ba
silicā aq̄s ḡm ostruit murificā ⁊ ancillar di oggatione
ibi disposuit. Aliud q̄q; monast rome ostruit i honore ipsi⁹
mart. Curbt⁹ ū natione aq̄tan⁹ ēxīstmo grīe, pereat⁹ mo
nac⁹ apuerica sēi geraldi aurelliacēsi⁹ cenobio. causa sophie
pmo fracia deīb cozduba lustīs. cognit⁹ a rege ugone
remi⁹ archi epatu donar⁹ ÷. Et tū cognit⁹ ab unpze otone
archi ep̄s fauēne fact⁹ ÷ derelicto remoz archi epatu.
cedēti ūpz cū gregoz⁹ papa fr ipatoz⁹ decessiss; .ide
girbt⁹ ab unpze papa romanoz sublimat⁹ ÷ obtētu phi
losophie. mutatiq; nom ei⁹ pstinu ⁊ uocat⁹ ÷ siluest. Et
p fect⁹ rome ēxīstēti i or otone ipū romanū uelle acci
pe tāde ītre que uocat⁹ tr cel duenastr. Verū ēxpugna
ta. ārecapt⁹ ÷ isidis suę iugi ⁊ pabulo spēs ubert
umpze. ⁊ peo plact⁹ magn⁹ rome fact⁹ ÷. Te ugo rex fra
coz amator sce ecclie ⁊ seruatiss⁹ eq̄ mozt⁹ ÷ ⁊ reg
nau peo uirt⁹ fili⁹ ei⁹ ut clare honestat⁹ magne pie
tat⁹. omnīm clericoz⁹ mtrz monachoz⁹ pr⁹ paupt
assidu⁹ ue di cultrz i humilitate simul ad regi. rex no
tin pplox⁹ s; ē moz⁹ suoz⁹. bt⁹ de tēpib⁹ rebellāte bul
gari gtia ualde ērasp̄auer⁹ ⁊ basili⁹ impz sp̄ omni
ptrat⁹ uirt⁹ se obligau dō monachū furū sigtiei gēt
bulgaruz⁹ subdet⁹. Et p āno⁹. xv. cū hoste supeō lalo
ras⁹. duob⁹ magn⁹ plus uet⁹ ÷. Adultimū regib⁹
balganz⁹ samuele ⁊ aasp̄ neq̄q plublico plio s; astutia
greca tēfret⁹ omem tra eoz⁹ obtinuit. ⁊ fortissima cuncta
tes castella q̄ treg greco⁹q; or ea iug⁹ ordinau ⁊ pp̄m bul
garu⁹ maxima ex parte captiuau. Et sic uotu p̄miserat
habitū monastic⁹ greca figura subt⁹ dur⁹ ītegumēto ÷
o. unxe suę ūpz uoluptate. ⁊ carnib⁹ abstinēs. ⁊ ūpriab
seminat⁹ extīsc⁹ capitudabat⁹. Qđ hibtā repugnāte pāno
vii. ita dominus. ut ei ad animā ei⁹ fieret. Obiit q̄q; ri

card ꝓmagēsis sepultr̄ ēlū apd fescamū .qpeo suscep.
ricard ūe filꝰ ei. hic prudēcissim .qglos i oīb .qdlectꝰ
ecclarū extitit. Ow ū ipz austinenci ipatrē bnūcu pcūr
sūi filiis .qpeo ysagrine ei ecrie ipū suscep. Ow ū aūt oz-
p dolaū ꝓmē .qbidē sepultꝰ. Arbꝰ siqdē arctu epi colo
ne. sceptrū .qozonā cū lācea sci ymauri scūi ab ipze defūcto
ibenoariā denit .qsclu oūi epoz ecrico ēchidit. Stphūs
ē rex ūgr. bello appetit ūgā nigrā tā ū q timoze .qamoze
ad fid ūtatē ortā illā tā oūe metuit. qb rēpb aldebt
comes sup dict petgrinā ēsis filius bosonis uetuli exso
rize bnardi sup dicti noe ēma. ad urbē pretauit bellū i
ait .qducat extitit. multa strage pacta ꝓpeo maxime
qr ignarus anq debet cuct bellū tractet. urbē qq tm
obsidioē affecta idedmonē accep .q fidcom comm adega
uerit donatū s; ille ingenio doloso uice comitis .qtinuā a
mist p paulū .qm sic ei odo cōpanensi comes recupau.
q cū ea obsidet neq rex tracoz aut: eū reuocare adeq
tam s; h ei mādau. q̄ste comitē destruat. tal debt ir
mādau ei. q̄ste regē ystruat. Dux ū uuillelm monasteū
habuit sēcto derelictū humat ap monast sci maxēti i .q
pncip.ami ꝓpeo strenuissime admmistū. uuillelm filꝰ ei.
e tal debt grecaco casthu destructū .qnq. auuillelmo pc
tam ioze adificatū. dū id ipsū obsediss; ū sēcto destruc
ret. .q secus ia uictoz nud armis ēcū eqtaret ictu sagi
tt mozt .q sco cuthbto ydit: .q suppt ꝓpeo boso comes
frat ei. ē uuillelm accepta ūmatrimonio ad almode .qu
ge sup septa aldēbta urbis rege accersiū adcapiēdū castrū
bella cū dirnebat boso. q̄ struxerat ipsū castrū boso uenit
ūmapca lemouicina. Ois fracia bellatrix eo q̄ fuit. .qq
tama s; fruct p multos dies cū suo rege recessit. Ipsis rpīb
dū obsessū eēt undoms uice comitis ꝓpia castrū aduc
sup dict. .q ibi s. iiii. comitib cū manu ualida uenit cū

lemouicani obsessore bello appetit. et exercitus
plurima dedit strage uictrz. obsidioneq; distru
p. Arnald autr comes egolinsi pdi timore facto
monastio buisenti. sci Amabi et ibi misso nuncio a
bate noe fracone factu monachu in aula sci epanchi sepli
ti. iiii. non mare uxta manu sua sepultu. te eps alde
gri lemouice successor ebli cu peciosioribus ornamtis sacer
dotib; de aula sci grarciat abiit fraciam. et ibi unta puat sepul
ti apo scm dionisiu. et psepulta sua tubis pciosa que as
portauat a seo grarciale ornamta. Successit pontifex aldum
fratri pmanu uuillelmi ducis gsecutq; egolime abarchiepo
burdegalse gubaldo. et a fruno petrugoricensi. et abone scon̄ensi
et ugon egolinsi. q; cu lemouice tmz sau. pmo icathedra
uectauria ap ecclia sci geraldi deis ipsos sci grarciat. Aru
arnald sup dict successore & comite reliqr egline uuillelmu
filiu suu. p tea fulcald eps p. xii. anos uuens. et anulfu
successore suu accep. q epo existente p. viiii. anos et mortuo
accepit uxta basil sci epanchi que adm fulcaldo sup dic
t ugo epatu p. xx. anos optinuit. Ipso sepultu ap
scm epanchiu in monastico habitu p cui fuit gmoard. deid
tuo epi. hi tp; pestilentia ignis sup lemouicinos erup
sit. corpa enim uiuor et mulieru sup numeru iunsibili ig
ne depascebat. et ubiq; planct qui replebat. Gosfred
abb sci grarciat q successerat uuugon aldum eps habuit
gsilio cu duce uuillelmo tduanu reunitu lemouicino in
cur. te os agramq epi iunii lemouic gggan corpa q;
reliqe scor udecuq; sollepnit aduecte & ibi et corp sci gra
ciat patrum gallie desepulchru sublatu. Un ilencia et
missa os replens & nos ifirmita ubiq; cessau. pachiq; pa
ci et tricia aduce et pncipib; uicaus sipbodata. Aldum autr
eps monast sci Stephani agrtese dt aldegri ornare dis
posuerat imagia cantia monachor anq; moreret prem

suadēr diabolo destruē.ꝛ ibi canonicos restituit.
hac denora lemouicā īt urbē monacō ꝛ ecclīa sā
marum regle subdit' adiggare curauī. Sepe de aldu
i prapina multū ꝛ deuastatōe pauptū nouā obsā
ā ostium scilic; ecclas ꝛ monast' cessare a diuino cultu
sco sacficio ꝛ ppm causa paganū ad uuū laudib' cessa
ꝛ hāc obseruātiā excommonīe cēsebat. Sde amste du
ppls iqdragesima eua uno sua dioces fame pditaꝫ
ne morē pfame icurreret idr esu carnū ꝛ aboīb' illi'
oppidi esca supa ⁊ caprīes. qb' penitētiā amstes ipse p'
modu suasit. Et sr ū ei uuudo sup memorat' nec comē
lemouicēsi' du comē boso ipmā abiit. nacta occasiōe cas
trū nouū extruē ꝛ bīatus mise. monast'. Nec moza trū
so bosone amissoq; plio icāpo castrū bosonis uocat' castrū
destruē. multq; sāguīs unde fus' ⁊ uuudo uulnat' fuga
laps' ⁊ hīs dieb' epc gīnoard' dans munīb' anuullelmo
comīte monastiū sci eparchi ꝛ expetit. ꝛ ⁊ iudicau ꝛp
multos ānos sū altare manē frē. ꝛ plura' possessiones eid'
monasti ꝛ patrīb' suis. ꝛ ab illis sclarib' donau. ꝛ aloco
alienau. Dms ām comīte egolme atrīb' ebaldebti frā
coꝛ regī quo ipse loc' fudar ⁊. aduocata ei. ꝛ defensores
extinsēnoseu' ꝛ pausores habēte' ꝓ officio defensōi ibi
sino ullā iniqua. Q' huic memorat' epc aimerico ger
mano suo duci moredanesi. donau īpossessione monat
tumolatrise. qo hactenꝰ sep fuerat īdomuo cenobii
egolīsi'. Strauq; uinozio pequgnicēsi habēs ecclīa
i honoꝛe gēnitrīcis dī ú ippo ⁊ ipe unꝰ patrio sepulta
fuit felix autem pequcozicēsis comē par sci e parchii.
cessit ipse uuudo huic comes' aptu gīnoardo epo ꝓ
monast' bramosinise ⁊ abeo unume exposcebat. tenu
eu' ītīr lemouice. ⁊ dimiss' ꝓ diuioe. ꝛma adiit gr
brū papā intr pellau. Sbi uuudo car' ⁊ ad iudiciū coꝛā

papa. Et cū ipso sactissimo die paschę causa uetilata
est. Raselani plata sētētia udicatū est ut q̄cūq epm cp
adcollaudomuz equoz, pedib⁹ ligat⁹ distrupat⁹ ꝛ demū
aferi dilacerat. tōt⁹ mox ꝫ epo g̃moardo ad cudiēdū p̃ui. die
tūlect. ad penā. Verū tum biduo int̄ se ꝯcordare amici facti ꝫ
tam die q̄dicū cla tyma egressi reuisi ꝫ ad ppa. Et cū ip̄z
cū lāgobardo ꝫ reperet q̄ro. miso radulfo regi burgudie
ne porte suo papię obsed. ꝛ icēdio tōtd. Palatiū tea ꝫ edi
ficas rebellates ꝫ subdid. Duce quoq grecoz cū parte ip̄i
a⁹ iuadet ordinata expeditōe ora appulit penetiss tut
die expugnādo cuitate coz ibi exeg. usq; pestilētia
ei. exercit⁹ laborauit. sicq; reuert. Hic ita reodisca anouo
cuitatē edificauit uocabulo bacinburg q̄ tūdict⁹ papa i
honore di genitrīs ofecūi. ꝛ pallreclina ictercuntis expauor
roppidi dū q̄rer admiratus ad illa. Hic clumacsi ceno
bio quil dona. sceptrū aureū. spā aurea uestimū ip̄iale
aureū coronā aurea. crucifixū aureū pēsātia simul
librā. c. alia multa. Et cū odilone albate eiusdē loci crebri
sloqū familiar exercebat. ꝛ aula palatii fuit cū p̃ob⁹
ducebat. P hec tēpa erīngaud come⁹ urgetesi⁹ p copioso
tūpho⁹ de mauri⁹ ꝛ sarracenis plio unm ultimo inumabilē
strage sarracenoz, p fines dū uenit regredit⁹ alū exer
citū mauroz, offēd uemēter. Que cū pauci suoz lassi⁹
p sequēs. multos coz occid ꝛ ipse cecid. Cap⁹ ei⁹ sarracenu p
magno thesauro secū asportauer ⁊ apmatos arū rex
coz aut eo opus. ꝛ secū ip̄i ut sep ferebat causa ut
Tea sume philosophie alb sci bndicti floriacsi sp lignum
loci nōe abo. uuascona iter faciēs pegrinā uisies mise nobr
imonastio bi eparchi hospitat⁹. Venies q; ad scm petrū
paulatesi⁹ eccle que ꝫ possessio ꝫ bndicti fr̄aoz, cenobi ꝛ
ibi tumulat⁹ uuasconis occis⁹ ubiq; sepult⁹ miracls cla
ruit. Vga ei pastoral. remissa ꝫ fratie. Bernardus uas

comẽ duꝛ necetãi uiꝛi deꝰ fecerũb' eã punuit alio' sus
pẽdio. alio' flam' ꝺ̃ꝺ̃ ſ. nomẽ illã poſſeſſionẽ reulatẽ ſẽ
cũ eccha ſci pegi que añ illuꝛ ũuadẽtũ erat ſũ luꝛ de hũ
monachi' fꝛãcoꝝ ſcã bꝛidien paꝛtũ uidicãdã. ꝑ—ex aũt ſuꝛ
bꝛ ꝑde fuctu oꝛdinatu albatẽ gauzlenũ lic; repugnaꝛẽt mo
nachi nolentẽ ⁊ ꝓ cẽ filiũ ſeoꝛꝛa. Erat enũ ipſe nobiliſſimi
fꝛãcoꝝ ꝓncipi' fili' manꝛer apuep ũmonaſtio ſcẽb. muꝛꝛ.
¶ uẽ ẽ ꝛex ſup' ſẽpt' archi epm bꝛiciſb' fcẽ ꝓꝛa de fuctu ꝺacbꝛ
archi epo. ⁊ ipſi ąnquiẽtu ſedmonẽ agẽtẽ noluer eũ ꝛꝛ
urbẽ ꝛeape clamãtẽ ſ una uoce. ꝯ decet ꝺnaꝝ ecchę filiũ
ſcoꝛꝛa. ꝑ modũ ſequeſtꝛ odilone albatẽ ꝛegi uolta' ꝓua
luit. ⁊ ꝺimiſſu iſedẽ ſuſcepꝛ'. Ar bnardo iſidis mulie
bꝛ' malefici' aꝛꝛab' coꝛpe ſaꝛeſcẽte intra ꝓuam ſãc' fꝛei'
duꝛ uuaſconũ exiuit. Et de fucta 9uge uuilelmi du
ci' pietaueꝛi' eꝛq' ſuſcepat filiũ uuilelmũ. idẽ duꝛ ſoꝛoꝛẽ
ſãci bꝛicã uxoꝛẽ copulauit ⁊ que ei odonẽ filiũ genuit.
¶ idẽ ꝛep' moꝛtuo roſſredo albatẽ ſci 9ꝓeciat. ⁊ ſuccedẽte
ꝓeo adalbaldo regulaꝛi meꝛitu ꝛuuudonẽ acal duuno epo
ſẽ ei reuꝛꝛtab' ꝓpe aubepſolutuſ ſepulchꝛũ ſci epaꝛchi
clarere ĩnumis cep miꝛacls pl' ſolutꝛ. ꝺiuiſio manifeſta
pare facta÷ fulcheꝛio albati ſci caſſoſi ⁊ monachi. u
ſem lignũ cꝛuci' ad ꝛuimu deferret bi eparchi. ſcd 9uẽtu
ſollepne pactũ÷ ⁊ albate ꝛainaldo egtimſi ꝓcuꝛãte excep
tũ÷ ſem lignũ ĩbaſilic bi eparchi ĩde ei feſtiuitat'.
die ꝓmo miſſ' ulti. Et ad impleñ quę oꝛdinauat diuina
pietaſ. monachi ſci caſſoſi uale dicẽte' fꝛib' egol' mſil'
cũ ſco ligno gloſe remeaꝛ. ꝺnuq; h cꝛuci lignũ & cꝛuce
ꝺnica exiuit ꝺ ihꝝſolimoꝝ patꝛiarcha ꝛegi magno ca
ſſilo ꝺuxꝛat. ⁊ idẽ impꝛ icadẽ baſil q̃ 9did ꝛuꝛgeꝛi' come'
lemouuẽſi i honoꝛe ſaluatoꝝ ꝛe poſuit. Loc' aꝛ aꝛiq; f
moñ gallo' caſſoſ' uocitabat ꝑꝛ caſſoꝝ 9ſima. id÷
uicino' publico'. ⁊ de icepſ preuẽtia cꝛuci' ſem caſſoſi

appellari placuit. Comes pter egolme uuillelm⁹ 9pulara
& iouigio gislega sozore comit⁹ andegauesi⁹ foleoni⁹ filio⁹
exea fuscep. aldunu⁹ 7 ioffredu⁹. Dux u aq̃tanoz comes
pictauu⁹ ia dict⁹ Willelm⁹ gl̃sissim⁹ extitit. 7 potentissim⁹.
C ucti⁹ amabit. 9silio magni⁹ prudẽtia 9spicu⁹ idãdo lita
lissim⁹. & fẽsoz pauptu⁹ pat⁹ monachoz edificatoz 7 ama
toz eccliaz. 7 peipue sce ecclie romane. Cui antecessit
9suetudo fuit ut sep oi ano ad lumina aptoz romã app
ter. 7 eo quotumã no apparet ano ad sepm Jacobu⁹ gallicie re
9pẽsaret. ut deuotu⁹. 7 qcq. ut ageret t 9uetu⁹ publicu⁹. excep
ceret. potu⁹ ter q̃ee dux putaret ho...nestatt 7 clarius dñ
q̃ affluebat onoz. Jt solu⁹ u omne aq̃tania suo subiec ipso
u nemo 9t eu leuare audret manu uera & fra coz regẽ
amicissimu habes pceps ducib⁹ ies palatio honorabat. Jmo
hispanie regẽ adefo sii regeq; nauasse satis. nec no 7 regẽ
dana maroz 7 anglo⁹ noe canonu. ita⁹ sumo fauore
deuixat u anus sigtus legationes eoz excaper petosi⁹ eu mu
nub⁹. ipseq; petosi oza eis ptenderet munia. Cu ipse cenpico ita
amicicie copulat⁹. u munub⁹ alterut se onorarer. Jnt mul
tiplicia denq; munia dux uuillelm⁹ igete ex auro purissi
mo ense dupe ei iq̃ litte signabat legere. Cenpic⁹ ip⁹ cesar
augt⁹. Romanu antistite⁹ eu uenete romã sic truet exci
piebat acsi eet eoz augt⁹ oisq; romanu⁹ senat⁹ patre eu ⁊ ad
clamar. Cuq; comit⁹ andegauu⁹ foleone unanub⁹ seu 9mda
tu habet gcessepit ei pbnficio castru⁹ losdunu⁹ cu alus no
nulli ipictauoz solo. facturnas q̃q; urbe cu q̃bda castell.
S de dux sidericu⁹ sapiena ornatu⁹. uidet sumo eu excole
bat. Vn raynaldu⁹ cognomine platune monachu⁹ psapie
te ornatu⁹ p fre albate excenobio sci 9oaxenii. Epm q̃q;
carnotus fulbtu⁹ sapiena cop⁹ a fracia euocatu⁹ dona
u thesauraria S ylarii. apenes se truendu⁹ exibuit.
Aliquado ee uxi uenerabat⁹ sun aliq̃ epoz. osonast lemouicsi

bi ꝯparciat ded ecclia malmesi quá ꝛpat eidé monastio
dedꝛat añ. scilicꝫ anesio que ÷ honoꝛe bi pet. Cenobio
dumacesi ꝛcenobio sci gmichael clausá untalia ꝛmultꝰ
aliis pburgudiá ꝛaqtamá monastiis di. ita oza mar
tima plura ipredictꝰ dona ꝗtatu. adcopiá supplemn fuoꝛ
x delegau. Amplectebat maxumo affectu honoꝛ pregtaꝛ
monachos ꝛalbatesi. ꝛcoꝛ gsilius nutrebat ꝛadmunstiue pgnu.
ii ꝛmemozatu dnu odilone. dumaci albate copiosꝰ
s atte gtemplat ico templu sps sci. seqꝫ ei unanimꝰ gmdatu
tdid. ꝛcenobia suꝫ diuoꝛs no nulla eidé magistio tdid.
de dux anouo fe_e cenobiu mallhacese eggiu. mgrw
rio pictauesi. Ideqꝫ nobile cenobium boꝛgoliese iceptu
andegauesi ifundo ꝓpo una cu matꝛ sua ema soꝛoꝛe odo
nis commu capanesis. Inqꝫb cenobi is pregtaꝛ monachoꝝ
aggregau pluꝛ qꝫ die nocteq; do laude psoluet. eisq; oꝛ
dinau feruentissimu i seo. gpositw ꝛdisciplme celesti foꝛ
tissima colima albate treimu qꝫ exundeꝝ ois fugat.
ane multꝝ eies qꝫ comitu eidé rebellaꝛe conabat. aqtam
ei pmoꝛé. osiul eo comitu tpstu s. hic du obsidet pca
metu castru uicinu seo cassio comes boso. cu multitu
dine foꝛtiu meu acié stꝛuxꝛ ꝛgnisso bello primu boso &
Willelmꝰ uic ꝛ pceptis obsidioe ac bosone fugatw. u cas
tru cep. habebat secu magnu osiliu iuu comitē egolisme
Willelmu cuꝰ pfecta osilio pedebat. qꝫ tta se luce dilexes
semp. ut eet ei i duoꝝb coꝛpib. aia una. Blauia demqꝫ
castru cu expugnaꝛet obsidioe comes egolismus. duce ip
su secu habuit ꝛ magna foꝛtitudine ipsu castru cep. ꝛa
duce ipso accep illud i bnficiu cu his nb. Scilicꝫ uice comi
tatu melleseꝫ ꝛochacesé. ꝛ pcia caꝛdesé honoꝛeqꝫ calbanesé
ꝛgfolemi. pfiacu qq; ꝛmultis alia simulq; i almesi plura.
h is cepib aldum eps ad ductu secu duce uuillelmo expugn
castru bello iocu sec monastiu sci uumam qꝫ ioꝛdanu

pncipē cabanēsē. Reūsoq; duce iozdan' ꝑparat' cū electis
ad castrū expugnādū t epm debellādū. Eps adggata arma
tuz ūmanitate habūt tancrilio fīe uuidon occupat. rgue
oztū ÷ plū tpze duroz hiem'. Plurim' sāguis effus' fuga
ta lemouicum cū epo tuce comitib' suis. uictuz iozdan' cū
plurib' pncipib' capt' reūt'. Sāq; secus' acalu amulus que
ipse ꝓstūat. atgu icetuce pēsū itū it. tq; sui capti tene
bāt' mox ꝙeo ofossi fessu ānas cū sāguīn depo sueq;. A'qb'
gūuoz lucē' extunt. q; ānā ꝓbello ꝓstans fuerūt. Iozdan'
qq; māzer fr deluctu. p' modicū captū fīe epi aumpicū
tādū uictarū tenuit. q; usq; castrū memozatū diruū eet.
Hoc dies tostreq; abb sēi ꝙarciat' successoz adalbaldi. acce
tu bosone comite cū militari magna manu nocti mōta
ná abiēs cozp' sēi ualerici ab eccta q; icole pncipes sō ꝙar
ciali abstollebāt secū dent lemouīā. Vbi tādu srliqas
eidē ofressoz ūmōte gaudio tenuit q; ad pncipes male fac
tuze cognoscēt t exbēt restitutionē sēi ꝙarciat'. sicq;
possessionē nō sine magna tredēptoe treupata. restitu
tū ÷ sem cozp' sup' dictu loco. t ipsētia duc' uuillelmi
t gtardi epi. lemouicēsi'. monastica ibi ozdinata ÷ dis
ciplina. His diebus duce comitissima lemouice emuna
cū festuuare apl'oz. t sēi ꝙarciat' ozatū abiit ad
sem michahelē hermā. nocte ibi anoztmānū cap
tuata ꝓtes' āno' exulūs' mate ÷ retēta. Ex thesau
ro sēi ꝙarciat' ifuma argti t auri pōda ꝓtredēptoē
ei data ꝫ. sumulq; imagu aurea sēi aīcāgli t alia co
piosa ornamta. Que oīa noztm mām aufertē. mta
fide mulier neqq; credidit donec p' multos dies ricard
comes tudom ea ingenuose p legatos ultr' maritimo adq;
reset. t uiuu suo uuidoni libā tradit. Intra bosone co
mite uenefici ul uxoz' sue necatu t petrugurica urbe
sepultu. ipsaq; urbe a Willelmo duce capta amz filioz

cū ~neponſ ſuis ꝺē ꝺixꝛ. Et filio boſonis ẏlię ꝙceſſa urbe petrugorica bnardo filio aldeb̄a rectiꝺ marchā, Et ꝺonec ꝛpulſ ānos attiget ætas bnardi tuuꝫ marchā regēdā fortiſſimi pncipis duob̄ germani petri albani ſcoꝛꝛiēſiū canonicoꝝ ~umbꝛe ꝺruꝛe. Quoꝝ pat̄ abodiꝛit castrū bella cū gt̄ regē ꝛtbtū fortiſſime defēꝺit. Hic abo ꝙ ſēſu aldeb̄a comuꝛſ. castrū mogre magēſe ꝙſtruꝫ ifūdo ꝑpo. Aqb̄ duob̄ fortiſſime defēſa: marcha q uſq; unbꝛ obuꝛꝛ. Petꝛꝰ abb ſingulaꝛ pncipatū oꝑaneſ habebat ſecū fideliſſimū ꝙ fiꝺiſſime ꝙſiliū amaꝛdū ꝑpo ſuū ex monaſt ſci petꝛi ſcoꝛꝛiēſi. Q amaꝛd habuꝛ duo fiꝛſ abone ~ raimūdū ſtꝛ nuſſimo ꝺieſ coꝛpe ꝛobuſto ammo bellicoſo. Quoꝝ tū ſoꝛoꝛe aldeaꝛꝺē acceꝑ imatīmoniū raimūd cabāneſi abnepoꝰ iā ſup̄ ſcēpta ꝛpiom epi. frat adalbti decani de cami ich ta ~ ꝑpoſiti ex monaſtio ſci gꝛaciaꝰ. habuꝛ exea filiū ad ernaꝛ egol mſe monachū q hec ſcēpſit. Vuiēꝛe cū amaꝛdo abb petꝛo ꝛe publicā optime ad mumſtū ~ iundo ſuę gle ꝓfſit. ſtā eo ꝓme mogno ~ raimūdo ſtꝛ eī ihoſolime defuꝛꝛ. ~ abone ifirmaꝛe gꝛauꝛ. ichꝛ petꝛo nemmē fi delē ꝙſiliaꝛiū habeſ. dū ad ſuū ꝛemeꝛe oīa ſac arbitū ~ ſiꝛ ſuo ꝛtibꝰ ꝛi leouideꝛ. caſtrū ꝑpū mogre magēſe gꝛ mar gt̄ dicꝛ ꝙſilio ſuoꝝ. Et hui ꝛtocacioē ꝑpiqſ eī ~ ꝓn cipib̄ marchoīb̄ cū bnardo ſtꝛ comitꝛ ~ uuilleḷmo duce q ſi q mūdē ꝓſumēꝛ ieū ifurgēꝛ paulaꝛ exꝓoꝛeſtaꝛe mar chionū euect̄. Q ꝛtuſ abeꝛſolima. ap̄ baſilicā ſci ſcꝛe ꝓhi lemouice ſedis ꝑtimū honoꝛē ꝙnēſ ~ eccliaꝛ hac ml laꝛ multa poſſeſſioē exꝓāma fruēſ. heꝛeditaꝛe hac mag ne caꝛie mihi q eī bñficia habebaꝛ ipāſ. acuꝛſ ſectaꝛib̄ magna ex ꝓte eiꝑt̄. alibi ꝺo uocaꝛ. ~ maioꝛi q an ſe cuꝛꝛaꝛe ~ gſta polleꝛ. Hiſ ꝛpub̄ ſigna inſt̄. ſuccꝛaꝛ noxię. nunq̄ pluuię nunq̄ peſtiſ ~ gꝛuſſime fameſ de fectioēſ multe ſol ~ luñ appaꝛuer. ~ uoꝛ ena fluui ꝑ. iii.

Ademarus engolismensis author huius chronici.

nocte aruit lemouice p duo mlia ⁊ sup dict' monac' ade
mar' q te cu anncio suo idiw pgrino lemouica degebat
imonast sci gxarcual expirec' itepesta nocti du fuit ast'
sustacet undiq; austrii talimodme celi magnu crucifi
xu qsi ofirmu iceli ⁊ dnu figura icruce pedere multu flu
mnu lacrmaru plozare. ⁊ aut hec und annunc' ⁊ aliud po
tuit agi q lacrmas abocli pfunde. Vidit u ta ipsa cruce q
figura crucifixi colore igneo. ⁊ numi sanguineo totu pdm
dia nocti hora q usq; celo sese clauder. Et hmodi sep ioza
celaru q usq; hic ⁊ sepsit. testisq; dns qo hec und. Ipso ano
aldum' opc' undeo' lemouie ad baptismu gpubis. lege p
lata u aut xam erat aut decumare predet. ⁊ punu
mse doctozes duumo uolit disputare cu undis u eo' ex
sui' libs reuocet. Et. uii. t uiii. idus iam. facu s ceta mul
tudo palias cumtare' disfuge cu uxoz'b' ⁊ libis festina
u. ⁊ioa i seipso frem ugulatiuit nolere' baptismu suscipe.
pso ano sepulchru dni thesu solumo ⁊ fracu ÷ audis ⁊ sat
cenu. uii. kl octobr mill. x. ab icarnacoi ei. pna undeloc
cadetale ⁊ saffracem. hispanie imsep eptas iozere. accu
sater. xano. ⁊ mdare exercuit fracoz sup saffraceno' oziale'
gmou' ee. Te nabucodonosoz babilonis que uocat admirani
gentiu' suasu paganoz' unra afflictione no parua ixano' ex
ercuit. & q. lege u qcuq; de sua potestate nollet fieri saffra
cenu aut gfiscaret' aut ifficent'. Vn facu ÷ u unuabit xa
noz' gurent' ad lege saffracena ⁊ nemo p' morte digni' fuit
pr patarcha thesbelunoz' quartus supplicii occis ÷ ⁊ duo' ad
descete' gmano' iegipti q decollati s ⁊ multa' claruer miracls.
N a ecclie s Geozgii que acten' anullo saffracenoz' potuit uio
lari te destra ÷ cu alis multa' ecclis soz' ⁊ peccan' iri' pmen
al' basilica sepul' dni usq; ad solu. dirata. Lapide u monim
ta cu nullaten' posset gmuiet ugie copiosu sup adcuit s.
qsi adamas imobil mansit ⁊ solid'. Berhleem in ea eccla i ur nat' ÷

cū nūrent destruer subito apparuit eis lux fulgurū ⁊ois
multitudo paganoz̄ cōstrūes ex priuilegio ofessi. ⁊ sic ecclia di
gnitēr ītacta remāsit. Ad monasteriū qq; mōtis finit ū q̄nq;a
reo amplī monachi sub ēpio albatū manebāt habētes ibidē
ep̄m ū epm uenēs sarracenoz̄ decē milia armatoz̄ ū mona
cō primū habitacla eoz̄ cū ecclīs destruerēt. Ep̄iquāte aū
aq̄uoz fere milia ospicūt totū mōtē ardētē ⁊ fumātē fla
mas q̄ icelū ferri. ⁊ cūcta ubi posita ē hoīb manē glesa.
¶ deū renūciasset regi babilonio. penitētia duct tā ipse
q̄ ppls sarracen ualde doluer. de bī q̄ q̄ tyrāno egisset
⁊ data p̄ceptoē ēsset te hedificare basilicā sepulē glosi. ītē
rdicepta basilicā ū fuit āpli simil pozi pulētiū ī tmag
tritiū q̄ helena mat̄ gstātini regali sū peū p fieat. gorq;
cuestigio sup omnē trā sarracenoz̄ fames īcēdit pau. āno
rī innūmabil eoz̄ multitudo fame necata: ita ū platee ⁊ des
ta cadauerū oīū irpleret ⁊ fieret oīne ab ⁊ sepultā fet̄ rauid.
¶ cauta: eos gladi uastā. nā gēte arabie sp̄ tūc eoz̄ diffusa
q̄ trīmasorāt fame gladius ītāsit. Capt: ab ei rex babilonis
q̄ se ēt dm erret ī sup̄bia ⁊ uanitate dissecto unū ex eis q.
extīcti ipiā āmā ad barathrū pice. Vēt et lapidib oppleto
gsit: ⁊ cadauer lugaro plūbo ad collū īmerse demersū: Eo
āno radulf petrugorice epūs ubeto solumī rodiēs retulit que
rudar ubi ifāda. robert petrugorice. successitq; peo armal
d. q ap scm benedictū nāvlio glect: diebq; q̄dragesime
asiguno burdegale archi epo. Agimoardo ⁊ ysone epis.
¶ o gaufrid pricebs cast mala mortēsi capt abeblo uice
comite gborū retrusit ī cast fortissimo melupēsi do uolete
a sui rusticā ifrmitate. q̄dā mane subito expugnatu ⁊
mox captu castro eepit: ⁊ castrū flāmis datū: q ubeto so
lumā pgrēs defuict: ī pūtēdo. ⁊ miracli claresce epūs. erat cīs
ualde ecclastice ⁊ honeste se eg. Curea li rep aldum epe accepti
peciosoz̄ auri sci gorarcial oznamtū nuestimtū ⁊ multa af

fluenta aq̃ gr̃ .q̃ ĩmanu sua habebat albaṙ̃ emptã au
uidõ ꝑpaũ añ q̃dragesimã cũ uuilleimo duce nmã. ⁊ tũsh
ea monachoꝝ sẽi gyarciat relaq̃t. gyox eo recedẽte pluy
ma ad sepulchrũ bi gyarciat cepeꝝ cozuscare mirada
que leraeã monachi ⁊ceuẽte aq̃tame plenã ĩgresser.
Nã aq̃tanoꝝ nobilissim ⁊ strẽuoꝝ ꝓncipũ arq; tralorꝝ eo ãno
lemouic pascha cũ frequẽtia sẽi gyarciat glose celebrauerũt.
Reũs epꝰ basilicã sedis sẽi ⁊stephani q̃ ies gyarciat dedica
uit 8struẽdã ⁊ãplificãdã disposuit. Lucasq; ad fundamta
iec. ũ pꝰ dies. xv. ĩsiste copit. Sd abiit ad supdictã erectiã
agẽtes uñ monachoꝝ ẽrquisepit. ubi spũs ẽralauit. Dlauũ ⁊
corpꝰ ei lemouicã ⁊apd sedẽ ugilius obfuauit. ⁊ ecclia
gyarum sepultũ ⁊ successit peo reuẽtissimꝰ geraldꝰ nepꝰ
el. Cõsecr̃ ⁊ pietauiꝰ apscm ylariũ mse nouẽbꝝ idꝰ
ecclias tici agisleb⁹ epõ ⁊ ũgõu pontificali asiguino mo
nacho archiepo burdgalẽsi. Hi eũ ad ẽcr potuit gaus
loñ bricẽsis archiepꝰ q nec dũ receptꝰ erat ĩsede britica.
Lb abuit ũ ubi mistoꝝ suoꝝ ⁊ sẽi bndicti monachi. Simul it
fuerꝫ ꝑpi gisleb⁹ pictauẽsi⁹ arnald petrugoricẽsi⁹. Isto seo
mẽsiꝰ gimoard egolinsiꝰ. Pbndictionẽ quẽdam die pac
ta ⁊ commtu ⁊ cũ lemouicẽ usq; arnald ⁊ gimoard epi.
Pmo ad sem gyarciale ueneꝝ cũ ãnsum ad eccliã canonicẽ
se. Ibi ⁊ carbed sed ⁊ lumĩs ꝑpli nect canonicã ãnpho
nã generalꝫ tenẽtũ cũgla ⁊ gimoardo epo legẽdũ suprit.
⁊ta legis ⁊ assidue dẽta bnoicẽ ad hostiũ basilice sẽi ⁊stph
sedes cũgla dedicr̃ ⁊. Brunoard tũdit ei porta eccle
arnald corda signoꝝ. ⁊alto tsede sẽi gyarciat ĩtronizauit
cũ ⁊ alta uoce tedm laudam⁹ arnald epꝰ intonuit. Spũs
sedẽ ostauit⁹. Did missã celebrũ. de martirio ⁊ theodori
cuꝰ ipse festiuitatẽ die agebat. Pdie vii. idꝰ. preesit stola
⁊ idumꝫ cũqbꝰ bndictꝰ fuerat ⁊ eũ cappa ornata absq;
colobio tũ ⁊ cocula ⁊ peosde gemmeꝰ. vii die pstationẽ

urb missa celebu. Ñ debem pr mrtr qz p.xv. die altrano
hur pietaui peo. qr dicerb epi oib no ee auctzitate
paqui ozdinati oes gdui abostario usq; ad psbtui fieri
debe ni p reuuma quioz [illegible] tpzu am tzra qoegrtima p
die albatuz usq; ipal [illegible] mi seuoltra uuillelm duci p
uales auctzitate debita oppilaz no timuit. Et ho dies fiat basilica regale maioz oppe cep. reuocatr. Q dragesi
ma ci media adnoctia ugilia multitudo ppli rcade ba
silica ad tumulu bi marcat mtr. unpi cu mumb plq
qgta ruce ocalcant it ecclia expirauer rdie ctina sepul
tus. Epc gyraldt abietar tpna rdepco parnaldu missa
epm q p tria die cu aq epali ecclia regaliau. Sauco p qz paq
tania exozti fuit manchei seducer plebe. Negatr baptismu
sem rcruci unire rqcqp sane doctine. Abstinere acalb qsi mo
nachi rcastitate simulare. ci it se ipso omne luxuria exer
cere. Sppe i nuni i anz multo a fide exozbitare fuer. Et rep
uuilelm cognomu buccauneta quomes manscone dc ibur
gidia. castru extruxe or dumatese monast or supadu ugo
ne comune. Et qz dumu mor pes i nullom deuncepsi eccl
girstu ager. Et pauci it posim dieb ugo comes subito rpsu cas
tru u cep rsolo coequit. & fuctu qde iosfredo albate ugo
ei succesit. Cu eps gyraldt ad usp extitit zeli causa recusas
dare osecrone. qr no portrat i udicarr albania. Sdeq p
bienniu ni minima sedino fuit cuit. donec ratioe eps epi
besces dono ugonu assentirr. Et ipse qz thesaurari sci ylarii
erat. cu itr pietaui ad festiuitate omu scoz. egras i sco cap
tpso it dies .xv. obiit rubi sepult. Ad cap ei tabula plubea
posita sepra. Hic rejecit giraldt eps lemouice. obiit. iii.
id noubr pfuit eccle sedi. viii. anis. Et eu u succedt rozdan.
hosanno edo priceps dolensis. ui rigmo cep castru argwimu.
rexco uice comitr uuidone extruxit. Joe edo sce maraeu mo
nastiu edificau castru dt rex iurbe expugnas capi nequit

ꝛſio ſtruſtur̄ p̄ceſſit. Hꝰ q̄rib⁹ ſēi g̈ra rtum ⁊tinuꝫ abb̄ruco theſaurario magno cultu ꝯhoata ad fine̅ ꝑducta .xxxpe ſēi g̈ra tam ſubleuatu cū gl̄a magna . ⁊ ſeēta÷ i honoze ar̄i. apl̄oꝝ. Hꝰ é rēpl⁹ eccl̄ia ſēi p̄ēt ſedi egul mſꝰ dedicata÷ arb⁹ epiſ. undeliç ſiguino monacho burdegalſi g̈mcardo ruſſon. Gl⁹ rēpl⁹ eccl̄ia ſc̄e reſurrectiouſ. aī baſilic̄ ſēi epaſ dni ruina ſubita ſubuſa÷ ubide̅ mox clocariū ī ceptū÷. bſ lebꝛ qq; pieraumo epo reuēraſſiſſimo die̅ claudere. ⁊malha ēſi monaſtio umatu ſucced̄ ſibꝛ epꝰ. Hꝰ duob⁹ idꝫ pasꝫ ceue p⁹ cruce adozata ⁊ ſpina q̄ rem motu ⁊tumuo tbime pcha ta÷. Et ⁊ feſti q̄da udeoꝝ deſcbola gr̄ca ⁊tumatu dño pa papę. q: ea hoza deludebar ſtmagrga udeoꝝ crucifixi figurā. Gd bndiet papa ſolliciꝫ iquiſ. ⁊ pieſ. mox auc uzel ſcdeꝛiſ capitali ſcꝛecia dapnatu. Gl⁹ decdlan̄. fupꝫ uet̄oꝝ ceſſatu. G q̄ꝛ ugo capellan⁹ anneqꝛei uce comm⁹ ꝑua cap dap deſi⁹. cū eode̅ ſonoze ſuo uolſe ad fuꝛ ī paſ cha ꝛcolaphū udeo ſic illi com paſcha ſep mozi÷ ī poſtuꝛ ꝛcebꝛū dico ꝛctoſ excapiꝛe p fido ad q̄ꝛ effudit. G unde⁹ ſtatu mozuuꝰ aſmagrga udeoꝝ debaſilic̄ ſēi ſtephi elat⁹ ſepulc̄ dat̄÷. Huo q̄ꝛ eozdubē ſeſ mauꝛi pmate gallicū ſubi ꝛu cū multa claſſi narbon̄ pꝛoc̄ appuleꝛ. ⁊ ſtmo daluclo cū ar̄mi⁹ ieqꝛeuꝛi cuntaꝛi ſeſe effudeꝛ. ⁊ ſic ipſi nob retuleꝛ p̄ea captiuu ſozalogū eoꝝ. e⁹ pmiſeꝛat. p ſpe act⁹ ⁊ narbo nā capt⁹. Ar̄am quātu ei⁹ eozp⁹ ⁊ ſagumē di aſacdotib⁹ ac cipiēteſ gmunicauer ⁊ ꝑaratēſ ſe ad mozē bello ⁊uaſer agarenoꝝ uictoꝛia potiꝛi ſuꝛ. Omſq; aut mozte aut cap tiuitate cū nabꝛ⁹ ⁊multa ſpoliſ eoꝝ ſtrauer. Captiuos aut uendideꝛ. aut ſ'uꝛe fecer. Et ſcō maꝛciat lemouice. xi. mauꝛ⁹ eozpe enozme̅ ⁊ſmiſer. donoꝛ mum⁹. Et q̄b⁹ alb⁹ oſ fied duo⁹ reuiuiſſe. ſ'uꝛtiue. ceꝛo⁹ duuſit p̄ꝑincipe⁹ pegno⁹ ꝑeparab⁹ duꝛiſ lemouicā q̄uenat. Loq̄la eoꝝ neq̄q̄ eiuꝛ ſaꝛracenica ſ: mozer aꝛuloꝝ loq̄te̅ gl̄aꝛe uidebat. Eo q̄ꝛ

i finita mutatione nostrorum ex dania maria cum ipsa regione
cū classe innumera appulerit portui aquitanici. Vt sue patrie eos
egressi conati sint omnem aquitaniā deserere coegerunt. Itaque dux
portuum guillelmus mādat ubique per epos ut suadeat pleb dñi
auxilio cū ventum ut letanie impleatur. Ipse ū eggeratam
multitudinem electos ex suis aug cum nocte circa lucis matutinas
sec eos castra disposuit. Pagani cernentes ex improviso multitudine
ipsos pulsi tota nocte minuta scorbes circumquaque fedes cespitib
ozientes ignorantes. equites ibi ruerent. Itaq manu primo
mecum exercent. cū duce prima frontis acie percussere eq sup pa
ganos frena laxas. mox p scorbes delabit. Et ruentib eis cecos
sorb armoz pode pg uant. paganos multos capiunt et mortuos
sum exercent tede cauetes dolos eis dissiluit. Ipse dux equo scen
de offendes ipcepit uen. et onerat armis iam decidat inman
aduersarioz in do q cū sep cauet probus et inter ea minus magno
no ipest alios dant. rocissimo cursu sese retrahet fuit. quox
it missis: bellū causa captoz ne in mei erat et nobiliozib.
C u eo die abuisq; nutarent sequenti nocte plenitudine mari iuxta
te cū capti hominib pagani nauib insiliunt. et auxilio pelagi labant.
nec ap fine illo iqetar. duxerunt p captos in finitimā pocta misit
argēti unū quēq; hominē pēsatū argēto. et sic redemit os. Cur
dixit iste apuerica docet lingua. et sanā noticiā sepiat habuit.
L ubiq copia in palatio suo suauis. et si forte accumulatus unda
ret lectios ipse ipsis opā dabat. Longiozib noctib elucubrat in
libris. donec sono uincet. In hoc ipe in magno caput assuescebat.
Nā noctem ante cesar augt. iaula palatii no in legi
do uer et scribere et alia quoq; no segnis scribebat. hi
ipsis nostrorum sup dicta d patre eoz nūq; p petisse ausi sunt
cū innumera classe hibnia insulā quę yrlanda dr ingressi sunt u
na cū uxoribus et libis et captiuis xanis quos fecerant sibi suos. u
bi yrlandus exuerat. ipsi ipsis habitarent opulentissimā ipsi.
Q uę. xii. ciuitates cū apliss episcopis et unū regē haber ac pp ā

ligua ſ̄ Elanna lr̄a. Jua ſeſ pat̄ ei⁹ pman⁹ ad fidē nūtiat
rubr pm⁹ p̄ſint epi⁹. Que ī ſula undiq; mari circū cincta ÷.
In solſtitiat. brumat die⁹ uz duaꝝ ÷ horaꝝ ⁊ solſtitiat es
tua nox eidē paruitat⁹. C ſertū ÷ g⁹ plū p̄ duū ī cessāt.
⁊ noztmānoz inull⁹ euasit unus. Uxores ez cū parent
suⁿ. sese cūctē ī mare p̄cipitē suffocauer. Juuu capta sūt fe
rī ad lamādū piata ſ. Ynū ex capt̄ dum fit rex uīe. qz̄ anū
captiuū fuisse cognou cūq; munūb⁹ donauit. Rex ū canoꝝ
occana marca pagan⁹ moztuo adalbrado rege angloz regnū
ei dolo cep̄ ⁊ regnū āgloz ī guigū accep. que erat sozoz eo
mit⁹ pdomſi⁹ ricardi ⁊ facti. tan⁹ uīq; regna tenuit ⁊ q̄tcq;
potuit expagan⁹ occana marca ad fidē p̄t̄ x⁹. Pat̄ ei paga
n⁹ noē a quec solū regnū occana marca tenuit. Ricardo ū
comite pdomagi filio ricardi noztmān⁹ gubnāte multatu
do coz una cū rudulfo arman pma ⁊ ūb continente papa
benedicto appulia aggſſi cūcta deuastat. Cōt quoz exer
citū basili⁹ īrēdit ⁊ ogſſioē bis ꝛeō facta uictore⁹ noztmānū
fuer. Jrō īgressu agēte rusoz uicta ꝛpstū fuit. ⁊ ūnum duc
a ostātinopoli usq; ad exitū uīe ī carcēb⁹ tribulatū ſ. Ynū exuit
pūbuī. Gre cū atrnica lepoze capit. Te p̄mmuī ī clusa ÷ una
thetosolume. sta ap̄t ipū noztmānoz q̄cq; inuenit pegit. agēs
lugat ostātinopoli duebāt⁹ ⁊ ubi capperadi afflugebāt⁹. Jre noztr
mānū duce pergerio adcidēdo⁹ pagano⁹ hispaniā p̄fecti īnu
mos sarracenoz occup. ⁊ cuncta ret castella ab ei⁹ abstinte
multa. Et p̄mo suo aduētu pergeri⁹ sarracen⁹. capti⁹ unū quēq;
eoz pdic⁹ sigto⁹ undēdb⁹ cētis q̄si pozcū p̄fruſt dundes ical
dari⁹ coctū ei⁹ apponebat p̄pul ⁊ ī alia domo simulabat
se comede cū suis reliq membra. Peupsi ōib⁹ hīm nouissimū de
cocta q̄si neglegēs p̄mittebat fuge. q̄bꝫ mox sarracen⁹ nū
tiat ita fabulāt̄ esti⁹ ucū adiplēs. J decausa timoze exāi
mati, unciam sarracen. pacē cū rege suo musetto acommuſſa
barcelonēsi ep̄m sede petit. ⁊ annuū tributū p̄solue respōdet

Erat enī hec undua ⁊ porgerio scō dictā filiā suā ī uxorē
uat. cūq; pace inita cū ultiōr hispania porgeri' decreuit
egē. Et die q̄dā inita cū pē epō tholose ⁊ xl. solidōr'
sarracenor' q̄ngentō electi' ī insidijs latentē offert cū q̄b' fu
gēs frēm suū mā⁊sere' amisit. Tetoq; acie' ad ūsatria uru
pēs pl'ēmū hostiū extīxē ⁊ cū suis ꝑpa remisit. nec auisē hi'
malebāt p seq̄ fugiente. P hō die' dignat' ē dñs clarificare
fidelissimū duce' uuillelm. Hā ī ibasil āgeriacē si ecclēa
theca ī stat pyramidi' ē trita uermi ē. cap sēi iohis ab aldunno
clarissimo allata. Q̄d scīm cap. dicūt ee ꝑpū baptiste iohis.
T e uuillelm' dux p' paschale' die' pma regis' hi audito repleti'
gaudio ⁊ scīm cap ꝑplis ostēdēdū decreū. Erat regalī ipsū
cap ī turibulo magno argēteo. ū defor' litte legūt'. Hic re
q̄sē cap' ꝑcursor' dñi. Aq̄ tūc t q̄ pze t ūn huedelanū fuerit
t si ꝑcursor' dnūsit. haud q̄q̄ fidelit patet. Ingressi' em pi
pin regi' cū demnor' legati rb' ex hac que ex magnimi
causa retacet' ⁊ sēpta exeo facta neq̄q̄ nō tunc aperuerī di
udicet'. In hac em fruolare fert' pagina īdeb' pipin regi'
aq̄tanē quēdā felicē detulisse abalexādā p mare aq̄tanā
cap scī iohis bapt. Et re crēpu' alexāde ꝑfuisse theophili ar
di epīm cui' luca ī principio actuū apl'or' meminit duces.
mū q̄dē sermonē fre de oīb' otheophile. Et pactū ee plu
ī almesi pagu uir pipinū regē ⁊ unalado'. Ipsūq; cap sup
q̄sdā īfrem' satellite' suo' ipe sinū a regē ⁊ eo' mox refusatam'
ee. Et nō exstitit pipin' īdeb' theophili nec pze unadrior'
nec aliquādo cap ꝑcursor' dñi alexāde habitū legit'. Legi
m' ī aq̄tanor' legim' ꝑmo iuuenū cap sēi ꝑcursor' aduc'
monachi ꝑ reuelatione ieo q̄ uētū. Dicepsit aut archeodo sio
ipze delatū īcautare regiā ostātinopolī ubidet' uenturi.
Taq; ii ad ꝑpositū ꝑdeam' dū iuenū ostēderet cap sēi iohis
ori gallia. traha ⁊ hispania ad famā eomora ubi occur
rere certā festinat. Rex q̄q; fracor' īuitē' rex nauar

re tumul. omisq; dignitate cor 9 fluge. Vbi os offerebat multa
preciosa diuisor giru. ita sup dict fere fracor oblata galbata
exauro purissimo pesata lbs .xxxx. preciosi uestib ado secrici
tanto textu ad ornatu ecclie. a tempore guillelmi duce guillelmo fr
expr 9 digne pspectum trus ÷ fracia. qd dicta qz ultr omne se
letarat tgtam uidebat 9 eius psallentiu cu reliq scor. ex mo
nachi canonici q̃dq; ad memoria sci petri festinabat.
ut hec festiua reliquie corpis principi sui q̃rit ÷ a tranor
tpm gallia spermolog. under bi apti marcial. simul
cu reliq sci stephi lemouicc lapi. illuc deferebat. Preti traq;
sci 9 marcial tuectuio ex auro gemi pignib alti offrebat atq;
suor basilica appa. mox ois a tranta que ta ctiu numi pluuiar
tudatiob labora uat aduentu pacis sui letar serenitate reddi
ta cu eide eqde pignib altb offrebat atq; eps girald cu prici
pib numerosi toi innumabili pplo duxer. eudo ibasilice sal
uatoris sci cassiani. exierq; ei obuia monachi cu oi plebe suor mi
liario uno tcu apparatu honorifico die festu agere. Antifom
demq; excelsa uoce intonare. deducter eo usq; ad altare salua
tore. Et missa celebrata finitis in pcessu e eo. Cuiq; ibasilice sci
petri suor iter. celebru ani sci iohis missa eps girald dnam
tare eide sci baptiste. cu esset missi octob. At canonici sci stephi
cu monachi sci marcial altinati tpore ac laude cecinet fes
tiuo more. Et p missa porrexer cu capite sci iohis benedr
pplm. Eiecq; de miracliis sci marcial que puia 9 negrat uald
letare. v. die ani festiuitate oiu scor trusi s. ea tempestate ses
leonard 9 fessor i lemouicino. tses Atti martyr ica durcio
muracliis cepet coruscare. undiq; ppli oa 9 fluere. Vg tosu
due regregitas di honore. accersitus sessi- mo o slon
cluniace albate. isci iohis monastio regulare re- nouau
disciplinae. Vbi odilo albate ramaldu dispositu. de fuctu
nup alchuino. albe. Et ramaldo p aliqr anos spm do pulsare
aumpticu peo dom odilo patre apposit. Ire du reliqar sac ti

eparchi i pceder ad scm ꝑcursoꝛē. delar̄ē par̄ baculꝰ eid̄ē
ofessoꝛi. Ē ipse baculꝰ pastoral' ĩsũmitate culmnũ curuat'. ad
cuꝰ modũ sr̄ reliq̄ eid̄ē lēi hoꝛũ nocturnũ usq; sole ouēte ꝓplēdunt
i celo igñ aũga curuata úl boũ ĩfastigio co aduētũ ē ad cap̄ lēi iohis.
& mutacul' clari' alcõ eparchio sr̄ i firmõ sanatõ ꝓacti. cũ tetrica regre
sũ ;. Canonici i lēi ꝑ sedi ego t mīsi ꝓcedētib; cũ reliquijs d. cũ sub
uectoꝛes eaꝝ i diuti sacꝫ cimeī ꝓ fundum fluuiũ quēdã ĩtrasset.
nequaq̄ sentes aq̄. Verũ arsi parũ ãbularēt nullũ signũ aq;
sr̄ eõ & sr̄ uestimta calciamta ḳ eoꝝ appar̄unt. Interea cap̄ lēi iohis
ꝑq̄ sacꝫ ostensũ ; ꝑplis rebuatũē i lu wuillelmi duci nrēdiũ ip̄ra
mode ꝓstina. Vbi ita tumamatherio argteo dñs pendet catenul' argtea
ictulũ remīt. Ptumꝰ aũ saxea sr̄ uestita ; extabut hgnũs argētaũ
ũdiq; exoblatoñ eop wh angē dñs rex nauarr̄e sancꝰ obtulit bato ꝑcur
sou. Rdã ũ tēpꝛ ꝑq̄ b̄ acras. gagat oīnē lēi iohis uolt' duci. i
aula duci durata. Te ap̄ĩtãb; adulãtib; malor. iñ oĩa afolcõi co
mite q̄ cũ ĩstrucio duci pcab erat ꝛp̄r. q̄dogelmũ. suo & bat̄ ei dē
q̄rere locũ lēi iohis. iñ monachoꝝ senatũ eicē i canonicoꝝ feri
tatē ibdē īmurāte. Hic; serenissim̄ ꝓcep̄ simõe gñu & mor̄ eēt ꝓ
uria sua. ñi i sua ip̄ũ ip̄rioꝝ & filia uē i regali more cũ pietate
ꝓuidēcia racioñ causã ꝓficiaũ. Sēp̄q; fuit suoꝝ di defēsoꝛ.
e ido dñs ei ioīb̄ aduers. Hilitēpoꝛe comete uelut enīs lacteꝛ
i aēre & sept̄ ĩone apparuit pluribꝰ etiã noctib; ꝓualiã i
ualiã euestigio cuntaꝛes i castella i monastia igñ ꝙ remanas
pluta. itēq; scm carrofũ caluflama aḡustũ ; cũ bafibq; salua
tori. ecctiã q̄q; scē crucis sedi aupetiãs i monastiũ lēi bēdic
a fl eracli i ialamtia flãma suozabat. Te i calu cuntas picta
ũ & gusta ē. i lode lēi pet̄ ecctiã suãq; palaciũ
maiorũ de core ãpliaũ. ꝑ morte ũ supdicti gualoi epi.
decer ta but̄ ꝓncipē le mo inde ꝓ epatu cũ simoniaq̄ here
si pō sionũ uiolare conati. Te pplis urb letamalcũ mona
chũ i canonicũ ꝑfi pegit. Quor prudẽtissim̄ cũ suo gsiliario
multũ comite egit mīsi. apl'em uniuersũ placitũ habuit exhac

caula. Adfuit ibi uuulfo uice comẽ roſi principes le mouicum.
§ Bi dñi nunc dcg iepiscus honore iordanũ ppositũ ecclie scĩ leonardi
magne nobilitatis riphentan intũ. Surgẽsq; mane amonasterio scĩ
uuinam cũ uob epis ri ioñ ri ibto uuintuuidũ principũ deuen duxe
adurbẽ cura horã. vi. Cui obuiã pcessit oi cuma gaudẽs. mox p
par adbasilicã regalẽ recepit amonachi uestib albis rcappis oloserici
amicti cũ textu scoz euglioz uuinia mãibo. candlabis qq; raq;
uoluta. sic sep abei ipse duxe solꝫ excepit. Sn adtumulũ frimarcial
mullã audiũ uulgata illud monasteriũ eodie regalit hospitat e. Cũmo
barbã electo bndicti tubis acdentibus. rhe adlede scĩ marcial in aulã
scĩ stefani iordanũ deduxẽ. rcũ bacto pastorali ubi eũ gus honore pon
ficali uestiuit. erat q; sun uuip mlti uulus e pcauu. Qd gessima
struentẽte duce romã abiel. filio suo pruden̄tissimo adolescẽ uuilt
ipaũ ut reuertel eadunatis repuit episcopũ. Qd ille adipleto cursu
labbomedie qd ro gessimo ageriaco an capscĩ iobil diacon ipse but eod
nar el. lestana dnica ydeet. Adsilioe archn epo but degalsi.
Ryone. trq; arnaldo nec n rsibio epis. X. aclarissime idoli
uuillelme comite rarnaldo petrugoziẽ si lepo lemouic
dodiuet. iuuenzar. ise de scĩ marcial. archn epis abbi cosi gauzbo aceu
diocesi lemouica prime. qe pcuniã requirebat ppolicioe manuũ. grep.
Rqe sun sua auctoritate ydeet. epis. facta sinodo ifirmicia coza rege nor bro ũ
septẽ archn epi ad fuer due pẽtecoste cũ suffraganiis epis tocũ lemouicinũ
excommunicauit pt locũ scĩ marcial rq; ppe aceu pmebat. ipsũq; ppbi
but ab officio suo epis. Quicũ racionẽ redde possit rsesse pugnare
aculpa si uelle ezã papa romana st orep fusse archi epm q; pũ cau
sa simoniaca tm sati faciẽs mudi pedib cũcetu cle rici rmonachi
oib sumbit discalciati pedib buicã ledẽ adiit. Vbi archi epis cũ
clero ei pcessit obuiã rhonorifice eo deducẽs q; lugauar absolut.
Dixq; q; uuilt sep cognitã di uolũtatẽ regulariẽ diserpinã testau
raũ i leo cassfo. electo pt abbe potentissimo setapi q; simonia
cã hereẽ ip lacioe obtinuerat. delapit rtiptis locũ administrat bat.
Rsub rogatu peo gũbaldo regtapi rdi suo abbe scĩ sauun recta

fre que placebat dñi. E rec'tu peq: ad fem aglm fremo ui
cuo monast mastr peuss' paralisi logissima usq: ad morte.
E o rep: dece excommuici sce cruci' auxiliant'. quodebat alius trli
giosioze'. qbus sce manichei. Js mr tribr' cu nollet alicatenus ad
fide rem. p'mo agdu sacedoti depom. did abiecta dimmari.
ademu igne crematu ist. qa ipsi deceptua qoa p'mo pestragezi
cuisiqse diebat. face imitr' pluuiem exmoztuu' pueri' seu
dsuebat. deq' siquis posse communicare. mox manicheu faciebat
ad ozabat diabolu. q' p'mo ei' ubiop' did angli luci' fugatioe ap
parebat. ei' multi cotidie aggu defuebat. cui' ubi' obedien'
penit' x' latem respuebat. aboiationes temuia que dici
flagitiu: occulte exercebat. mayor tanu uer' se fallebat.
N I hom' ap' tholosa uen s. manichei ipsi destructi. pduisa
eccidii nimu anx' crozem. planbula ee occultare curabat. qs
cuq; potat unpo' imulieje' subiungebat. qoa ee sce cruci' auxilia
nesit cantu noe theodat' qanome. mortu' erat an temu illa hr
si u pibebat. heresiarcha ipsi cui' cozp' p' q' planu: excessu: & animo
uidet epo obstrico ipsius. qui' flamu iudicans sup'
dicti. x. cu ipso que rex uals dilexat. ppt scitatem q' eu habe ere
bat. q' si securi nil igne timebut ipsa flamu se ilesos exi rpmmebat.
V ridet' imedio ignis ligati s. ipm moza pemit' iuuenem redactis
u ne deosli' residuu uenirent cozp'. hoi' diebus qoa ep'na pib' egri
mitu gardrad cu no filiu habet. edificatu iscomucho pagu ano
uo itonoze sci stephi qui mart' genobiu baciacese. u regulam
monachoz adiuuat uenabile amarou abb pfect. dedicau ipsa
locu gmoard egubinsit. a fre' isto scomucsi' epc. Jure loc gards
dre facto testamto attributau ipsum basilice sci jacet. u oib'
sep amis tbuni qng: solidoz argti exsoluat' sup cozp' sci vet'.
dni ipse uuillm' nome ert. castru fractaboni iscomuco exstruxit p
die rectionis. Jmitetur ei fidelitate. sr reliqui scoz catugaru
sepatis. I qm' tuc' sr ipsi fuit. p' pauco' dies a suo fres filio comm'

sup dieti obuiare ferro ossos animas sine mora reliqd. Comes cū uult
cū aldano filio castru obsedit: duu. ⁊ fortit expugnatu capit es
destrux ⁊ p mltas rep tpa ipe edificau ⁊ filio suo ioh̄i edo cōmdau.
Vult m cū uisce come mala accis ⁊ sr ei odoric gu dicor du decrab
cū aldano sr cor ꝑ castru rofiacū mitto tpz uīfacu: ut ag ultimo
comitte ille pacificar et ꝑ ac ipla pactu q; odicio sr cor p sci epar
dus eide ut aret. Qd it se mittu ⁊ ut uso ei. alt excecat: . alij duo
oi honore puan s. Nā uult m ⁊ odoric dolo ad se accersit e aldu
no eb domada pma pasche it dicio e p q cui ei cenauit ⁊ i toq or
hospicio dormiret. aiq; alecto surgens caput ⁊ liga ei apu
tat ⁊ oculos ⁊ fodit. uta rofiac occupat. Regress q; ad roman
uult mo come. taq; ipietate uno icat & dacpeti. Iacetq; duos uult
mala obsidet desolau igne 9 burel. & eds orab unta ⁊ mbra 9 cessit
s; oies onore puau. ⁊ aldumo ecclie mutuo rofiac 9 cessit. & p
aliquot ano iubent eode comitte. aldun filio oi mrtalitate re edifica
u ⁊ ad suu op ret mur. Jde qq aldun iubente patre mon mac ca
tru amouo extrux. Q tpz duo monachi s marciat exp monb
ua de religion ofpicuu. scitate polari. sapiētia fulgidi. sancto
cio sublimati q; se iuce poss dilugebat ⁊ de monastiu due colu
be stabant. uelut duo cade labia ut radiabat. mp; uxta se
ad mensa sedebat. rot geri cartu iclite gnositati fr de ann gloti
ad altu armari indie sco pasce abo putu us se uocari q. .
⁊ ipsa ecclesiastica laudabile sne unte accepit correpta breuit
⁊ ac lagore tri monac sci tare p abbat fulcheri timore abbatis
dilectione di fortissimi. eo ad celestia subsecuta s ⁊ succedit abb
odoric prudetia insigni que gl ecuit rotomag epc. Qb dieb; inse uau
circa ora sexta eclipsi sol accidit puna ora tota q; frequeti la
bore passa:. nec sagitta nec cerulea nec deficiet. Duc q; stelle
use s tauri signo leonis ir se pugnare ptra animu. Maior
⁊ clarior aborie mutuo ab hoc ciditre. Cursitabat minor q; ut
uta ⁊ tota usq; ad maiore p ca sibi imbat. ad proximare set
ene radiou logi pcussa repellebat. cedente usq; tpz subse

cuno defūr ẽ vndict papa. cui succedit iohs. Clausit dies
basili impat grecor. ꝛ ipaũ ꝓco ostãnopli fr ei. Excessit hoñe
arbr epc colonie mirabili pmortẽ dareste l. henrico ꝙq ipatore
mortuũ. sñs filiꝰ ꝛ hãc ipiã habuit relicto fri suo brunone epo
urbi olbure ꝛ archiepo colonie nec ñ ꝛ archi epo megbtie. ꝙ
ipi elegerat [illegible] ꝓ se impetrem. Iepi admirato regno
idiuer. teraniꝰ [illegible] ad dim. ꝓ hac causa. de ipi electo
gr aiẽ nepotẽ henrici impi defuncti. Epi iusamoꝛ ostẽ
hoc elegerat alũ coronẽ q̃ neptẽ henrici ĩ nigrũ habebat. ꝓco
dicẽt forti animo rectissimũ iudicio. Quẽ ordinauer oscẽnoꝭ
oto iregali gẽdo. Apmo gwcũ cumanẽ. ũdidẽt ei septũ ꝛ corõ
nũ ꝛ diadẽ ꝛ mauricij. Adueniẽte ũ pascha roma ĩmunitõ exer
citu rẽdit. ꝛ qꝛ romani ruẽ nolueꝛ eapte nec adesse cũ puenẽ
dũ sine plurimo hoim sãguine fuso erat nolunt corõ ipz
pascha ale festiuitatẽ cruore humano pfũdi. ꝛ hac de causa
sese munuit. ibi dõs papa attulit ei coronã ipi ꝛ ei die
scõ pasche ĩ templo ĩmanoꝝ manib suis coronauit. Alio ũ
anno ĩ ipso scõ pasche die. aggrin filiũ suũ dõs coronã
ipz oscẽꝛ ifit. ĩ regẽ. Erat q̃ ide gscẽt remanent pauci nul
lide cause. Ibi ñ fuer rã de ralia q̃ de galia. ꝛ de ytalia epi.
Erat dõs coronã sua dare papa romano iohe ꝛ oib epis ꝛ ꝓcib
regni. qꝛ ineie libꝰ pmo strabat. ipũ assumpsit. Sumoꝛ au
q̃ rõ q̃dã de nurenberc ꝓpter elect fuerat cum duce gẽ
eũ agẽ. cep ẽ ipz. valuit tam ĩ eũ unũ capere ꝛ cõtra
q̃m ẽ unsũ fuit. ꝛ tenuit. Idcꝰ pfect de dono stellar inde
bar maiori ꝛ immuni te astligri. Artũ lãgobardi fin ipzis
gamfi destruũt palatiũ ipale q̃ erat papie. Et nigũ ipa
toriũ ase exercitẽ nolẽtẽ uenet multa nobilioꝝ coꝝ pie
tatiũ urbẽ adunit duce aggranoꝝ. ꝛ cũ sup se regẽ esse
tuetur cupiebat. Qꝰ prudẽs cauẽs cũ multimo comitat egꝝ
me lãgobardoꝝ fines penetrũ. Et dũ placita teneꝛ cũ
ducib ytalie nec mei fidẽ repiẽs. laudẽ ꝛ honoꝝ coꝝ ꝙ

michilo duc. Ipreuitedo sanat. nuciat eum uoce comitte
abisse. Accedere uultimo comite egolinsi. pfecte renouace
uice comite ab maf ito eo pais sui de fuga preceptu. Ar-
ue scitate ihesum restaurari sci martini furoris anouo ostrix
oratoriu ionoze genitrici di. u sci monachi congregacioe
sub regle magistio dr seruire ostituit. Te tepe comes
andegauesi solco cu manifeste eqter [illegible] arbn
reno mansi comitis filiu ugoni. dolo ad duce eius decei
capitolii scone urbis. qsi ibi ficto ut [illegible] ecclesiam proceder.
Et cautu nulq. mali suspicatis ictusu capitolio ne fada
cu cape nouet. tdiroe pme ebdomade qdrugisime
ii die. Uxoz u ei uxoze arbn dolo repsaui. cape ipso
die anq audiret. ite ipso tdirio arba. si adea qda
anticipatu pte cautela. do solco pncipe arbn uxo
re ei tunes no. ausus eu in fice si biennio carceratu di
ligentissime eu odiu. ramanib ei inocetie eripuit. Code u
anno cossepr. langore corpis idc comes usq. ad mortc.
Q amo sactona ubis dici dolor e cu ipsa basilica sci pet
sedi epat ab impiis xati sic emata pmasit stphs u et exi
lies corpore i les eadc ora uen cum nes pedib gnu do referre
ad tumulu ban eparchi. u nocte pma pugil ex eubauat.
rdu eccias reusbe ieiunitate ut reficet. Male fica u mihi
terrimi ignorate comite mox ee cruciata. nec fic confessa.
radiabolo corde ob tanto nullu ubi tuoce exore pfete
bat. Arb u tm mulieph q cu ea fuer hi malefic
guicta e testimonys qsdaq fantica ex limo imagine de
subr qua cedc mulieie extexer cora oib ia pure facta
ou mutare. Comes g pepsit malefice mulieri nec sui
ea terrmtapi ulti uma ei ccessit. Narra ieronim in
expositioe danielis antiochu epifanc fantasis malefico
ru illu uanitia qlb da errorib oppssu tulle. Igit comes
ab epis rabbiatib penitecia accipiet oiaq sua disponet
rit filio suo rogge suanoiati pur sibi uxi. re suu

ordinas. recreatur ab solutu. Et quo q̃dragesime
tpe missa recubui di frequentau. Qusq; p̃ma ebdoma
da maioz añ pascha oleo seo unari communiter. l
ligno cruci adorato ideo setato. spin i manub epi uo
tus sacdotu reddet do laudabili fiu. memoria. p
biduu obseruatu. corp ei a clerici i basilic sci pet
apli. Tc̃ time sca osana cu ramis floribus delatis.
corp ad basilic bi eparchi ubi sepultu añ altare
sci dionusii. Sepelier eu duo epi uo timsi arnald
pergrecsi adcap ei uulsit filu ei aldum pomu rabi
la plubea ma septa hic iacet dom amabil multu co
mes egolime. q ipso ano q quem de rege tm obiit ipace.
viii. id apr tuguba osana. mill xx viii. anno ab car
n tota sua q̃piem iacet i loco sci eparchii. Postea isu
aldum flam exuste malefice mulieri ex urbe. p q uero
come sepultu e. mox p̃cessit epi cu clero ippo ad sem p
cessioe dnica stacione sollenit pegerut succes q uuult
aldum filu ei. p̃cipatu egolime. upelat lancie lignu
nuncio p̃cipat ei ostensu. cu dedolore se pulsare
tinsit ppls ad lanciam obuia dño exclamat. O sanna
excelsis benedictus regnu patur dd p̃ferr el uictore q
palma ramo securi ta uflore suauitat obtulit supdicti
uuiltm q̃ sepultura sua sco eparchio duila pciosa mua ta
tpi q̃ mitit auro argto mito aliq; reb. Se ca donaria obtu
lit cruce aurea cu gem pciosis pelacie lubs. vii. Cadela
bra argtea sarracenisca fabre facta. pelacie lubs. xv. Cl
ana u q̃sepulta ei die blauia castru dolo subtrait e. comes
aldumo auo fr edo fr ei. Ita q; castru nouit munitu obsedit
uico. q̃ltu pstolat fecit corde. Set nec q̃ fr el pluit cu la
cessere ad pugna. uidel robustu cu abe manu. & tm ibem
ficio patrel blauie comes cessit frl uolo fredo quarta q
sibi retinuit. re diebus egrus pacificat s amore pcr
puo. Tuncio fred filu suu comdatu in manub fri suo

alduuno comm̃ ꝑ caſt" duo q̃ſiſcõmco ſt'archiacũ ⁊ borã
ualla q̃ ſẽp adunẽ adcomunẽ ⁊gl'miſẽ. Q̃ cẽpeſtate oolri
c'ſ marciat' alt' ugulãtiſſime oneſtaꝫ egoſtmã ueñ
ad billuunũ commẽ. Ipſe ũ tuc donauĩ ſmarciat' eccliã
ō marie. iñuzio burdegalenſ' cũ ĩſula magna dozno
me iq" eſt ſua ẽ q̃ ipſã ĩſulat' eccla uno pl' muliario
aquaſt' frõciaco d' erat ĩdomnio ꝑtenẽ ſup" dicti comi
ti cũ oĩb' ĩcipentiſ ⁊caſtell'. q̃ poſſeſſionẽ retinebat
ex tuit' eroitario uxoꝛi ſue nobiliſſime alaxie comi
triſſe. Ip'ea ũ aldum uunlt reuſ' ab ubertſolum'. mul
ti nobilib' mediocꝛib' ⁊ pauꝑib' bonũ fuit ĩcraiñũ.

C ãfeſti eñ ⁊ſibr' epſ pictauuſ' uozdanuſ epo lemoui
cañ' ⁊come' folco pluꝛeſ que ꝑmanũ ⁊ĩfinita multitudo
mediocũ ⁊ pauꝑũ ac duuñ ihe'ſolimã tẽdũt. hi'
dieb' goſliũ adggauũ epoꝛ ⁊alt' duxt uunlt ap'ſcñ carꝛ
ſtũ. ꝑꝛ exũgẽdã' heꝛeſ que uulgo amanichei' diſſe
mnabãt. Ib' adfuer' oſ aq̃tanie ꝓcipeſ' q̃b' ꝑcep̃ pacẽ
firma ⁊ eccliã ch'ſtiãlicã uenãꝛ. Siguuno ũ bur
degaleſi archi epo defuĩ ⁊ racio p' eũ ozdinatu nõ
loꝛ p' ultra ꝓuatu. duxt aq̃tanie uult duxt nuaſconi
ſatiũ adggatu ꝙnũ ap' blauia. gſtituit archi epi. gu
ſtridu nanoẽ frãcũ. mozib' honeſtũ. Ipſe hibroẽ
apd'lem ſuonatũ gſecꝛ' ⁊ aſtruſtraguuei epis. Ip'a hiſſo
ep'ſ ſcõmoſci q̃ archi epatũ ipſũ ſuſcepat uuiuit ⁊ſo
gãt' ano paꝛaliſi dapnatu. ſpoſt' dereliq̃o ſcdm ordinẽ
inſtructa. Te rex nauaꝛ ſati ad hibeꝛa fecit nuaſconib'
ſp ſarracenoꝝ exꝛcitũ deꝛe. ⁊ deuaſtata hiſpania cũ mul
ti' ſpoliis ⁊ magno tũpho ꝛmeauit. Ipſo dnicq' ano rex
gallitiaĩ adeſt ſo ſarracenoꝝ ꝓꝓiat' ⁊ magna ĩſtitutioẽ
C rq̃da hiſpanie ciuitate pobſtioneñ ſeſe tẽdere a. dum
ipſe armis depoſitis fuiſſet' exĩnſecꝰ xanoſ aꝛtarũ ſe
dare paganoꝝ. abadũſaniſ q̃b' pacẽ delibauit. ict'

agnus fuerit mundo multa intulerit. et sic exeret
et non fuit magno dolore gratiosi utriusque
principe suum fuerassigne.

oracio. annual'. beati lucani confessoris

~~dulci psalmi d' festivitate.~~

~~festum collecta. ep'ta~~

~~ten? pri~~ nadyui.

~~festa~~

~~ang⁹ lib⁹ my⁹.~~

Marg ſ⁹ matbeu cū tra ba dongū lib⁹ i⁹

~~edi tract ſpra~~ lib⁹ i⁹

ang⁹ d' lib⁹ anagdi ſ matbeu.

~~Palmta⁹ q̄ tap ons hoc zſm pdicta.~~

oyſſale q̄ tap adtelaam zſm ipſe pſectus.

flor⁹ bbaz cū omdio d' ſuſtis.

codex mſtmagi lib⁹ i⁹.

~~ang⁹ ſ lemoſa. expoſitō ramogi zmalmi tame alabo⁹~~ lib⁹ i.

lib⁹ gualli mlti cepaus. lib⁹ my⁹.

amicus lotorie aup. l my⁹.

flam⁹ Joſeph⁹ ytoria eq mdica belli.

amanc⁹ q tapm tapm apla lib⁹ zſm ſm⁹ explic.

pam papiaſ amacpo.

amat q tap dyo ne zſm madm ardore t amor.

pſam⁹ dgi⁹ mc⁹logi.

~~ue⁹ i libro dmel⁹ z ſtoria Longobardo⁹~~

~~ſcripſ nomiū lib my⁹.~~

~~expoſitōc ebraicoz nom zgroz.~~

~~cronicon mdiolan.~~

~~pact⁹ ebraic⁹ d' aſpmeca deſcripta.~~

~~tull⁹ d' rectorica.~~

ypocrat phiſicoz cū glozijs.

~~ii. ſtatuta⁹ q tap ol bonc zſm ſcd⁹ poeta.~~

- lib⁹ ſ. bre.
- lib⁹ d' ſophiſtic elenchi.

lib. medicine:
cassiodori de psalmos.
stephani antiq. ioseph.
evangelii secundi de ponto.
dares frigii.
huguicio de doctr.
lib. medicine q̄ tap adcordis pulsu et pmo libra ngr.
philosophia guilli.
bn mdyolani. egidii. manrani. lodovic avast. mac. carpmedicine.
beda d' metrificā. cō glīatoc libraz.
lib. brocz odonis zodrbois.
lib euangeliorz q̄ tap basilice et pmi tomi dre.
dares phrygii. tap pmi et pmi et pmi et finem c.
lib. grammatice tuta sci pasquilli.
pme dnisorz pmi. et pme grammaticalia
prisciani tap pmi. phdrin et pme dnatz
lib. sci matth. tap matthei et pme usq; dio
expositio psalmi adix dni. usq ad finem.
marie egyptiace. cuthb d' anmaria, cura tuta pasquilli.
vita ihū hieronymi. cū epīs odonis zfinita.
lib vite. cū paralipomena q̄ tap. vigil zdnat. et pmo.
expositio psalmi usq ad quinquagesimum psalmum et lib tap dnisi. zfinito
et pmo explicit pria.

~~Liber psalmor. qui dr̃ psalt. vsq; explicit~~

~~Lib ei⁹ pcess~~

Liber ps̃ salm⁹ hoc ẽ hymn⁹
Hystoria data d' exodo tranos dei : mediocrib⁹

~~Liber~~

~~Liber ecclesiast.~~
Liber ecclesiast.
Liber prim⁹ d' primat romane ecclie.
Lib. Liber constantini.

Liber ecclesiast.
apocalypsis sci Iohis. q̃ lib. liber ẽ datus scūm medicus erat.
Geometria Euclidis.
Liber q̃ liber ẽ liber ẽ spūs scūs in loco eū.
Geometria Boetii Hugonis.
Liber ẽ lib⁹ daniel⁹ Alcuini?
Didascalio magri Hugonis ẽ apocalypsi.
Expositio ps̃alm⁹ liber Iam editus scūs ludouicq; filij ce. Iungi
Expositio euāgeliorū, liber d'eo scūs ẽ q̃ dns regelde.
Astrologia.
~~Geometria Euclidis~~
~~Liber sententiar. Petri~~
~~Liber sententiar. Petri~~
~~Hystoria scholastica.~~
Hystoria scholastica.
Gesta Francor⁹ edita abbo Cernin.
Liber Cronicar⁹ Iacobi Iudoci apl⁹ eū gla.
Liber pauli q̃ scripsit romanis. ~~Liber~~ ~~Liber~~ addas
Liber sci martini. ad palatiū.

BIBLIOTHEQUE NATIONALE
Restauration 197 6
sous N° 3565

GESTA REGUM

FRANCORUM

ETC.

LATIN
5926